

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

LUCIANI

SAMOSATENSIS

*Opuscula quaedam, Erasmo Rotē. &
Thoma Moro interpretib. Quo-
rum elenchum sequens pa-
gella complectitur.*

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

SEB. GRYPHIVS GERM.

EXCVD. LVGV DVNI

ANNO 1528.

Sum. Bleckern. s. d. r. n.

ELENCHVS OPVSCVLORVM

Luciani, Interprete Erasmo.

	pagina	
Saturnalia,	4	
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,	10	
Epistole Saturnales,	15	
De luctu,	27	
Abdicatus,	34	
Icaromenippus seu Hypernephelus,	55	
Toxaris siue Amicitia,	79	
Alexander seu Pseudomantis,	121	
Gallus seu Somnium,	157	
Timon seu Misanthropus,	184	
Pro tyrannicida declamatio,	212	
ERASMI declamatio, Lucianica respondens,	224	
De ijs qui mercede conducti degunt,	291	
Dialogi XVIII.	326	
Hercules Gallicus,	353	
Eunuchus seu Pamphilus,	357	
De Sacrificijs,	363	
Conuiuium seu Lapithæ,	372	
De Astrologia,	395	
Aliquot item ex eodem commentarij, Thoma Moro interprete,	403	

Quibus nos adiecimus.

Orationem Luciani, Calumnie non esse temere creden- dum, interprete Philip. Mel.	490
Eiusdem aduersus indoctum, librorum longa supellectile tumentem, Sermonē, Interprete Anastasio. Q.	504
Charontem; dialogum Erasmicum	521

Erasmus

ERASMVS

ROTERODAMVS REVEREN-
dissimo In Christo patri, D. Guilielmo
archiepiscopo Cantuariensi, to-
tius Angliæ primati,
S. D.

MITTO AD TE DIALO-
gos aliquot Luciani, partim nuper
à me traductos, partim recognitos.
Nugas, inquis, mittis. Nugas sanè,
sed literatas, nimirum ut rideas, si
tamen unquam ridere potes, homo
tot curis districtus, tot negotiorum
fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuerit
illud, seu ludicrum, seu serium, quod mea Camœne pro-
duxerint, quàm tibi unico meo Meccenati? qui solus et
addis animum Erasmo, et alis ingenium, et
ocium suppeditas, et ornas studia. Bene
uale. Londini, tertio Calen-
das Maias. Anno
M. D. XII.

4 2 Saturnalia

SATVRNA

LIA LVEIANI, DES. ERASMO

Roterodamo Interprete.

Personæ, SACERDOS & SATVRNVS.

SACERDOS.

IC MIHI Saturne, quando tu quidē hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatū, & litatū est à nobis, quid potissimum abs te pro immolatis hostijs postulāre debeā, quod postulatū seram? S A T V R. Istud quidem teipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem & uatē esse uis, ut norit, quid maxime collubitum sit animo tuo petere. Ceterum ego, quantum facultas ferret, nō abnuā uotis tuis. S A C E R. Quin istud iam olim mihi perpēsū est, desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multā auri uām, utq; uiris imperem, utq; multa possideā mācipia, uestes splēdidas ac delicatas, tum argentū & ebur, breuiter, si quid est præterea rerum preciosarū. Hæc igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nō nihil emolumēti ex tuo sentiam imperio, neue solus per omnem uitā earum rerū sim expers. S A T. Illud uide. Iam postulas, qd' nō est meæ potestatis, neq; enim me arum partium est ista distribuere. Quare ne grauiter seras, si quæ petis, non assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quam

quum ad ipsium Imperij rices redeunt, id quod
breui futurum est: nam ipse prescriptis condi-
tionibus rerum administrationem ab illo suscipio.
Est autem vniuersum Imperium meum septem
duntaxat dierum, quorum si quis excuserit uicopri-
uatus reddor, ac uelut unusquislibet de plebeia
multitudine. Nec tamen in his septem diebus se-
ruum quispian auit publicum tractare mihi per-
missum est: Verum potare, nebulari, uociferari,
ludere, certare fesseri, creare Reges, famulos in
conuiuium adhibere, canere nudum, lasciuio cor-
poris motu saltitare nonnunquam et in gelidam
aquam dare precipitem, facie fuligine obita. Haec
uti faciam permissum est. Ceterum magna il-
la, prout diuitias et uicrum, Iupiter ipse dilargitur,
quibus illi uisum fuerit. SAC: Imo ne ille qui:
dem, Saturne, admodum facile ac libens id facit,
adeo ut me iam uox defecerit magno clamore haec
ab illo flagitantem: At is nihil prorsus audivit, ve-
rum agidem obuiibrans ac fulmen intentans,
toruum obtuens paces facit instantes, quod si quod
etiam annierit alicui diuitemque reddiderit,
mirum quam id milio delectu facit, ut aliquo-
ties praeteritis probis, ac sapientibus uiris, scele-
ratis ac stultis hominibus opes offundat, uerberomibus
atque effoeminatis cuiusmodi sunt isti plerique, quoniam
equidem cupio cognoscere, quoniam sint ista tibi po-
testati permissa. SAT: Haec magna parua, uox
omnino contemnenda, si quis vniuersi Imperij uinum
expendat, nisi forte tibi paruum uidetur esse, ut in
resera-

SATVRNA

LIA LVEIANI, DES. ERASMO

Roterodamo Interprete.

Personæ, SACERDOS & SATVRNVS.

SACERDOS.

ISTE MIHI Saturne, quando tu quidē hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatū, & litatū est à nobis, quid potissimum abs te pro immolatis hostijs postulare debeā, quod postulatū sanam? S A T V R. Iste quidem te ipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem & uatē esse uis, ut norit, quid maxime collubitum sit animo tuo petere. Ceterum ego, quantum facultas feret, nō abnuā uotis tuis. S A C E R. Quin istud iam olim mihi perpēsū est, desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multā auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideā mācipia, uestes splēdidas ac delicatas, tum argentū & ebur, breuiter, si quid est præterea rerum preciosarū. Hæc igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nō nihil emolumentū ex tuo sentiam imperio, néue solus per omnem uitā earum rerū sim expers. S A T. Illud uide. Iam postulas, qđ nō est meæ potestatis, neq; enim me arum partium est ista distribuere. Quare ne grauiter seras, si que petis, non assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum

quum ad ipsam Imperij trices redeunt, id quod
breui futurum est: nam ipse prescriptis condi-
tionibus rerum administrationem ab illo suscipio.
Est autem vniuersum Imperium meum septem
duntaxat dierum, quorum si uis exciderit uico pri-
uatus reddor, ac uelut unusquislibet de plebeia
multitudine. Nec tamen in his septem diebus se-
riuum quumquam aut publicum tractare mihi per-
missum est: uerum potare, nebulari, uociferari,
ludere, certare fasces, creare Reges, famulos in
conuiuium adhibere, canere nudum, lasciuio cor-
poris motu iustitare nonnunquam et in gelidam
aquam dare precipitem, facie fuligine obita. Haec
uti faciam permissum est. Caeterum magna il-
la, puta diuitias et aurum, Iupiter ipse dilargitur
quibus illi uisum fuerit. SAC: Imo ne ille qui-
dem, Saturne, admodum facile ac libens id facit,
adeo ut me iam vox defecerit magno clamore haec
ab illo flagitantem: At is nihil prorsus audivit, ue-
rum agitem obicubans ac fulmen intentans,
toruum obtuens patrefacit instantes, quod si quo
etiam annuerit uicium, diuitemque reddiderit,
mirum, quam id nilio delectu facit, ut aliquo-
ties praeteritis, probis, ac sapientibus uiris, sceler-
atis ac stultis hominibus opes offundat, uerberomido
atque effoeminatis cuiusmodi sunt isti plerique, quamquam
equidem culpam cognoscere quamnam sint ista tanta po-
testati permissa. SAT: Haudquamquam parua, neque
omnino contemnenda, si quis vniuersi Imperij diem
expendat, miserte tibi paruum uidetur esse, ut in
reuera-

rum precipitarit, uinculis iniectis, tum ~~et~~ tum oibus copijs auxiliariibus, que tecum in acie steterant. S A T V R. Quid dixti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atq; in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidē istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canū ac senem deū. S A C E R. At ego hæc Saturne, nō ex meipso dico, Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere, reliqui propè mortales omnes eadem de te credunt. S A T V R. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uere quippiā de me scisse? Rem ad hunc cōsidera modum. Est ne quisquā homo, nō dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circūuentus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxū edere uice pueri? Nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello cōfiximus, neque Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens & ultro rerum administrationem tradidi, cessiq;. Porro neq; uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculus captus es, quē admodum Homerus. S A C E R. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? S A T V R. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quum essem ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse sinxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius etatis facinora puniēda, nam et at assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periueros, ac raptores exurem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaq; mihi con-

~~uinculis iniectis, tum et tum oibus copijs auxiliariibus, que tecum in acie steterant.~~ sulens,

~~ut ipse uides opinor, nisi prorsus oculus captus es, quē admodum Homerus.~~ quibus compedes esse sinxerint,

~~nam et at assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periueros, ac raptores exurem.~~ equos et asinos,

~~eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret.~~ sed. At uel etiam pueri. Huiusmodi,

~~ut ipse uides opinor, nisi prorsus oculus captus es, quē admodum Homerus.~~ ut ipse uides opinor,

sulens, Ioui locum dedi. Quāquā̄m & alioqui recte factus
 rus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium,
 ipse plerumq; uitam cōiuijs per ociū traducerē, nihil ne-
 cesse habens, neq; uota facientibus operam dare, nec ab ijs
 qui cōtraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; ful-
 minare, neq; grādine aliquoties immittere. Sed senile hāc,
 ac iucundissimā de go uitā, meracius bibens nect̄ar, atq; in-
 terim cū Iapeto, reliquisq; equalibus dijs confabulans. At
 regnat quidem ille nulle districtus negocijs, nisi quod hos
 pauculos quos dixi, dies mihi iussum est excipere, in quibus
 recipio principatū, ut mortalibus in memoriam reducam,
 cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementē, ci-
 traq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidē
 ariste, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinam flu-
 minis instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea
 quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hęc, inquā,
 mihi causa fuit, cur exigui temporis imperiū geram, atque
 ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, equalitas omnibus
 seruis, eque ac liberis, neque enim me regnante quisquā̄m
 erat seruus. SACER. At ego Saturne coniecturā istam
 ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam
 causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod
 memor te ipsum aliquando seruitutē seruissē, ac gestasse cō-
 pedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. SA-
 T. Eā T. V. R. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SA-
 que lectio CER. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiā mihi re-
 nem nos sponde, talis ludere, in usu fiat tui quoq; seculi mortalibus?
 S. A. T. V. R. Erat sanē. At nō depositis talētis, ac decem
 nummūm milibus, quē admodū uos facitis, ut ūt plurimo
 nucibus,

Suspicio
 scribēdū
 pro
 pedes
 S. A.
 que lectio
 S. A. T. V. R.
 S. A. T. V. R.

nucibus, ne uidelicet discruciarctur qui uictus esset, neue
semper ploraret sese unum omnium non habere quod ederet.
SACER. Et recte quidem illi. Nam quo tandem premio
certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te lo-
quente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem
ex aureis illis uiris, in hac nostra aetate adductum uulgo
ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat
scio) discerperet, haud aliter incurfantes, quam in Pentheum
Menades, aut in Orpheum foeminae Thraciae, aut in
Acteonem canes, interque sese decertarent, quantam quisque
maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo cele-
brando, a lucri studio temperent, quam ipso etiam festo ad lu-
cri abutuntur incrementum. Itaque alij quidem tibi prima-
tias immolant, amicos in conuiuio depradantes. Alij uero
tibi conuiuantur, cum nihil ad rem pertineat, tum ipsas
comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum,
quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi et illud, quid
tandem cause fuit, ut deus usque adeo imbecillis, ac senex,
tempus inamoenissimum delegeris, cum iam nix omnia oc-
cupat, plurimus seuit Boreas, cumque nihil non gelu con-
cretum est, arent arbores nude decussis frondibus, squa-
lent, horrentque uacua floribus prata, cum incurui, contra-
ctique mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad fo-
cum ferme desidant, interea tu festum diem agis? neque enim
accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indul-
gentibus. SATVR. Sed heus tu permulta quidem a me
sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaque non exiguam
temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdis-
disti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem
pertinentia.

pertinentia, quare nunc istis tandem omnis, conuiuū agitemus, plaudamus, ac liberā agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseras, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modum esse cerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: senes repuerascere. SACER. Imò cui ista que dicis, nō probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quādoquidē ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc confabulationem, et que ipse interrogarim, et que tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNALIUM Legum lator, Erasmo Interprete.

HÆC ait Cronosolon sacrificus, et idē uates Saturni, earumq; legū cōditor, que quidē ad festum pertinet. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis perscripsi. Neq; dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, que grauius decrete sunt in eos, qui minus paruerint. Vos aut diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neq; negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me cōdendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palàm congressus. Erat autem

autem neque compedibus uinctus, neq; situ obfitus, qualem cum pictores fingunt, exemplar à deliris poëtis mutuati, uerum falcem quidem tenebat peracutam. Cetera uero ex hilaris erat, et ualidus, regioq; apparatus. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Ceterum quæ locutus est, planè diuina sunt, et in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quoniam esset molestiæ causa, uidelicet grauius me ferre paupertatē, ut qui non pro temporis ratione unicā uestem haberem, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autē, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimam, quæq; ad conuiuia requirebatur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata. Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere. Quid istud sibi uulsi (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquit herere? Cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, et solos delitijs frui uideam, ipse uero, necumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem herere, curas his rebus finem imponere, et ad equalitatem reuocare. Tum ille. Cetera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandū sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrēt, sed uobis sua
bona

bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cū cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcē hanc acutum circūfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, nō item castraro diuites istos, quicumq; leges meas molauerint, ut iam euāti, Cybeli matrisese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges nō prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatū, nisi que ad lusum, ad uoluptatē, antiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum et bellariorū artifices soli in opere sunt. Aequalitas oībus esto, seruus, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignāri, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalitijs, ne id quidem fas esto. Ne quis argentū, uestimie expendito, neue inscribito solēnitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si que sint urbana, lepidaq; que dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex secunda. Multo ante festum diuites, singulorū amicorum nomina in tabella scribunt. Porro pecuniā paratam habēto, ad decimā partē annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, et quicquid est cultus pinguioris, quā ut ipsis cōueniat. Ad hæc argentorum uim non modicam. Atque hæc quidem in promptu sunt. Ceterum ante solēnitatem porcellis circūagitor, atq; ex edibus eijciuntor sordes, auaritia et quæstus, et si que id genus alia sunt plerisq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum

Olim publice lustrabantur domus porcello circumactio.

tiarum largitori, ac Mercurio munifico, atque Apollini
 magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, ami-
 corum nomina tenentem relegunto. Distributis autem pro
 cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis
 mittunto. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue
 sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu gran-
 des. Ascribatur autem in literis, et quid mittatur, et quā-
 tum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perse-
 runt. Atque ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum
 recurrunt, neq; præterea quicquam ab eis postulanto.
 Doctis omnia dupla mittuntor, Nam hos æquum est gemi-
 nam accipere portionē. De muneribus quā modestissime
 simul, et quā paucissima uerba fiunt, neq; graue quic-
 quā in literis quisquā ascribito, nec odiose laudato quæ
 mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Sa-
 turnalibus equali sorte quempiā cōniui accipito. Ne quid
 eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, ser-
 uanto. Nēue cui muneris prænitētia subito. Quod si quis
 anno superiore peregre fiat, eaq; causa munerum expers
 fuit, et illa accipito. Quinetiam pro temabus amicis es
 alienum diuites soluūto, atq; etiam cōductarum ediū præ-
 cium, si qui forte et hoc debent, neq; sunt soluēdo. In sum-
 ma uero, malto ante illud illis esto curæ, ut cognoscāt, qua
 re maxime sit opus. Rursum qui accipiunt, ne demissis do-
 nis ut exiguis querūt, et quicquid mittetur, qualecūq; fue-
 rit, id magnū ducunt. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis
 auis, inter munera Saturnalia ne habentor. Nēue Satur-
 nalia dona in risum uertūto. Remittito uicissim diuiti pau-
 per. Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse
 conscripsit,

conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiujs accommo-
dum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues leto admodum
bilariq; multu accipito. Acceptum protinus perlegito.
Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs que de falce mi-
natus sum, obnoxium esse, etiã si miserit, quicquid alioqui
mittendũ erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij turis frustu-
la mittunt. Quod si pauper, aut uestem, aut argentũ, aut
aurum, supra facultatẽ diuiti miserit, id quidem, quod mis-
sum fuerit, publicum esto, cõflatamq; in Saturni thesaurũ
infertor. Ipse nero pauper postridie plagas à diuite, ma-
nibus ferule suppositis accipito, non pauciores quinquaa-
ginta supra ducetas. Leges cõiuniales. Lauandũ est, ubi
linea sex erit pedum. Ante lauandũ, nucibus ac talis lufitã-
dum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito.
Dignitas, aut genus, aut diuitie, parum momẽti habento,
ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto.

Forte le- Neq; profit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis do-
gendam lorẽ, ut ideo bibat de meliore. Carnũ omnibus equa por-
πρωτι = tio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contator, neq;
ὄντοq; ut pratermittunt, donec ipsis uisum fuerit, que tollenda
uertit E- erunt. Neq; huic quidẽ magna, illi uero perexigua appo-
rasmus. nuntio. Nẽue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in
alioq; si le omnibus equalitas esto. Pocillator, acutis oculis unũquẽq;
gas ωγο obseruato, minus tamẽ herum. Acutius etiam exandito. Ca-
πιόντιq; lices omnis generis sũnto. Ad potandum inuãtore siquis uo-
fesus erit huerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunt, si libeat, ubi
priusque præbiberit diues. Nẽq; quisquã bibere compellitor, qui
bibat di non ualeat ad computationem. Ne liceat ipsis, neq; salta-
ues. torem, neque citharœdum inducere, qui nuper discere
coeperit.

coeperit. Quod si cui libeat dictarijs uti, liceat, sed haec-
 nus adhibeatur modus, aut ne sint molesta. Super omnia,
 pro nucibus ludunt talis. Si quis deposita pecunia talis lu-
 serit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;
 & abito cum uoluerit. Porro cum diues famulos suos con-
 uuiuo accipiet, tum amici quodq; unà cum ipso ministrato.
 Leges hasce singuli diuites, eræ columnæ inscriptas, in
 aule meditullio habento, ac legunt. Atque id quidē scien-
 dum est, quo ad ea colūna manebit, neq; fames, neq; pesti-
 lentia, neq; incendium, neq; quicquā alioqui molestum,
 in illorū domum subibit. Quod si quādo (id quod dii pro-
 hibeāt) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tū euentura.

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno salutem.

QUIDEM ET antea tibi scripsi,
 significās quonā in statu essem, & quem
 admodum ob inopiā mihi periculū esset,
 ne solus omnium, expers relinquerer solē-
 nitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nā
 memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delis-
 tijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes
 pauperioribus, alij rursus fame contabescerent, atque id
 quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad
 meas literas nihil respondisti, operæ precium existimavi,
 te denuo iisdem de rebus commonefacere. Tuum erat opti-
 me Saturne, sublata hac rerum inequalitate, bonisq; in
 medio depositis, postea celebrandum festum edicere.

Nam uti

Nam uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt proverbio. Quin magis tragœdiæ histriionem animo concipe, qui altero pede præcaltis cothurnis sublimis instat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis prout hunc, aut illū pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dū illi cothurnis fulti, adorante fortuna, Tragœdias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quoq; ad eundē istum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperiū teneres. Verum tellus illis citra serendi, arandiq; laborē bona progignebat, coenam unicuiq; paratam, uel ad satietatē usq;. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant autem & que mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Caterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plerisq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunam, atq; id genus alis permulta, apud nos nempe pauperes abundāt: quāquā his de rebus leuius discruciamur, nisi diuites conspiceremus tanta fruētes felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot macipia, tot currus, familias, agros, atq; harū rerum

rerum omnium magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de his impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam, sunt Saturne, que nos enecant maxime, planèq; rem intolerandam arbitramur, huic in purpura accumbentem, tantis opū delicias affluere, ructantem interim, & applaudentibus amicis, perpetuo festum diem agere, me uero, metq; similes, somniorū coniecturas interpretari, sicunde forte quatuor oboli cōtingāt, quo uidelicet pane polentæue expleti dormire queamus, nasturtium, aut porrum, cepasue alliumue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergant. Porrò ex uestibus, si quas iam à tincis exesas, citra suum incommodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quam sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut coenant singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omniū portio, neque ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstante atque operiente, donec herus uorando præfocetur. Ceterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta reliquum est. Neque illatum aprum ita partiatur, ut domino totum diuidium apponat, unà cum capite, reliquis autem ossa te-

b Ita apponat.

Et apponat. Utque præmoneantur pincernæ, ne contentiæ
 donec unusquisque nostrum septies poscat bibere, sed se-
 mel iussi protinus infundant, et ingentem calicem imple-
 tum tradant æque atque ipsi domino: utque unum et idem
 uinum conuiujs sit omnibus. Alioqui ubi nam ista lex scri-
 pta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generosoque
 temulentus sit, mihi contra musto disrumpatur aluus? Hæc
 si correxeris nouarisque Saturne, tum demum effeceris, ut
 uita uere uita sit, festum uere festum: sin minus, illi quidem
 epulentur, nos autem interim sedentes precabimur, ut
 simul atque loti uenerint, puer subuersam amphoram rum-
 pat, utque coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam
 piscium in lentem infundat, utque canis in domum irruens
 opsoniorum, artificibus alibi intentis, extra deuoret uni-
 uersa, præterea placentæ dimidium: utque sus ac ceruus,
 neque non fucule inter assandū idem faciant, quod Homerus
 de solis bobus commemorat: imò uti non serpent solum, ue-
 rumetiā unā cū ipsis uerubus in montem abripiāt sese fu-
 giantque: utque ipsæ etiā aues pingues, iam ademptis plumis,
 et ad coquendum apparatus, uolatu aufugiāt, ne soli illis
 fruatur: quodque futurū est illis grauissimū, ut formice ta-
 les, quales feruntur Indicæ, aurū è thesauris effossum, no-
 ctu in publicū effrāt: utque uestis curatorū indiligentia ita
 ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit,
 nihilque differat à casse uenatorio: utque formosi illorū co-
 maticque puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Nar-
 cissos appellare solēt) dū ipsis poculū porrigūt, subito de-
 fluente coma calui fiant, et acutā edāt barbā, cuiusmodi
 in Comædijs induci solēt Sphenopogones, quibus à cuneata
 barba

barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac pungentibus pilis sit hirta, reliqui capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinat usq; adeo suis priuatim studere cõmodis, uelintq; in cõmune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS-
SIMO SALVTEM.

VID tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorũ faciã partitionem: quod quidẽ alterius munus fuerit, penes quem nũc est imperiũ. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodũ iam pridẽ regnare destiterim, ac priuatus esse cõeperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porrò mea potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus. Itaque grauioribus in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundant aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in ijs quæ ad festũ pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neque non de uestibus, ut uobis quoq; ad celebrandum festum nõnihil mitent. Quandoquidẽ equa sunt ista, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, nisi forte habet isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamen illud scitote pauperes, uos longe falli, neque recte iudicare de diuitibus.

illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea qd' illis liceat opipare cœnare, uino suauis inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum ace scat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. At qui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discruciant? Quod si nossetis metus et curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel me ipsum usq; adeo insanum, ut si præclara res esset opulentiæ, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quàm nō essem ignarus huiusmodi malorum, quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos cōtra, nasturtiū, porrumue aut cepe per festi tempus, opsonij loco arrodcere, cuiusmodi sit cōsidera. Etenim in præsens quidē utrūq; dulce est illis, minimeq; molestum. At postea res inuertitur. Quādo quidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati ob temulentiam, quæ admodū illi, neq; ob immodicam ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferūt, ut quoniam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio trāsfigunt, facile sibi, uel tabē, uel tussim, uel morbum

bum intercutem, ex intemperato uoluptatū usu colligant. Alioqui quotumquēq; potes ostendere, qui nō planè pal-
leat, ac faciē cadauerosam præ se ferat? Quotumquēq;
autem, qui cū ad senectutē peruenerit, suis ipsius pedibus
ingrediatur, ac nō potius à quatuor baiulis gestetur? foris
quidem totus aureus, intus putris, ac pannosus, cuiusmodi
sunt Tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus con-
sarcinata. Vos autem quum molestum est, quod de pisci-
bus gustare nō liceat, quod inedia laboratis, nō illud item
cogitatis, eosdem & podagra, & tussis expertes esse, aut
si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit.
Quāquam nec illis ipsis æque dulce est, quotidie, supraq;
satiētatē istis uesci. Quin potius uideas eos nōnunquam
ita holus ac lupinum appetere, ut tu nō æque leporē appe-
tas, aut aprum. Ut de reliquis interim sileā, quæ illos di-
scruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amās, uel
amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cū illo dor-
miant. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorātes, tantum
aurum illorū ac purpuram uidetis. Tum si quando uidetis
eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quod si
illos contēneretis, negligeretisq; neq; ad argenteū currū
oculos haberetis intentos, neque inter colloquendū, sma-
ragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter
contrectantes, molliciem admiraremini, sed sincretis eos
ipso sibi diuites esse, haud dubie futurū sit, ut ipsi uos
ultra adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostē-
dere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum
nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperien-
tis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur
b 3 ipsi,

ipsi, sed uti nos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, & illis, de positus opibus, & uobis, relicta paupertate. Quam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certumq; scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atque omnino postularunt, ut oia bona facerem omnibus comunia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum equalitas constituatur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturum. Ceterum de presenti negotio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem que postulant hæc, ut mihi quidem uideatur, æqua. Nam quo pacto, inquit, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiã festum celebrare possimus? Quare si uelle & illos festi particeps esse, postularunt ut cogere uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si que supersunt pinguiores, quam que uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista feceritis, inquit, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitatur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturus, ut primum Iupiter pro tribunali sedere coeperit. Atq; hæc quædã facere.

uobis

uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nōnihil de tantis opibus, quas possidetis, & recte possidetis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendū putarūt, quēadmodū uos in presentia foribus occlusis, soli delitijs frueremini. Quod si quādo uobis uisum fuerit, & illorū quempiā post longū tempus cōuiuio adhibere, plus esse molestie in cœna, quā uoluptatis, multaq; illit in pauperum cōtumeliā fieri, uelut illud: Cum non eodem de uino bibāt. Dī boni, quā illiberale: planè dignū, in quo & illi debeāt accusari, qui nō surgant potius, abeantq;, toto cōuiuio uobis solis relicto. Quāquā negāt sese etiā ad satietatē ex illo quālicūq; uino bibere. Propterea quod uestri pincernæ, aures habeāt cara obturatas, quēadmodum olim Vlysis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia ut pigeat commemorare, que de carniū partitione criminantur, deq; ministris, qui cum uobis assistāt, donec plusquā ad plenū expleamini, ipsos prætercurrūt, aliāq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenus. Proinde equalitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de causa, uobis æquus ille partitor in cōuiujs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne posthac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentietur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec rempublicam administrare possitis, ni pauperes unā uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuent. Neque enim habituri estis, qui diuitias uestras

b 4 suspiciant,

sufficiant, si soli atq; apud uos ipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrū argentum, mensas, & quæ admodum præbidentes ad potandū inuitatis. Dein illi inter bibendū poculum undiq; contemplētur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumēti absolutam celaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nō solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerū etiam inuidiā illorū effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diuissime uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiose, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum non sinent cōuiuium surdū aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas cōuiujs aptas, diceriaq; minime molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissime transigitur. Idq; gratū est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, beneuolentiā uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emēda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neque iam libet referre necessario futurum, ut pauperum insidiæ, atque odia in uos orientur, si soli delitijs frui uelitis. Nam quæ minantur
uobis

uobis imprecatorios sese, prorsus abominanda sunt. Ac dij prohibeāt, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogātur. Quandoquidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi siquid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperda liquamē uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absque alis fugam molientes, ad pauperes auolabūt, Deniq; quod est omnium grauisimum, pocillatores formosissimū repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm maxime tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO, S.

NVM PVTAS Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerū partitionē flagitant, ac simul & fatum incusant, quod nō equaliter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelinus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerūq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidē hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestū de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucūdius, simul cū pauperibus uersari, & cōuiuū agitare, ad eū modū assidue facimus, adcoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit

incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semet illis fores aperuerimus, nūquam desinūt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acciperint, mox paratum odium, in promptu conuātia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quae dicūt, propterea quod nobiscum consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrū incidamus, ut aut si nihil demus, illos profusus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cetera quidem utcumq; ferenda sunt, uerum inter coenas ipsae non satis habēt ingurgitari cibus, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum aut puelle formosae cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxoremue sollicitant. Postremo cōuomito conuiuio, postero die nobis obtrectāt, narrātes quēadmodū sitierint, esurierintq;. Quod si haec aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriā redeat, qui ad cōmunis mensae honorē admissus, ac uobis dignitate equiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Haec atq; huiusmodi sunt, propter quae in posterū statuimus, quo res nostrae sint in tuto, ne posthac illis in domum aditū praebeamus. Quod si te autore, pacto recipiāt, sese moderate petituos, quēadmodū nūc aiunt, neq; quicquā flagitiose in cōpotationibus admissuros, age, cōuiuāt nobiscū, simulq; coenēt bonis aubus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mitemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri,

stri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscū uiuere, sintq̄
pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in
nobis desideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

Luciani Saturnalium Finis.

LVCIANVS DE LVCTV, DES.
ERASMO ROTERODAMO
INTERPETE.

OPERA EPRECIVM sanè fuerit
obseruare ea, quæ in luctu uulgo tū dicā-
tur, tū fiāt, itē quæ dicātur ab ijs, qui eos
cōsolātur scilicet, quāq; nō ferēda putēt
lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibi
ipsis, & ijs quos flēt. Cum haud quaquā pernouerint ma-
la ne sint ista, ac dolēda, an cōtra iucūdiora melioraq; ijs
quibus accidūt. Sed ex more & cōsuetudine dolorem ac-
cersunt. Itaq; cū mortuus fuerit aliq; faciunt ad hūc mo-
dū. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte
ipsa opiniones. Sic enim palām fiet, qua gratia superuaca-
nea ista moliātur. Vulgi quidem hominū multitudo, quos
sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq;
fabularū autoribus, super his fidem habentes, & illorum
poësim pro lege ducentes, locū quendā subter terrā pro-
fundum esse putant, quem tartarum uocant: Eum existi-
mant magnum & spaciosum esse, caliginosum atq; opa-
cum, qui tamē istis haud scio quo pacto illustrari uidetur,
quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in
hoc specu Iouis fratrem, cui nomē Plutoni, ut mihi retulit
quidam

quidam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quod mortuorum copia diues esset. Porro Plutonem hunc inferorum rempublicam, et manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coercet, nulli prorsus permittens, ut ad superiores redeat, praeterquam admodum paucis ex uniuerso euo, idque grauisimum de causis. Interluitur autem regio illius, fluuijs et magnis et horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegetontes, atque huiusmodi uocabulis appellantur. Quodque est grauisimum, praecipit Acherontica palus, quae prima excipit obuios, quam non possis neque transmittere, neque transire sine uectore. Nam et profundior est, quam ut pedibus transiri possit, et spaciosior, quam ut transiri queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaque, quae quidem est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaque hunc canis triceps, saeuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacateque intuetur. Ceterum si quis conetur aufugere, latrat, terribitosque in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo consitum, ac fluius memoriae hostis, coque Lethe nomen est inditum. Nam haec uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alcestis et Protefilaus, Thesalus uterque, neque non Theseus Aegeo prognatus, et Homericus Ulysses, testes admodum graues, dignique quibus habeatur fides, quae mihi non uidetur esse fonte illo bibisse, alioque non meminissent horum. Itaque Pluto et Proserpina, ut

aiebant

aiebant illi, rempublicam administrant, rerumq; omnium
 dominatum obtinent. Sed inserviūt his, & in administrā-
 do principatu adiuvant ingens turba, Furiae, Poenae, Ter-
 rores, ac Mercurius, quanquā is sanè non adest perpetuo. *furiis*
 Praefecti autem & satrapae & iudices sedent duo, Minos *Indm6*
 & Rhadamanthus, uterq; Cretenſis, uterq; Iouis filius.
 Atq; hi quidem bonos ac iustos viros, qui cū uirtute uitā
 peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in colo-
 niā quandā emittunt in campū Elyſium, uitā optimā inibi
 uicturos. Quod si malos aliquos ceperint, hos Furijs tra-
 ditos, in impiorū locum eijciunt, pro ratione malefactorū
 puniendos. Quo quidem in loco, quid tandē mali non pa-
 tiuntur? torti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti,
 saxa sorsum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludē stat
 in periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum
 alij mediocris uitae, sunt autem hi complures, uagantur in
 prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu
 fumus euanescentes. Aluntur autem uidelicet nostris liba-
 tionibus inferijsq; quae sepulchris inferuntur. Adeo ut si
 cui nullus sit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic
 mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uersatur. Hec
 usq; adeo ualide uulgi animos peruaſerūt, ut simulatq; fa-
 miliaris quſſiam mortuus fuerit, primum obulum illi in
 os imponant, traiectionis mercedem, quam uectori datu-
 rus sit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi nomisma legi-
 timum sit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat,
 Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id
 quidem cogitant, multo satius esse non posse naulum red-
 dere. Sic enim fiet, ut non recipiente portitore, postli-
 minio

minio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, néue nudî conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum ciulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruetatio. Alijs, autē & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nā illi humi uolutantur sæpe numero, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusis, (Nam finge iuuenem aliquē, ac formosum propositum esse, quo magis in hunc cōpetat actio fabule) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadā uoce uerbum unumquodq; producēs in longū: Fili iucūdisime, peristi mihi, mortuus es, ante diē præreptus es, me super hæc misero solo relicto. Non dixisti uxorem, non parasti liberos, non militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, nō comes saberus post hæc, non amabis fili, neq; cum equalibus in computatione inebriaberis. Porro hæc atque id genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursus alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem,

reliquumq;

reliquumq; mundum pariter in rogam iniectum excusse-
 runt, aut unà cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic
 sit usurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum
 agens, hæc omnia atq; his etiã plura, quæ dicit, neque filij
 causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam
 si Stentorem clamore uincat, neq; rursus sua ipsius gra-
 tia. Satis enim erat illi, cogitare, & cognoscere, uel sine
 uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Super-
 est igitur, ut ad hunc modum deleret, ob eos qui adsunt,
 cum nesciat neq; quid acciderit ipsi filio, neq; quò cõces-
 serit, Imò cum ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit
 perpenderit, Neque enim alioqui ceurem acerbã grauiter
 ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita re-
 sponderit, exorato Aeaco atque Orco, quo liceat tãtisper
 è specu proferre caput, dum patrem insaniẽtem cõpescat:
Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desi-
 ne uellicare comã, ac uultus etiam cutẽ lacerare. Cur mihi
 conuitium facis, ac miserum appellas, & infortunatum,
 qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid
 acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex
 talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus ge-
 nibus, segnis, in summa, totus etate putris, multis exple-
 tis Triacadibus & Olimpiadibus, denique ad istum mo-
 dum delirans apud testes tam multos? O demens, quid
 tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri?
 Nimirum computationes dicis, ac cœnas, uestemq; &
 concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream.
 Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quàm bi-
 bere, nō esurire, quàm edere, nō algere, quàm uestibus abũ-
 dare.

Jam
 Desperat

dare. Age igitur, quādoquidē ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, nō amplius sities, nō amplius esuries, nō amplius algēbis. Peristi mihi infelix, q̄ morbos effugeris, q̄ febrē iā non timeas, nō hostē, nō tyrānū, nō amor discruciat te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impēsam. Heu calamitatē. Neq; contēneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquādo conspiciaris. Hęc si dixeris pater, an non putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quā ista quę modo? At uide ne illud te male habeat, dū noctē, quę apud nos est, magnāq; cogitas caliginē, proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumēto. Verū in his illud oportet ppēdere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidē paulopost exure re me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lunē inspiciendū. Atq; ista fortassis utcūq; serēda. Verum eiulatus iste uester quid mihi cōfert? aut quid ista pectorū ad tibie modos percussio? aut quid mulierū immodica lamentatio? Quid aut saxū, quod sepulchro imponitur, coronis ornatū? Aut quid ualet, quod merū infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturū, & ad Orcū usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimū ad nos redire debuerat, id fumo correptū, sursum in cœlū abire, neq; quicquā iuuare nos, qui inferne agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Nō est usq; adeo sterile, neq; infrugiferū Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodēlus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uehementer ex-
clamare

clamare super his, quæ & faciebatis, & dicebatis, sed ue-
tabat linteam ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis.

Atque ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille lo-
quatur hæc, cubito innitens, an nõ uidebitur rectissime di-
cturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito
quopiã lamentorum artifice, qui multas antiquas calami-
tates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie
chorago abutuntur, ubicunque cœperit ille, ipsi ad melos
ciulaturæ respondentes. Verum quantum ad lamentationes
attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At de-
inceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam
Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblimit,
Scythæ deuorat, muria cõdit Aegyptius. Atque hic qui-
dem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conui-
uam & compotorem adhibet: fit autem frequenter, ut
Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate
pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libatio-
nes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus dura-
tura, an nõ superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero
qui ludos quõque constituunt ad sepulchrum, ac funebres
orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testi-
monium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post
hæc omnia, superest exequialis cœna. Iamq; adsunt ne-
cessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadētq; uti ci-
bum capiant, quãquam illi per Iouem non illibentes ad id
compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fa-
me. Et quousq; queso flebimus? Sine quiescant Plutonis
manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob
c hoc ipsum

hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui parere possis. Tum denique, tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici:

Nam coepit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit alius Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideatur adhuc affectibus humanis commoueri. Haec atq; his longe magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quae fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum esse malum.

Luciani de Luctu Finis, Des. Eras.

Rot. Interprete.

ABDICATVS LVCIA NI, DES. ERASMO ROTERO DAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinae didicit. Patrem infania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam, Post haec nouercam infania correptam sanare iussus abdicatur.

MAVD QVAQVAM noua sunt haec ludices, neq; miranda, quae in praesentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum, uerum haec lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenas decem artis noiae, nisi huic iubenti

iubenti per omnia parere possit. Qua quidē re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoq; remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat ex patris iracundiæ mederi. Nunc autē ipsa quidem insania leuatus est, cæterum iracundia magis etiā exasperatur. Quodq; est omnium grauissimum, erga cæteros omneis sanus est, in me unū insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor, iterū alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sæpius eijcerer domo. At ego quidem in his que præstare queam, ne expecto quidē patris iussum, ut qui pridē non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidem reputo que in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondū aggressum curationem. Quare dolco Iudices, noueræ uicem, grauitèr laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim que iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio cōijcere. Quã-

quam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedēs, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operã, cumq; optimis uiris habuisse cōsuetudinē. Iam uero & eiusmodi quiddã prospiciebã, ac suspicabar fore, ut aliquãdo pater, qui nō admodū animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neq; deerant qui ista morbi initium interpretarētur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, cōiuitia parata, censurã seueram, clamorem, iracundiã, in summa, oīa plena bilis, unde usu uenturū credebã, ut mihi aliquãdo arte medicine foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorū, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorū usus doctrina, plurimo labore, uehemētīq; animi studio artē perdidici. Porrò domū reuersus, offendo patrē manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperātibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exacte morbos dijudicant. At ego sanè sicuti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdicationis iniuriã recordabar, neq; ut accerserer operiebar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie imputare possem. Verum

peccata

peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars: uerum illud omnium primū iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoque adnitimur studio, ut egrotum seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, saperasseque, nec manum admolimur omnino, idque uetustam quandam legentium, qui primi medicine prodiderunt artem, secuti. Qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniantes curationem meam, iamque parabant in ius uocare me. Aderat autem et nouerca pauida atque diffidens, non id quidem odio mei, sed quod metueret, utpote probe sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris et assidue conuiuens egrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum ut mihi signa non mentiretur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarum, quibus me affecerat. In summa,

ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: denique laudabat & nouerca, ac palam omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem affecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neque contactus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatq; rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatore ac beneficium appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis ante factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Ceterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur, utpote utroque alteri reddito. Ceterum nouerca paulo post ægrotare protinus cepit, morbo, iudices, graui, & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neque enim simplex erat, aut leuis insanie species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insaniam, tum illud commune in hac obseruauimus muliere. In ceteros placatior est, ac mitis, atque illis presentibus conquiescit morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc

supra

supra modum incenditur. Quod & ipsum argumēto est,
 illam graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspice-
 rem, equidem acerbe ferebā, miserebatq; mulieris, ut de-
 bui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater
 uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali,
 quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit
 uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem: arbitra-
 tus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandē ego-
 tationem, que similem curandirationem admitteret. Ve-
 rum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto
 posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparē esse,
 indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac
 mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecilli-
 tatem. Atq; huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent.
 Succensent enim omnes ijs, qui libere uerum loquuntur.
 Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo
 ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumā
 initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi
 non esse posthac eandem abdicandi facultatem, que prius
 fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pater, istam pote-
 statem permittit, neq; uti quoslibet filios, neq; quoties li-
 buerit, abdicet, neq; quibuslibet de causis: Verū quēadmo-
 dum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospex-
 it & liberis, ne id immerētibus accidat. Eaq; gratia iussit,
 ne libera esset, ac citra iudiciū uindicta: sed ad iudices
 uocat, estimatores cōstituit, qui neq; per iracundiā, neq;
 per calūniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim fre-
 quēter accidere multis, ut ob causas iniquas ad irā cōmo-
 uerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens: ille

famulo fidem habens, aut uxori cuiusdam inimice. Quare noluit rem iniudicatā agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; uerum & aquā infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quādoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet, uerū iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidentis: ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur, uerū illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quā lex cōcedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicatōnem irritā fecerit. Nam ego certe iniquissimū istud esse dico, ut liberorū quoq; sint infinitae poenae, ut multae condēnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nūc irato inscruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est: rursus ut eodem modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcūq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidē equū erat uti cōcederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniēdi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestātē absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiā expleuerit, post hęc rursus in familiā receperit, & in hanc opinionē discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neq; postea resiliendū, aut retractanda sentētia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permīssum est, ut genere indignos abdicēt, quos cū educabāt, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Ceterum ubi non coactus, sed sūapte sponte

sponte atque autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factū, aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modū tecū egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quē abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiā reduxisti? Cur legem irritā fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista nō facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitrato abutaris, utq; iudicia utcūq; mutatus sit animus tuus, eō trahantur. Neq; uti nunc irriterentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicā, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quando cūq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro hīs semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerū ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequēter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram dānarit, rursus ad eandē prouocet. poenā, et ad patriā recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euauitq; priuilegiū, nec huic uni quicquam ualens, quippe antehac cōsumpta. Etenim illud considerate, quē admodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittit alios adire iudices. Porrò si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, delectisq; arbitris causam cōmiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoq; quem antea liberū erat non recipere, nisi dignus

maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, de-
 nuo recepisti, iam deinde nō erit abdicandi ius. Siquidem
 indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus es,
 iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; nō conue-
 nit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet,
 nimirum post toties pronunciatā sententiā, ac rem bis
 iudicatam: primū cum abdicares, alterum, cum ipse ma-
 tasti consiliū, meq; in familiam reuocasti, rescisis decretis
 superioribus, cōfirmas illa quæ postea sunt placita. Pro-
 inde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius
 iudicium serua. Pater sis oportet, quādoquidem id abs te
 decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidē si na-
 tura nō essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum
 quidem existimarem tibi licere. Quod enim initio liberum
 erat nō facere, id semel factū, iniquum est rescindere. Por-
 rō eum qui primū natura sit filius, postea iudicio, senten-
 tiaq; accersitus, quæso num par est rursus expellere, &
 eadē familiaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus
 essem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-
 cula coniecisses, deinde ubi cognitū est me nihil peccasse,
 manumississes, num tibi liceret, utcunq; contigerit irasci,
 rursus in eandē reuocare seruitutē? Minime liceret. Istius-
 modi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ual-
 lere. Ergo cū pluribus etiā argumētis docere possim, non
 esse ius huic abdicare denuo, quē semel abdicatum, sponte
 sua receperit, tamē finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi
 filium parat abdicare. Atque illud nondum dicam, me tum
 imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum
 (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuue-
 nem,

nem, nunc *etate* prouectum, ut *etas* etiã ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoq;, uerũ tum quidẽ, etiam si nullo cõmissõ peccato, ut ego quidẽ dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nũc porrò cum nuper salutẽ dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Quare quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationẽ illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed usq; adeo facile mandarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neque solum nõ meminerit iniuriæ, uerũ etiã & salutẽ attulerit, & sanæ menti restituerit? Neque enim exiguo iudices, neq; uulgari in hũc collato beneficio, tamẽ huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquã hic ignorat, quo in statu tũc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientẽ hunc, simul & patientẽ, & quibus affectũ modis, ego curandũ susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiã accusare possit, ut de legibus discernere. Quin magis si exemplum queris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantũmodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectũ esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantẽ periculo, grauissimẽq; affectam non sanem, qui sit, ut eundem nõ multo potius charissimum habeas, quũ simili morbo liberarim? non gratias

agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidē est in-
 gratissimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius tra-
 his: salute donatus, punis, & ad uetus recurras odiū, ean-
 dem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis
 arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidē ad-
 uersus medicū tantū sanus es. Vos autē iudices, huic cōce-
 detis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autorē ex-
 pellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit, ut per quem
 reuixit, ulciscatur. Haud profecto cōcedetis, siquidē quod
 æquum est, facietis. Etenim si maximū aliquod flagitiū in
 præsentia cōmissem, tamē superioris beneficij nomine nō
 mediocriter mihi debebat: cuius respectu, memoriaq; cō-
 ueniebat hūc præsentē iniuriā negligere, & ob illa prio-
 ra facile ignoscere: maxime si tam ingēs sit beneficium, ut
 omnia superet, que postea possint accidere. Quod equidē
 mihi in hunc cōpetere puto, quem seruauī, qui mihi totius
 uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat:
 præsertim cum ceteri omnes iam desperarent, seq; morbo
 impares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti
 mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non
 essem, cum nihil esset causæ, que me cogeret curationem
 suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali
 causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuo-
 catus, iniussus adij, succurri, adnissus sum, sanaui, restitui,
 meum ipsius patrem seruauī, de abdicatione me purgaui,
 iram beneuolētia sedauī, legē pietate sustuli, magnoq; be-
 neficio reditum in familiā emi, atq; in tempore adeo peri-
 culoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis
 auxilio insinuauī, ac tristibus in rebus legitimus filius ap-
 parui.

parui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitrari,
quantum & exhausisse laborū? dum ad sideo, dum obser-
uio, dū opportunitates capto, nunc cedens patris uehemē-
tia, nunc artem admouens ad breue tempus concedente
morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorū
periculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius acce-
dere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non
raro, ut ex æstuante malo, rabiem in proximos exercent.
Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum
aderam, modis omnibus cū morbo luctās, postremo supe-
raui pharmaco. Ne uero quisquàm hoc audito, protinus
apud se cogitet. Quis aut quātus labor miscere pharma-
cum. Etenim multa prius sunt faciendā, præstruenda uia
dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius re-
cipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus
fit medicus oportet, inaniens, extenuās, cibis idoneis alēs,
mouens ad omne quod cōducit, Somnos accersendi ratio-
nes excogitās, solitudines arte reperiēs. Quibus in rebus
ægroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob
animi libertatē intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles,
ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnētur.
Proinde sepe numero cum effecerimus, ut iam speremus
proxime adesse morbi finē, leue aliquod erratū incidens,
renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, cura-
tionē impedit, artē fallit. Eū igitur q̄ hæc oīa sustinuerit,
qui cū morbo tā graui sit luctatus, qui malū malorū omnīū
expugnatu difficillimū uicerit, huic ut iterū abdicet pmittetis,
utq; leges in benemeritū interpretetur suo arbitratu
cōcedetis, atq; cū cū ipsa natura bellū gerere sinetis? Ego
nature

naturæ parēs iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodioq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filiū benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contēnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio habitus, cum præter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura cōparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contēnit, quæ filios nihil cōmeritos familie seruant, tum naturā, quæ parentes ad uehementis natorū desiderium incitat. Non solū enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiā non adiungit atque addit, aut quod est minus, me saltē imitatur, mecumq; emulatur amorē. Sed ò calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem ledit, cōplectentē abdicat, legesq; liberis fauentes, cœu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquā, quemadmodū tu uis: leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiā pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritum. Offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honeste, iuste, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquàm aduersus multos sepius tentes.

tentes. Nec finis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuolentia librorum erga parentes conquiescere. Quanquàm alioqui ne positas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem cōcedunt in eos, qui benemeritis nō retulerint gratiā. At qui non solum nō refert gratiā, uerum etiā punire conatur ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio, cōsiderate num quicquàm facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiāq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autē ad ipsam abdicationis causam ueniamus, et crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursus ad mentē eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus licere, quotiescūq; uelis abdicare, utq; præterea potestati istā tibi largiamur, etiā aduersus benemeritum, haud tamen simpliciter, opinor, neque quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis conditor: Quicquid utcūq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantū uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num grauius ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia cōsiderate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sane menti reddiuis, illud erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, qd' cū crimine uideretur esse cōiunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium,

obsequium, quam curam filio dignâ prætermisi? Quando foris cubui? quas intēpestiuas potationes, quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cœpit egrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differemus. Sed illud prius in totum dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis imperet, neq; mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quedã enim mandata sunt huiusmodi, ut si nō parueris, nō sis obnoxius pœne. Quedã id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si egrotet ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandũ sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandã mandes, atq; ego recussem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adserunt causas paternæ querelæ. Forrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam: Rursum musico, hæc pulsa harmoniã, illã ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquã hunc patietur abdicare filiũ propterea, quod nō ex ipsius arbitrio artē exerceat? Nemo opinor. Atqui medēdi ars, quanto est honoratior, uitæq; cōducibilior, tanto cōuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi

exercendi facultate, ut neque cogatur usquam, neque seruat imperium, res sacra, decorum doctrina, uirorum eruditorum cura. Neque in seruitutē trahatur legis. Neque timori, poenisque tribunalium: neque calculis, ac patris minus, et indocti hominis ira sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondiissem: Nolo curare cum possim, sed artē soli mihi didici, ac patri, ceteris omnibus imperitus esse uolo. Quis est tyrannus usque adeo ferox, ut cogat etiā nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs, precibusque, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, cōuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præminētias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses. Si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, et unā hanc curationē, etiā si eiusmodi esset, ut præstare possim, recusassem. Nunc illud cogita, quam rem modis omnibus ingrati et iniquā facias, qui nō sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hæc ego artem tum cum nō essem filius tuus, per didici, neque tuis subiectus legibus. Atque hæc tamē tibi didici. Huius fructum primus sensisti, cum nihil adiumenti contuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorum mercede conduxisti? Quem pharmacorum apparatus comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariorum indigens, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam ab te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum

scendum uaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium
 odiū, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas
 uti arte mea, uisq; earū rerum esse dominus, quas mihi pa
 rui tum cum mihi nō esses dominus. Boni consule, siquid
 antehac ultro, nullo prouocatus officio, bene de te sum
 meritus, cū nullo noīe ullā abs te gratiā possem reposce
 re. Caterū nō cōuenit sanè, ut meū beneficiū mihi in reli
 quum tēpus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio
 iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias:
 iamq; in cōsuetudinē trahatur, ut qui semel sanauerit ali
 quē, semper deinde curet omnes quoscūq; uoluerit is, qui
 sanatus est. Etenim ad istū modum fieret, ut quos curare
 mus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; metipso illis
 tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad
 omnia que iusserint obtemperaturi. Qua re. quid esse po
 test iniquius? Quoniā te grauitè adeo laborantē restitui,
 ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc qui
 dem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, que mee
 sint facultatis, atq; ego nō oīno modis omnibus, uel inuitus
 obtemperassem. At nunc tandē perpēdite, cuiusmodi sint
 huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantē in
 sania, sanasti: insanit autē & uxor, eodemq; tenetur mor
 bo: (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem
 modū destituta est: tuq; potes oīa, id quod re demonstra
 sti: sanato hāc quoq; ac morbo leuato. Id si quis simplici
 ter ad hūc audiat modū, uehemēter equū uideatur, præ
 fertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me
 auscultetis artis noīe respondentē, intelligetis nimirū nec
 omnia esse nostræ facultatis, neq; consimiles morborum
 naturas,

naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tū palam fiet, quantū interest, nolis quippiā, an nō possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantē: existimātes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intempestiuā de his disputationem. Iam primum: Naturæ corporū, ac tēperaturæ, haudquaquàm eædē sunt: tamen si maxime in cōfesso est, iisdem ex elementis cōstare. Verum alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorū, quæ neq; similia sunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadē constitutione. Vnde necessario consequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine, tum specie differētes, his accidāt: utq; alia sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propensa: alia rursus prorsus desperata: ut quæ & facillime corripiantur, & grauissime à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet, quālibet febrim, aut quāuis tabē, aut peripneumoniam, aut insaniā, quolibet in corpore unam atq; eandem esse genere: is non uideatur ponendus inter sobrios, neq; doctos: neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquisitis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodū uidelicet triticum, si idem in diuersos eijcias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uētis salubribus exposito, exculto: nimirū ubere, leto, copiosoq; fructu: Rursum aliter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opaca, aliter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci diuersa natura, uarie proueniet. Itidē & morbi, pro rōne corporū, i que inciderint, aut maiores & uberiores, aut mi-

nores eueniunt. Verum his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſare, uult quāuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemꝫ deſiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimū diſferre à uirorū corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad ſanādi ſpem, aut deſperationem, facile fuerit cognoſcere. Siquidem uirorū corpora bene cōpaſta ſunt, neruoſa: laboribus, agitationibus, uita ſub dio acta, exercitata. Contra foeminarū, flaccida, male cōpaſta, in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſꝫ penuriam, & humoris ſuperuacanei abundantia. Quare facilius corripiuntur, quā uiro- rum: utpote morbis expoſita, nec ſerentia curationē: præcipue uero ad inſaniam procliuiora. Nam cum multū habeant iracūdiæ ac leuitatis, facileꝫ cōmoueantur: porro corporis exigue ſint uires: facile in hoc malum prolabantur. Proinde non conuenit, in utriſꝫ eandē à medicis ſanandi rationē requirere: Cum intelligatis, hæc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta: tū tota uite ratione, tum actionibus omnibus, tum ſtudijs atꝫ exercitijs uniuerſis. Quare cū dicis, Inſania laborat: adde hoc quoꝫ, laborat mulier. Neꝫ confundas hic omnia ſub unā & eandē inſaniæ referēs appellationē. Verū diſcretis ijs, quēadmodū & natura diſcreuit, quid in quoꝫ præſtari poſſit conſidera. Nam nos, quemadmodū initio dixiſſe memini, illud in primis ſpectamus: egroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis ſit particeps, calidius an frigidius, uigens an etate deſiciens, magnū an puſillum, craſſum an macilentū: reliquāꝫ id genus omnia. Quæ ſi quis penitus expenderit: is demum

denum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insanie innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porrò causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica sermè repletio: senibus autem importuna calūnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animū: deinde paulatim uergit in insaniam. Porrò mulierū corpora & multæ res infestant, & facile in morbum adducunt. Præcipue uero si quæ odcrint uehementius, aut si inuideāt inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscētia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi egritudinē aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquā morbo sanè tenetur, neque his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit, aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater. Etiā si nō prorsus esset, ut est, desperandū: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur: nec sic quidem facile manum admouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectionem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probe fuerint: easq; hanc ceu communem quan-

dam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neque profuissent remedia, per fidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modū: idq; loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacū: eoq; non opere precium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si merursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala irritata recurrere) quid erit mihi faciendum? Curabo, ut nosti, tum quoque: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura prescripsit: neque generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num crederede debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heriac nudius tertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, traheris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hec mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insanie tue proœmia.

ABDICATI FINIS, DES. ERAS.
ROT. INTERPRETE.

Luciani

55
LVCIANI ICAROME

NIPPVS, SIVE HYPERNEPHE

LVS, DES. ERAS. ROTE

ROD. INTERPRETE.

ER MILLE igitur erant stadia à terra usq; ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porro hinc sursum ad solē parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum deniq; coelū, arcemq; Iouis in edito sitam, tantū ferè spaciū fuerit, quātū aq̄la probe succincta, atq; expedita queat uno die pagere. AMIC. Dic mihi per gratias Memippe: que sunt ista que de astris loqueris, ac tacitus tecū supputas? Etenim iādudū te assensans, audio soles et lunas: præterea autem et magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quedā commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia, aëreaq; tibi uideor loqui: nam summā apud me reputo nūq̄ p̄ acte peregrinationis. AMIC. Nimirū Phœnicū exēplo uia stellis notaras. MENIP. Haud quaquā p̄ Iouē: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Pape, longū profecto somniū mihi narras. Sigdē totas edormisti parasangas isciēs. MENIP. Quid ais? somniū tibi referre uideor, q̄ modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itāne Menippus nobis à Ioue delapsus adest è coelo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, et auditis, et cōspectis. Quod si nō credis, eqdē hoc ipso noīe supra modū gaudeo, cum supra fidē esse uideo,

meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympic Menippe, mortalis cū sim, ac terrestris, quæ nō credere iuro, q̄ nubes superarit: quiq; ut Homericis dicā uerbis, Iam sit cœlitū ē numero unus? Verū illud mihi diuiso, s̄ molestū nō est, q̄bus modis in altū subuectus es, aut unde nactus scālas tanta magnitudine? Nam quantū ad faciē ac formā attinet, nō es admodū similis illi Phrygio: ut cōiectare possimus, te quoq; ab aquila raptū fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungeris. MENIP. Non me clam est te iam dudū irridere. Neq; uero id omnino mirum, si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Ceterum ad cōscensum nihil mihi erat opus, neque scālis: neq; uti pueri illius in morē ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi essent proprie. AMIC, Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis inscientibus, mihius quispiā aut graculus ex homine factus es. MENIP. Recte amice: neque procul à scopo cōiecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoque sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, nō ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MENIP. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quā primū ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis citra ullam cerā erant penna. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideatur que narras. MENIP. Ad hūc fermē modū. Aquilā egregie magnam, tum autem ex uulturem ualidum arripui.

pui. His cum alas unà cum ipsis brachijs præsecuissem.
 Quin potius si uacat totius cõmenti rationem ordine tibi
 percensebo. A M I C. Mihi quidem uel maxime uacat.
 Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis
 finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouè amicitia præ-
 sidem, auribus in aëre suspensum, ob tuam narrationem.
 M E N I P. Ausculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, si
 spectem amicum ore hianter relictum: eamq; , quæadmodum
 tu ais, ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendēs ea
 que sunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas
 repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, im-
 peria, magistratus: cõtemptis his, atq; horū studio, adieci-
 toq; animo ad ea, que uere sunt bona: conatus sum ab his
 tenebris emicare, & ad uniuersi naturā suspicere. Atque
 hic mihi multum attulit hæsitacionem: primū hic ipse qui
 à sapiētibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire po-
 terā, neq; quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neq;
 quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum parti-
 culatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum
 coactus. Quippe qui uiderem stellas temere p̄ coelū diffu-
 sas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebā.
 Super omnia uero que Lunæ accidebant, mihi uidebantur
 absurda ac planè mira: putabamq; causam aliquam arca-
 nam & inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem for-
 mamq; uariaret. Quinetiā fulgur emicans, tonitru erum-
 pens, tum pluuia, nix, grando è sublimi demissa. Videbā-
 tur hæc quoque omnia coniectu difficilia: queq; nullis no-
 tis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem
 affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodq;

à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabant illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & coelestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentē numerauī: partim tum me persolutorum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me pristina liberarent inscientia, ut in maiores etiam dubitationes coniecissent: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, ideas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conueniret, uerū pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem, ac ad suā quisq; rationem me conabatur adducere. A M I C. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem eadē probabāt. M E N I P. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiā, & in disserendo prodigiosam cōfidentiam. Qui quidē cum humi ingrederētur, nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus, ne cernētes quidem acutius quàm quiuis alius astans, nonnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebātur: solem quoq; ipsum dimictentes, & ea quæ supra lunā sunt,

sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellas: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabāt. Ac sepe numero cum forte ne illud quidem certo scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenae: tamen spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronuciare. Tum aëris altitudinē, maris profunditatem, terrae ambitum dimetientes. Ad haec, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducētes: neq; non sphaeras quasdā picturatas, coelum scilicet ipsum metiētes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiae? quod cum de rebus usq; adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi cōiecturis ducantur: uerum supra modum cōtendunt: neq; ullum uincēdi locum alijs relinquunt. Tantum non iurando confirmantes Solem massam esse cande factā, incoli Lunam, stellas aquā potare, idq; Sole ueluti situla quadā per funē demissa, uaporem è mari attrahente, atque illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi spectata per Iouem, num illorum decreta inter se cōsentiant, ac non magis longissimis disita interuallis. Quandoquidem primū de ipso mundo uaria est sentētia, cum alijs & ingenuis, & nunquā interiturus esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidē cum primis admirabar, propterea quod cū deum quendam rerum omnium opificem preposuissent, non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci cōsisteret cum omnia fabricaretur. Nā ante uniuersi exortū, nō possis uel tēpus, uel locū imaginari. A M I C.

Prorsus

Prorsus audaces quosdā Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autē, si iam audias uir optime, quae differant & de Ideis, & de incorporeis: tum quae de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dū alij sine circūscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidā ex istis complures esse mundos demonstrabant, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiā illorum disputarēt. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni Soli rerum omnium imperium tribuebāt: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantā audire deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primū deū appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad haec alij incorporeū quiddā & informe putabāt esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curae res mortaliū: uerum erāt nōnulli, qui eos omni cura liberātes, haud aliter atq; nos cōsueuimus aetate defectos, à ministris dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quā cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes haec omnia, ne esse quidē ullos omnino deos credebāt, sed mundū nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum haec audiebā, uerebar non habere fidem uiris altifremis ac probe barbatis. Neque tamen inueniebam,

bam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorum sententiã nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaq; planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sepe numero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurũ, ut super his uerum aliquid in terris audirem: ceterum unica tantũ uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in coelũ ascenderem. Eius rei conficiende spem mihi præbuit primũ ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor Aesopus, qui aq̃ilis ac scarabeis, interdũ & camelis coelũ adiri potuisse demonstrat. uerum ut mihi ipsi ale prouenirent aliquãdo, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Ceterũ si uulturis, aut aquile alas induissem, nam has solas sufficere ad humani corporis modum, futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistrã amputaui, idq; admodũ scite. Deinde quã obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summus pennis ansas quasdam manibus inserendis addidisssem, mei ipsius periculum faciebam: primum subfiliens, ac manibus interim subseridens, & anserum exẽplo paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandũ summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius etiã experimentũ aggrediebar: cõscensaq; arce demisi meipsum per præceps, atq; inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolasssem, sublimia iã & ardua cogitare coepi: ac tollẽs
me à

me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usq; uolabā: Rursum inde ad Acrocorinthum subuolauī: deinde supra Pholoën & Erymanthum ad Taygetū usq;. Ergo quam tandem audax facinus satis essem meditatus, iamq; perfectus & altiuolus euasissem, nō amplius de pullis imitandis cogitabā, uerum conscenso Olympo, quā leuissimo cōmeatu onustus, inde rectā in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: & postea ferebam, & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipsi lune uicinus essem, plurimumq; nubiuū essem emēsus, sentiebam me defatigatū, maxime in ala sinistra, nempe uultu rina. Huc igitur diuerti, ac sup eam insidens requiescebā, in terrā interim è sublimi respiciens, neq; secus quā Homericus ille Iuppiter, nūc bellacium Thracum regionem despiciens, nunc Mysorū, mox (si libuisset) Graciā, Persidem, Indianq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate persundebar. **AMIC.** Ergo ista quoque narrabis Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria diæturum te expecto, de terræ forma, deq; omnibus que in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti. **MENIP.** At tu quidē recte cōiectas Amice. Quāobrē quatenus licet, conscensa luna inter narrandū peregrināti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atque initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar, multo inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitare, ubi nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod

ni Rho

ni Rhodiorum Colossum conspexissem, tum Phariã tur-
rim, haud dubie prorsus ubinã esset terra, me prorsus la-
tuisset: uerũ ista quod sint sublimia, præq; cæteris eminentia,
præterea oceanus paulatim ad solẽ resplendescẽs, in-
dicabãt terrã esse id quod uidebã. Mox ubi fixius intena-
derem oculos, iam mihi omnis mortalium uita coepit esse
conspicua: non solũ singula nationes atque urbes: sed pla-
nẽ uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigãtes,
mulieres, feras: et ut summatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista que nunc dicis, haud quaquã sunt uerissi-
milia, ac secum pugnãtia. Etenim quam paulo ante Me-
nippe terrã requireres, propter ingens in medio interual-
lum in arctum cõtractã, adeo ut nisi Colossus tibi fecisset
indiciũ, forsitan aliud quiddã uidere te credidisses, quĩ
repente factus Lynceus, cuncta que sunt in terra, digno-
scis: homines, feras, ac propemodũ etiam culicum nidos.

MENIP. Recte tu quidẽ admones: nam quod maxime
dictum oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem
quam ipsam quidẽ terrã conspectã agnoscerẽ: ceterũ re-
liqua nõ possem perspicere propter altitudinem, nimirum
iam nõ pertingẽte oculorũ acie, graũter ea res me discrus-
ciabat, ac uehemẽter perplexũ habebat. Ego quũ ad hunc
modũ essem sollicitus, ac propemodũ etiã lachrymãrer:
adeſt à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbo-
narium quẽpiã esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus:
Hunc ego quam uidissem (dicendũ est enim) nõnihil per-
turbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me.
At ille: Bono, inquit, es animo Menippe:

Nullam

Nullum ego sum manē, quid me immortalibus equas?
 Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me precipitem
 in crateras iniēcissē, fumus ab Actna raptū huc subue-
 xit. Itaq; nunc lunā incolō: aëri uagus plerūq; ac rore ui-
 sito. Adsum autem hēsitantiam istam tibi adempturus: nā
 illud (ni fallor) male te habet, torquetq; quod non liceat
 tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, in-
 quā, optime Empedocles: ubi primum deuolaro rursus in
 Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fiamario: atque in
 Nouilunij ter ad lunā inhians, uota faciam. Imò per En-
 dymionē, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed
 affectio quedam mouit animum meum, quum te uiderem
 affectū molestia: uerū scis quid facies, quo perspicax fias?
 Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem
 amoueas ab oculis: nam in præsentia uideor nō mediocri-
 ter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut
 acute uideas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te.
 Quid igitur est istud, inquā, neq; enim noui? An ignoras,
 inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, in-
 quam, maxime, sed quid ale cum oculo? Quoniam, inquit,
 aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est, unde sola
 solem aduersum obtuetur: atque ita demum est rex & in-
 genua aquila, si non commuentibus oculis aduersus radios
 aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me poeni-
 tet qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum
 huc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, ne-
 que omni ex parte satis regaliter adornatus, quā magis
 ad similes uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te
 est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas.

Etenim

Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala, alterã so-
 lam mouere, iuxta proportionem ala, dextro oculo cer-
 nes acute, quominus altero cecutias nulla ratione succurri
 potest, propterea quod ad partem pertineat deteriorem.
 Mihi, inquã, satis est, si uel dextra ex parte aquilino mo-
 re cernã. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro
 uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiã ad regulam
 exequãtes ligna. Hęc locutus, simul ea faciebã, que præ-
 ceperat Empedocles, ille interim paulatim subducens sese,
 sensim in fumũ euauit. At simulatq; mouissem alã, ingens
 lumen mihi circũfulsit, adeo ut cuncta fierent in cõspicuo,
 que hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis,
 clare uidebã, & urbes, & homines, & que fiebãt: neque
 solũ ea que sub dio, uerũ etiã que domi faciebãt, rati sese
 à nemine uideri. Ptolemeũ uidi cũ sorore rē habentē: Ly-
 simacho struentē insidias filiũ: Antiochũ Seleuci filiũ, no-
 uerçæ Stratonicæ clanculũ inuuentē: Thessalũ Alexandrũ
 ab uxore tolli è medio: Antigonum filij uxorem adulterio
 stuprantem: Attalo uenenum porrigentem filium. Rur-
 sum ex altera parte Arfacen interficientē mulierculã: &
 Arbacen eunuchum gladium educentem in Arfacem. Por-
 rò Spartinus Medus è conuiuio foras protrabebatur à sa-
 tellitibus, calice aureo in frontem impafo. Atq; his ferme
 consimilia tum in Lybia, tum apud Scythas ac Thraces,
 in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occi-
 dentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidãtes, nõ-
 nullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia
 huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Ceterum que
 factitabãt plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem &

e inter

inter hos uidebam Hermodorū Epicureū ob mille nummū
 peierantē: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in
 ius uocantem: Cliniā rhetorē ex Aesculapij fano phialam
 aureā suffurantē: Herophilū Cynicū in farnice dormuetē.
 Quid enim alios cōmemorē, qui parietes perfoderent, qui
 lites agitabāt, qui foenerabāt, qui reposcerēt? Nā uarium
 quoddā et undiq; mixtū erat spectaculū. A M I C. Atqui
 recte facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Cōsentaneum
 est enim te ex his nō uulgarē cepisse uoluptatē. MENIP.
 Ne fieri quidē potest Amice, ut cuncta ordine recenseam,
 quum spectare modo ista fuerit difficillimū: uerū rerū fa-
 stigia eiusmodi fermē uidebantur, qualia refert Homerus
 in clypeo, ubi erant cōuiuia, nuptiēq;. Altera ex parte iu-
 dicia et cōciones. Rursum alia ex pte sacrificabat quis-
 piam. In proximo uero cōspiciebatur aliquis luctū agens.
 Porrō quū ad Geticam respicerem, uidebā belligerantes
 Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecerem, cernere erat
 errantes in plaustris. Mox ubi paululū in diuersam partem
 deflexissem oculū, spectabā agricolātes Aegyptios. Phœ-
 nix scortabatur, Cilix latrocinebatur, Lacon loris cede-
 batur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quū eodem
 tempore gererentur: cogita nūc cuiusmodi uisa fuerit re-
 rum cōfusio. Nō aliter, quā si quis producat multos sal-
 tatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut
 omisso cōcentu propriā quisq; cantionē canat. Deinde si
 certatim canat unusquisq;, et peculiarē suum cantū absol-
 uere studeat, uocisq; magnitudine uicinū superare cōten-
 dat: cogita tecum per Iouē, cuiusmodi futurus sit eiusmodi
 cantus. A M I C. Modis omnibus Menippe ridiculus ac
 confus

confusaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortaliū uita ex huiusmodi cōstat discrepātia: quippe qui nō modo sonent absona, uerum et ornatu sint dissimili, diuersaq; moueant, neq; quicquā idē cogitent, donec choragus oēs ē scena exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam oēs sunt inter se similes, taciti, nec amplius cōfusam illā, et incōpositam canentes cantionē. Verum in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula crāt que gerbantur omnia: precipue uero mihi risum mouebāt ij, qui de agrorū finibus cōtendebant, quiq; sibi placerēt hoc nomine, quod Sicyoniū agrum colerent, aut quod Marathonis eam partem haberent, que est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerū mille possiderent. Cum uniuersa Grecia, quēadmodū id tēporis mihi ē sublimi despiciēti uidebatur, quatuor digitorū spaciū habere uideretur. Attica (nisi fallor) proportionē minima pars erat. Itaq; p̄spexi qd esset reliquū, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quā plurimum agri possidebat, uix unā ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Ceterū ubi ad Pelopōnesum flexissem oculos: deinde terrā Cynosuræ subiectā aspexissem, ueniebat in mētē pro quātula regione, que nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingēs Argiuorū ac Lacedæmoniorū multitudo cecidisset uno die. Porro si quem cōspexissem auro superbientem, quod anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebā et hunc. Nam Pangæum uniuersum, unā cum ipsis metallis, uix erat magnitudine nilij. A M I C.

O te felicem Menippe, qui tā nouū spectaris spectaculum.

Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti uidebantur ex alto contemplanti? MENIP. Equidē arbitror te sepenumero fornicarū concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem simū exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currens apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ fornicarum, esse apud illas & ædium fabros, & cōcionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, fornicarum nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum fornicarum re publica conferre, uetustas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimā, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquàm satis spectassem oia, satisq; risissem, excussi me ipsum, subuolauit

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondū stadiū ascenderā, cū Luna, foeminea sonans uoce: Menippe, inquit, ita tibi cōtingāt quæ optas. Inscrui mihi in re quapiā apud Iouē. Dic, inquā, neq; enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nancium, inquit, quendā baud graue, ac petitionē meo noīe Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intolerāda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam: curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque
lumen

lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinū: quodq; superne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiā cum hoc qui mihi frater est, cōmittere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole; saxum esse illū, & massam candentem. Et tamen quàm multarū rerum illis sum cōscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cū interdū tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorū oculos in se cōiectos habētes. Atq; ego cū ista uideā, sileo tamen: Neq; enim decorū arbitror, retegere atq; in lucē efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiā si quē cōspicerem adulterantē, aut furātem, aut aliud facinus quāmaxime nocturnū audentem, cōtinuò contracta nube tegebā, ne uulgo ostenderē uiros senes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nibilo est oratione me discerpere, modisq; oibus cōtumelia afficere. Adeo, ut testis est mihi nox ipsa, sepius in animo habuerim, quàm possem hinc longissime demigrare quōpiā, ubi liceret curiosam istorū linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renūcies: simulq; illud addas, ne fieri quidē posse, ut hoc in loco dūrem, nisi phycos illos cōminuat, dialecticis os occludat, Stoam demoliatur, Academiā exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc denique modum fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectā ad ipsum cœlum tendebam,

Nulli ubi comparent hominumue boiūue labores.

Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi per pusilla uide-

batur è sublimi. Tandē & terram obtexerat. Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlū perueni. Ac primū quidē mihi uisum est, protinus ita ut erā, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia meī parte aq̄la. Porrò aquilā sciebā iam olim esse Ioui familiarē. Post apud me ppendebā illos quā primū deprehēsiros esse me, qui alterā alam uulturinā indutus essem. Quapropter optimū factū ratus, nō temere uenire in periculū, ad iēs pulsauī fores. At Mercurius audito pulsū, ac nomē percontatus meū, festinato abiit, Ioui renūciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitās ac tremēs. Offendoq; deos omneis pariter cōsidentes, nec hos absq; solitudine. Nōnihil enim animos illorū turbabat nouus & inopinatus aduētus meus. Et quātū antea nūquā expectabāt, futurū, ut mortales oēs mox aduenerent, ad eundē modū alati. Porrò Iuppiter, admodū terribili uultu, toruoq; & Titanicome obtuens, inquit:

Quis nā es, & unde uenis: ubi nā uerbs tibi, quē parētes?
 Hoc ubi audissem promemodum metu sum exanimatus.
 Attamē cōstiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus.
 Aliquāto post ad me reuersus, oīa dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quēadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quēadmodū accessissem ad philosophos: Quēadmodū pugnātia loquētes audissem: Quēadmodū desperassem, distractus illorū dictis. Deinde meum inuentum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum cœlum. Post omnia addidi quæ Luna mandarat. Itaque ridens Iuppiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto, cum ausus sit & Menippus in cœlum

coelum ascendere? At in praesentia quidem te ad hospitij
 consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum
 gratia huc aduenisti, dato responso dimitemus: simulq;
 cum dicto surgens, ibat ad eam coeli partem, unde maxime
 omnia poterat exaudiri. Iam enim tempus erat, ut uotis
 audiendis consideret. Atque interim inter eundem, per-
 contabatur me super his negocijs, quae essent in terra, ac
 primum quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Grae-
 cia: Et num superior hyems grauius uos tetigit: Et num
 holera egent hymbre copiosiore. Sub haec rogabat: num
 quis adhuc superesset e Phidiae genere: Et quam ob cau-
 sam Athenienses tot annos Iouialia intermississent: et non
 in animo haberent Olympium suum absolueret: Et num
 essent comprehensi, qui templum Dodoneum sacrilegio
 spoliassent. Ad ea cum respondi: Dic mihi (inquit)
 Menippe, de me uero quam habent homines opinionem?
 Quam (inquam) o herc, nisi maxime piam? nimirum omnium
 deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Ceterum
 ego contentionem illorum probe noui, etiam si nihil fatear
 re. Siquidem fuit olim tempus, cum illis et uates esse ui-
 derer, et medicus. In summa, unus eram omnia. Tum
 Iouis plene erant, et uiae omnes, simul et mortaliu con-
 ciones. Pisa ac Dodona splendide erant, ac conspiciendae
 omnibus. Porro praefumo sacrorum, nec attollere oculos
 mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos
 constituit oraculum: Aesculapius medicinae officinam Pergae-
 mi, simulatq; Bendidum natum est in Thracia: Anubis
 templum in Aegypto: Dianae apud Ephesios, ad ista quidem
 concurrunt omnes, solenes conuentus celebrant: Hecatombas
 e 4 offerunt

offerunt, mihi uero tanquam etate defecto, abunde magnū honorē habuisse se putant, si solido quinquēnio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quā sint uel Platonis leges, uel Chryssippi syllogismi. Huiusmodi quepiā cōfabulati, in eum peruenimus locum, ubi cōfessus erat ad exaudienda uota. Erant autē ordine sitae fenestrae, cuiusmodi sunt ora putcorū, habentes opercula, iuxta unam quāq; sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, praebuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus simul audiebā uota. Erant autē huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnū. O Iuppiter, contingat cepas et allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam haeres uxoris: Utinā nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litē: Coronari Olympia. Porrō ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Nothus: Agricola optabat pluuiā: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, et singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuī illud.

Nā iusta uota per os fenestrae sursum admittebat, admissa ad dextram statuēs. Rursum iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigēs, ne possint ad cœlū accedere. Super uno quodā uoto uidebā illū etiā ambigentē. Etenim cū essent duo, qui diuersa peterent, aequales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academia con illud illi accidebat, ut nihil statuere possset. Verū exē

plo Pyr

plo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cū iam satis uota proponētibus dedisset operam: ad proximam digressus sellā, & ad secundā fenestrā, pronocapite fœdera feriētibus, ac iurantibus dabat operā. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine cōminuisset: ad proximā deinde sellā sese trāstulit, de diuinationibus oībus & augurijs auditorus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quod fumus ascēdens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusq; qui rem diuinan faceret. Rursum omīsis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Boreas spira in Lydia, Tu Nothe quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant dij. Iam enim coenæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptū iussit accūbere iuxta Panē, & Corybantes, & Attim, ac Sabaxiū, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinum, Hercules carnes, mirta Venus, Neptunus Menides: simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, si quando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathū unum, nōnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij uero quemadmodum alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic cōspicatus, neq; frumentū edunt, neq; potant nigrantia uina, uerum ambrosiam apponūt, & nectare inebriantur: præcipue uero gaudēt uesci sacrificiorū fumo, unā cum ipso nidore, sube s uolante:

uolante: ad hæc sanguine uictimarum, quem sacrificanter aris infundunt. Cæterum inter coenandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Muse surgentes in medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuiimus, quo quisque sederamus loco, satis uidi potu.

At reliqui noctem diuicq; hominesq; per omnem

Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat:

Verum mecū animo uersabam, cum alia permulta, tū illa præcipue, qui fieret, ut Apollini tanto iam tēpore nō proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nix in coelo, quam sol semper adesset, unaq; cōtium agitaret. At tum quidam pusillū obdormij. Mane uero surgēs Iuppiter, insit indici concionem: mox cum adessent omnes, sic fariet infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, statui haud quaquam diutius prorogare consultationē. Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluitare cepit, iners, contentiosum, glorie auidum, iracundum, gula studiosum, stultum, fastuosum, cōtaneliosum: & ut uerbis Homericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis

tutis nomen induerint: tum adductis in altum supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragoediarũ histrionibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculum est: nempe homunculus septẽ denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernãtur, de dijs uero absurda predicant, contractisq; coctibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illã uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiã semp ac modestiã laudant, opes ac uoluptatem execrantur: ceterũ ubi soli, & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quãtopere sese ingurgitent, quã immodici sint ad Venerẽ, quemadmodum autem etiam asium sordes oblingãt? Iam illud est omnium grauißimum, quod cum ipsi nihil agant, neque publicum, neque priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in cõsilijs, nusquam numerẽtur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neque non maledicta quedam meditati, obuiurgant, proximisq; conuatiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendũ audacissimus. At sanẽ si quis istũ sine sine ista facientem, uociferantem, & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirum respondebit, si modo recta uerãq; fateari uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut mili

aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Ceterum clamo, squalo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo, ac ueluti Momus ille, que ab alijs geruntur, calūndor. Ac si quis diuitū sumptuosius opsonarit, aut amicam habeat: id exquiro atq; indignor. Quod si amicorum quispiam aut sodalium, morbo decūbat, curāq; et obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis ò dij hæc pecudes. Iam uero qui ex his uocātur Epicurei, uehementer sunt etiā contumeliosi, neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium, neq; omnino cōsiderari à nobis qd apud illos agatur. Quis ob res tempus est, ut de his consultemus: propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs, qui sunt in uita, nō mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rē diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumentum? Nam de quibus Ioue hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, que pariter et hominibus sunt quā utilissima, et nobis quā minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exire, comminue, in barathrum, in tartarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, sicut ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquā in præsentia sanè fas non est punire quenquā. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgauit. Itaque proximo anno, incunte uere, mali male perdentur formidando fulmine:

Sic ait, atque supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidetur, inquit, ut adeptis illi alis,

*illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur
hodie in terram. Hæc loquutus dimisit coetum. Me uero
Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam
deposuit in Ceramico. Audisti omnia, omnia, inquã Ami-
ce, quæ è cælo mecum adfero. Quare abeo iam cadẽ hæc
renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.*

*Luciani Icaromenippi Finis, Des. Erasmo
Roterod. Interprete.*

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO EPI

scopo Vuintoniensi, Erasmus Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in
hæc nostra tempora deductus est, amplissi-
me pater: ut Calendis Ianuarijs principe
ineuntis anni die, munuscula quepiam misis-
sentur: que nescio quid letioris ominis afferre creduntur:
tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaque
quum ego difficerem ecquid tandem muneris à nobis iret
ad tantum patronum, ad tam potentem amicum: neque
quicquàm in mea reperirem supellectile, præter meras
chartulas, profecto chartaceam strenam mittere sum co-
actus: quamquàm quid aliud potius mitti conueniebat ab
homine studioso ad præfulem, omnibus quidem fortune
muneribus magnificentissime cumulatum: sed qui uirtu-
tem uirtutisq; comites, honestas literas infinitis calculis
anteponat:

anteponat: quicq; tāquā cōtēptim, penēq; dixerim imūtas
 fortune dona admittat: cōtra animi bonis quū sit opulētis-
 simus, tñ semp magis ac magis cupiat dītescere? Porrò no
 strū hoc munusculū, si nulla alia licet, saltē Terētiani Par-
 menonis exēplo, hoc noīe cōmēdabimus: qd' nō ex Aethio-
 pia, uerū è Samosata usq; Cōmagenorū urbe sit profectū.
 Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de
 amicitia, quē nos paucis hisce diebus latinū fecimus. Qui
 quidē (uti spero) non omnino futurus est ingratus tue ex-
 cellētie: uel ob id quod amicitia p̄dicat, rē adeo sanctā,
 ut barbarissimis etiam nationibus olim fuerit ueneranda:
 Nūc Christianis usq; adeo in desuetudinē abiit, ut nō dicā
 uestigia, sed ne nomē quidē ipsum extet: quū nihil aliud sit
 Christianismus, quā uera perfectāq; amicitia, quā cō-
 mori Christo, quā uiuere in Christo, quā unū corpus,
 una anima esse cum Christo: hominū inter ipsos talis que-
 dam communio, qualis est membrorum inter se corporis.
 Neque minus tamen iucundus, quā frugifer futurus est,
 si quis modo decorum obseruet, quod in personis sitū est.
 Nam Mnesippi Græci sermo, quā totus Græcicum
 quiddam sapit: comis, facetus, festiuus: contra Toxaridis
 Scythæ oratio, quā tota Scythicum quiddam spirat,
 simplex, incondita, aspera, sedula, seria, fortis. Quin etiā
 dictionis discriminē, quasiq; diuersum filum à Luciano de
 industria affectatum, pro nostra uirili referre curauimus.
 Hanc igitur qualēcunq; clientuli tui strenuam amplissime
 Præsul, felicibus auspicijs accipe. Et Erasmus sicuti iam
 pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londi-
 ni, Calendis Ianuarijs. M. D. VI.

Toxaris

TOXARIS SIVE AMICITIA, DIALOGVS LVCIANI

Des. Erasmo Roterodamo *Pylade* *quod sacrificamus*
interprete. *Scythae* *autem*

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS *Scythae*
Graecus, TOXARIS Scythae. *Scythae sunt quos.*

MNESIPPVS. *Scythae sunt quos.*
Scythae sunt quos.

VID AIS Toxaris? *Sacrificatis Ore*
sti ac Pyladi nos Scythae, deosq; esse
illos creditis? TOXARIS. *Scythae* Sacrifi-

camus Mnesippe, sacrificamus inquam:
haud tamen deos esse arbitrati, sed viros
bonos. MNES. An uero mos apud uos, etiam bonis ui-
ris posteaquam uita defuncti sunt, perinde ut dijs sacra fa-
cere? TOXA. Non istuc modo: uerum eosdem festis
diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNES.
Quid captates aut sperates ab illis? Neq; enim quo bene-
uolentia illorum concilietis, ob id re diuinam illis facitis, quam
iam sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si et eos
q; mortui sunt, propitios haberemus: quamquam non ob id tantum
haec facimus: quin magis existimamus nos re uehementer con-
ducibilem et his, qui in uita sunt, esse facturos, si praestantium
uirorum memoria celebremus, honoremq; habeamus ijs,
qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur,
ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant.

MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestem
quo

quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos equaueritis: idq; adeo quū hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquā naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiā insolebant, essent cōprehensi, abductiq; ut Diane immolarētur: adorti carcerarios, neq; nō oppressis excubijs, & regē trucidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, in ipsa publica Scytharū lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorū similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidē isto pacto mox futurū uidetur, ut religionis ac deorū expertes redamini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: postea, opinor, deorū omnium uice, uiros, qui illos eiectū uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquā dijs sacrificabitis. Quod si nequaquā horū gratia Orestem ac Pyladē colitis, sed aliud quippiā Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis: nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictime fierent: ijs nūc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur ista, & quū his que quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidē Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, que commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentē ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent: Græcis ad id usque temporis intactū, nisi solis ijs, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum:

nihil

nihil expauefacti: neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationē ueriti, quod inhospitū uocaretur, uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gentes accolerent. Deinde quum iam capti essent, usq; adeo strenue sese gesscrint, neque sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptā cōtumeliā ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an nō admiranda hæc, & quæ diuino quodā honore digna iudicēt, quicquid est hominum, qui uirtutē suspiciunt? Quanquam nō ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. M N E S. Atqui iam dices: quidnam præter ista suspiciendū patrarint, atq; diuinum? Nam quantū ad navigationem & peregrinationem attinet, nō paucos profecto diuiniore istis ostēdero negotiatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in pontum, neq; ad Mæotidē usq;, aut Bosphorum tantū enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidē omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demū autūno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idq; etiamsi cōplures illorum caupones ac falsamentarios esse reperies. T O X A. Audi nunc, o uir admirande, considera; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrū (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquisq; oīs honos. Porro quod hospites erant, nō Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur, neque enim

f perpen

perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi, neq; inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea que patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod aut potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt amici inter sese longe optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasiq; legē statuisse, quēadmodū oportet amicos omnem inter se cōmunicare fortunam, Simulq; promeruisse, ut à Scythiis, qui in amicitie laude primas tenerent, colerentur. Itaq; quęcumq; alter cū altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerūt in tēplo Orestis: ac leges statuerūt, ut ea colūna prima esset institutio disciplinaq; liberis suis, si meminissent, que in illa essent adscripta. Itaque penē patris quisq; sui nomē citius obliuisceretur, quā res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu tēpli cadem quęcūq; in colūna notātur, priscorū picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unā cū amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorū naue comprehēsus, & ad uictimam adornatus, iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythiis alios. Postremo soluētes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythę frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solū recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantā alter in alterū beneuolentiam præstiterit in cōsictu cum Scythiis. Fecit enim pictor

utrūq;

utrūq; de hostibus in semet ruentibus securum, propellē-
 tem autē eos qui in alterū fruntur, ac præ illo iaculis oc-
 curere conantē, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse,
 modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens,
 excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantā illorum
 beneuolentiā, atq; in rebus tristibus cōmunionem, fidem,
 humanitatem, ueritatem, deniq; cōstantiā alterius in alte-
 rum amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse,
 uerum animi cuiusdā præstantioris, quàm pro more uulga-
 rium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauig-
 atur, amicis indignātur, nisi ex æquo participes fiant re-
 rum letarum, quod si uel paululum eis uenti reflare cœpe-
 rint, aufugiant, solos in periculis deserentes. Enim uero ut
 & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrātur Scythæ,
 neq; est in quo Scythæ magis gloriatur, quàm in adiutan-
 dis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodū
 neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitie de-
 sertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladē uenera-
 mur, quod præstantes extiterint in Scytharū uirtutibus,
 atque in amicitia præcellētes, id quod nos omnium maxi-
 me admiramur. Appellationē quoq; ex his illorum factis
 imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in
 lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitie præsti-
 des. M N E S. Hui Toxaris, profecto nō arcu modo uas-
 luerūt Scythæ, bellicisq; in rebus ceteris antecelluerunt,
 uerum uidetur & ad orandū persuadendumq; omnium ap-
 tissimi, unde mihi quū dudū secus uideretur, nūc eidē me-
 rito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladē in deorū
 manerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime,

quod pictor quoque bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, que sunt in Orestis templo, picturas, pugnamque uirorum, alterique pro altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agrestes, simultate quidem, ira, rabieque perpetuo committi: amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idque conijciens, quum ex alijs que de illis audimus, tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. TOXA. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his que ad parietum attinent cultum, sanctiores, magisque pijs simus, in presentiarum haudquaquam contenderim. Quod autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodque amicitie ratio maior apud nos, quam apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si que per spexi, dixero, multum iam temporis apud uos uersatus: uos enim mihi uideamini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaque illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, et quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Cæterum quum Tragedi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, plerique laudatis atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis illachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescant uobis multæ ille tragediæ, uosque similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis,

personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiantes, ne minimum quidem loquantur. At nos ediuerso, quo sumus in dicēdo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uideatur, ita in præsentiarum agamus, prius illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, cōpluribus ac grauius adductis testibus, nempe Poëtis, qui Achilles & Patrocli amicitia, tum Thesei Peritboiq;, neq; nō aliorū necessitudinē, pulcherrimis uersibus carminibusq; cōtexuerunt.

Quin paucos quosdā in mediū adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atq; eorū res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorū exēpla, is & uictor esto, ac suā ipsius uictoriam promulgato, tantum quā qui pulcherrimū honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidē non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextrā amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quā in amicitia quopiā inferior iudicari, præsertim Græco, ipse Scythia quum sim. M N E S.

Quāquā est haud mediocris negocij, cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cōgredi, tum admodum instructo misilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamē usq; adeo ignauiter, tam cito uniuersam deserēs Græciam, tibi cessero. Et tenim uehemēter absurdū fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantū fuisse declarāt tum fabule, tū uetustæ uestræ picturæ, quas paulo ante scite admodū representabas, Græcos omnes, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si

fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed linguam execari cōueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne corū, quae amice quis gesserit, an magis quopliures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? TOXA. Nequaquā, imò nō multitudine uis horū spectetur, uerum si quae tu narrabis facta, his quae narrabo, uideātur praeſtātiora, magisq; penetrantia, tū nimirū etiā si nūero paria sint opportuniora, magisq; letalia mihi faciēt uulnera: Ac penē memet ad iclus accōmodabo.

MNES. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erūt satis. TOXA. Mihi quidē satis fore uidetur, si uterq; quinq; narret exēpla.

MNES. Itidē mihi uidetur, ac prior dicitō, uerū adſtratus, nimirum nō nisi uera dicturū, alioqui fingere eiusmodi, nō admodū fuerit difficile, palām aut̄ refelli nō queant. Porro si iuraris, nefas sit nō habere fidē.

TOXA. Iurabimus, siquid etiā iureiurādo opus esse censes. MNES. At q̄s tibi ē d̄ys nostratibus, numſatiffaciat Iupiter Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoq; tibi nostratem iurabo, meapte in lingua.

MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quaecūq; dicturus sum apud te, ea nimirum uel quae uiderim ipse, uel quae ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturū, nihil ex meipso cōminiscentē, alleuātemq;.

Ac primo quidē loco, Agathoclis Diniēq; amicitia referam, quae apud Ionas est celebratissima. Nā Agathocles hic, q̄ Samius fuit, nō ita pridē uixit, uir in amicitia quidē precipuus, ita ut re declarauit: ceterū reliqs in rebus uulgo Sāmiorū nihilo praeſtātior, neq; genere, neq; ceteris itē opibus. Huic cum Diniā Ephesio, Lysionis filio, amicitia à

puero

puero intercesserat. Porrò Dinius supra modū ditatus est, & quēadmodū solēt ij, q nup opes nacti sunt, cōplures & alios secū habebat, satis quidē idoneos illos, & ad cōpotandū, & ad uoluptariā cōsuetudinē, ab amicitia uero longe alienissimos. Atq; inter hos iterim habebatur Agathocles, cōuiuēbatq; & cōpotabat illis, nō admodū approbās eā uiuēdi rationē. Dinius aut̄ nihilo hūc potiorē habebat, quā ceteros aduatores. Tandē etiā offendere cōepit, crebrius obiurgās, molestusq; uidebatur, quippe qui admoneret eū maiorū, præciperetq; ut seruaret, que multo labore parata, pater illi reliquisset, adeo ut ob hęc ne ad comessationes quidē illū deinceps adhiberet, sed solus cū illis comessaretur, celare cupiēs Agathoclē. Demū ab assentatoribus illis misero psuasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonaectis uxore, uiri illustris, atq; inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literule à muliere ad illū uētitabāt, & ferta semimarcida, & mala quedam admorsa: deniq; quicqd ad hęc lenē machinatur in adolescentēs, quo paulatim illis amorē artibus quibusdā inserant, primumq; hac incendant opinione, quod sese credāt amari. Nam plurimum illicet & hoc, præsertim eos, q sibi formosi uidentur, donec imprudentes in casses inciderint. Erat aut̄ Chariclea urbana quidē & elegans muliercula, at supra modū meretricia, semperq; illius, quicumq; forte adijisset, etiam si quis admodum leuiter cōcupiuisset, quin si uel aspexisset duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quādo recusaret Chariclea: admirabilis autē alioq artifex, quauisq; meretrice doctior alligere amatorē, & ambiguus quum adhuc esset, totū subi-

f + gere:

gere: at quum iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidio: deinde iniecta suspicione, quasi ad alium sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amates instructa. Hæc igitur tum Dinie adulatores accersuerat in adolescentulum: multaq; ad simulabāt, quo eum in amorē Charicleæ impellerēt. Illa porrò quæ cōpluribus iam adolescētes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddā, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitum adolescentulū, haud quaquam amittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnans, tentāsq;. Vbi iam omnium esset compos: tum ipsa dum captat, capta perijt: tum infelici Dinie innumerabilium malorū extiuit causa. Nam primum quidem statim literulas illa ad illum dat: ac subinde misit ancillulam, quæ renūciaret ut fletet, ut uigilaret: postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese. Donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur: atq; Ephesiorū uxoribus præter ceteros adamabilis. Ac tandē in cōgressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex eo quidē tēpore facilis iam erat cōiectura, fore ut caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem cōgredi: & in loco flere: & inter loquēdū miserabiliter suspirare: & iam abeuntē amplecti: & aduēti obuiā occurrere: & formam colere, sic ut maxime placitura esset: inter dū uel uoce, uel cithara canere: quibus oībus in Diniam usa est. At ubi sensit excruciami, iamq; amore illaqueatū, ac subiugū esse factū: aliud ad hæc excogitat, quo
 miserum

miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amanti). Neque postea comiebat ad illum, affirmans a viro obseruari sese, qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neque durare quibat, quam illam non afficeret: sed lachrymabatur, adulatoresque ad sese accersebat, ac Charicleae nomen in clamabat: imaginemque illius amplexus (candido enim lapide fecerat) ciulabat. Demum in solum abiiciens sese iactabatur: planeque res extremae dementiae speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: sed solide domus, agri, famulae, uestes florulenta, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyfionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset: eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cretensem, bene numeratum uenata est, atque ad illum desciiuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaque Dinias neglectus non a Chariclea modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoque ad Cretensem amatorem iam desciiuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inscium, quam illi res misere haberent. Ac pudeas scens quidem initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Chariclea consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobrare Diniae, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisset: diuedita, quam unquam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit talenta tria. Que simulatque recepisset Dinias,

haud clam erat Charicleæ: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literule, & ex postulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adulescentes applaudentes, ut uiderunt Diniam adhuc esse quod daret. Cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetque; primo serè somno, essetque intus Demonax Charicleæ maritus: siue quod aliqui persenserat: siue de composito, proditioneque uxoris (nam utrumque fertur) exiliis uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendere, ignem ac flagram inuadens: neque non gladium tanquam in moechum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uelut quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonaxem, in tempus adigens: tum Charicleam: atque hanc quidem non ictu uno, uerum etiam & uelut sepius, & postea Demonaxis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati, quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt: Diniam autem clam sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usque apud Agathoclem diuersabatur: pariterque & que facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Ut autem dilocit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumque Diniam, nec hunc iam insipientem homicidium, adducunt ad prefectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinias in Giaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus a rege, ut in ea, quoad uiuere, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unam est in iudicium

cium comitatus, neq; usquam defuit officio. Porro ubi iam
 in exiliū profectus est Dinius, ne tum quidē desertus est ab
 amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersaba-
 tur in Giaro, simulq; cum illo exulē agebat. At quum iam
 rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans
 se ipsum purpurarijs, unā cum alijs urinabat, quodq; hinc
 partum est referens, Diniam aiebat. Quin & egrotantē
 diutissime iseruiat: & ubi uita defunctus est, noluit unquā
 in patriam reuerti, uerū inibi perseuerauit in insula, pudor
 si sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc
 tibi Græci factum amici retulerim, quod quidē nō ita pri-
 dem accidit, haud enim scio an annu quinq; præterierint,
 quod Agathocles in Giaro mortem obiit. TOXA. At
 — utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo
 mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicū quen-
 dam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor
 ne quem & alium isti similem narres. MNES: Audi
 iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Re-
 tulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis,
 adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim
 nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum oc-
 — casum, collecticios quosdā homines uehētem, in his fuisse
 Euthydicum, unaq; cū hoc Damonē Chalcidensem eius-
 dem amicum. At natu quidem eos equalis fuisse: uerum
 Euthydicum ualentē, robustumq;, Damonem cōtra, sup-
 pallidū atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut appare-
 bat) ex diuturno morbo reuauisset. Itaq; ad Siciliā usque
 feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Ceterum ubi
 transmissō freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tem-
 pestatem

Eitoy

Chalcid

Damon

Toxari

pestatem maximam eis incubuisse. Quid autē attinet multa referre: immanis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si que alia tempestatis mala? Ut uerò iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antēna: præterea & fines quosdā trahentes, quo nimirū uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonē, qui in tanta iactatione nauscaret, uomuisse in mare propendentē. Deinde, ut cōiicio naue uehementius in eam partem, in quā ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eū prono capite in pelagus: neq; nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare cōmode liceret. Mox itaq; succlamasse quū præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthidicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tum erat) abiicisse semet in mare: arreptoq; Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unā iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisset quidē illis opitulari sese miseratos uirorū calamitatem, uerum nequisset, quod uento præualido raperentur. Illud tamen fecisset, fœdera complura ad illos proiecisset, tum ex cōtis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quæ quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentū quisquā edere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo seuiens, quā communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorē aque sese adglomerantis, spumam undiq; effervescentē, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem,

uixq;

uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autem incōtanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognoscens, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthidicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quepiam ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui.

MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quā hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demū narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsū, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctē dabatur aspiciere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primū quidē, subera quedam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quā incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram amasse, conscensisq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui ne utiquā mali sunt, ut ego quidē autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Areteo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidē fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quē amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Areteo quidē matrem meam alendam, atq; in senectā fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs.

nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamide nouerant: at amicitiam, que illi cum his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocorum ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu discederet, quod eiusmodi hereditatem Aretus et Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Si quidem persoluet Eudamide, superstites etiam ipsi hereditatem tradent mortuo. At heredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscetes rataque facientes ea, que erant testamento mandata. Itaque Charixenus quinque duntaxat dies superstes, die obiit. Aretus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, et matrem alit Eudamide, et filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis que possidebat, duobus in proprie filie dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretus iste uidetur, nunquam leue amicitie arguementum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisque calculis ponimus, ut sit unus et quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fidulam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quod et ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium heres. MNE S. Probe dicis: Sed quartum iam tibi narrabo: Zenobemum Charmoleum, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patrie nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat.

parebat. Aſſidebat illi uxor in rheda iter faciēti, quū alio-
 qui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte
 manca, alteroq; capta oculo, teterrimū quoddā & refu-
 giendū terriculum. Deinde quū demirarer, ſi decorus ille
 quum eſſet, ac uenuſtus, ſuſtineret eiꝰmodi mulierem ſibi
 adiunctā: is qui mihi eum cōmonſtrabat, cauſam exponit,
 quare in id matrimoniꝰ incidiffet, nouerat enim com-
 perte omnia, nam ipſe quoq; Maſilienſis erat. Menecra-
 ti (inquit) huiꝰ ſœdæ patri, amicus erat Zenothemis, ui-
 ro diuiti ac honorato, ipſe iſdem rebus par. Deinde ali-
 quanto poſt, facultatibus exutus eſt ex condēnatione Me-
 necrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeſſendos
 magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentū uiris, tan-
 quam qui ſententiā iniquā pronunciaſſet. Ad hunc autem
 modū, inquit, nos Maſilienſes multamus, ſi quis corrupte
 iudicet. Grauius itaq; ſerebat Menecrates: primū, quod
 eſſet condēnatus: deinde, quod è diuite pauper: poſtremo,
 quod ex nobili repente factus eſſet infamis, ac reiectitus.
 At præter cætera eū ipſa diſcruciabat filia iam nubilus, ut
 pote annos nata decē & octo, quam ne cū omni quidē pa-
 tris ſubſtantia, quā ante condēnationē poſſederat, digna-
 tus fuiſſet qſquam ingenuus ac paup facile accipere, que
 tā infelici fuerit forma. Quin & cōcidere dicebatur, idq;
 circa lunā creſcētē. Hæc ubi apud Zenothemim deplora-
 ret, bono, inqt, aīo es Menecrates, Neq; enim ipſe egebis
 neceſſarijs, & filia tua dignū aliquē ſuo genere ſponſum
 inuenerit. Atq; hæc eloquutus, ſtatim apprehēſa illius de-
 xtra, deduxit domū. Ibiq; opes, que illi multe erāt, ptitus
 eſt cū illo, ac cœna pari iuſſa, cōiuiuo accepit amicos, &
 in his

in his Menecratem, ueluti iam è necessarijs cuiquam persuasisset, ut puellā in matrimoniū acciperet. Posteaquā autē cōuiuium peregerāt, libassentq; dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiā tuam Cydimacham, dotē autē iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, ò Zenothemis, neue ipse usq; adeo insaniam, ut te neglectū, qui & iuuenis es, & formosus, cōspiciam cū deformi puella, ac debilitata cōiugatum. Hęc, inquam, illo loquēte, hic sponsam adiunctā tollens, abduxit in thalamū: ac paulo post prodiit, ea denirginata, atq; ex eo tempore cū illa uiuit, supra modū diligens, & quē admodum uides, circūserens eā. Et nō solū nō pudet matrimonij, uerum etiā perinde atq; gloriās de eo, sic ostētat, propterea quod negligit corporis formā ac fœditatē, ad hęc opes & famā, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eū sexcentum uirum sententia deteriore esse factum, quantum ad necessitudinem. Quanquā pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Fuculus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit incuriam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis auo conciliaret. At infans aridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota sup illo, remisit multā Menecrati, atq; ille iam rei, fameq; restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hęc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neque qualia passim

Scythæ

Scythæ factitant, qui cōcubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neq; uero mihi uideor aliū quēpiā debere dicere, Demetrio Suniēsi præterito. Nauigarat in Aegyptū Demetrius, unā cū Antiphilo Alopecensi, qui cū illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atq; ephēbus ephēbo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicā disciplinā sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero medēdi sciētīā exercuerat. At hoc tēporis forte profectus fuerat in Aegyptū, ad spectaculū Pyramidū, Memnonisq;. Nam audierat illas, quā essent sublimes, umbrā nō iacere: Mēnonem autē uocē edere, ex oriente sole. Harū igitur rerū cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mēsem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque estu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularē quēpiā amicū postularēt. Nam puer eius ut nomine, ita et patria Syrus, in ita societate cum sacrilegis aliquot, unā cum illis in Anubis templum irrupit: sublatōq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo et hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerāt. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt: destituti in rota, deportatiq; uenerūt in edes Antiphili, ibi res furto sublatae depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaq; illico uinctus: unaq; herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opitulabatur quisspiā: quā magis hi qui fuerant ha-

Stenus amici, auersabantur hominē tanquam qui templum
 Anubis sacrilegio compilasset: seseq; impiari credebant,
 si cū illo bibissent, aut edissent. Porro duo qui reliqui erāt
 pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt.
 In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam
 temporis: habitus interim omnium, quantum in carcere
 erat, sordidissimus, Porro praefectus carceris aegyptius,
 homo superstitiosus, ratus sese gratum facere deo,
 atq; illius ulcisci uices, grauis Antiphilo iminebat. Quod
 siquādo defenderet, affirmans se nihil eiusmodi, patrasse,
 impudēs habebatur: atq; hoc noīe multo etiā magis erat
 inuisus. Subegrotabat itaq; iā, maleq; habebat: nec mirū:
 quippe qui humi cubaret, idq; etiā noctu: neq; crura sine-
 retur protendere, ligno inclusa: nā per diē catasta stringe-
 batur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus
 in uinculis esse. Ad hec insuper domicilij pædor ac praefo-
 catio, multis ibidem uinctis, locumq; angustū premētibus:
 adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exi-
 guus, Hec omnia molesta erant, atque intoleranda: nimirū
 homini eiusmodi rerū insucto, minimeq; ad tā durū uitæ ge-
 nus exercitato, Quū uero iam deficeret, ac ne cibū quidē
 capere posset: reuersus est tādē et Demetrius, nihil dū
 sciens eorū quæ acciderāt. Vt autē cognouerat quo in lo-
 co res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisset: tūc
 quidē admissus non est: propterea quod uespera iam esset:
 et carceris custos iam dudum oclusis foribus dormiebat,
 ministris excubias agere iussis. At mane quum esset in-
 gressus, multis uidelicet precibus admissus, accedens mul-
 to tempore querebat Antiphilum: quippe malorum multi-
 tudine sic

tudine sic immutatum, ut agnosci non quiret. Circumiens
 igitur, è uinctis unumquëq; contemplabatur: eorum more
 qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in
 stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum
 Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuisset
 agnosci quisnam esset, usq; adeo præ malis erat transfigu-
 ratus. Vt uero ad uocem agnitam respondiisset, atq; aduē-
 te illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidā atq;
 impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt,
 oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Ve-
 rum aliquanto post, posteaquā & ipse sibi redditus, &
 Antiphilum recipiens Demetrius, de singulis esset illum
 diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dis-
 secto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum au-
 tem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus
 erat opertus panniculis, Atque ex eo die modis omnibus
 illi aderat: curam eius agens, inseruiēs q;. Locans enim sese
 ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad me-
 dium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri
 faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem car-
 cerario in manum dabat, quo illi mansuetum hūc, ac paca-
 tum redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim
 suppeditabat. Atque interdum quidem aderat, Antiphi-
 lo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset: pro
 carceris foribus factis ex herbis thorulo, substratisq;
 frondibus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum ali-
 quandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingre-
 deretur, atq; ob id mitius ferret calamitatem Anti-
 philus: donec extincto in carcere latrone quopiam: idq;

ut putabatur ueneno, & custodiae exactissime obseruatae: neq; deinde quisquam admissus in domiciliū uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret amico adesse: adito praefecti collega, se ipsum defert, tanquam in irruptione templi Anubis cōmunem operā addidisset. Id simulatq; cōfessus est: abductus est illico in carcerē, ac ductus ad Antiphilū. Nam hoc magis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atq; cadē in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illū fuerit amore, quum sua ipsius incōmoda negligeret, cū & ipse interim egrotaret: illud autem curae haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quāplurimū dormiret, & minimū angeretur. Atq; ita cōmode tolerabant, cōmunicatus inter ipsos malis: donec aliquāto post, tale quiddā accidit, quod finē fermē eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinculis quispiā, haud scio unde nactus limā: adiunctis coniuatis captiuorū plerisq;, catenam insecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe paucis custodibus, cōglobati profilicere. Atque hi quidem illico quò quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cōprehēsi. Porro Demetrius & Antiphilus inibi remanserūt: Syro quoq; retēto, q̄ iam aufugere parabat. Ut autē diluxisset: Aegypti praeses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erāt cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud quaquam sat erat, ut hoc titulo dimitterētur. Clamabat autē Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriā fieri pratēdebat, si pro maleficis

le ficiſ habitū, uiderentur uel cōmiſeratione, uel ob id lau-
 dus, quod nō auſugiffent, dimitti. In ſumma, cōpulere iua-
 dicem, ut cauſam exactius excuteret. At hic ubi repperit,
 nihil eos cōmeritos, collaudatos illos, Demetriū aut ſeor-
 ſum quoq; admiratus, liberos eſſe iuſſit, conſolans ſuper
 pœna quã tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quin-
 etiã ambos munere proſecutus eſt, idq; de ſuo: Antiphilū
 drachmarum decem milibus: bis tanto Demetriū. Ac An-
 tiphilus etiã nunc quidē in Aegypto eſt. Demetrius autē
 ſua quoq; uiginti milia relinquēs amico, cōceſſit in Indiã:
 proſectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphi-
 lo, merito ſibi iam ignoſcendū uideri, quod tum ab eo di-
 ſcederet. Neq; enim ſibi opus fore pecunia, quoad is per-
 ſcueraret eſſe, qui erat: uidelicet qui poſſit paucis eſſe con-
 tentus, neq; illū amplius egere amico, quippe cui res iam
 feliciter haberent. Huiusmodi ſunt Toxaris amici Græci,
 Quod ni initio notaſſes nos, tãquã qui uerbis nos iacta-
 remus: idem proſecto relaturus eram tibi cōplures oratio-
 nes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudi-
 cio: quū interim pro ſeiſo nihil reſponderet: pro Antiphi-
 lo uero lachrymas funderet, atq; etiã ſupplex eſſet: totãq;
 cauſam in ſeſe reciperet, donec Syrus ſlagris ceſſus, am-
 bos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos
 mihi primū memoria ſuggeſſit, tibi narrauerim præclaros
 ac firmos amicos. Quod reliquum eſt, iam decedēs à nar-
 ratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas
 his nō inferiores referas, ſed longe præſtantiores, tibi ipſi
 curæ fuerit, ſiquid de dextra ſollicitus es, ne ea tibi præci-
 datur. Verū oportet ſtrenuū præſtare uirum. Etenim res

quedam uehementer ridicula tibi contigerit, si cū Orestē
 ac Pyladem admodū sophisticè laudaris, pro Scythia di-
 cens, orator ignauus appareas. TOXA. Recte tu quidē
 Mnesippe: qui quidē ad dicendū etiā exhortaris: perinde
 quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua excecetur, uictio in
 narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quē admo-
 dum tu, uerbis phalerans atq; exornās (neq; enim is Scy-
 tharū mos) præsertim quū res ipse longe magis loquātur,
 quā uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis cu-
 iusmodi tu cōmemorādo laudibus extulisti: puta si qs sine
 dote duxerit deformē mulierem: aut si quis amici filie nu-
 bentī pecuniolam donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si
 quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost
 esse soluēdū. Admodū enim leuia ista: neq; quicquā inest
 in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterum ego
 tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorum
 causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum
 Scythicis cōferantur. Neq; tamē isthuc sine causa facitis.
 Sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt
 uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitia,
 quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in
 tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne.
 Tempestate enim tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At
 apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedi-
 mus inuadentibus, aut ubi forte concurrimus, pro præciuis
 prædaq; pugnamus. Hic potissimum opus est bonis ami-
 cis, eoq; quā firmissime constituimus amicitias, sola hæc
 arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicātes. Frius au-
 tem uolo tibi commemorare, quo ritu faciamus amicos,

non ex poculis, quæ admodum uos, neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quæpiam uirum cõspexerimus, quiq; præclara facinora patrare possit, in hũc oēs studio incumbimus, & quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis nõ grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; nõ facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus foedus initur, ac iusiurandum, quod sit maximum: nimirũ & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisus digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, nõ est quicquam quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi foedera, ad summũ tres. Nam qui multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo communes iste atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iam nõ perinde firmã illius amicitia fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar aut̃ ab his, que nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cũ Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrũ iusiurandum, quãdoquidẽ isthuc initio sum pollicitus. Nõ enim per Ventũ & Acinacẽ, quicquã mētiturus sum apud te de Scythicis amicis. M N E S I P. Equidẽ tuum iusiurandũ haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullum deorum iures. T O X A. Quid tu narras? An nõ tibi uidetur esse dij. Vetus & Acinacis? Adcõ ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties p̃ Ventum &

Acinacem iuramus: iâdelicet per Ventû, tanquàm qui uitæ sit causa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. M N E S I P. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his cõsimilia. Quâdoquidem uarius est iste deus interitus, atque innumerabiles aperit uias, quibus ad illû sit aditus. T O X A. Vide quàm cõtentiose nûc, quanq; litigiose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquẽte te, silentiû agebam. M N E S. Age, nõ sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsum dũ loqueris, adeo tibi silebo. T O X A. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi et Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mutuû sanguinem pariter biberãt. Venerãt interea in regionẽ nostrã Sastromatæ, cũ equitû decẽ milibus: peditem aut ter tantû aduenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neq; expectãtes illorû insultû, omnes quidẽ cedere cogũt, cõplures aut repugnãtes occidũt, nõnullos et uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorẽ fluminis ripã, ubi nobis dimidium copiarum, et pars curruû erat. Sic enim id tẽporis castra fueramus mentati, haud scio quo cõsilio Archiplanorû, id est, ducû nostrorû, ad utrãq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; et prædas abigebãt, et captiuã abducebant, et tẽtoria diripiebãt, et curribus potiebãtur, atq; ijs plerisq; cũ uiris captis, et sub oculis nostris cõcubinas, uxoresq; nostras cõstuprabãt. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amuzocæ
quum

quum duceretur (erat enim captus) nominatim inlamarit
amicū, misere uinctus, simulq; calicis & sanguinis cōmo-
necit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiā
cōtatus, spectātibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sau-
romata densatis telis irruerunt in illum: iam cōfixuri, nisi
succlamasset: *Ziram*. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea nō
interimūt, sed recipiūt, tanquā dederūt se se precio redi-
mendū. Moxq; ad illorū ducē adductus, reposcebat ami-
cum: ille redemptionis precium postulabat. Neque enim
prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset.
Tum Dandamis: que possidebā, inquit, ea oīa à uobis di-
repta sunt: quod siquid est quod nudus prestare queam, id
sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles.
Et si ista uis, meipsum huius in locū recipe, & abutere ad
quodcūq; tibi libitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, in-
quit, opus retinere te: præsertim quum temet dedideris.
Quin tu parte eorū que possides tradita amicū abducito.
Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille o-
culos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruedos: Deinde
ubi essent execti: iamq; precium persolutū esset Sauroma-
tis, recepto Amizoca, reuersus est inuitens illi: unaq; tra-
nantes, incolumes ad nos redierūt. Id factū animū redde-
bat Scythis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese,
quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum,
id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse
egregiam mentem, & in amicos fidē. At idē Sauromatis
formidinē non mediocrē incutiebat: reputātibus cū ciui-
smodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi
tum quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem

relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subdixerunt. Porrò Amizoca nō tulit diutius, ut uideret ipse, amico ceco Dandamide, sed ipsus semet exoculauit. Atq; ita sedent ambo, omniq; honore à populo Scytharū publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possētis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decē alios ad istos quinq; adiungere: etiā citra iusurandū, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudā exposui. Tu uero si quē talē narrasses, nō sum nescius, quātas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excecatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quæadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, benèq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodā addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ cōsobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu, iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atq; unguibus lamaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq; in sese prouocās, auertensq; atque interdentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iā semimortuo, ad Belittam sese cōuertit, atq; ipsum quoque circūplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macente, Lonchate,

& Arsa

& Arfacome amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat
 Mazeam Leucanoris filiã, qui regnabat in Bosphoro: tum
 quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosphori-
 ni semper nobis pendere soliti, id tēporis tertiuū iam men-
 sem ultra diē legitimū distulerant. In cōuiuio igitur quum
 Mazeam uidisset procerã atq; decorã uirginem, amore
 captus est, grauiusq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tri-
 butis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex,
 cōuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autē mos
 in Bosphoro, uti proci in cōuiuio petant puellas, narrantes
 quinam sint, quibusq; rebus frati, decreuerint eas in ma-
 trimonium accipere. Atq; id temporis forte fortuna multi
 aderant in cōuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat
 & Tigrapates, Lazorum princeps, & Adyrmachus,
 Machlynæ dux, alijq; cum his permulti. Oportet autem
 unumquēq; procū, posteaquàm exposuit quis sit, & qua
 fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, cōuiuari cum re-
 liquis, tacitumq; accumbere: Deinde peracto conuiuio,
 postulata phiala, uinū in mensam effundere, atq; ita spon-
 sam ambire, multum interea collaudantem sese, quo gene-
 re, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hūc igitur modum
 cū multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes cō-
 memorātes: tandē Arfacomas, postulata phiala, nō libauit
 (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis cō-
 tumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibēs: Da
 mihi Rex, inquit, filiam tuam Mazeam uxorē, qui multo
 sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet.
 Leucanore uero admirāte (sciebat enim rex pauperē Arsa-
 comã, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quan-
 tum peco

tum pecorum, aut quantum habes plaustrorū Arfacomas: nam ijs rebus uos diuites estis. Imò nec plaustra, inquit, possideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq; quales alijs Scytharum nemini. At tum quidē ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulētus. Mane uero reliquis praelatus est Adyrmachus, iamq; spon- sam abductorus erat in Maotidem ad Machlyenses. Por- rò Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quē admo- dum reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in cōuiuio, quū pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ò Lonchata atq; Macēnta, ue- stramq; beneuolentiā longe prestare, multoq; firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentē, me sub- samauit, cōtempfitq;: & Adyrmacho scilicet Machlyēsi tradidit asportandam sponsam, quod aureas phialas se di- ccret habere decem: præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic ui- delicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinē, ope- rosa pocula, & currus grauis. Proinde, ò amici, duplici- ter excrucior: nam & Maxeam amo, & iniuria mihi in- ter tantum hominum illata, non mediocriter mordet ani- mum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affe- ctos esse. Etenim ad unumquēq; è nobis tertia contumelie pars ptinebat: si modo ita uiuimus, quē admodū coepimus quum coniungeremur: nimirū ut unus homo simus, iisdem dolētes, iisdemq; gaudētes. Imò, inquit, Lonchates, unus- quilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tū quū in te ista fierēt. Quomodo igitur (inquit Macētes) his in rebus age- mus? Per partes, inquit Lonchates, negociū suscipiamus.

Atque

Atque ego quidem recipio Arfacoma me caput apportas-
 turū Leucanoris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas
 oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arfacoma, inter hæc (nam
 his peractis uerisimile est exercitu ac bello fore opus) hic
 mane, quo cōtrahas & appares arma, equos, atq; aliarū
 rerum uim, quantā potes maximā. Facillime autem pluri-
 mos adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod
 nobis non pauci sunt familiares: Maxime uero si defederis
 in tergore bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidē quātū po-
 tuit, rectā profectus est in Bosphorū, puta Lōchates: alter,
 id est, Macētes ad Machlyenses, eques uterq;. At Arfaco-
 mas domi manens, & cum equalibus contulit, & ex fā-
 miliabus uim hominum armauit. Demū & in tergore bo-
 uis defedit. Consuetudo autē de sedēdo in tergore bubalo
 huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio lesus est, cupitq;
 ulcisci, neq; par esse pugna uidetur: tum boue immolato,
 carnes frustulatum concisas, igni torret. De hinc ipse por-
 recto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus,
 more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidē apud
 nos maximū est supplicandi genus. Appositis autem bouis
 carnibus, adcuntibus domesticis: præterea si quis alius ue-
 lit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro pede tergum bouis
 calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præ-
 biturum se quinq; suoq; cibo, suoq; stipendio: ille decem:
 alius plures: alius armatos pedites quot possit: atque qui
 pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo
 bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi qui-
 dē exercitus, & certissima fide coheret, & hostibus ex-
 pugnatu difficillimus est: non aliter, quàm si iureturando
 esset

esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurifurandi est. Arfacomas igitur his in rebus procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Bosporum, Regē adit, tractantē quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem sese publico Scytharū nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in presentiarum denūciant Scythæ: ne uestri pastores in planiciē usq; transgrediantur, sed intra Trachonem pascāt. Ceterum latrones de quibus ex postulatis quod regionē uestrā incurserunt: negāt eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quencq; lucri causa prædari. Quod si quis illorū deprehēdatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidē illi denunciāt. At ego tibi indico, grauem in uos insultū futurū ab Arfacoma Mariatæ filio, quā nuper legatū egit apud te, idq; (opinor) quū filiā tuā postularit, non assequutus sit abs te: ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimū iam diē, contractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiarū in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arfacomas huius rei dixisset, id uero me fugerat. Atque in te, inquit Lonchates, hic apparatus cōstituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas, grauiterq; fert, quod sibi præferar à natu maioribus, & quod in oībus illo uidear esse præstātor. Quod si mihi spononderis alteram filiā tuā Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum

for demin

formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quã
 ob causam iratus esset Arfacomas: nimirum ob nuptias,
 tum & aliàs quoq; metuerit semp Scythas. At Loncha-
 tes: Iurato, inquit, te præstiturũ pacta, neque inficiaturũ.
 Id quum fieret, iamq; resupinatus in cœlum iurare uellet:
 Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantiũ conijciat, qua gra-
 tia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi,
 occlusis foribus iusturandum edamus, ubi nullus exaudiat.
 Nam siquid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me
 ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus.
 Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quã lon-
 gissime. Neq; quisquã ad templum adeat, quem ego non
 accersiuero. Posteaquã igitur ipsi quidem introgressi
 sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio,
 simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, istũ
 in pectus adegit. Deinde caput defectũ, sub chlamyde te-
 nens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq;
 sese dicens ad futurũ, tanquã ad negocij quippiam emit-
 teretur ab illo. Atque ita reuersus eò, ubi equũ uinctũ reli-
 querat, cõscenso illo, redequitauit in Scythiã. Porrò nemo
 est eũ insequutus: quippe diu ignorãtib; Bosphorinis, qd
 acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertãti-
 bus. Hęc itaq; gessit Lonchates, præstititq; promissum al-
 lato Leucanoris capite. Porrò Macetes in uia factus cer-
 tior sup his, quę in Bosphoro acciderãt, peruenit ad Ma-
 chlyeses: primusq; illis nunciũ attulit de Rege trucidato.
 At populus, inquit, te Adyrmache, gener cũ sis, ad regnũ
 uocat. Proinde fac ut ipse prior occupãs, imperium arri-
 pias, in rebus pturbatis obortus, puella uero te sequatur à
 tergo

tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi cōciliaveris multitudinem Bosphoranorum, ubi Leucanoris filiā cōspexerint. Ego porrò non solum Alanus sum, uerumetiam sponse tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Mastera Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Mastera fratribus, qui sunt in Alania: denūciātibus ut quàm potes ocysime, te recipias in Bosphorū, neq; per negligentia cōmittat, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamē Scytharum partibus semper fauat, cum Alanis similtates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autē eodē cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horū utrūq; Alanis cum Scythis, nisi quod nō magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoq; illis erat asimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ò Adymache, ad utrūuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosphorum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Istihuc equidē, inquit Adymachus, longe malim, quādoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosphorum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorē aduexeris, multorum instar fueris. Atque ita factum est, et hic quidem iter ingressus est. Macenta tradens ducendam Mazæam, que uirgo etiā dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerū ubi nox incubuisset, impositam equo (nam id curarat, ut alius quidem eques sese conse

cōsequeretur (tū insiliens et ipse, nequaquam deinceps ad
 Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam,
 relictis ad dextram Mitæorum montibus, quum uirginē
 interim aliquoties iter quiescere iussam refocillasset, intra
 triduan à Machlyensibus in Scythiam usque permensus
 est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, pau-
 lisper astans exanimatus est. Porrò Macentes Arfacome
 Maxæam in manum dans: Accipe, inquit, a me quoque id
 quod sum pollicitus. At illo ad insperatū spectaculū stupe-
 facto, gratiasque agente: Desine, inquit, Macentes: ac no-
 li me aliam à teipso putare, nā mihi profecto gratias age-
 re ob hæc que feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias
 agat dextra, quod uulnerate sibi subministravit, atq; offi-
 ciose curam egit egrotātis. Ridicula nimirum & nos fece-
 rimus: si iamdudum cōmissi, & quatenus licet in unum con-
 flati, magnam adhuc esse credamus, si qua pars nostri offi-
 ciose quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fe-
 cit, quum pars sit totius beneficio adiuti, Atque ad hunc
 quidem modum Arfacome gratias agēti, Macentes respō-
 dit. Ceterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non perre-
 xit ire in Bosphorum: iam enim Eubiotus rerum potiebat̃
 accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: ue-
 rum in patriam reuersus, cōtractis ingentibus copijs, per
 mōtuosa irrupit in Scythiā, pauloq; post irruit & Eubio-
 tus, cū Græcos undecūq; poterat secū ducens, tum Alanos
 & Sauromatas accersitos, utrinq; uicies millenos. Coniun-
 ctis autem copijs, Eubiotus atque Adyrmachus nonaginta
 milia confecerunt. Atque ex bis tertia pars equites sa-
 gittarij, nos autem (nam & ipse ad hanc expeditionem
 b contuleram,

contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conue-
 rant, equites ad plenum instructos cētum) contractis haud
 multo minus triginta milibus, unā cum equitibus operie-
 bamur insultum, ductore Arfacoma. Vt autem admouētes
 illos cōspeximus, cōtraduximus agmē, prænūsis in hostē
 equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum: tandē
 cessere nostri, interrupta phalāge. Postremo in duo disse-
 ctum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese,
 non omnino palām uicta, uerum ita sūgiebat, ut locū dare
 uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi nō au-
 derent: partem alteram: quae cadem erat imbecillior, cin-
 gentes Alani ac Machlyenses, undequa; cædebant, con-
 fertim iaculis emīsis, atq; sagittis, sic ut uehemēter labo-
 raretur à nostris, qui tenebantur obsecsi. Et iam pleriq;
 arma proiecerant, quorum in numero forte erat Loncha-
 tes & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperāt, dum an-
 te alios sese periculis obijciunt. Hic quidē adusto femore,
 puta Lonchates: Porrò Macentes securi sauciato capite,
 tum conto in humerū impacto, Quod simulatq; sensit Ar-
 facomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ra-
 tus, si desertis amicis non adesset, subditis equo carcari-
 bus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio
 adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed uia
 illi fecerint, ut transfret. At ille receptis amicis, tum aduo-
 catis & alijs: impetum fecit in Adyrmachum, impactoq;
 in ceruicem gladio, ad zonam usq; dissecuit. Quo fuso,
 dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost &
 Alanorum: Denique cū his Græci quoque. Atq; ita redin-
 tegrato prælio, nos superiores extitimus. diuq; sumus in-
 sequuti

sequenti trucidātes, donec nox finem imposuit. Postero die
 ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; ami-
 citiam orarent. Bosporani duplicatū tributū pensuros sese
 pollicebantur: Machlyenses obsides daturos se confirma-
 bant. Alani ita eam inuasionē cōpensaturos sese spondebāt
 ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscū mul-
 to iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus audi-
 tis suffragijs, in primis autem Arfacomæ & Lonchate:
 pax inita, duobus illis cuncta pro arbitrato suo moderanti-
 bus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorū causa
 facere. M N E S. Tragica prorsus, ô Toxari. fabulisq;
 similia. Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos
 iurasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendē-
 dus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incre-
 dulus ista ab inuidia uestra profisciscatur. Quinquā nō
 me deterrebis non habendo fidem, quo minus & alia his
 consimilia refram, quæ nouerim à Scythis esse gesta.
 M N E S. Tātū ne longū facias, uir optime, neq; usq; adeo
 admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nūc sursum ac deor-
 sum Scythiā, Machlyanāq; pcurres: deinde in Bosporum
 discedens: postremo rediēs prorsus abutare silentio meo.
 TOXA. Parēdū tibi & hāc præscribēti legē, dicendūq; Sifinnes
 paucis, ne fatigeris unā nobiscum, audiēdo circūcursitās. yl
 Quin magis ausculta, quæ ī me ipsum amicus Sifinnes noīe TOXA
 præstiterit. Quū enim Athenas relicta patria profiscisce-
 rer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appulerā
 Amastrim Pōticā. Ea est urbs haud pcul à Carābe disita
 in promontorio, obuia ijs, q̄ à Scythia nauigant. Comita-
 batur aut Sifinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res
 h 2 quasdam

quasdam importatas in portu spectassemus, in eūq; è nani
 subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali, interea fu-
 res quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non
 reliquerint, qd' uel in eū diē sufficere posset. Ergo quū do-
 mū essemus reuerſi, cognito qd' acciderat, nō uisum est in-
 ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem, ueri-
 ti ne plerisq; sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis
 ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestiū
 permultum, ad hæc tapetia quedam, denique quicquid
 habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid
 esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe pere-
 grina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis, statim
 demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquā ignauam
 quippiam, aut indignum esset ferēdum, uel fame, uel siti
 enecto, Contra Siſinnes consolabatur, obsecrans ne quid
 tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis ui-
 ctus suppeteret. Et eo quidem die baiulādis è portu lignis
 allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambu-
 lans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quæ ad-
 modum aiebat) elegātium ac strenuorum. Hi nimirū uiri-
 tim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirēt
 in tertium diem erant decertaturi. Ergo quū omnes huius
 negocij cōditiones audisset, accedēs ad me: Caue posthac
 inquit, Toxari, ne teipsam pauperem dixeris. Siquidē ter-
 tio abhinc die diuitem te reddidero. Hæc ait, atq; interea
 egre parato uictu, quū iam spectaculū esset institutum,
 spectabamus & ipsi, ctenim assumptū me duxit in thea-
 trum, tãquā ad iucundū aliquod, nouūq; spectaculū Gre-
 corū. Ergo ubi cōsedissemus, spectabamus. Ac primo qdē
 fere partim

feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitate, partim in homines quosdã uinctos emisse, nocetes quospiam, ita ut conijciebamus. Vt autẽ prodierũt, qui erant ad singulare certamen cõducti, ac producto iuvene quodã prægrãdi, dixisset præco. Si quisquã uelit cũ hoc singulari certamine congregari, prodeat in mediũ, præmiũ pugnæ accepturus drachmarũ decẽ milia. Ibi protinus assurrexit Sifinnes desiliẽs, polliceturq; se dimicaturũ, simulq; poscit arma. Tum acceptã mercedẽ, decẽ milia mihi deferẽs, in manũ dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unã proficiscemur, suppetetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiã. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidẽ corpus munuist: at galicam nequaquã imposuit, sed nudo cõsistens capite pugnat. Et initio quidẽ ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille confidentius inuadentẽ aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq;: ita ut protinus ad pedes illius procuberet. Ille fessus et ipse uulnere, mortuo incũbebat: parumq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animã, At ego accurrẽs erexi, animũq; reddidi. Porrò ubi dimissus est, iã uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; tẽporis curatus à medicis, superuixit quidẽ, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nõ apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, et ficta credi queat: uerũ cõplures extãt Amasstriani, qui de pugna Sifinne memorãt. Finẽ iam faciã: si tibi quinto loco factum

Abauchæ retulero. Appulit aliquādo Abauchas hic in Borystenensium ciuitatē secū adducēs et uxore: quā unice diligebat, liberos duos, alterū quidē masculū lactentē: altera uero erat puella septē annos nata. Erat autē peregrinationis comes et huius amicus Gyndanes, atque is quidem ē uulnere laborās, quod in uia acceperat à latronibus, quos fuerant adorti: cū quibus dū pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidē posset præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodā diuersabantur) ingens ortū est incendium, omniaque circumclusit, iamque flāma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ in hærebatur, iussaque ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perripensque euasit, ita ut nequaquam incendio laderetur. Vxor infantē baiulans consecuta est, monēs puellulam, ut sese cōsequeretur. Ea uero semiuista, abiectio ex uulnis infante, uix exiliit ē flāma. Deinde puella unā cum illa ueniēs, penē et ipsa extincta est. Post hæc quū probro obiectaret quispiā Abauchæ, quod desertis liberis, atque uocore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denouo parare haudquaquam difficile: tum incertū, an hi boni sint futuri: porro amicū diu fuerit, priusquam inueniam talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, ē pluribus his quinq; propositis, iam tempus est pronounciari, utri nostrum, aut linguā, aut dexterā oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? M N E S. Nemo. Neque enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quādo quidē in presentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro

integro delecto arbitro, alia amicorū paria apud illū re-
 feramus: deinde uter succubuerit, ei tum quidē amputetur,
 uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quā-
 do tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto,
 nullā esse mortalibus possessionem hac prestantiorē neq;
 pulchriorē: quin ipsi quoq; in unū copulati, illud appro-
 bamus: ut ex hoc die in totā usq; uitam simus amici, utriq;
 uictores, utriq; maximis potiti premijs: uidelicet pro uni-
 ca lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insu-
 per oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in sum-
 ma, duplicia omnia. Eiusmodi namq; quiddā est: cum duo
 tresq; copulātur amici, qualē Geryonē scriptores depin-
 gunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominē. Siquidem
 (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui cōmuniter omnia
 gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt.
 TOXA. Probe dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verū
 neque sanguine opus est Toxaris, neq; Acinace, qui nobis
 amicitiam confirmet. Hęc enim consabulatio, & quod
 eadem amamus, id multo certius est calice illo quē bibitis:
 propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animū
 postulare mihi uidentur. TOXA. Placent ista, iamq;
 amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi,
 siquando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum
 ut sis sciens, nequaquam mē pigeat uel longius etiā profi-
 cisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari
 ex tua oratione conijcio.

Luciani Toxaris seu Amicitie, Des. Erasmo
 Roterodamo interprete, finis.

h 4 Reuerendo

REVERENDO IN CHRIS

STO PATRI AC DOMINO, D.

Renato episcopo Carnutensi, Erasmus

Roterodamus. S. D.

Vm multis modis cōpertum haberem, ornatis-
sime pater, quàm candide de meo ingenio-
lo, meusq; nugis tum sentias, tum prædices,
uir alioqui naris emūctissime: Iāq; ad Itali-
cum iter accincto, per itineris comites non liceret celsitu-
dinem tuam interuifere: ut esset tamen interim quod te tui
Erasmi commonefaceret, Luciani pseudomantem misi, sce-
leratissimū quidē illum, sed quo nō alius sit utilior ad de-
prehendendas coarguendasq; quorundam istorum impo-
sturas, qui hisce quoq; temporibus uel magicis miracu-
lis, uel ficta religione, uel ad simulatis condonationibus,
alijsq; id genus præstigijs, uulgo fucū facere solēt. Eū igitur
leges, uti spero, nō modo cū fructu aliquo, uerum etiā
summa cū uoluptate, propterea qđ intelligāt te, licet præ-
ter generis claritatē, fortune splendorē, muneris autorita-
tē, serijs illis ac tetricis studijs absolutū, nō solere tamē ad-
modum ab his etiam elegātoribus Musis abhorreere: Er-
hmōi lusus nec inamœnos nec ifrugiferos arduis negocijs
libenter intermiscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quē
Momo tribuūt, uel cādidi, quē Mercurio ascribūt, id oē
in uno Luciano copiosissime reperiat licebit. Carnutensis
oppidi, tā splendidū profecto, tamq; celebre phanum, ful-
mine conflagrassē, dici non potest quàm feram acerbe.
Bñ uale i reditū ex Italia nostrū. Lutecia, Anno, M. D. V,
Luciani

apponitur et ab eo dicitur innotuit
Provis; in aliquo innotuit

LVCIANI ALEXANDER

SE V SPEVDOMANTIS, DES.

Erasmo Roterodamo interprete.

V quidem charissime Celse, leuam forte
quandā ac facilem prouinciam tibi man-
dare uideris, cum iniungis ut Alexandri
Abonotichite impostoris uitam, cōmen-
ta, neq; non audaciā prestigiasq; libro
cōplexus, uolumen ad te transmittā. Verū si quis ea con-
tinet omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris sit
negocij quā Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res
gestas literis proderet: tātus fuit scelere, quātus ille uirtu-
te. Attamē si cādide ignoscēterq; legere uoles, & qđ nar-
rationi decrit, id ex te iputare atq; addere: conatū hūc te
autore capeſſam, & Augie bubile si nō omne, at certe p
mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis:
nimirū ut ex his coniecturā facias, quātus, quāq; immēsus
fuerit simus uniuersus, quem ter mille boues multis annis
reddere potuerint. Sed amborū interim noīe calūniam ue-
reor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memorie litera-
rūq; monamētis tradi uirū lōge sceleratissimū: meo, qui su-
mā operā in hmōi narratione, rebusq; gestis hoīs, quem
nequaquā oportebat ab eruditis legi, sed in frequētissi-
mo quopiā & amplissimo theatro spectari à simijs aut uul-
pibus discerptū: quāquā si quis hoc crimē nobis impege-
rit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tue-
ri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Ro-
manos cū primis laudatus, ac p omnē uitā in literarum stu-
b s dio uersatus,

dio uersatus, cū simile quiddā fecerit, pro nobis quoq; re-
 sponsurus est. Nā is quidē Tillibori latronis uitā descri-
 bere non est grauatus, Nos uero multiū crudeliore latrone
 memoriæ prodemus, quippe qui nō ī syluis ac mōtibus sed
 ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; q̄ Minyā tantū, aut
 Idā sit pgrassatus, neq; paucas quasdā Asia partes, uideli-
 cet desertiores depopulatus, sed q̄ uniuersā (ut ita dixerī)
 Romanorū ditionē suo cōplerit latrocinio. Ac primū tibi
 depingā hominē, effigiē eius quoad potero, pxime uerbis
 adūbrans: tāetsi nō sum admodū pingēdi pitus. Corpore
 igitur, ut interim et hoc tibi repræsetē, procerus erat, et
 aspectu decorus, planeq; specie diuina quadā ac maiesta-
 tis plena, colore cādido, barba nō admodū hirsuta, coma
 partim natiua tectus, partim appositicia: sed hac adeo sciē-
 ter efficta, ut uulgus serē nō sentisceret imitatā asciticiāq;
 esse. Oculi uehemēter acres ac uersatiles, tū diuinū qdā
 relucētes. Vox dulcissima pariterq; clarissima. In summa
 quo ad has res, nulla ex pte poterat improbari, ac figura
 quidē hominis erat huiusmodi. Caterū mēs atq; animus: ō
 malorū depulsor Hercules, et auersor tristīū Iupiter, ser-
 uatoresq; Dioscuri, in hostes potius cōtingat icidere, quā
 cū ciusmodi quopiā habere cōmerciū. Siquidem ingenio,
 solertia, acumine longe præstabat ceteris mortalibus. Tū
 curiositas, docilitas, memoria, et ad disciplinas ingenij
 felicitas, horū unūquodq; supra quā dici possit, illi suppe-
 tebat, quibus tñ pessimā in partē est usus. Et quū haberet
 arma tā egregia sibi suppeditata, illico nimirū omnīū qui
 essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel super-
 rior Cercopibus, Eurybato, Phrynōda, Aristodemo, So-
 strato.

strato. Nam ipse cū aliquādo Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniā mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiēs, ac mēte diuina: ceterū si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ cōtueliā me dicere, quasi uelim eos similitudine rerū gestarū cōmittere. Verū si qs deterrima queq; & probrosissima, quæ de Pythagora per calūniā ferūtur (quibus equidem haudquaquam fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamē cōferat in unū, ea nimirū oīa, uix etiā minimā particulā adequēt Alexādrinæ uersutiæ. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quā maxime uariā ingenij temperaturā, indolemq; ex mēdacio, dolis, periurijs, maleficijsq; cōfusam, promptā, audacē, uersatilem, & ad efficiendū quæ cogitasset nullū refugientē laborē, appositā ad persuadendum, cuiq; facile fides habēda uideretur: tū quæ mire simularet optima queq;, ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primū igitur nemo cū illo cōgressus est, qui nō hac cum opinione discesserit, ut eum mortaliū omnium optimū equissimumq;: præterea simplicissimū minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc oīa grandium rerum conatus, quū nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quū esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescēte: id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita predicabant: passim sese prostituebat, ac mercede sui copiā faciebat ijs quibus lubitū fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam prestigator, ex

tor, ex eorum numero, qui magiã & diuinas incãtationes profitetur, tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationẽ erudiendi reperiendiq; thesauros, hereditatũ successiones. Hic ubi cõspiceret bene ingeniatum puerũ, atq; ad ministrãdũ arti negotioq; suo propẽsissimũ: utpote q non minus illius adamaret maleficium, quã ipsa huius formã: erudit eũ, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidẽ & apud uulgus medicũ scilicet agebat: didicerat autẽ apud Thoonis Aegyptij coniugem:

Carmẽ Flo
mericum,

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorum omnium successor hic atq; heres factus est. Porro doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorũ numero, qui cũ egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragediam pernouerant. Vides quanam è schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uitã defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito cõmercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt, omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opẽ nor, erat cognomen: circuibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentã nacti sunt, natu quidem grauiorẽ illam, quã ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dũ amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti.

quuti. Nam illi patria erat Pelle, qui locus olim floruit sub
 Magdonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris et hu-
 milibus incolitur. Ibi quum conspicerent immani magnitu-
 dine dracones placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à
 mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & cal-
 cantes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret pres-
 meretq;: deniq; perinde atq; infantes lac è papilla sugere-
 rent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerissimi-
 le est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quum
 Alexādrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opi-
 nor, cum ea cōcumbente) mercati sunt ex his serpentibus
 unum, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut
 Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur: nimirū
 quū duō facinorosissimi, & immani audacia præditi, neq;
 non ad maleficia promptissimi, societatem iniijssent, facile
 perpenderunt hæc duo potissimum in hominum uita ty-
 rannidem obtinere, spem ac metum: quorum utroq; si
 quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditescer-
 ret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret,
 uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quàm
 maxime necessariam esse, siammèque desiderari: atq;
 hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factiosque cele-
 bres: præterea Delum, Clarum, & Branchydes: nimi-
 rum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe
 spem ac metum, ad sacra cōfluentibus, ac futura prædisce-
 re cupientibus, atq; huius rei gratia hecatōbas immolan-
 tibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hec ubi inter sese uer-
 sassent, utroq; ac citro agitassent, uisum est uaticinium
 oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, spe-
 rabant se

rabant se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negociū magnificentius etiā illis successit, quā expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidē de loco, deinde quonam exordio, quāue ratione negocium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonē opportunā esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequētatam, tum Thraciæ Bithyniæq; cōfinem, neq; longe disitā ab Asia Galatiāq; cunctis item imminētibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander, nā aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murū incolūt, nempe supersticiosos pler osq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes illum inhient, & perinde ut coelitum quēpiam intueātur. Hac de re quum controuersie nonnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonē (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis conducibile) in Apollinis tēplo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, areas defodiunt tabellulas, quæ dicerēt, breui admodum Aesculapium unā cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atque Aboni murum inhabitaturū. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerūt ut hic rumor in omnem usque Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Aboni murum, nam bi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis

lamentis locum effoderāt. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quaedam, atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diē obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cesariēq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere predicabat. At perditissimi illi Paphlagonēs quum ambos illius nossent parentes obscuros atque humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Perfides genere gratuz Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Alexandri matrem sit incitatus illectusq;. Repertū est aliud oraculum, quasi Sibylla prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, rescribit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadr orbem numerum, referentem nomina diui,

Qui ueniet laturus opem mortalibus egris.

Alexander itaq; multo post in patriā irruēs cum eiusmodi Tragœdia, cōspicius erat ac splendidus: quū interim furore afflatus sese nonnunquā ad simulabat, ore spuma cōpleto, id quod ille facile efficiebat, radicula (ea est herba lauadis lanis idonea) radice cōmanducata. Ceterū illis diuinum quiddam, ac formidandum spuma uidebatur. At

multo

multo antea sibi funderant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod speciē quādā humanā præ se ferret, colorum fucis mire adsimulatum, quodq; pilis equinis os et aperiret, et clauderet. Tū lingua (sicut est draconum) bisulca atra prominebat, que et ipsa pilis agebatur. Porro Pelleus ille draco iam pridem erat in præoptu domiq; alebatur: quum res postularet, tum ab illis profectus, unaq; in partem Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabule. Iam uero ut erat maturū aggredi, tale quiddam machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constiterat autem in eis aqua, siue qd' ea indidē alicūde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat foetum recens editum serpentis: Id quum alte demersisset in abditas luti cauernas, rursum illinc discessit. At mane quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoq; inaurato: tum falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactansq; comā, eorum more, qui à Cybele deorū matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa sublimi quapiam ara cōcionabatur, ciuitatem eam beatam esse prædicans, que mox deū propalām esset ostensura mortaliibus. Porro qui aderant (nā cōcurrerat uniuersa prope ciuitas) unā cū mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota faciētes adorabāt. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq; significātes, cuiusmodi sint Hebræorum aut Phœnicū, attonitos eos reddebat, ut q nihil itelligerēt eorū que dicebat nisi solū hoc, qd' Apollinē Aesculapiūq; passim admiscebat, Sub hec ad insitūtū tēplū curriculo fugiebat,

fugiebat, accedensq; ad fossam ac fontē illū quē iam ante
 cōditū oraculū praestruxerat: ingressus aquā, magna uoce
 canebat laudes Apollinis et Aesculapij, inuitabatq; deū,
 uti dexter ac felix in ciuitatē adueniret. Deinde phialā po-
 stulat, eā porrectā à quopiā, facile immergēs, unā cū aqua
 lutoq; haurit et ouū illud in quo nimirū ille deū cōcluse-
 rat, cādida cera, cerussaq; cōmissurā opculi ferruminās.
 Id quū manu cepisset, affirmabat iam Aesculapiū tenere
 sese. Interim illi stupidis defixisq; intuebatur oculis, expe-
 ctantes quidnā esset futurū postea, iam dudum admirantes
 ouū in aqua repertū. Porro posteaquā fregisset idē ca-
 na uola cōpressum, ac serpentis illius foetū exclusum ex-
 cepisset, simulatq; mouētē hūc sese cōspicerēt ij q aderāt,
 ac digitis circūuoluentē, protinus uocē tollebant, decumq;
 cōsalutabāt, ac ciuitatē eā fortunatā esse dictitabāt: singu-
 liq; affatim uotis implebātur, thesauros, opes, prosperam
 ualetudinē, aliaq; id genus ab illo flagitātes bona. Hic ille
 rursum cursum sese domū abripuit, unā secū asportās, mo-
 dō editū in lucē Aesculapiū, bis natū scilicet, cū semel dū-
 taxat nascātur homines: atq; eū nō ex Coronide per Iouē,
 id est, cornicula (nā id matris nomē fertur) neq; ex corni-
 ce, uerū ex ansere progenitū. Populus aut uniuersus cōse-
 quebatur, oēs afflati deo, atq; ob spes aīo cōceptas furore
 correpti. Inter diu igitur se domi cōtinebat, sperans fore,
 id quod et euenit, ut fama p̄moti, Paphlagonū pars maxi-
 ma cōcurreret. Ergo posteaquā urbs ita esset hominibus
 referta, ut iam redūdaret: sed quibus oībus iam antea tum
 cerebrū, tū cor esset exēptū, nec ulla parte similes uiderē-
 tur uiris pane m̄p̄tūtibus (ut loquuntur poēta) uerum qui
 i prater

præter solam figurã nihil à pecudibus distarent: in ediculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, quãtẽ mire deceret: imponit in sinum Pellæum illũ Aesculapiũ, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totũ ubi collo circũdedisset, caudã foras prominere sinens. Erat autẽ ingens adeo, ut cũ per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur. Solum autem caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: lintheaceum illud draconis caput, altera in amictus parte cõtextũ ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ediculas nõ admodum illustres, nec ad satietatẽ usq; luminis capaces: tum turbam hominum cõuenarum, quiq; alijs ex locis alij cõcurrissent, tumultuantes: ac prius etiã quãm ista uiderent, mẽte attoniti stupefactiq;, deniq; spectibus illis sublatis: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanẽ extitisse draconẽ humana specie, atq; cũ insuper mãsuetũ tractabilemq;. Protinus autem ad exitũ properabant, & priusquã exactius essent contemplati, protrudebãtur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porro è regione ianue, per quã intrabatur, patefactũ erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Mæcedonas in Babylone fecisse ferũt in Alexandri morbo, quũ ille grauiter iam egrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremũ alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic nõ semel, uerũ crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celsus, si uera fateri uolumus,

uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassus & ineruditis, si delusi sunt, quum draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumque conspicerent in dubia malignaque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Methrodorumque, aut alium huiusmodi quæpiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc, atque id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quique uel quid esset rei cõiecturis colligeret: uel si uiam etiam modumque peruestigare non quiret, illud tamè antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemque; prestigiaturæ: ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumque; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaque: eorum qui renunciabant, unoquoque ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulo post eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini ad similem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idque iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles. Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redderet ijs, qui requisuissent: diuinaretque, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat.

Nam is quoq; post patris Amphiarei interitū, posteaq; quā ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atq; in Ciliciā profectus, haud incōmode rem gessit, quum Cilicibus euentura prædicret, binos obolos pro singulis accipiēs responsis. Ab hoc, inquā, arrepta ansa, prædicat Alexander oībus qui aduenerāt, fore ut deus ipse responsa daret, cuiusq; rei diem quendā certū præloquutus est. Iussit autem ut quisq; quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id in libello cōscriberet, eumq; funiculis obuinctū, cera argillāue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cū subisset adita (iam enim oraculum erat extructum, et apparatus cortinæ) ordine per præconē ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusq; argumento, deo nimirum respondēte, quacūq; de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiā (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neq; difficilis ai aduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddā esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cōmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisq; sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebāt. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quā diligēter obsignata signis, imitatu ne utiquā facilibus, nisi reuera deus esset quispiā.

cui cum

cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam cere partem quæ post signū hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tū ubi legisset rursū calefactā acu cerā, eā quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodē manēte, facile coagmen-
tabat. Porro secundus modus cōstat per id, quod collyriū uocant. Id cōficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, tū cera & masticha. Cōfectum igitur ex his omnibus collyriū igni calfactū, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccū esset factū (siccabatur autē protinus) cōmode resignabat libellos: quibus prælectis, impostæ cere denuo, perinde atq; è lapide signū idē imprimebat, ad archetypi similitudinē mire effectū. Post hæc iam tertiā accipe rationē: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutināt, atq; ex his cōfecta ceu cera, mollē adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendū signū uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ cōplures uie, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorū artibus cōscripsisti cōmētarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quedam

et ambigua respondet ad ea quae proponebantur, alijs
 penitus obscura. Quandoquidē et hoc oraculis ille con-
 uenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortaba-
 tur, prout sibi magis conducere coniecisset. Nonnullis re-
 media morborū, uitaeq; rationes praescribebat, cum sciret
 (ut initio diximus) cōplura atq; efficacia pharmaca. Ma-
 iorem autē in modū Cytmidēs ab illo probabantur, id est
 nomē cōfictū emplastri, ur sino adipe cōfecti. Porrò spes,
 rerumq; successus et incrementa, neq; nō hereditatū ob-
 uentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim ad-
 dens: Cuncta haec tum obtingent, cū ipse uolam, quumq;
 uates meus Alexāder me rogabit, proq; uobis uota faciet.
 Deniq; merces erat unicuiq; responso praestituta, nempe
 drachma cū obolis duobus. Ne uero pusillū aut exiguum
 fuisse putes amice hunc questum, quū in annos singulos ad
 septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adco auidis
 et insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut
 quindecim rogationes traderent. Ceterum ea quae capie-
 bat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad con-
 gerendas opes in thesaurū reponere, uerum cōpluris et
 alios habebat secū adiutores et ministros, tum qui scita-
 rentur, qui uersibus oracula cōderent, qui responsa serua-
 rent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarē-
 tur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum im-
 partiebat. Ad haec nonnullos foras et in longinquas regio-
 nes emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissi-
 parent, affirmantes ipsum etiam praedicere reuocareq; fu-
 gitiuos, fures ac praedones indicare, thesauros effodien-
 dos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam
 etiam

etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaq; magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, caq; duplicata, prophetae discipuloq; dei. Iam enim et tale quoddam oraculum exierat.

Muncribus decorare meum uatem atque ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verū ubi iam pleriq; qbus mētis plusculū inerat, nō secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illū, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa prestigiatura, fictusq; fabule apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs et Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellectur, si modo uellent propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cuiuspiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compedibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes aduentium, quàm sint prudentes, quàmq; eruditæ? Modis autē omnibus bellum erat illi cum Epicuro seuum et irrecōciliabile, idq; iure optimo. Nam cū quo tandē iustius bellum gerat, homo prestigiator, et monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quàm cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectā haberet, quiq; unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagora erat amicus, atq; alta cum illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eū) erat illi

plurimū inuisus, atq; id merito: quippe q̄ hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horum consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unquam Amastrino cuiquam oraculum reddidit, quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum ille de stomachi dolore conquirenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cumimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostēdebat ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquū corpus oculis exponēs: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiā redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem adentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, ressonabat ad ea que proponebantur, uoce nimirū per linteacē illum Aesculapiū ad aures promanante. Huiusmodi responsa ἀυτοφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neq; passim dabantur, uerū splendidis modo atq; opulenti, & qui grandia largirētur. Itaq; quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat.

Adhor

*Adbortās enim illū ad incursum eius regionis, sic ait:
Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.*

*Deinde posteaquā uecors ille Gallus persuasus, incur-
sionem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu cede-
retur ab Othryade, hoc oraculum è monumentis sustulit,
atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:*

*Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi scemineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitāq; ac lumine priuet.*

*Siquidem & hoc interim callidissime fuerat cōmentus, ut
posterioribus substitutitijsq; responsis, ea que perperam
maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim
egrotis priusquā morerentur, prædixerat fore ut reua-
lescerent: quibus morientibus, alterum oraculum illico
paratum erat, quod superiori diuersa caneret.*

Posthac de sine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

*Porrò cū non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mala-
loq; responsa ferebant, ipsos quoq; huiusmodi quadā arte
diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, ple-
rosq; consultorum ad illos remittens, his uerbis:*

Nūc Claron ito, mei uocē patris auditurus. Et rursus.

Brāchydicta accedas adyta, atq; oracula q̄ras. Et iterū

Mallon abi, Amphilocho querens oracula uatis.

*Et hætenus quidē de ijs, que intra patrie fines usq; ad Ioa-
niam, Ciliciā, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Ut
uero & in Italiam oraculi fama permanuit, inq; ipsam*

Romanorum urbē: iam nemo omnium erat, qui nō alius alium anteuertere studeret, dū hi quidē eō proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potētia atq; autoritate plurimum in republica pollebāt: quibus princeps quasiq; significer extitit Rutilianus, uir aliās quidē honestus ac p̄bus, tū cōpluribus in praelijs Romanorū spectatē uirtutis: sed qui in his quae ad deos pertinet, parū sanē saperet, ut cui prodigiosa quaedā de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidē uel inunctū, uel coronatū cōspexisset, cōtinuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac leta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parū aberat quin omisso quē tenebat exercitū, in Aboni murū auolarit: alios autem post alios eō legebat. Porro q̄ mittebātur, seruuli nimirū idiotae quidā facile decepti, domum redibāt, referētes partim quae uiderāt, partim tanq̄ uidissent, audissentq;: permulta insup accumulātes illis, quo domino fierēt cōmendatiores. Inflammant itaq; senē infelicē, & in uehementē insanīā impulerūt. At ille passim ad oēs amicos accedēs, quos habebat quū plurimos, tum potētissimos, enarrabat, partim ea, quae ab ijs quos miserat, accepisset, partim q̄ ex sese effinxerat. Et ad eū modū iste cōpleuit urbē, cōcitauitq; quāplurimis itē aulicis expauescētis, atq; attonitis. Qui ptinus & ipsi cupiditate flagrare cōeperunt, ut aliquid suis de rebus audirēt. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eū remittebat: hoc agens, uti nō solū renunciarēt oracula, uerum etiā dei laudes canerēt, ac portentosa quaedā de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitabat autem ter scelestus ille quiddam

quiddam neutiquàm inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatus libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac prope modum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserat: quum in mentē illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consentaneū, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàmplurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cōmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregieq; canentem prælia uatem. Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus respōderet: oraculo uidelicet ita re præsentis cōfutato. At Rutilianus optimus ulro occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neruinem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculios dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.
At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud
expectato dei promisso, quanquàm hoc quoq; oraculum
ex Autophonis erat. Eidē item de uxore ducenda percon-
tanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habe-
bat, è Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsius amo-
re captam fuisse, quum dormientē aliquando cōspexisset:
nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos ada-
mare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cuncta-
tus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus
iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam soli-
dis Hecatombis placans: iamq; sibi unus è coelitu numero
uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus,
maiora indies ad hæc excogitabat, & in oēs Romane di-
tionis partes, quæ perferrent oracula, dimittebat, prædi-
cens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incēdia, ter-
ramotus, se certa remedia traditurum, ne quid horū acci-
deret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuissest,
unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quo-
quò uersum gentiū pdiderat, unico carmine cōprehensū.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hūc uersiculum uidere erat passim pro foribus descri-
ptum tanquā aduersus pestilentiam remedio futurum. Ve-
rum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea
quod fortuna quadam sic accidit, ut eæ domus, quibus hic
uersus

uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere carmen in causa fuisse, ut interierint, uerum casu quodā ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; fr̄ati carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestē pr̄ter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberēt, & intonsum Apollinem telus pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quāmplurimos Romae cōstituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarēt, ac priusquam oraculum adijssent, illi significarēt quid nam essent percōtaturi, quidq; potissimū cupere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendū instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidē & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tedarū per manus tradendarum gestationes, & sacrorū ccremonias, quæ quidē tribus ex ordine diebus cōtinenter peragerētur. Ac primo quidē die Atheniensium ritu, denūciatio fiebat huiusmodi. Siquis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Ceterum qui deo credūt & parent, sacris feliciter inientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latone puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucē emergens, deiq; exortus. Porro tertio die Podalirij cū Alexātri matre cōiugiū agebatur. Dadis aut̄ is appellabatur, idq; ex re, propterea qd̄ faces
quedam

quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero facem gestabat, mysteriaq; agebat Endymion Alexander: cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autē in eum è tecti fastigio, tanquàm è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Casaræ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil ex eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Papblagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atque inter mysticas saltationes, femur illius de industria reuendatum, aureum apparebat: pelle, sicuti coniicio, inaurata circūdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapiētes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq; oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursus:

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceure nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & etate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legem quoque condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, nèue cum basio salutarer, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis etate, formaq; floridis osculū dabat: atque his quidē inde cognomē inditū, ut intra osculum cōstituti dicerentur. Atq; in hunc modū uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim cōstuprans uxores, passim liberis abutes. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxorē uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatū, id omne semel in eam domū influxurū esse. Erant insuper, atq; eæ non pauca, quæ sese etiā peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdā Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit. Hūc eqdē legi pri dē aureis descriptū literis, Tij, in ipsis sacerdotis edibus.

Dic, in

Dic, inquit, mihi rex Glycon, quis nā es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimū tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Baetra, atq; in eas regiones. Siquidē oportet & barbaros meos uictu, meaq; presentia frui. At reliquae sortes, puta quae in Dyndimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quae illic eduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quaesieris, nefas enim. Ceterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post haec uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; haec Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo & oraculū carmine comprehensum edidit, quū non ignoraret illum amicum esse Lepido.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum. Mirum etenim in modū metuebat Epicurum, sicuti superior dictū est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostem, atque insensum. Itaque ex Epicureis quempiam, ausum se multis presentibus coarctare, propemodum in uitae discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiae praefectū capitis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae erudiebatur, occidissent. Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddā acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptiū nauigasset, ad inūdationē usq;

usque subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiã
 nauigaret. Itaq; dũ diutius abesset, infelices illi eius mini-
 stri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantẽ interisse puerum,
 uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur)
 esse peremptũ, reuersi sunt domũ, renũciantes quẽadmo-
 dum è medio sublatus esset. Deinde proditũ oraculũ, dã-
 nati serui, sub hæc adest adolescētulus, peregrinationem
 suam enarrans. Atque hæc quidem ille. At Alexander in-
 dignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens op-
 probratam sibi ueritatem, iussit ut qui adessent, lapidibus
 illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atque
 Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpiss-
 sent: Demonstratus quidam, qui diuersabatur in Ponto:
 primus hominem sui corporis obtegēs obiectu, morti sub-
 duxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo.
 Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes,
 sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi ac-
 cerere? Et illi quidem hæc euenerunt. Ceterum aduoca-
 tis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam
 id fiebat pridie quàm responsa redderet) præconẽ rogan-
 te, an uaticinari uellet, si cuiuspiam illorum ex adyto re-
 spondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto
 quisquã excipiebat, neq; igni, aquãue impertiebat: uerũ
 erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquãmpio, deo-
 rumq; contemptori, atque Epicureo: quod quidẽ probrũ
 omnium erat grauissimũ. Quapropter unum etiã Alexã-
 der quiddam designauit deridiculum. Nactus peculiare
 Epicuri sententias, librum (uti scis) longe pulcherrimum,
 summam Epicureæ disciplinæ decreta complectentem,

medium in forum deportauit, ac lignis^o ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur, quantumq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atque immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, planeq; lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cesaream, presertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conferente, oraculum diulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre.

Gurgitibus fluij turgentis ab imbribus Istri

Innussisse duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aer

Florum atq; herbarum bene olentū, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidē simulatq; in hostium regionem enataissent:

Barbari

Barbari canes quospiam, aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consecuta, uiginti ferme nubibus simul extinctis. His consimilia sunt ea, que in Aquileia contigerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Cræsoq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura, an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, que ad uictum erant necessaria, cōmīscitur oraculorum genus quoddā id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde tanquā in somnio diuinitus edictus respondebat: nihil certi tamen. Sed ambigue plerūq; ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset, accuratius atq; obseruantius ob signatos. Ad hūc enim modū citra ullum resignandi periculū, quicquid temere in mentē uenisset, subscribebat: ratus et hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autem ad id nonnulli cōstituti interpretes, qui mercedē non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq; atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretū quisq; talentum Atticum pendebat Alexandro. Nonnunquam, quum neque consuleret quisquā, neque missus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum e debat, uti stultos mortales redderet attōnitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quere tuam qui tectus in ædibus, ac te
 Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
 Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
 Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
 Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
 Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
 Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
 (Ut neque quæ faciunt, possis audire, nec unquam
 Cernere luminibus) recte furtimq; pararant.
 Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
 Parietem, sub cervicali condita, porrò
 Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non cōmoueretur, ubi nomi-
 natim & autores, & loca palàm audisset designari? Ve-
 rum illico despūisset, simulatq; cognouisset, quo hæc arti-
 ficio genereretur. Insuper & Barbaris nō raro respondit, si
 quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallice,
 quoties difficile erat inuenire cōterraneos eorū, qui roga-
 tionē proposuissent: proinde receptis libellis, multum in-
 tercedere solet interualli, priusquam oraculum redderet,
 quo uidelicet interim p̄ ocium posset & soluere tuto libel-
 los, & nācisci, qui cuncta possent interpretari. Quod ge-
 nus erat & illud Scythæ cuiusdā redditum oraculum:

Morphi e bargulis i umbra chnēchicrāc, reliquet lucē.
 Aliās rursum, quum nec adesset item quispiam, neque tale
 quicquā omnino contigisset, citra carmen eloquutus est:
 Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, periit,
 interemptus à Diocle uicino, ac edentibus latronibus,
 Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi
 tenentur

tenētur in uinculis. Ceterū pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitatio an caluus esset Alexander, quum libellos palam atq; accurate ob signassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eādē rogationē proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remediū, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:

Cytmide te iubeo, ac Latona rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictū esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illū sum machinatus, quorū de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, misit drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque coelum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; accerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me,

Rutiliano ita respondit,

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.
 In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde
 quum me in oppidū aduenisse sensisset, meq; Lucianū esse
 illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterū
 Lincea, alterum conto armatū, quos quidē à Cappadociae
 praeside mihi tum amico acceperā, quo me ad mare usque
 deducerent: accersit illico, sanè quā comiter multaq; cū
 humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum
 reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unā me cū
 adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam,
 quemadmodum uulgo sacre consueuerat: ego admotus,
 perinde atque osculum daturus acri morſu corripio, ita ut
 parum abſuerit, quo minus illi manum mancam reddide-
 rim. Itaque qui praesentes erant, praefocare me accedere
 conati sunt tanquā hominem sacrilegum: quippe qui iam
 inde ab initio grauer tulerant, quod Alexandrum illum,
 non autem prophetam compellaſsem. At ille oppido quā
 generose obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se fa-
 cile me placidum redditurum, declaraturumq; quantum
 posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime seuirent
 ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis
 omnibus, mecum expoſtulauit, negans se clam esse que-
 suasissim Rutiliano. Ecquid me laſisset ut ista in sese fa-
 cerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad
 res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem cō-
 moditatemq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo-
 ſorem in periculo constitutus: pauloq; post prodibam,
 iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant,
 uehemen

uehementer erat stupenda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthac quū iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac numeribus permultis (erā autē forte solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos auerent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atque officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optime de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipientes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne qd in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quū antehac pie atq; inculpate uixerim, haudquaquā uelim in hac tam grandi etate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorū etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigātes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bityniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendeatur annos: cū exposuissem illis, quod me periculum circūuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigiū, incolumis in Amastrim perueni: tantillū absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illū arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebā funem, quo hominem ulci-

k + sceret,

scerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam,
 proq; summo ducebā hoste, propter morum impietatem.
 Iamq; ad accusationē intenderā animū, nō paucis mecum
 facientibus, maximeq; qui erāt ex Timocratis Heracleo-
 te schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq;
 præsidebat nos cohibuit, penē supplicās & obsecrans uti
 desisteremus. Etenim ob necessitudinē que sibi cum Ruti-
 liano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere:
 nec si manifesto in crimine deprehēdisset. Atq; ita quidem
 ab iracundia destiti, meq; repressi: nō in tempore rem ag-
 gressurus, cum iudicē haberem ad eum modum affectum.
 Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexan-
 dri: a principe Romano postulare ut Aboni murus, com-
 mutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma
 nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens
 imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aescu-
 lapij, ac falcem illam Persei, undē maternū ducebat genus,
 teneret. Porrò cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodi-
 to, fātis decretum esse, ut annos uiueret centum & quin-
 quaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miseran-
 do periturum: nondum septuaginta natus annos interiit,
 uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen-
 usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul
 & illud deprehensum est, quod caluus esset: quū medicis
 caput humectandū præberet, ad mitigandū cruciatum, id
 quod haudquaquam facere potuissent, nisi detractō gale-
 riculo. Hunc habuit exitū Alexādrī tragœdia, atque hæc
 fuit totius fabule catastrophe, ut res uideri possit providē-
 tia quadā esse gesta, quū casu nimirū ad hūc modum cue-
 nerit.

nerit. Restabat illud, ut & epitaphiū uita acta dignum ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium cōiurauerāt, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianū arbitrū sese cōferētibus, ut is pronūciaret, quæ ex ipsis oporteret in oraculi successione capeffendam eligi, atq; sacerdotali prophetia caq; corona redimiri. Erat autē in hoc numero simul & Petus, qui artis professione medicus, tum ciuis quū esset, ista faciebat: neq; medico, neque homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinādi autoritatē seruās, posteaquā inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentū hominis præberē, scribēda putauī, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque amico, quemq; ego unū omnium maxime suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiā singulārē, uel ob amorē ueri, uel ob morum mansuetudinē ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atq; humanitatē erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidē tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurū ulciscerer, uirū uere sacrū, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uere sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, q̄ secū haberēt cōsuetudinem. Deniq; arbitror fore, ut ijs q̄ in hāc lectionem inciderint, liber hic nōnihil utilitatis asferre uideatur, dū quædā redarguit, quædā in opinionibus horū, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

Alexandri seu Pseudomantis, Des. Erasmo
Roterodamo interprete, finis.

k 5 Ornatissimo

154.
ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVI

co, Erasmus Roterodamus S. D.

H QUIDEM hac mente semper sui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ cōmoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum scœnore rependere. Proinde cum antehac sepenumero mecum reciperem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te nō steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiq; animi significationem dare: neque in tanta fortunæ meæ tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarem, qui stoscuro quopiam insigni, aut alio simili simbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiq; animi studium testificari solent: præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neque res, neque animus sit alienorum egens munerum.

Ergo

Ergo Græcica ingredienti $\mu\upsilon\sigma\epsilon\acute{\iota}\alpha$ (nam musarum
 horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria
 adblandiētes gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros
 arripit. Eum nõ ungue, sed calamo decerptũ ad te mitto,
 nõ solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustũ,
 nec odore modo fragrantẽ, uerum etiã succo præsentaneo
 salubtẽ & efficacem. Omne tulit punctũ (ut scripsit Flaca-
 tus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea
 sententiã, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui prisca
 comœdia dicacitatem, sed citra petulantia referens: deum
 immortalem, qua uas fricic, quo lepõre perstringit omnia,
 quo naso cuncta suspendit, quã omnia miro sale perfri-
 cat, nihil uel obiter attingens, quod nõ aliquo feriat scom-
 mate, præcipue philosophis inestus, atq; inter hos Pytha-
 goricis potissimum, ac Platonicis ob præstigias: Stoicis
 item propter intolerandum supercilium, hos punctim ac-
 cesim, hos omni telorum genere petit: idq; iure optimo.
 Quid enim odiosius, quid minus ferendũ, quã improbi-
 tas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemi,
 hoc est, maledici uocabulum addidere, sed hi nimirum,
 quorum ulcera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim
 & ridet & lacerat, unde cognomẽ inditũ $\alpha\delta\epsilon\acute{\iota}\sigma$ specio-
 sum profecto, uel hoc noie, quod ab impijs ac superstitio-
 sis attributum. Floruit (uti putant) Traiani fermẽ tempo-
 ribus, indignus ita me deus amet) qui inter sophistas annu-
 meretur. Tantũ obtinet in dicendo gratie, tantũ in inue-
 niẽdo felicitatis, tantũ in iocãdo lepõris, in mordẽdo acetis:
 sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugas serijs miscet:
 sic ridens uera dicit, uera dicẽdo ridet: sic hominũ mores,
 affectus,

affectus, studia, quasi penicillo depingit: neque legenda, sed plane spectanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Ceterum si nominatim queras huius argumentum dialogi, facit id quod semper facit. Pythagoram uelut impostorem ac prestigiatorum taxat: Stoicorum fastum & sapientem barbam ridet: diuitum ac regum uita quantis sit erumnis obnoxia docet: contra quam expedita res paupertas hilaris, suaq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia, frontem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero sutore consabulantem, magis ridicule quam ullus possit γελωτοποιε̃, sed rursus sapientius quam theologorum ac philosophorum uulgus nunquam in scholis magno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; humanissime Christophore, & Erasmus inter tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurum nemini. Ex arce

Hammensi. Anno.

M. D. III.

Luciani

157
LVCIANI SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES. ERASMO

Roterodamo Interprete.

Interloquutores, GALLVS MICYLLVS.

MICYLLVS. *vide*

Te scelestissime Galle, cū ista tā
ta inuidētia, uoceq; tam acuta ipse
perdat Iupiter, qui quidem opibus
affluentē me, ac dulcissimo in soma
nio uersantē, et admirabili felicitate
fruentem, penetrabile quiddā et
clamosum resonās expergefeceris,
adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel
te ipso longe nocentiorē. At qui si coniectandū est, tum ē
silentio quod etiā dum ingens est, tum ē rigore frigoreq;
quod nondū me quē admodū assolet, antelucano morsicat
titillatq; (nā hic mihi certissimus gnomon aduētātis diei)
ne medium quidē adhuc noctis est. Sed iste peruigil, per
inde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus ues
pera uociferari cœpit. Verū haudquaquā impune: siquā
dem mox pœnas de te sumā, fusteq; cōminuā, si diluxerit
modo. Nam nunc negocium mihi facefferes, subsiliens in
tenebris. G A L. Here Micylle, equidē arbitrabar me
tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alta nocte lu
cem anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quā
plurimū operis conficere. Etenim si priusquā sol exoria
tur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi
accesserit

acceserit ad parandum uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidē tuo arbitrato quicquid egero, longeq; manus manū fuero piscibus. Ceterū tute uideto, ne per somnum diues, esurias experrectus. MICYL. O prodigiorū uersor Iupiter, o malorū depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocē humanā sonuit Gallus. GAL. Hoc tamen tandem tibi prodigiū uidetur, si eadē qua uos lingua loquor? MICYL. Quid? an nō hoc portentum? sed auertite diū malū à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodū illiteratus esse Micylle, nec cuohūisse Homeri poēmata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, posteaquā hinnitus longū ualere iussisset, medio in praelio cōstitit, differēs, totosq; uersus ordine recitās: nō quēadmodū nūc ego prosa oratione loquēs, quin etiā uaticinabatur ille, deq; futuris e debat oracula, neq; quicquā prodigiosum facere uidebatur: neq; is q tu audiebat, malorū auersorē, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandā et auertendā audisse sese iudicaret. At qd tandē facturus eras, si tibi nauis cui nomē apud Homerū est Argo, carina fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodonea sylua phagus per se loquens orationē edidit? Aut si tergora direpta serpere uidisses, si canes boum mugire semiaffas, coctasq; uerubus transfixas? Ego uero quū Mercurij sim assessor loquacissimi, deorūq; omnium facundissimi: praeterea contubernalis uobis et cōuictor, haud mirum uideri debet, si sermonē humanū edidici. Quod si mihi recipias taciturnum te haud quaquam grauabor ueriores tibi causam aperire, unde factū sit, ut eadē qua uos lingua loquar, et unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne isthuc ipsum sit somnium

Somnium Gallæ, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per
 Mercuriū, o præclare: quid etiā aliud rei tibi sit in causa,
 ut istā linguā sones? Nam ut taceam, neq; cuiquā proferā,
 quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidē mihi sit ha-
 biturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse?
 GAL. Ausculta igitur, nā orationē ex me audies, omnīū
 (sat scio) maxime nouā atq; incredibilē. Siquidem hic qui
 nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MI-
 CYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis in-
 audieram: Adolescentulū quempiam fuisse Gallū, Marti
 adamatū, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq;, & in
 uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerem adiret
 Mars cum ea cubiturus: hunc quoq; Gallum unā secum
 adduxisse. Quoniā autem Solem potissimū metueret, ne si
 ē sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostiū
 adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio
 certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum alia-
 quando somno correptum, excubias deseruisse inscien-
 tem, Solemq; nullo presentiente inminuisse Veneri ac
 Marti secure dormienti, propterea quod consideret Gal-
 lum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcan-
 num à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atque
 irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabrica-
 tus. Porrò Martē simulatq; dimissus est, indignatū aduer-
 sus Gallum fuisse, atq; cum in auem trāsmutasse, iisdē ar-
 mis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob
 causam quo uos Marti purgetis, quū iā nihil opus, simul-
 atq; Solē exorientem sensistis, multo ante uociferari, atq;
 illius exortum prænūciare. GAL. Ferūtur quidē & illa
 Miculle,

Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodū in Gallū trāſſormatus sum. MICYL. Quo nā modo? Nā iſthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audisti de Pythagora quodā Mneſarchida Samio? MICYL. Num ſophiſtā illū dicis et glorioſum: qui inſtituit, ne quis uel carnes guſtaret, uel fabas ederet, ſuauiſimū mihi eduliū, ſalubre et parabile à menſa ſubmouens? Præterea autē qui mortalibus ſuaſit, ne intra quinquēnium loquerētur? G A L. Scis nimirū et illud, quē admodū priusquā Pythagoras eſſet, Euphorbus fuerit? MICYL. Preſtigiatorē et prodigiorū artificem hominē aiunt fuiſſe, o Galle. G A L. Ille ipſe ego tibi ſum Pythagoras. Quare parce, queſo mihi cōuitari, præſertim quū ignores, quibus ſim moribus. MICYL. At hoc riuſum multo etiā quā illud portētioſius: Gallus philoſophus? Attamē expone Mneſarchi gnate, qui factū ſit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neq; enim iſta uerifimilia, neq; omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quaſdam res iam mihi uideor in te animaduertiſſe, nimium alienas à Pythagora. G A L. Quas? MICYL. Alterum quidem, quod garrulus es, et obſtreperus, quum ille ſilere in ſolidos quinque annos (ſi memini) præceperit. Alterum uero planē cum illius legibus pugnat. Etenim cum nō haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (ſicuti noſti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas ſublegebas: unde ſit ut neceſſe ſit, aut eumentum eſſe te Pythagoram eſſe, quū aliud quiddā ſis: aut ſi Pythagoras es, legem prætergreſſum eſſe te, iusq; uiolaſſe, quum fabas ederis, perinde ac ſi caput patris co

tris comederis. GAL. Non cognosti Micylle, que sit harum rerum causa, neq; que ad unum quodq; uitæ genus cōducant. Ego tum quidem nō esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio cōgruas, neq; nobis repudiandū pabulum. Verū si molestū non est, audi quemadmodū è Pythagora coeperim esse id, quod sum in presentia, quāmq; in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex unaquaq; trāssformatione sim cōsequutus. MICYL. Narra queso: nam mihi quidem auditu iucundissimū fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat opinionē, utrum te ista narrantē audire malim, an rursus felicissimū illud somniū, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrū electurus sim, usq; adeo cognata germanaq; uidetur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex equo uos aestimo, te pariter ac præclarū illud insomniū. GAL. Etiannū tu somniū illud quod dudū tibi uisum est, in animū reuocas, & inania quedam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidā quandam felicitatē memoria cōsectaris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidē tempore unquam uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somnium aufugians, in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coēntes. Itaq; qualē uoluptatem mouent penne in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea que uidi. GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somniū, iamq; septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitū & euidentis apparet. Quare peruelim au-

l dire,

dicere, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MICYL. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nugatorẽ illũ Poẽtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas conmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aereis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nã dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Multam auri iam uidi Pythagora, multam, quã putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam prestantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL. Num illud queris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita enitens, noctibus eminent eximie unum

Ceteras supra opes: que

Gloriam

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si
 in somnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum:
 sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapien-
 tissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acce-
 perim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro fa-
 ctus obuiam, lotum me in tempore ad cœnam uenire iusse-
 rat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum
 esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera
 domum reuersus, subuiuicus, uinoq; madens, quinque illas
 fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gal-
 lo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segni-
 ter olim decertarit. MICYLLVS. Ast ubi reuersus à
 cœna fabas tibi obiecissim, obdormij protinus. Tum
 mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoda-
 dam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius
 quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: &
 cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnâ acta sunt omnia.
 Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnium
 quoddam eius cœne reducas, & quæ tum ederis, rursus
 cōmemoratione quasi rumines. MICYL. Credebã mo-
 lestũ futurũ me, si hæc quoq; retulissim: uerũ posteaquã
 tu desideras, en id quoq; narrabo: quum nunquã antehac
 in uita cœnassim apud ullum diuitem, ò Pythagora: heri
 bona quapiam fortuna in Eucratem incidi: atq; ego qui-
 dem simulatq; dominũ illum salutassim, ita uti consueue-
 rã, subducebã me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste
 fuissim affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natali-
 cia filie celebros, plurimosq; ad cõuiuium amicos inuitau,

uerum quoniã aiunt quendã ex his incõmoda esse ualetu-
dine, neq; posse pariter ad cõuiuũ nostrum accedere: tu
eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet
adfuturũ renunciarit. Nam nunc quidem ambit. Hoc ubi
audissem, adorato diuite discedebã: oēs obsecrans deos, ut
algidã febrem aliquã, aut laterum dolorẽ, aut podagram
morbi auctarium immitterent uale tudinario illi, cuius ego
felle occupator, coenaq; uicarius, & heres erã uocatus.
Interim hoc spacij, quod usq; ad balnei tẽpus intercessit,
longissimum seculum esse iudicabã: dum subinde respicio,
quotquot pedũ esset litera, & quãdo illos iam lauissẽ cõ-
sentaneũ esset. Hic ubi tempus tandẽ aduenisset, ocyus me
corripio, atq; ab eo, nitide amodũ cultus: sic obuerso pal-
liolo, ut qua esset parte purissimũ, ea uideretur. Offendo
autẽ ad fores, & alios cõplures, in quibus etiã illũ (gesta-
batur autẽ à uiris quatuor) cuius eram subcõuiuã uocatus:
qui male habere dictus erat, atq; id etiã prã se ferebat, qd̃
afflicta esset uale tudine. Nã ex alto gemebat, tussiebatq;,
ac screabat, uelut ex abãito: quodq; egre redderetur to-
tus palidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Fe-
rebatur autem philosophus quispiã esse, ex his, qui apud
adolescẽtulos nugas deblaterant. At barba nure erat tra-
gica, id est hircina, supra quã credi posset tonsoris
egẽs. Porrò increpante Archibio medico, quãobrẽ quum
ita esset affectus, aduenisset: nõ oportet, inquit, promissa
deserere, prãsertim hominẽ philosophum, etiam si nulle
urgeant & insent morbi. Putabit enim Eucrates sese à no-
bis haberi ludibrio. Haud quaquã, inquã ego: imò col-
laudabit te, si domi potius apud te uelut emori, quã in
conuiuio

conuiuio animā unā cum phlegmate excreans. Atque ille quidē prae arrogantia dissimulabat sese dieterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomē) Praeceptor, inquit, probe quidem factū abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurū. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Haec simul atq; dixerat: introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis inuitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerū ille cōuersus, ubi diu secum hēsitaasset, posteaquā me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum coena. Nam filium in mulicrū conclusū unā cum matre cōuiuū agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq; quum parum absuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar pudefactus, quod Eucratis filiolum ē conuiuio uiderer expulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primū tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per Iouem, quinq; (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruīces illi supponētes undiquaq; quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps coenabamus, o Pythagora, opiparam quandam & uariam coenā, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quaequam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis obstrepens atq; obturbans, uirtutem nescio quam mihi

commemorans, docensq; quod due negationes unicā effi-
 cerent affirmationē: quodq; si dies sit, nox non sit. Non-
 nunquā & cornua mihi dictitabat esse, atque id genus
 multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil
 opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum
 non fineret exaudiri eos, qui cithara, uocēq; canebāt. Has
 bes Galle de cœna. GAL. Non admodū suauī Micylle:
 maxime posteaquā cum illo deliro sene sortitus eras accu-
 bitum. MICYL. Audi nūc & insomnium. Visus enim
 mihi Eucrates ipse, quum orbis esset liberis, nescio quo-
 modo è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testa-
 mentum cōdidisset, quo me insolidum heredem omnium
 scripserat, paulo tempore superstes emori. Porrò ipse ui-
 debar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingē-
 tibus quibusdā scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens
 & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, mi-
 nistros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido ue-
 hiculo uectabar resupinus: cunctis qui intuebātur, conspi-
 ciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circū-
 equitabant: complures sequebātur. Ego interim illius in-
 dutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digi-
 tis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adore-
 nari, quo amicos acciperē. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri
 consentaneū est, aderant: iam epule erant cōportate, iam
 potus ex animi sentētia ministratus. In his quum uersarer,
 & aureis phialis præbiterē oibus qui aderāt amicis: quū
 iam inferrētur bellaria, intēpestiuo tuo clamore perturba-
 sti nobis cōuiuū, mensasq; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerēt. Num tibi uidcor iniuria
 stoma-

stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter
 adhuc somniū illud qd' mihi accidit, uidere cupiā. G A L.
 Adeōne es auri cupidus, & opum auidus Micylle: idq;
 ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem unicam esse iu-
 dicas, si plurimū possideas auri? M I C Y L. Equidē haud
 solus ita cogito Pythagora: quum ipse quoq;, tum quum
 Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, pro-
 dibas pugnaturus cum Achuis: idq; in bello, ubi ferrum
 quā aurū gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti
 calamistris auro internexis in periculum descendere. Atq;
 ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs simi-
 les dixit, quod auro argētoq; reuincirētur. Etenim longe
 nimirū meliores atq; amabiliores uidebantur, quod essent
 auro religatae, unaq; cum eo relucere. Neq; isthuc nouū
 est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurū in pre-
 cio habuisti: quin & ipse deorum omnū, hominumq; pa-
 ter ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum Argolicā illā
 puellam adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod
 sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset cor-
 rumperc: audisti uidelicet, ut aurum sit factus: atq; ita per
 tegulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero
 quid tibi commorem, quā multos usus praebeat au-
 rum? Et ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapientes,
 & potentes reddat, decus & gloriam illis cōcilians: utq;
 nonnunquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres
 repente efficiat? Nā nosti uicinum mihi & eiusdem arti-
 ficij Simonem: qui paucis ante diebus apud me cenauit:
 quum legumē coquerem Saturnalibus, duasq; extorum
 caesas immittens? G A L. Nōni Simonem illum breuem:

quā fictilē ollulā, quae nobis erat unica, suffuratus, peracta
 coena abiit, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. M I-
 C Y L. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos
 postea iurabat. Sed quorū non prodebas, ac uociferabare
 tum, o Galle, quum nos furto spoliari cōspiceres? G A L.
 Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerian
 quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio qd.
 M I C Y L. Ei consobrinus erat uir supra modum diues,
 nomine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obolū quidem do-
 nauerat Simoni: nam qui daret, quū ne ipse quidem pecu-
 nias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper: uniuersis
 illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria patria, qui pa-
 tellam circumlingebat, gaudens potitur: purpura ostroq;
 circumtectus: famulosq; & currus, & aurea pocula, &
 mensas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus ado-
 ratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quū illū
 procedētem conspexissem: Salue, inquā, Simon. At ille in-
 digne ferens: E dicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum
 meum diminuat: neque enim Simon, sed Simonides appel-
 lor. Porro (quod est omnium maximū) mulieres etiā illius
 amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: &
 alias quidem admittit, comemq; sese praebet: aliae porrō
 quae negliguntur, necem conscituras sibi minitantur. Vi-
 des quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem
 eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles red-
 dit, non secus atque cestus ille poëticus. Audis insuper &
 à Poëtis dictum.

O aurū auspiciata res, & ostentū optimū. Et rursū,
 Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniã tu quoq; per inscitiam Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longe etiam erumnosiores uitam uiuunt, quàm uos. Hæc autem loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognosces. MICYL. Per Iouem tempestiuum iam est, ut & tu referas quemadmodum sis transfiguratus: & quod in unoquoq; uitæ genere perspexeris. GAL. Ausculta, hoc tantum præmonitus, me neminẽ feliciorẽ uitæ, quàm tu sis, inquam uidisse. MICYL. Quàm ego sim ò Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verũ age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usq;. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terrã deuolarit, & corpus humanũ subierit, ut illic pœnam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neque mihi referre fas est, neq; tibi eiusmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus essem. MICYL. Sed ego priusquàm essem is, qui nunc sum: O præclare quisnam erã? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidem ut tu? GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur erã? si quo modo potes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel pauca frustra in uitã importare: quũ illo essem alitus? Sed age

quid post hæc futurus sim dicito: quãdoquidẽ cõsentaneũ est scire te, Etenim si quid bone sit rei, iam nũc suspẽdero me ab ista pertica, in qua nũc stas. G A L. Istuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Ceterũ quam Euphorbus essem (nã ad illa redeo) in Troia pugnabã: atq; à Menelao necatus, aliquãto post tẽpore in Pythagorã perueni. Porrò eousq; absq; tectõ perdurabã, donec Mnesarchus aliquãdo mihi domũ edificaret. M I C Y L. Obscuro te, num absq; cibo potuq;? G A L. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori dũtaxat. M I C Y L. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt, num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? G A L. Quinã ille scire potuisset Micylle: q quidẽ dũ ista gerebãtur, ipse Camelus erat in Baetris? Ceterũ ego tibi tantũ effabor diuinitus, nihil id temporis eximũ fuisse: neq; Aiace m usque adeo magnum, neque Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitrantur: siquidem uidi candida quandam et procera ceruice, ut hinc cygno prognatum esse adsimularent. Ceterũ uehementer anum, æqualem propemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermè etate. Porrò Hercules prius Troiam cæperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebat. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens, uidisse Herculem. M I C Y L L V S. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An et istæ fabulamenta sunt? G A L L V S. Cum illo quidẽ congressus nõ sum: neq; quæã adeo comperte de rebus Græcorũ dicere, Etenim qui scire potui, quũ hostis essem? Certe Patroclum

troclum illius amicum, haud ita magno negotio peremē lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menclaus multo minore negotio: uerū istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerū,) alioqui non imperitus, neque inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autē in Aegyptū: quo cū prophetis congregarer, de sapientia cōmunicaturus. Hic adyta subij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursus in Italiam reuigabā, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicerā, ita institui, ut me perinde ac deū suspicerēt. MICYL. Equidē inaudierā istec: præterea quæadmodum creditus fueris, defunctus in uitā rediisse, utq; aureū femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; canibus, neq; fabis uescerentur homines? GAL. Ne percōteris ista Micylle. MICYL. Quam ob rem ò Galle? GAL. Nā pudet hisce de rebus uerū fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquā erat, uerū animaduertebam, si consueta modo, atq; eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: nō fore, ut mortales in admirationem adducerē, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirādus. Proinde instituerā in aīo, noue quiddā rei designare, eiusmodi pposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes redderentur attoniti; quemadmodum in
obscuris

obscuris oraculis solet usu venire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq; non minus atq; Crotoniatas, ac Metaponticos, & Tarëtinis: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, que tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagorã exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiã Meletensem illã meretricem. MICYL. Pape, qd ego audio? Siquidẽ inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itãne fuit aliquãdo tẽpus, quo tu Galle generosissimẽ me oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasiã uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morẽ gestiebas, uultumq; cõponebas? GAL. Ista quidem omnia feci, tametsi nõ ego solus: uerũ & ante me tũ Tiresias, tum Elati proles Ceneus. Proinde quicquid in me cõuitij dixeris, tantundẽ & in illos dixeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quã uir esses, an quã Pericles tecum haberet cõsuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percõtaris? nempe cui ne Tiresiã quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quã parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: si quidẽ & tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirũ seculorũ orbe atq; recurso. MICYL. Nõ tu pendebis, o Galle, qui quidem omnes mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiã fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiã, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum.

Cynicum. MICYL. O Castor, & ò Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliâq; innumerabilia: per longũ enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sepius, nam hoc uite genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui: regibus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te paupertatis tædio cõplorantẽ, eiulantemq;, ac diuitũ admirantem fortunas, propterea quod ignores quantũ illis adsit malorũ: alioqui si curas noris, quibus illi dstringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimũ esse omniũ. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne cõfundã orationem, si te nunc hoc, nũc illo nomine cõpellẽ. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbũ, siue Pythagorã, siue uocaris Aspasiã, siue Cratẽ: quãdoquidẽ ista oĩa sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in presentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, cõtemnerẽq; uideare: præsertim quum tam multas cõtineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; oĩa cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitũ ad uite rationẽ, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorẽ. GAL. En hunc ad modũ interim perpẽde Micylle. Te quidẽ non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduẽtare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populẽtur, nèue hortum procidẽt, proterãtq;, aut uineas

aut uineas uastent: sed simulatq; tubā audieris, si tamē au-
 dicris, de teipso uno circumspectas, quo deflexus seruari
 queas, ac discrimen effugere. Cōtra illi tuam de sese solliciti-
 ti sunt, tum animo discruciantur, quum de moenibus quic-
 quid opum possidebāt in agris, id omne tolli, deportariq;
 cōspiciunt. Ac siue inferendū est aliquid in ararium, soli
 accersuntur: siue in praeliū exeundū, periclitantur: aut pe-
 ditum tuomis, aut equitum alis præfeti. Tu interim uini-
 neum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad salutem consu-
 lendum, paratus uictoriale cōuiuium agere, si quando ui-
 ctor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tēpore, tu qui-
 dem quum de plebe sis, ingressus in cōcionem, tyrānidem
 in diuites obtines: illi uero trepidāt, pauitantq;, ac largi-
 tionibus, choragijsq; te placant: siquidē quo tibi balnea,
 ludi, spectacula, reliquaq; id genus abūde suppeditent, ea
 omnia curāt illi. At tu, censor et acerbus expēsor perinde
 quasi dominus, ne alloquio quidē interdū dignaris illos,
 quod si tibi collubitum sit, ingētibus saxis in illos degrā-
 dinas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neq; calum-
 niatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurū, uel ædiū
 conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse ha-
 bes rationibus occupari, neque exactionibus, neque tibi
 cum sceleratis dispensatoribus confluctandum est, neque
 tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepi-
 dan unam perfeceris, mercedemq; retuleris septem obo-
 los, sero surgis crepusculo: et si libuerit, lauaris, tū empto
 saperda quopiam, aut mœnide pisciculo, aut paucis cepae-
 rum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumq;, opti-
 maq; cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res
salubri

salubri sis, ualētīq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu:
 siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq;, certatorem
 haud quaquam contēnendum reddunt aduersum eas res,
 quæ cōpluribus inexpugnabiles esse uideatur. Atque hinc
 nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quod siquā-
 do leuis ceperit febricula: paulo negotio eam medicatus,
 protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò sus-
 git illico: quippe metuens te, quæ uideat etiam frigore ali,
 saturumq; fieri, ac medicorū certis illis recursibus longū
 — plorare renunciantē. At illi ex aduerso propter intēperā-
 tiā uitæ, quid tandem mali nō habent infelices? podagras,
 pbthises, pulmonū exulcerationes, aquas intercutēs. Nam
 hæc oīa à sumptuosis illis cōuiujs nascūtur. Proinde qui-
 cūq; ex his Icari in morem (ut serè faciunt) sese attollunt,
 propiusq; se soli admouēt, haud cogitātes, quod alas ha-
 beant cæra adglutinatas, ingentē nōnunquam strepitū mo-
 uēt. Ceterū qui Dædali exēplo nō admodū sublimia, neq;
 excelsa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina, adeo ut
 cæra nōnunquam salis aspergine madesceret, ij tutō ple-
 rumq; ac citra discrimē trāsularūt. MICYL. Mode-
 ratos istos et cordatos narras. GAL. Verū aliorū Mi-
 cyle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Croesus
 reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut
 Dionysius quū abdicatus tyrānide, Corinthiorū in urbe
 ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantū impe-
 riū, puellos cōpellens ut syllabas cōnecterēt. MICYL.
 Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quo-
 que fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris?
 Mirum tu tum felix eras, quandoquidem id quod est bo-
 norum

norum omnium caput possidebas, G A L. Ne mihi in memo-
 riam regeras, ò Micylle, usq; adeo supra modum infelix tu
 eras. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, plane
 fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis dis-
 stringebar. M I C Y L. Quibus tandem curis? Nã re pro-
 fus absurda neq; credibilem narras. G A L. Equidem impe-
 raram regioni ne utiquam exiguae Micylle, omnijugarum
 rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbi-
 um pulchritudine cum primis admiranda: praeterea fluminibus
 nauigabilibus, ac mari portuoso comode. Ad haec exerci-
 tus ingens, equa spectatissima atq; excellens, satellitum haud
 exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quam ut posset
 numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq;
 omnis illa principatus tragedia, strepitusq; et appara-
 tus supra quam credi queat, exstructus atq; accumulatus.
 Itaq; quum prodirem, plerique adorabant, deum quem-
 pian intueri sese rati, alijq; trudentes alios concurrebant,
 quo me conspicerent, nonnulli conscensu testis, magni aesti-
 mabant, si plene contemplari licuisset quadrigam, stragu-
 lam, diadematum anteambulones, et eos qui a tergo com-
 mitabantur. Ego inter haec mihi conscius, quantae me res
 discruciant, uersarentq;: illos quidem propter inscitiam
 uenia dignos iudicabam: at mei ipsius miserescebat, qui
 praegrandibus illis Colosis uiderer persimilis: qualis uel
 Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim
 illorum quisq; quo ad ea, quae foris apparent, Neptunus
 ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq; com-
 patus: et aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscina dex-
 tra sustinet. Ceterum si immisso capite quae sunt intus in-
 spicias,

spicias, uidebis uetres quosdā, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neq; nō uimina, cuneosq; & picē sublitam, & aliā item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quedam res nimirum regnū quoq; uidetur. MICYL: Non dum explicuisti, lutum, & clauos, & uetres, quinam fuerint in imperio, neq; foeditatem illam plurimā quænam sit, nam istum ad modū uetari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari: Hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinū quiddam & admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referā Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarū, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas, an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, foedera, consultationes? quibus rebus sit, ut ne per somnium quidem aliqua re suauī frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat.

Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achii sterterent. Adde quod Lydum illū discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dionem cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendā irit Parmenion collaudatus. Item Per-

dicam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiâ adferunt: amasius per uim nō sponte conuiuens, concubina alio gaudēs, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorū satellites inter sese cōfusiorātes. Porrò (quod est omnium grauisimū) amicissimi quique; uel maxime sunt formidādi, semperque metuendū, ne quid magni mali ab illis exoriat. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddā fortassis mortis genus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, miraque sunt ista que narras à Galle. Mihi igitur multo sit tutius opere cerdonice prouum incubere, quam ex aurea bibere phiala comiter delatū haustum: ceterū cicuta, ac onitoque temperatū. Nam mihi quidē hoc unum est periculi: ut si paulum aberrret smilion, defectatque; à recta incisione, summum secantis digitum exiguo sanguine tingit. At isti quemadmodum narras, letifera agunt cōuiuia, atque id innumerabilibus in malis cōstituti. Deinde ubi conciderint, per similes esse uidetur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisque capulis gladios, comamque uentilantem, et auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena precipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusque maximaque ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quam miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum res-

sponden-

pondentium. Vide ut me iam similitudines conferre do-
 cucris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quedam res
 tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut pi-
 scis, aut rana, quomodo eam uitæ rationē ferebas? GAL.
 Istum quem nūc suscitās sermonem & longior sit, neque
 huius temporis. Illud autē unū in genere dixerim: nullā ex
 omnibus uitā mihi nō uisam trāquilliorē uita humana, na-
 turalibus dūtate cupiditatibus & usibus circūscriptam.
 Siquidem publicanum equum, aut sycophantā ranam, aut
 sophistā graculum, aut popinatore culicem, aut cinēdiū
 gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini,
 haud quaquā inter illos uidebis. MICYL. Quæ di-
 cis, ò Galle, fortassis uera sunt: uerum nō me pudebit apud
 te fateri, quod mihi accidit. Haud unquā quiui de discere
 cupiditatem illam à puero mihi insitam, uidelicet ut diues
 euadā. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersa-
 tur, aurum ostentās: potissimum autem scelustus ille Simon
 excruciat, qui quidē tantas inter opes delicietur. GAL.
 At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiā dū
 est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Si-
 monem adducam, atq; in aliorum diuitum ædes, quo ni-
 mirū uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL.
 Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes trāffo-
 dere cōpelles? GAL. Nequaquā, uerum Mercurius,
 cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis lon-
 gissimā caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MI-
 CYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextrā ex
 his auulsam cuiuscunq; ego gestandam dederō, is quoad uo-
 luerō, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse
 m 2 inuisibilis.

inuifibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ò Galle, te
 præstigiariū quoq; peritū esse. Porrò si mihi isthuc semel
 præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc de-
 portatas, nam eas huc rediēs transferā. At ille rursus cir-
 cūrodet, ebibetq; putria coria, quibus cōsueuit soleas cō-
 pingere. GAL. Atqui ne fās sit istuc facere. Siquidē Mer-
 curius illud mihi mādauit, ut si quis pennā tenēs, istiusmo-
 di quippiā patrarit, uociferans furē proderē. MICYL.
 Rem neutiquam uerisimilē narras, nempe Mercuriū quam
 ipse sit fur, nō sinere alios, ut idē faciāt. Sed tamen abea-
 mus. Nam aurum auferā, si modo possim. GAL. Pennam
 prius reuellit. Quid hoc rei? ambas reuulisti. MICYL.
 Tutius hoc quidē ò Galle, tum tibi minus foedum sit. futu-
 rum, ne altera caudē parte mutilatus claudices. GAL.
 Age sanè: sed utrum Simonem prius adimus, an aliū quē-
 piam diuitum? MICYL. Haud aliò, imò ad Simonem,
 qui uidelicet pro disyllabo, tetrasyllabus esse affeētet,
 posteaquā diues euasit. Sed iā ad fores accessimus. Quid
 igitur deinceps facio? GAL. Pennā serē admoue. MI-
 CYL. Ecce autē, dij boni, ostium perinde atq; clauis re-
 siliit. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigi-
 lantem ac supputantem? MICYL. Video per Iouem, et
 quidē ad obscuram siticulosanq; lucernulā. Præterea pal-
 let, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus
 est, mirum, ni curis. Neq; enim auditū est illū alioqui ma-
 le habere. GAL. Ausculta quid dicat siquidē intelliges,
 quibus de causis ad eum modum sit lassētus. SIMON.
 Nimirū septuaginta illa talenta tuto admodum sub lectica
 deffossa sunt, neq; quisquam alius oīno uidit. At uero, se-

decim illa Sofylus equiso uidit me sub præsepi occultantē:
 itaq; de curādo stabulo nō est admodum sollicitus, quan-
 quā nec aliās admodū laboris appetēs, uerisimile est au-
 tem illum multo etiā his plura sustulisse. Nam unde alio-
 quā Tibius heri tā ingens salsamentū illi opsonio propo-
 suisset? Tum autem aiunt, illū monile emisse uxori drach-
 mis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabūt bo-
 na. Quid quod ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita
 sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pa-
 riete tollat. Complures mihi inuidēt, atq; insidias parant,
 Præter cæteros aut Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita
 per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto.
 GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos pro-
 das. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse in somnis
 seruē. Omnem obibo domum in orbem obambulās. Quis
 iste? uideo te per Iouem. O parietū perforator, posteaquā
 es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refōssum
 argentum, ne quid forte dudū me fugerit. En rursum, ob-
 strepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideo, atq; insidijs
 appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quemquā de-
 prehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi
 habent ò Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad aliū quē-
 piam, donec noctis adhuc aliquātulū superest. MICYL.
 O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc
 modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillā illiso, uo-
 lo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio
 despolior miser. MICYL. Plora ac uigila auriq; similis
 corpore redūctus, quādoquidē illi affixus, deditusq; es.
 Nos autem, si uidetur, Gniphonem sceneratorē uisamus.

Nam nec is procul hinc habitat, ipse nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoque curis inuigilantem, et usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus fit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundum. MICYL. Equidem video miserum ac uecordem hominem, ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quam silphæ aut culicis. Adeo totus et hic à curis et rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MICYL. Paulo ante hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MICYL. Video profecto quiddam haudquaquam uirile. Porro altera ex parte ipsam item uxorem à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris et horum hæres existere Micylle, cunctaque possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquam Galle. Imò fame citius interierim, quam id genus quippiam patrarem. Valeat aurum et conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quam si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies ferme dilucit, domum ad nos redcamus. Reliqua rursus aliàs uidebis
Micylle.

Luciani Somnij siue Galli Finis. Dct. Erasmo
Roterodamo Interprete.

Ornatissis

ORNATISSIMO IV

RIS VTRIVSQUE DOCTORI

Thome Ruthallo Secretario regio, Nūc

episcopo Dunelmensi, Erasmus

Roterodamus,

S. P. D.

DE quantum audacia mihi suppeditet
 singularis quaedam ingenij tui, morumq; fa-
 cilitas, humanissime Ruthalle: qui cū neuti-
 quā ignorem te inter Aulicos primores,
 uel autoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione
 præcipuum esse: tamen non uerear meas nugas rudes ad-
 huc, uixq; è prima scheda repurgatas ad tuam excellen-
 tiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uen-
 tos & æstum nulli seruire clamitans. Itaque ne nihil mei
 apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id quod
 tum forte erat in manibus: Misanthropum nisi, nimirum
 ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is est Lu-
 ciani dialogus, quod uix alius lectu, uel utilior, uel iucun-
 dior, ueritas quidem ille tantoridem ab alio nescio quo: sed
 ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse ui-
 deatur, sese neque Græce scire, neque Latine, nec timere
 adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum esse
 ab ijs, qui Luciano male uolunt: Tu nostram hanc
 audaciam boni consules: & Erasmus in
 eorum numero pones, qui tui sunt
 amantissimi. Vale, Londini.

An. M. D. IIII.

m 4 Luciani

LUCIANI TIMON

SIVE MISANTROPVS, DES.

Erasmo Roterodamo Interprete.

I V P I T E R Philie, hospitalis, sodalitie, domestice, fulgurator, iusuradice, nubicoge, gradistrepe: et si quod aliud tibi cognomen attoniti Poëta tribuant, maxime quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinã fulcis, metriq; exples hiatum. Vbi tibi nũc magnicrepũ fulgur, grauius fremum tonitruũ: ubi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palam apparet, nugas esse, sumumq; poëticum, nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed decãtata illa tua arma eminus ferientia expromptaq; , nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq; adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ aduersus nocentes reliquã obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peierati sunt, extinctum ellichnium metuerit, quam flammam fulminis cuncta necãtis: usq; adeo titionem quẽpiam in sese uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam formidẽt: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est, ut iam Salomoneus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id admodum ab re: quippe aduersus Iouẽ usq; adeo ita frigidũ, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorũ qui flagitia cõmittunt, respectũ agas? Cæcutis
autem

autem lipitudine, & hallucinatis ad ea que sunt: auresq;
 iam tibi obscuruerunt, instar horū, qui etate defecti sunt.
 Quādoquidē quum iuuenis adhuc esses, acriq; aīo, uehe-
 mensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac
 uolētos faciebas. Neq; tum unquam tibi cū illis erāt indu-
 cie. Sed perpetuo fulmē erat in negotio: perpetuō obuia-
 brabatur Aegis: obstridebat tonitru: fulgur continenter
 iaculorū in morē, dēsissime ex edito loco deuolantiū tor-
 quebatur. Terra quassationes, cribri instar frequētes: ad
 hec nix cumulatim, neq; nō grādo saxorū in morē: atq; ut
 tecū grandius loquar, imbresq; rapidi & uolenti, ac flu-
 mē quotidie exundās. Hinc tantū repēte Deucalionis etate,
 naufragiū ortū est: ut oībus sub aquā demersis, uix uni-
 ca scaphula seruaretur: que in montē Lycorē appulit, hu-
 mani generis quasi scintillulas quasdā seruans, unde scele-
 ratiū etiā genus in posterū propagaretur. Nimirū igitur
 dignū secordia premiū ab illis reportas: quam iam nec sa-
 cra faciat tibi quisquā, nec coronas offerat: nisi siqs obiter
 in Olympicis: ac ita ut ne is quidē rē admodū frugiferam
 facere uideatur: sed priscū quēdā ritum magis referre, ac
 penē Saturnū, o deorum generosissime, te reddūt, magi-
 stratu abdicātes. Omitto loq, quoties iā tēplū tuū sacrile-
 gio cōpilarint: quū tibi etiā ipsi in Olympicis manus ad-
 moliti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris, uel
 excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrētes
 illos cōprehederēt, quū etiādū ad fugā adornarētur. Sed
 egregius ille, gigantumq; extincor & Titanū uictor se-
 debas: quū tibi cesaries ab illis circūtonderetur, decēcu-
 bitale fulmē dextera tenēs. Horum igitur, o præclare, quis
 m 5 tandem

tandem erit finis, quæ tu adeo secure despicias? aut quando de tantis maleficijs poenas sumes? Quot Phaëthontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandū tā inexhaustā morū iniquitatē? Etenim ut de cōmunitibus sileā: de ijs quæ mihi acciderūt dicā: quū tam multos Athenienses in sublimē euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cūctisq; quotquot opus haberēt, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuādos effuderim. Simulatq; his rebus ad inopiā deueni, iam ne agnoscor quidē ab illis, nec aspiciere dignātur me, qui dudum reuerēbātur, adorabāt, meoq; de nutu pendebāt. Quod si quādo per uiam ingrediens, forte fortuna in eorū quēpiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuā, ac tēporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidē. Porrò alij procul cōspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatū, abominādumq; uisuros spectaculū, quē non ita pridē seruatorē et adiutorē suum esse prædicabant. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus consilia, renonc arrepto, terram exerceo, quaternis cōductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod posthac non intuebor plerosq; præter meritum secundis fortunæ successibus utētes. Nam illud uel maxime irit. Iam igitur tandem aliquādo Saturni Rheæq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimenidem quoq; dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oetba redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliquam strenui illius ac iuuenilis Iouis ostēde, nisi uera sint quæ à Cretenribus de te, tuāq; sepultura ferūtur. **I V P I T E R.** Quis hic est Mercuri, quē audio sic noci-

sic uociferantē ex Attica, ad radicē montis Hymetti, hor-
 ridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus: fodit
 aut ut arbitror, nam pronus incūbit homo loquax & cō-
 fidēs, mirū ni philosophus est, neq; enim alioqui adeo im-
 pia, nefariaq; i nos fuerat dicturus. MERCURIUS.
 Quid ais pater, an nō nosti Timonē Enchekratidis filium
 Colyttēsem? Hic nimirū est, qui nos sepe numero in sacris
 legitimis cōuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui
 totas Hecatombas, apud quē splendide Iouialia festa con-
 sueuimus agitare. IUPITER. Hem quenā ista rerum
 cōmutatio? hiccine honestus ille? diues, quē tam frequentes
 cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitus?
 squalidus, erūnosus, fossor cōductitiuus, tū conijcio, quum
 tam grauē ligonē gerat? MERCUR. Ad hunc modū
 illum quod āmodo probitas euertit, atq; humanitas, & in
 omnes quicūq; egerēt misericordia. At re uera uecordia
 potius facilitasq; nullusq; in suscipiēdis amicis delectus,
 quippe qui neutiquā intellexerit, sese coruis lupisq; lar-
 giri. Quin magis quū à uulturibus tā multis misero iecur
 eroderetur, ob id amicos eos, necessariosq; iudicabat,
 quasi beneuolētia erga sese afficerētur, quum illos epule
 magis caperēt. Ergo postea quā ossa penitus nudassent,
 circūrosissentq; deinde figua medulla suberat, hāc quoq;
 admodū diligēter exuissent, aufugerūt, exuccū & radia-
 citus defectum destituentes: adeo ut postea ne agnoscant
 quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppedi-
 tēt, impartiatq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, oper-
 tus pelliceo urbē prae pudore fugiēs, mercede terrā exer-
 cet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem
 sua

sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereant,
 ac ne nomē quidē an Timon uocetur, nouerint. **I V P I T.**
 Atq; profecto uir neutiquam fastidicendus, neq; negligendus,
 et iure optimo indignatur, q̄ ijs tantis in malis agat.
 Quare sceleratos istos adulatōres ipsi quoq; fuerimus imi-
 tati, si eum uirū neglexerimus, qui tantū terrorum et ca-
 prarū pinguisimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Qua-
 rum nidor etiā dū mihi in naribus residet. Tameſi pro-
 pter negocia maximamq; turbā peierantiū, tū uī, non iure
 agentū, neq; nō aliena rapientiū, præterea ob formidinē,
 quē mihi pariūt sacrilegi, qui quidē tū multi sunt, tū ob-
 ſeruatū difficiles, adeo ut ne minimū quidem nos cōniuere
 ſināt. Iam pridē profecto ad Atticā regionē oculos detor-
 ſiſſem, maxime poſteaquā philosophia et de uerbis di-
 gladiationes, apud iſtos increbuerunt, ita ut pugnantibus
 inter ſe iſtis, uociſerātibusq; ne exaudire quidē mortaliū
 uota liceat. Vnde mihi neceſſum eſt, aut auribus obturatis
 ſedere, aut dirūpi ab eis, cōficiq; q̄ uirtutē quandā, et in-
 corporea quedā, merasq; nugas ingēti uociſeratione con-
 neſtunt: hæc in cauſa fuerunt, ut hunc quoq; neglexerim,
 quū haud mediocriter de nobis ſit meritus. Quod reliquū
 eſt Mercuri, tu Plutū adducēs, quantum potes ad iſtū abeas.
 Porro Plutus unā ſecū ducat et theſaurū, et utriq; apud
 Timonem perſeuerent. Neq; uſq; adeo facile demigrent,
 etiam ſi quā maxime ruruſum illos per benignitatem ex
 edibus exegerit. Ceterum de palponibus illis, atq; ingra-
 titudine qua in hunc ſunt uſi, in poſterum conſultabo: pœ-
 nasq; daturū ſunt, ſimulatq; ſulmen inſtaurauero. Nā fra-
 ctū ſunt in co retuſa cuſpide duō è radijs maximi: quū nuper
auidiuſ

auidius in sophistam Anaxagorā iacularer, qui suis fami-
 liaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dii uoca-
 remur. At illū quidē errore nō feriebam, propterea quod
 Pericles obtenta manu cū protexerit. Ceterū fulmē in Ca-
 storis ac Pollucis templū detortum, tum illud exussit, tum
 ipsum parū absuit, quin ad saxum cōminueretur. Quan-
 quā interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit,
 si Timonē cōspexerint egregie locupletem factū. MER-
 CVRI. Quantum habet momenti altum uociferari, &
 obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui cau-
 sas agunt, uerū etiam qui uota faciunt conducibile. En mox
 è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precādo cla-
 mosum & improbū præsiterit, Iouemq; reddiderit attē-
 tum. Quod si silentio fōdisset incuruus: etiā nūc fōderet
 neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquā
 ad istum rediturus sum. IVPITER. Quid ita non rea-
 diturus optime Plute, præsertim à me iussus? PLVTVS.
 Quoniā per Iouem iniuria me affecit eijciēs, & in multa
 fragmēta dissecans: idq; quum illi paternus essem amicus,
 ac me, penē dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter
 quā ijs, qui è manibus ignē abijciunt. Num rursus ad istū
 ibo: parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos
 me mitte ò Iupiter, q̄ munus intellectuari sint, qui ample-
 xuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modū
 exoptatus. At hi stupidi cum inopia cōmercium habeāt,
 quā nobis anteponunt: utq; ab ea accepta sago pelliceo,
 ligoneq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos,
 decem talēta cōtemptim dono dare soliti. IVPITER.
 Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe
 quem

quem ligo abunde satis corripuerit: nisi prorsus nullū dolorē sentiūt illius ilia, te uidelicet potius, quā inopiā esse preoptandā. At tu mihi querulus admodū uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quod tibi patefactus foribus libere pmiserit uagari, neq; includens, neq; zclotypus in te. Porro aliās diuersa de causa in diuites stomachabere, quū dices te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impresis ita fuisse cōclusum, ut ne p̄spicere qdē ī lucē tibi liceret. Idigitur apud me deplorabas, affirmans praefocari te nimis tenebris, eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis cōfectus, digitis etiānū ex assiduo colligēdi, coacerauādīq; usu cōtractis, cōtortisq; quod si quā daretur opportunitas, aufuginū quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modū acerbā iudicabas in aereo ferreoue thalamo, Danaēs exēplo, uirginē asseruari, atq; à scelestissimis educari p̄dagogis, foenore & cōputo. Promde absurde facere aiebas hos, qd' te praeter modū adamarēt: neq; (quū liceret) frui auderent, neq; quū ipsis esset in manu, amore suo secure uterētur: sed uigiles obseruarent, ad signū ac serā oculus nūquā cōniuentibus, neq; usquā dimotis, semper intuētes, abūde magnū fructū arbitrātes: nō qd' ipsis fruēdi facultas adesset, sed quod nemini fruēdi copiā facerent, nō aliter quā in praesepi canis, nec ipsa uescēs hordeis, nec equū famelicū id facere sinens. Quinetiā ridebas istos, qui parcerēt, asseruarētq; & (qd' esset absurdissimū) ipsi qdē sibi subtraherēt, uererēturq; cōtingere, nō intelligerēt aut fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispēsator, aut liberorū p̄dagogus surtim subiret, ludibrio habiturus infelicē & inamabilē herum, quē postea sinat ad fuliginosam,

sam & oris angusti lucernulā, ac siticulosum scirpulū usus
 ris iuigilare. Quid itaq; an nō iniquū, quū hæc quōdā in-
 cusaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? P L V
 T V S. At qui si rē uere perpēderis, utrūq; me iure facere
 iudicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas, negligētia
 potius, haud beneuolētia, studiumq; qd' ad me ptinet, me-
 rito uideatur. At è diuerso, q me ostijs ac tenebris inclu-
 sum seruabāt, id agētes, quo scilicet crassior, saginatioq;
 ac uehemēter corpulentia onustus euaderē: quum interim
 neq; ipsi cōtingerēt, neq; in lucē producerēt, ne uel aspi-
 cerer à quopiā, hos demētes & cōtaneliosos in me iudi-
 cabā, quippe q me nihil cōmeritū tot in uinçulis cogere
 situ carieq; putrescere, haud intelligētes, quò mox demi-
 grēt, me alij cuipiā, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos
 igitur probo, sed ne illos quidē, qui nimū facile mihi ma-
 nus admouēt. Sed qui (quod est optimū) mediocritate utā-
 tur, uti nec prorsus abstineant, neq; penitus profundant.
 Etenim illd' p Iouē cōsidera Iupiter: Siq; ubi puellulā &
 formosam lege duxisset uxorem, postea neq; obseruet, nec
 ulla oīno zelotypia prosequatur, uidelicet sinēs illā noctu
 atq; itērdiu quocūq; libitū sit ire, & qcūq; uoluisent cū
 his habere rē, uel pducatur potius ultro ut adulteretur, fores
 aperies, pstiturusq;, & quoslibet ad illā inuitās, num hic
 amare uidebitur: pfecto hoc tu nequaquā dices Iupiter, q
 sepnumero amorē senseris. Rursum si i genuā lege domū
 deducat, uti liberos legitimos pgeneret, ceterū nec ipse cō-
 tingat florētē etate, decorāq; uirginē, nec aliū sinat aspice-
 re: sed iclusā, orbā, sterilēq; i ppetua uirginitate cōtineat,
 idq; præ amore se facere predicet, & hūc quē præferat,
 pallore

pallore corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis
 est, ut huiusmodi nō desipere uideatur? quippe q̄ quū libe-
 ris oportuerit operā dare, fruiq̄; coniugio, puellam adeo
 formosam atque amabilem sinat emarcescere, per omnem
 uitā tanquā Cerei sacerdotem alens. Huiusmodi et ipse
 indigne fero: quū à nōnullis ignominiose cedor calcibus,
 laniorq̄; atq; exhaustior à nōnullis contra perinde, ut sti-
 gmaticus fugitiuus compedibus uincior. IVPITER.
 Quid est autē quod aduersus illos indigneris, quādoqui-
 dem utriq; poenas egregias luunt? Alteri quidē dum Tan-
 tali in morem, neq; bibere sinuntur, neque edere: sed ore
 sicco duntaxat inhiāt auro. Alteri uero dum his ceu Phy-
 neo cibos Harpyiæ ipsis è faucibus eripiunt. Sed abi iam,
 Timone multo post hac usurus cordatiore. PLVTVS.
 An ille aliquando desinet me ceu foraminoso cophino,
 priusquā oīno influxerim, data opera exhaustire, quasi
 conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si co-
 piosius infundar, ipsum undis obruā? Quo fit, ut in Da-
 naidum dolū aquā mihi uidear illaturus, frustra q; infu-
 surus, uase nō cōtinente liquorē: imō prius propemodum
 effuso quod influit, quā influxerit. Adeo latus dolij hia-
 tus ad effusionē ac liber exitus. IVPITER. Proinde
 ni hiatū istū obturauerit, perpetuamq; pstillationē sistere
 studuerit, te propediē effuso, facile rursum sagū, et ligo-
 nē in dolij fece reperiet: sed interim abite, atq; illū diuitē
 reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediēs Cyclopas
 ex Aetna, tecū adducas, quo fulmē cuspide restituta resar-
 ciant. Nā eo nobis acuminato opus fuerit. MERCVRIVS.
 Eamus Plute. Quid hoc? Nū claudicas? Equidē
 ignorabam

ignorabam ò præclare: te nō cæcum modo, uerū etiā claudum esse. PLVTVS. Atqui nō hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiā, tū nescio quo pacto tardus sum, & utroq; claudus pede, ita ut egræ ad metā pertingere queam: sene nō nunquā interim factō, qui me operiebat. Porro quum discedēdū est, alatū uidebis multo a uibus celeriorē. Vnde fit: ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stādium trāsmensus, ne uidentibus quidē aliquoties spectatoribus. MERCURIUS. At ista quidē haud uera narras: imō ego tibi permultos cōmemorare queam, quibus heri ne obolus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uehātur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidē opinor, credere possunt, quā per somnū diuites sint. PLVTVS. Istæc alia res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos trāsmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donās: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas iniiciunt me: ac diligēter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebrosa parte iacet, uctere linteo in genua iniecto testus, de quo feles digladiantur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quā hyrundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, aperteq; tabellæ, iamq;

nouus dominus pronūciatus est, siue cognatus quispiam,
 siue adulator, siue seruulus obscenus, qui puerili obsequio
 fauorē emeruerit: etiā tum mento subraſo, pro uarijs &
 opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppedita ue-
 rat, ingēs scilicet praeuium ferens generosus quisquis ille
 tandem fuerit, nōnunquā me ipsis cum tabellis arreptū,
 fugiēs ad portat cōmutato nomine: ut qui modo Pyrrhius,
 aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus,
 aut Protarchus appelletur. Ceterum illos nequicquā hiā-
 tes, seq; mutuū intuetes relinquit: ac uerum luctū agen-
 tes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagena sinu sit
 elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At hic
 repente totus in me irruens: homo uitae mundioris atq; cle-
 gantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiā-
 dum horrescit: & si quis praeteriens loco increpet, arre-
 ctis stet auribus: quiq; pistrinū, perinde uti templum ad-
 oret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: ue-
 rum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris
 caedit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut
 scortulo cuipiam irretitus, aut equorum alendorum studio
 captus, aut adulatoribus sese permittēs, deierantibus Ni-
 reo formosiorē esse: Cecrope, Codroue generosiorē,
 callidiorē Ulyſſe, unum autem uel sedecim pariter Croe-
 ſis opulentiore, momento temporis semel profundat in-
 felix, quae minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs,
 fuerant collecta. M E R C V. Ista fermē sic habēt uti nar-
 ras: uerum ubi tuis ipsius ingredieris pedibus: qui tandem,
 caecus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad
 quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisus qui diuitijs
 abun-

abundant? PLVTVS. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MERCVRIVS. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessisses, tum ad alios Athenienses, homines ne obolo quidem aestimandos. Ceterum quid facis quandoquidem es emissus? PLVTVS. Sursum ac deorsum circũcurans oberro, donec imprudens in quempiam incurro: hic autẽ quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri, p̄ lucro præter sp̄e obiecto, uenerans aq; adorans. MERCVRIVS. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimavit qui ditescerent? PLVTVS. Et iure quidem optimo fallitur ò bone: quippe qui quũ me cecũ esse non ignoret emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, que nimirũ adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MERCVRIVS. At q̄ sit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quũ uia sis ignarus? PLVTVS. Tũ demũ acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MERCVRIVS. Iam illud quoq; mihi respõde, qui sit ut quũ sis oculis captus (dicendũ enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amãtes, adeo ut oes in te desigãt oculos? & si potiãtur, felices uideãtur, sin frustrẽtur, nõ sustineant uiuere? Ex his equidẽ non paucos noui, qui sic perditẽ te amãrunt, ut se aëreo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs dis,

Allude
 ad carmen
 Theogni -

te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quāquā
 fat scio, tu quoq; fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es,
 furere istos, qui eiusmodi amore sunt demētati. P L V. At
 enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe clau-
 dum, aut cecum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R-
 C V R I. Quid ni ò Plute? nisi forte et ipsi omnes cæci
 sunt, P L V T V S. Haud cæci quidem, ò optime, uerū in-
 scitia, errorq; que nunc occupant omnia, illis offundunt
 tenebras, ad hæc ipse quoq; ne per omnia deformis sim,
 personā uehementē amabili tectus inaurato, gemmisq; pi-
 flurato, ac uersicoloribus amictus eis occiuro: at illi rati
 sese natiui uultus uenustatem aspicerē, amore capiuntur,
 disperuntq; nisi potiantur. Quod si quis me toto corpo-
 re renudatū illis ostenderit, dubio procul futurum sit ut se
 ipsi damnet, qui tanto pere cæcutierint, adamātes res neu-
 tiquam amandas ac foedas. M E R C V R. Quid ergo po-
 steaquām eò peruentum est ut iam diuites euascent, iāq;
 personam sibi circum posuerint, rursum falluntur? Adeo
 ut si quis illis detrabere conetur, penē caput potius, quām
 personam abijciant? Neq; enim uerisimile est etiam tam
 illos ignorare, auro bracteata esse formam, quum intus
 cuncta inspexerint. P L V T V S. Ad id nō parum multe
 res, ò Mercuri, mihi sunt adiumento. M E R C V. Que-
 nam? P L V T V S. Simulatq; qui me primum nactus est,
 apertis foribus exceperit, clanculū unā mecū introit ela-
 tio, uecordia, iactātia, mollities, uiolētia, dolus, atq; alia
 itē innumerabilia, à quibus oībus posteaquām est animus
 occupatus, iā admiratur que neuitiquā sunt admirāda, et
 appetit ea que sunt fugiēda, meq; cunctorū illorum que
 introierant,

introierant, malorū patrē stupet, illorū satellitio uallatū,
quiduis potius passurus, quā uti me cōpellatur reijcere.

MERCVR. Vt leuis ac labricus es Plute, retentu diffi-
cilis, ac fugax, neq; ullā præbens ansam certā quo præsus
tenere: sed nescio quomodo angullarū ac serpentum in
morē inter digitos elaberis. At è diuerso paupertas, uisco-
sa, prensu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos,
ut qui tetigerint, illico hereāt, nec facile queāt auelli. Ve-
rum interea dum nugamur, rem haud paruam omisimus.

PLVTVS. Quam? MERCVRIVS. Nēpe quia
thesaurum nō adduxerimus, quo uel in primis erat opus.

PLVTVS. Istac quidē ex parte bono sis animo. Nam
nō nisi in terra relicto illo ad uos ascendere soleo: iussūq;
intus manere foribus occlusis: neq; cuiquā aperire, nisi me
uociferantē audierit.

MERCVR. Iam igitur Atticam
adeamus. Tu me consequitor chlamydi adherens, donec
extremā uia attigerimus.

PLVTVS. Recte facis Mer-
curi, quum me per uia ducis. Etenim si me desereres: forsitan
oberrās in Hiperbolū aut Cleonē incidere. Sed q̄s hic strid-
dor ccu ferri saxo impacti?

MERCVRIVS. Timon
hic est, q̄ proxime montanū & petricosum fodit solū? Pa-
pe: adest & Paupertas, & Labor ille, tū Robur, Sapiētia,
Fortitudo, atq; id genus aliorū turba: quorū omniū agmē
Fames iungit longe præstantius, quā, tui sint satellites.

PLVTVS. Quin igitur quā ocysime discedimus Mer-
curi? Neq; enim ullū operæ precii fecerimus cū hoic clus-
modi uallato exercitu.

MERCVR. Secus uisum est
Ioui: quare ne metu deterreamur. PAUPERTAS. Quo
hūc nūc Argicida manu abducis?

hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. PAVPERT. Ita ne rursus Plutus ad Timonē? posteaquam ego hūc antea delitijs male corruptū suscepi: cōmendāsque Sapiētiæ & Labori, strenuū, multiq; precij uirū reddidi? Adeo ne despiciēda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, que mihi unica erat possessio, cripiatis: iam exactissima cura ad uirtutē excultū: ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per cōtumeliā & arrogantiā illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordē: rursus mihi restituat, ubi iam nihil factus erit, & reijculus? MERCVRIVS. Sic ò Paupertas, Ioui placitum est. PAVPERTAS. Equidem abeo. At uos Labor & Sapiētia, reliquaq; consequimini me. Porrò hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nūc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerū optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualētique animo perseuerauit: uirilē exigens uitā, & ad sese respiciens: superuacua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimās. MERCVRIVS. Discedūt illi: nos ad eum adēamus. TIMON. Quinā estis, ò scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario, mercenarioq; negociū exhibituri? uerū haudquaquā leti abibitis, scelesti ut estis oēs: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cōminuā. MERCVR. Nequaquā ò Timon, ne ferito, neq; enim series mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, qd' bene uertat, opes accipe, desistēs à laboribus. TIMON. Atqui uos iā ploraueritis, etiā si dii sitis ut dicitis. Siquidē odi pariter oēs, tū deos, tū hoies. Sed hūc cecum

cecum quisquis is fuerit, mihi certum est ligone impaccio
 cōmunere. P L V T V S. Abeamus per Iouem Mercuri:
 quādoquidē hic homo mihi uidetur non mediocriter insa-
 nire, ne malo quopiā accepto discedā. M E R C V R. Ne
 quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istā fero-
 citatē, asperitatemq; ac manibus obujs excipe bonā for-
 tunā: rursus diues esto: rursus Atheniensiu princeps, &
 ingratos illos despicio, quū solus florebis. T I M O N.
 Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opū mihi li-
 go: praterea fortunatissimus sum, si nemo propitas ad me
 accesserit. M E R C V R. Adcō ne queso inhumaniter?

Hec ego seua Iouirefero atq; immania dicta?

Atqui par erat forsitan hoies tibi haberi inuisos, ut qui sã
 multa idigna in te cōmississent: deos odio te proseq ne quas
 quā erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam
 agant. T I M O N. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me res-
 picitis, plurimam equidem habeo gratiam: ceterum hunc
 Plutum nequaquam recepero. M E R C V R. Quid itaq;
 T I M O N. Quoniã pridem innumerabiliū malorum hic
 mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insi-
 diatores in me inuitaret, cōflaret odiū, illecebris corrūpe-
 ret, inuidiæ obnoxiiū redderet: deniq; quū repēte me adeo
 perfide ac proditorie destituerit. Cōtra, paupertas optima,
 me laboribus uiro dignissimis exercēs, mecumq; uere &
 libere cōuiuens, & quibus opus erat suppeditaui laborā-
 ti, & uulgaria ista docuit contēnere, effecitq; ut mihi ui-
 tæ spes oīs ex me ipso penderet, demonstrās quenā essent
 opes uere mee: nempe quas neq; adulator assentās, neque
 sycophanta minitans, neque plebes irritata, neq; concio-

nator suffragiorum autor, neque tyrannus intentis insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellū gnauiter exerceo, neq; quicquam eorum que sunt in ciuitate malorū aspicio, abunde magnum et sufficientē uictū mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quā uenisti uia remetiens, recurre, unā tecum Plutum adducens ad Iouē. Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnē etatem ciulent, M E R C V R. Nequaquam ò bone, neq; enim oēs ad ciulandū sunt accōmodi. Quin tu iracunda, pueriliq; ista missa face, ac Plutum excipe, nō sunt reijciēda munera, que à Ioue proficiscuntur. P L V T V S. Vin Timon ut cōtra te partes defendā meas, an grauius ferēs si quid dixerō? T I M O N. Dicitō, ne multis tamen, neq; cum procemijs, quēadmoū perditissimi isti solēt Oratores. Nā huius Mercurij gratia te ferā paucis dicētē. P L V T V S. Atq; multis mihi potius erat dicendū, tot nominibus abs te accusato. Attamē uide: num qua in re te quēadmodum ais laferim: qui quidē dulcissimarū quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq;, autoritatis, presidentiæ, coronarū, aliarum item uoluptatum; mea opera conspicuus eras, celebris et obseruandus. Ceterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, nō mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus cōtumelia, propterea quod me tā ignominiose uiris illis execratis suppeditans: qui te mirabātur, ac prestigijs dementabant, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porro quod extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quū ipse sim modis oibus à te reiectus, præcepsq; exactus ex edibus.

Vnde

Vnde pro molli chlamyde, sagū istud charissima tibi pau-
 pertas circumposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius,
 quantopere Iouē orauerim ne ad te uenirē, qui tam hosti-
 liter esses in me debacchatus. M E R C V R. At nunc ui-
 des Plute, in cuiusmodi hominē sit cōmutatus. Proinde au-
 dacter cū illo cōsuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis.
 Tu interim thesaurū sub ligoñē adducito. Audiet enim si
 tu accersueris. T I M O N. Parendū est Mercuri, riu-
 susq; ditescendū. Quid enim facias quum dii compellant?
 tamē uide, in quas turbas me miserū conijcies: qui quidem
 quū ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantū auri repē-
 te sum accepturus, nihil cōmeritus mali, tantumq; curarū
 suscepturus. M E R C V R. Sustine Timon mea grātia:
 tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum: quo uidelicet
 palpones illi prae inuidia rumpantur. Ego porrò superatā
 Aetna in coelū reuolauero. P L V T V S. Abijt ille quidē
 sicut apparet. Nam ex alarum renigio facio coniecturā.
 Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurū ad te
 transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesaurē,
 Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruydum. Fodi
 Timon altius impingens. Ceterū ego à uobis digredior.
 T I M O N. Age iam ò Ligo, nunc mihi tuas uires expli-
 ca, neque defatigare, dum ex abdito Thesaurum in aper-
 tum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici
 Corybantes, ac lucrifer Mercuri, undenam auri tantum?
 Num somnium hoc est? Metuo ne carbonēs reperturus
 sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, ful-
 sum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morē ardes, noctēsq; et dies reuē
 des. Ades ò mihi charissimū desideratissimumq; , nūc de
 mū credo uel Iouē ipsum olim aurū esse factū. Etenim quo
 tandē uirgo, nō exporrecto sinu usq; adeo formosum ama
 torē excipiat, per tegulas illapsus: ò Myda Cræseq; , ad
 munera, Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum
 Timone, cumq; Timonis opibus cōferamini: cui ne Per
 sarū quidē rex par est. O Ligo, sagū charissimū, uos huic
 Pani suspendi cōmodum est. At ego quāmaxime semotum
 mercatus agrum, turriculaq; seruādi auri gratia cōstru
 cta, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi de
 functo parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, plas
 ciaq; in reliquum uite: sciunctio, ignorantia, fastidium
 erga mortales omnes. Porrò amicus, hospes, sodalis, aut
 ara misericordie, meræ nuge. Tum commiserari lachrya
 mantē, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morū subuer
 sio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Ti
 mon: ceteri omnes hostes, et insidiarum machinatores.
 Cum horum quopiam congregari, piaculum: adeo ut si quē
 aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summas
 non alio nobis habentur loco, quàm signa saxea, eræuēt
 neq; foecialem ab illis missum recipiamus, neq; foedera fe
 riamus. Solitudo terminus esto. Ceterum tribules, cognati,
 populares: postremo patria ipsa, frigida quædā et ste
 rilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ: solus Timon
 diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, li
 ber ab assentionibus, et onerosis laudibus dijs sacra fa
 ciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excu
 tiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus scipsuna
comiter

comiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admouere. Nullumque nomen sit dulcius, quam Misanthropi, id est, hominum osoris. Morum autem nota, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagrante, obstantemque quo restinguam, picce oleoque restinguere: rursus si quem flumen undis abstulerit, isque manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoque demerso capite propellere, ne possit emiccare, hunc ad modum par pari relaturus est. Hanc legem Timon tulit Echekratides Colyttensis: et concionis subscriptus suffragijs idem ille Timon. Age haec decreta sunt: haec fortiter tueamur. Ceterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod opibus abundo: nam illa res illos praefocauerit: sed quid illud? Hem quae trepidatio? undique concurrunt, pulueruti atque anhelanti, haud scio unde aurum odorati. Vtrum igitur hoc consensu colle saxi eos abigo, est sublimi dei aculeus: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angamur, fastiditi, repulsique? Ita satius esse duco. Itaque restemus quo illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cenam petenti, sinum porrexit, quem apud me septenario solida dolia uocauerunt. Sed bene est quod ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, coniuuator bellissime. TIMON. Scilicet et tu Gnatonides, uultuum omnium edacissime atque hominum perditissime. GNATO. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi conpotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam,
ex his

ex his quos nuper didici dithyrambis. TIMON. Atqui elegos canes, admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone. GNATO. Quid istuc? Feris o Timon? Attestor o Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIMON. Atqui si cunctere paulisper, mox cedis me reum ages. GNATO. Nequaquam, quin tu plane uulncri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum presentaneum id est remedium. TIMON. Etiam manes? GNATO. Abeo. At tibi male sit, qui quidem ex uiro comodo tam seuius factus sis. TIMON. Quis hic est qui accedit recaluafter ille? Philiades, assentatorum omnium execratissimus. Hic quum a me solidum acceperit fundum, tum filie in dotem talenta duo, laudationis premium, quum me canentem reliquis silentibus, omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans me uel oloribus magis esse canorum, ubi me pridem egrotum conspexisset: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impexit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoscitis: nunc Gnatonides amicus et conuiuia: eniuero habet ille digna se, quandoquidem immemor est atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus aequales ac populares: tamen modeste agimus, ne insillire uideamur. Salue here, fac ut istos adultores sacrilegos obserues, qui nusquam adsunt nisi inmensa: praeterea a coruis nihil differunt. Neque post hac huius aetatis mortalium ulli fidendum est. Omnes ingrati, et scelerati. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quae uelles uti, in uia accepi, te summam quasdam opes esses nactum. Proinde accessi his de rebus admoniturus te, quamquam tibi forsitan me monitore

me monitore nihil erat opus, uiro nimirū adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, cōsiliū dare queas. **TIMON.** Ita fiet Philiades, sed age, accede quo te ligone comiter accipiā. **PHILIADES.** Viri, caput mihi cōminutū est ab hoc ingrato, propterea quod cum ea qua in rem illius erāt, admonui. **TIMON.** Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatū esse. Hic una die de meo sedecim talēta ciuitati depēdit: nā dānatus erat; ac uinctus. At quū soluendo nō esset, ego misertus illū redemi. Porro quū illi sorte obuēnisset, ut Erechtheidī tribui distribueret ararium, atque ego adiēs, id quod ad me redibat poscerē, negabat se ciuē nosse me. **DEMEAS.** Salue Timon: precipuū generis tui praesidiū, fiduciam Atheniensiu, defensionem Graeciae. Profecto iamduū te populus frequens, et utraq; curia operitur. Sed prius decretū audi, qđ de te cōscripsi. Quādoqđ Timon Echecratide filius, Colyttēsis uir, nō modo probus et integer, uerū etiā sapiēs, quantū alius in Graecia nemo, nūquā p̄ omnē uitā destitit optime de Rep. mereri. Tū aut in olympicis uicit pugil, et lucta cursuq; die eodem, ad hęc solēni quadriga, equestriq; certamine. **TIMON.** At ego ne spectator quidē unquā in olympicis sedi. **DEMEAS.** Quid tū spectabis posthac, sed ista cōmunia addi satius est. Tū anno superiore aduersus Acharnēses pro Rep. fortissime se gessit, et Peloponensiu duas acies cōscidit. **TIMON.** Qua ratione? Quippe q nec unquā arma gesserim, neq; unquā militiae dederim nomē. **DEMEAS.** Modeste tu qđ de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri siuus, nisi meminerimus. Præterea
scribendis

scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in admi-
 nistrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub.
 His de causis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistrati-
 bus tributim, plebeijs singulatim, cõmuniter uniuersis, atq;
 reum statuere Timonem iuxta Palladē in arce: submen dex-
 tera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem
 aureis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Diony-
 sijs per Tragædos novos promulgētur. Siquidem hodie,
 illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demæas
 orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac di-
 scipulus eius sit. Nā & orator optimus Timon: præterea
 quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragiū, sed utinā &
 filiū meū ad te pariter adduxissem, quē tuo noīe Timonē
 appellauī. T I M O N. Qui potes Demæa, quū ne uxorē
 quidem duxeris unquam, quantiū nobis scire licuit? D E-
 M E A S. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permis-
 rit, liberisq; operā dabo. Tum quod erit natum (erit autē
 masculus) Timonē nūcupabo. T I M O N. An uxorem tu-
 sis ducturus, equidem haud scio, tātā à me plaga accepta.
 D E M E A S. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrānidē Tim-
 mon occipias? pulsasq; eos q; sunt ingenui, ipse nec inge-
 nuus planē, nre ciuis: uerū propediē poenas daturus, quam
 alijs nominibus, tū qd' arcē incēderis? T I M O N. Atq; nō
 cōflagrauit arx scelerste. Proinde palam est, te calūniatorē
 agere. D E M E A S. Verū effosso arario diues effectus
 es. T I M. Atq; nō effossum isthuc, unde ne hæc qdē pro-
 babiliter abs te dicuntur. D E M E A S. Verū effodietur
 posthac, sed tu interim oīa que in eo cōdita, possides. T I-
 M O N. Alterā itaq; plagam accipe. D E M E A S. Hei
 scapulis

scapulis meis. TIMON, Ne uociferare, alioqui et ter-
 tiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi accide-
 rit, si quum inermis, duas Lacedæmoniorum acies fude-
 rim, unum scelestum hominem non protriuero. Tam fru-
 stra uicerim in olympijs, et pugil et palestrites. Sed
 quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? pro-
 fecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, et
 magnum quiddam secum murmurans accedit. Titanicum
 obtuens, cesariem per scapulas fluentem uentilans, alter
 quidam Borcas, aut Triton, quales eos Zeusis depinxit.
 Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus,
 mane mirū quā multa de uirtute disserit, dānās eos, q uo-
 luptate capiūtur, frugalitatē laudās, at ubi lotus ad coenā
 uenit, puerq; ingentē illi calicē porrexit, meraciore autem
 maxime gaudet: pinde ut Lethes aquā ebibēs, à dilucula-
 rijs illis disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dū
 uului instar præripit opsonia, et proximū cubito oppo-
 sito arcēs, mēto interim cōdimētis opplecto, dū canū ritu in-
 gurgitat, prono incumbēs corpore: perinde atq; in pati-
 nis uirtutē inuēturū sese speret, dumq; usq; adeo diligēter
 catinos extergit indice digito, ut ne paululū qdē reliquias
 rū sinat adherere, nūquā nō querulus, tanquā deterio-
 rem partē acceperit, uel si totā placentā, aut suem solus omnīū
 accipiat, q quidē edacitatis et insatiabilitatis est fructus,
 temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantū modo, salta-
 tionemq; uerū ad conuicium usq; et iracūdiam. Ad hæc
 multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de tem-
 perantia, sobrietateq; atq; ista quidē loquitur, quū iam à
 uero male affectus ridicule balbutit. Accedit his deinde
 uomitus.

uomitus. Postremo sublatum cum de cōuiuio efferunt alii-
 qui, ambabus manibus tibicine inherentem. Quanquā
 alioquā ne sobrius quidē ulli primariorū cesserit, uel men-
 dacio, uel cōfidentia, uel auaricia. Quin et inter assenta-
 tores primas tenet, peierat promptissime, antequam imposita
 ra comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum
 quoddā spectaculū est, omni ex parte exactū, uarietq; ab-
 solutum: proinde nō eiulabit clarius uidelicet quū sit mo-
 destus. Quid hoc pape tādē nobis Thrasycles? THRA-
 SYCLES. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo ple-
 riq; isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri,
 opiparorum cōuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq;
 assentatione deliniunt te, hominē uidelicet simplicem, faci-
 leq; impartientē id quod adest. Siquidem haud ignoras
 offam mihi in coenā sat esse, tum opsoniū suauissimū cepe
 aut nasturciū, aut siquādo lubeat lautius epulari, pusillum
 salis. Porrò potum fons Athenis nouem saliens uenis sup-
 peditat. Tum palliū hoc quauis purpura potius. Nā aurū
 nihilo magis apud me in precio est quā calculi qui sunt in
 littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te
 subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulencia:
 quippe quae multis sepe numero immedicabiliū malorum
 extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum opes uni-
 uersas in mare precipitabis, utpote quibus nihil sit opus
 bono uirō, quiq; philosophiae possit opes perspicere. Ne
 tamen in altum o bone, sed fermē ad pubem usq; ingressus,
 paulo ultra solum fluctibus opertum, me quidem uno spe-
 ctante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex-
 edibus eijcito, ac ne obolum quidem tibi facias reliquum,
 uidelicet

idelicet largiens ijs, quicumq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentum. Porro si qui erit philosophus, hunc equum est duplam aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidem mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentum, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neque quicquam ultra perã cogitare. **TIMON.** Equidem ista que dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. **THRASYCLES.** O libertas, o leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? **TIMON.** Quid stomacharis o bone Thrasycles? num te defraudauit? Atqui adijciam ultra mensuram Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, & Laches, & Eniphon, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem iam dudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidum gradine peto. **BLEPSIAS.** Ne iace Timon, abimus enim. **TIMON.**

At uos quidem nec citra sanguinẽ, nec absq; uulneribus.

Luciani Timonis sive Misanthropi, Des. Erasmo
Roterodamo Interprete, Finis.

ERASMVVS ROTERO-

DAMVS RICHARDO VVIT-

fordo Britanno, docto & cum primis
iucundo amico, S. P. D.

V M annis iam aliquot totus Græciani-
cis in literis fuerim Richarde charissi-
me, nuper quo cum literis Latinis redire
in gratiam, Latine declamare cœpi, idq;
impulsore Thoma Moro, cuius (uti scis)
tanta est facundia, ut nihil nō possit persuadere uel hosti:
tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si
saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatim ob-
temperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tra-
ctat, ut nullus sit omnino locus, quē non excutiat eruatq;.
Neque enim arbitrōr (nisi me uehemens in illum fallit
amor) unquam naturam finxissē ingenium hoc uno præ-
sentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus
omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum
morum mira festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntax-
tat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat
patrosum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi,
ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem, sed uti cū
amico omnium dulcissimo, qui cum libenter soleo serua lu-
dicraq; miscere, in hac ingeniorum palestra quasi collu-
ctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiā hoc
exercitij genus, quo nullum aliud æque frugiferum, in lu-
dis nostris aliquando instaurari. Neque enim aliud esse in
causa puto, quod hac nostra tempestate quum tam multi
sint,

fint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamen existant, qui non infantissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabijq; auctoritatem, tum ueterum exemplū sequuti, ἐν τοιαύτοις μελέτοις, diligenter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta dicendi inopia, tam miseranda infantia, tam pudenda balbuties etiā in his qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationē ita leges, ut eam me pauculis diebus lusisse cogites, non scripssisse. Hortor autem ut et Moricam conseras, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usq; adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex equo amas, utriq; uicissim ex equo charus. Vale meum delictum Richarde festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M. D. VI.

LUCIANI TYRANNI

CIDA, DES. ERASMO ROTEM-
RODAMO INTERPRETE.

ARGUMENTVM DE CLAMATIONIS.

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atq; ipsum quidem non repperit, uerum filium eius interemit, gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens tyrānus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyranniq; filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLAMATIO.

0 2 **Quum**

QUOD V M duos eodem die tyrānos occiderim iudices, alterū quidem etate iam affecta, alterū euo florentē, et ad scelerū successione capeſsendā paratum, unicū tamē pro amobus prēmium petiit uenio, qui quidē unus omniū quotquot unquam tyrānicide fuerūt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neciq; dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaque tyrannus pro his que cōmisit, abunde magnas poenas nobis dependit: quippe qui et uiuus aspexerit, filium prius morte sublatū: et quod est omniū maxime nouū, cōpulsus sit deniq; ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidē manu pcreptus est, ceterū occisus, alterā ad cede operā mihi suā cōmodauit, dū qui uiuo patri scelerū socius fuerat, eiusdē post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is q̄ tyrānidē sustuli, pariterq; mecl̄ gladius, quo cuncta cōfecta sunt, meus: tametsi cedis ordinē cōmutarim, ac morē modumq; nouarim cōficiendū sceleratos. Nempe hūc qui ualētior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimēs: porrò senē soli gladio referuās. His igitur de causis et amplius quiddā à uobis me cōsequuturum arbitraber, prēmiaq; laturū, que numero equarent eos q̄ essent interempti: utpote qui non presentibus modo malis uos leuarim, uerū etiā futurorū formidine, quāq; stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capeſsat successione. Verum interim tantis rebus strenue peractis, in discrimē adducor, ne prēmio fraudatus à uobis discedā, ac ne solus nō feram mercedem, quam leges à me seruatae pręstituūt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip.

non Reip. studio (quæ admodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atq; eū qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attendite, dū tyrānidis mala tametsi ipsi optime notus, cōmemoro. Siquidē hoc pacto futurū est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputātes nimirū quibus sitis leuati malis. Neque enim quæ admodū alijs quibusdā sæpenumero accidit, itidē & nos simplicē tyrānidem atq; unicā seruitutē sustinebamus, nec unius domini uolentiam tolerabamus, uerū soli omnium quos similes habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahēbamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiā impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscumque præceperat, ac prorsus in oībus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satelles erat. Tametsi huic propter ætatem honorē cedebat adolescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquàm tutamentum præsidiumq; principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emoluanētis solus fruebatur. Ille erat qui satel-

lites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephēbos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebātur. Tum si quæ cædes, si quæ exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebātur. Porro senex illi obsequēbatur, comutemq; scelerum sese præbebat, ac comprobabat diutaxat filij sui flagitia. Itaq; quū ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quū animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis discruciabatur, quod prospiceremus diuturnam, uel æternam potius seruitutē eam futuram, et per successionem alij post alium domino tradendā Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem nō exiguam facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox cōercebatur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verū de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur, paratū tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquā fortium ciuium, et qui eadē quæ ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atq; inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quū esset cum tant multis confligendum ac dimicandū. At me nihil ista deterruerunt, neq; perpensa negocij difficultate refugi, neq; ad suscipiendum discrimē trepidauī, uerum solus: solus, inquam, aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite cōscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quū mors mihi interim ob oculos obuersabatur:

fabatur: At è diuerso perpendenti, quod publicam liber-
tatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam
irruissem custodiam, neq; mediocri negotio satellites sub-
movissem: occidens interim, in què incurrissem, & quicquid
obstisteret amolens, ad ipsum negotij caput ferebar, ad
unicum tyrannidis robur, ad nostrarū calamitatū fontem,
atq; irrupto arcis propugnaculo, quū uiderem illū fortiter
tuentē sese, multisq; uulneribus resistentē, tamē occidi. Et
iam tū erat sublata tyrānis, iam tum mihi cōfectum faci-
nus. Ex eo tempore liberi omnes, nisi quod reliquus adhuc
erat senex solus, inermis, nudatus custodij: iamq; amisso
magno illo suo satellite desertus, neq; deinde dignus forti
dextra. Ibi nimirum mecum ipse iudices, hæc animo repu-
tabam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt,
cuncta eò quò destinaram, perducta. At eum qui reliquus
est, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem
meaq; dextera nequaquam est dignus, præsertim si post
splendidum facinus iuuenile atque magnificum interimat-
tur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex ali-
quis querendus est illo dignus, uerum post calamitatem,
ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, apposi-
tum habeat enses, huic reliqua mædo. Hæc ubi mecū sta-
tuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod
ego prædiuinaueram, tyrānum occidit, summamq; mee
imposuit fabule. Adsum igitur, popularē administrationē
uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edi-
cens, ac libertatem annuncians. Iam meis fruimini factis:
uacua, sicut uidetis, sceleratis hoībus arx: imperat nemo,
quin & magistratus creare liberū est, & causas agere, &

ex legibus cōtradidere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerūt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cede, postquā pater iam uiuere nō quibat. Acquū itaq; cenſeo, ut his pro meritis debitū mihi à uobis præmiū donetur, nō quod lucri auidus, aut sordidus quiſpiā ſim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri ſtatuerim: uerum quod præmio cupiā officia mea cōprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, ſi uelut irriti præmioq; indigni iudicētur. At hic cōtradicit, negatq; equū facere me, qui decorari munere, præmiūq; ferre cupiā. Neq; enim tyrannicidam eſſe me, neq; quicquā à me pro legis ſententia cōſectum eſſe, uerum facinori meo deeſſe quiddā, ad hoc ut præmiū poſtulē. Percōtor igitur illū, quid præterea requiris à me? nōne uolui? nōne aſcendī? nōne occidi? nōne libertatem peperī? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquā dixeriſ, ſed omnia plena pacis, omnes reſtitutæ leges, libertas manifeſta. Democratia ſtabilis, inuiolata cōnubia, pueri tuti, uirgines abſq; periculo, publicamq; felicitatem ſolemibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omniū autor? quis eſt qui illa ſuſtulit? hæc peperit? Etenim ſi quaſquā præ me dignus honore ſit, cedam præmiū, deſiſtam à petēdo munere. Quod ſi ſolus omnia peregi, audens, periclitans, aſcēdēs, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quor facis ut populus parum erga me gratus exiſtat? At enim num occidiſti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ præmiū decernit. Vcrum dic mihi, nūquid intereſt utrum ipſe interimas, an mortis cauſam miniſtres?

nistres? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis cōditor, libertatem, Democratiā, sceleratorum sublationē. Huic honorē decreuit, hoc prēmio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea cōtigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirū ipse cādem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cādis modo, neq; illud expende quē admodum interierit, uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uideris, atque his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs usus. Si quis non gladio, uerum lapide lignoue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannū obsedissem, ad mortis necessitatē compellens? num ibi quoq; requisitus eras à me cādem, mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factū à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiā atq; atrociorē mortis genere trucidassem? Vnum hoc dūtaxat specta, hoc require, hoc exacute. Quis nocentiū reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigiū? Quod si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantē prēmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute cōfecta sunt debeat. Equidem & illud meminī dissertū in legibus, nisi forte propter diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidē occidit, neq; manu facinus peregit, uerū cōpulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neque enim

o 3 statuit

statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneū est cædis rationem uiamq; spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquã homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaquàm absoluendum esse. At me qui per omnia cõsimili modo Remp. iuui, nō censes ea capere oportere, quæ ijs debetur q̄ beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidē imprudentē fecisse, sed exitum quendā cōmodum fortuātū fuisse cōsequutiū præter animi sententiã. Nam quid præterea iam formidafsem, eo qui ualidior erat interempto? Quor̄ autē gladium in uulnere reliquisssem, nisi planè quod erat euenturum, id ipsum prædiuinasssem? Nisi forsan illud dices, hūc qui extinctus est, tyrānum nō esse, neq; hanc appellationem in illum cōpetere: neq; uos multū præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis causam ministravit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quā interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneam præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geste spectat. Quæ uero ad id cōducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrānū exegerit quispiam, nō is iam tyrānicidæ præmiū cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidē et hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratū est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem

totam

totam perpendite, num quid eorū que ad leges pertinet sit prætermiſſum, & num quid in me deſideretur ex hiſ, que Tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppeterere fortē, & amanti Reip. queq; pro cōmunibus cōmodis periculum adire nō recuſet, queq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquā mibi deſuit? Num frāgebar animo? Num quum præſcirem per que pericula mibi perumpendū eſſet, per ignauiam refugi? Profecto nō potes dicere. In hac interim parte tantū cōmorare, atq; eſtima, an nō uel uoliſſe tantū iſta, ac ſtatuiſſe, præclarū facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumēto præmium poſtulare, tanquā qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas deſuiſſet: uerum alius poſt me Tyrannum occidiſſet, dic mibi: num abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Maxime. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uolūtatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nunc porrò non hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumeraſſima priuſquā iuuenem occiderem, patraui. Neque enim uſq; adeo facilem, factūq; procliuem eſſe rē exiſtimeſtis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin iſthuc penè maximū eſt omniū que ſunt in Tyrannicidio, totiuſq; negocij caput. Nam ipſe iam Tyrannus non magna res eſt, neque expugnatu, neque conſectu difficilis: uerū ea que tuentur cōtinentq; Tyrannidem, que quidem ſiquis ſuperarit, iſ nimirū cuncta que deſtinauit, peregerit, & ppuliū eſt, id quod

id quod superest. Sed ad Tyrannos peruenire nunquam mihi cōtigisset, ni prius qui illū cingūt custodes oppres-
 fiffem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc
 addo: uerum in his rursus immoror. Custodiā oppressi,
 satellites superavi: Tyrannū incustoditū, inermē, nudum
 reddidi. Vtrum his rebus cōfectis, non tibi uideor honore
 dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam
 si cædem quæris, ne ea quidē desiderabitur. Non sum in-
 cruentus: uerū cædem peregi, magnā ac strenuam: nempe
 iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidādi,
 per quem ille ab infidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui cō-
 plurium satellitum instar erat. An non igitur, queso te,
 premio dignus uideor, sed tātis rebus gestis honore frau-
 dabor? Quid enim si satellitem unum, atq; adeo quid si
 Tyranni ministrum quēpiam interemisssem? Quid si seruū
 aliquem charū? An non hoc quoq; magnum uisum fuisset,
 conscendisse, mediāq; in arce, medijs in armis, aliquem è
 Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui
 occisus est, cuiusmodi sit cōsidera. Filius erat Tyrāni, uel
 Tyrannus potius, crudelior, dominus intolerabilior, ad
 supplicia dirior, ad contumelias uolētior, quodq; est ma-
 ximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longū nostras
 calamitates posset prorogare. Vn hoc solum mihi conse-
 ctum esse? Ipsum uero Tyrannū uiuere adhuc, fuga ere-
 ptum? Iam horum nomine premium postulo. Quid dicia-
 tis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An nō do-
 minus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porro
 nunc negocij caput, deniq; ipsum perpēdite. Etenim quod
 hic à me requirit, hoc quam fieri potuit, pulcherrime cō-
 feci.

feci. Tyrannumq; aliena cæde occidi, nõ simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimũ illi, uidelicet tantorum facinorum sibi cõscio, sed posteaquã illum prius multo dolore excarnificassem, tũ quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratũ corã oculis ostendẽs: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidẽ illũ: attamẽ & etate uigentẽ, & patri simiẽ, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentũ uulnera, hij gladij uerorum Tyrannidarũ, hæc mors digna crudelibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus cõgruit. Ceterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi illũ spectare spectaculum, profecto nihil habet Tyrãnico supplicio dignum. Neque enim ignorabam uir egregie, nõ ignorabam, inquam, neque quenquã alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morãdum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hũc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiã ultra reliquos habebat quiddã, idq; merito, quippe qui cõspiceret illũ unicum esse qui curaret, seruaretq; Tyrãidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si nõ ob charitatem, certe ob rerũ desperationem sciebã illũ protinus exiturum è uita, perpẽsurũ enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illũ agminatim circũsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum immincbant metus, his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illud consilium adegì. Interijt itaque uobis orbis, excruciatas, plorans,

rans, lachrymans. Luxit luctum, nō illum quidē diuturnū,
 uerū q̄ satis magnus esset patri. Postremo quod est omnīū
 acerbissimum, ipse sibi necem cōsciuit, quod quidem mor-
 tis genus, præ cæteris miserrimū, multoq̄; atrocius, quā
 si per aliū infratur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eū
 agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamē erat? Quis eū
 in arcem induxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis
 eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq̄; meorū
 egregie factorū, post tanta pericula, post tantas cedes cō-
 temnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius
 tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dice-
 rem iudices. Tyrānum quum mori uellet, quum id tēpo-
 ris inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inse-
 ruiuit, & ad cōsequendam libertatē auxilio fuit uniuersis,
 hunc quoq̄; laude, præmioq̄; dignum iudicassetis. Porro
 domino tam popularis rei non gratiā retulissetis? Nōne
 inter eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nōne
 gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum
 secundum deos uenerarentini? Nunc mihi cōsiderate, quæ
 uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquā
 sibi mortem conscisceret. Quū iuuenis à me trucidaretur,
 ac multis etiā uulneribus cōfoderetur, idq̄; in his corporis
 partibus, quæ cōspiciæ magis, magisq̄; sint oculis obuiæ,
 uidelicet ut quāmaxime discruciarer eum, qui genuerat,
 quoq̄; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter
 inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opi-
 tulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerū
 domesticarum cladiū spectatorem. Nam ego interim dis-
 scesseram, autor qui suam totius tragœdiæ, relinquens
 actori

aſtori cadauer, ſcenam, gladium, reliqua que ad actū ſa-
 bule pertinebāt. At ille aſtans, ubi filium conſpexit, quem
 habebat unicū: ſemiuuū, ſanguinolentum, cæde cōſper-
 ſum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hūc ad mo-
 dum exclamauit: O nate extincti ſumus, interempti ſumus,
 tanquā Tyranni iugulati ſumus. Vbi maſtator? Cui me
 ſeruat? Cui me relinquit? qui quidē iamduū propter occi-
 ſum te fili ſum extinctus, niſi forte me tanquā ſenē contē-
 nit, ac lento ſupplicio me cōſicit: producitq; mihi mortē,
 redditq; mihi cædem longiorem. Atque hæc loquutus, en-
 ſem quærebat. Nam ipſe inermis erat, propterea quod per
 omnia filio fideret: uerū ne is quidē deerat, ut qui iamduū
 fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurū relictus. Euulſo
 igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum
 me occidiſti, nunc ſinem malis impone gladiæ. Ades patri
 lugenti ſolamen, ſenilemq; manum & infelicem adiua,
 iugula, Tyrānum occide, luſtu libera: utinam prior in te
 incidiffem, utinā in cæde priorē occupaffem locum. Occi-
 diſſem quidē, ſed tanquā Tyrānus dūtaxat, ſed qui cre-
 derem mihi ſupereſſe ultorē, nūc autē tanquā orbis oc-
 cumbo, nunc tanquā cui deſit etiā maſtator. Atque hæc
 ubi diceret, gladiū adegit, tremens neq; ſat potēs. Cupie-
 bat quidē: uerū nō ſuppetebāt uires ad facinus exigēdum:
 Quot hic ſupplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot
 Tyrannicidia? Quot præmia? Poſtremo ſpectaſtis omnes
 iuuenem dudum proſtratum, nec exiguum proſecto, ne-
 que mediocrium uirium opus, ac ſenem huic circūſuſum,
 atq; amborum ſanguinem cōmixtum, libertatis illam &
 uictorialem uictimā, meiq; gladij facinora. At gladius ipſe
 in medio

in medio amborum: declarans quàm non indignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam nauasset operã. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Ceterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrãnus ipse. Nã gladius oibus inseruiat.

Luciani Tyrannicide, Des. Erasmo Roterodamo Interprete, Finis.

DECLAMATIO DES.

ERASMI ROTERODAMI, NON

illa quidem uersa, sed quæ superiori declamationi è Luciano uerse respondet.

SI MIHI causa hæc iudices, apud conuersionem popularem, quæ studijs potius, quàm exacto rerũ iudicio duci consuevit, esset agēda, ac nõ magis apud iudices ex honestissimis ordinibus delectos, nimirũ grauissimos sapientissimosq; nõnihil profecto uererer, ne omnium animis noua hæc ex insperata letitia gestientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles essem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuolosq; multo minus: quippe qui frontem modo, quasiq; personam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam

ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possim, in cōmuni totius ciuitatis gaudio: tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepere atque obturbare. Enimvero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperās, atq; exundās letitia, nō solum iudicium omne funditus tollere solet, uerumetiam nostri sensus nō raro nobis eripere: praesertim (si quemadmodum haec nostra) post graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempestatem seuisissimam, repente praeterq; spem (quasi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aut tam acerbum liberae multitudini, quam seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quam libertas? Itaq; nō rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quālibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut aestus quidam impotens, omnia sorsum ac deorsum miscet, dum letitiae temulentia, dum gratulandi dulcis quaedam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituire non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq;, non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi fiduciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, et (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Et enim postquā uiderem manifesta quadā deorū beneuolentia, post diuturnam ac miserrimā illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquādo cōtigisse, nihil prius curandū nobis esse iudicauī, quā ut gratos nos exhiberemus

biberemus in eos, à quibus nobis tã egregia felicitas esset
 profecta, quo uidelicet munus suũ huic urbi propriũ, per-
 petuumq; facere uellent, & cõstabilire, tueriq; quod lar-
 giri nõ essent grauati. Meminissẽmq; iisdem in manu esse,
 ut eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt aut̃
 uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui be-
 neficium acceptũ ferre debeas. Et hac una ratione mortæ-
 les diuinæ beneficentiæ gratiã referre possumus: si benefi-
 cium acceptũ agnoscamus: si celebremus, si ad illos auto-
 res referamus. Neq; mihi cõmittendum putauì, ut dum ni-
 mĩum candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, im-
 pijsq; reperiamur. Neq; enim isthoc nomine nunc perinde
 laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris
 accrescat (quanquã id quoq; longa iam Tyrãide exhau-
 stius est, quàm ut inde temere dari præmia cõueniat imme-
 rentibus) Illud agitur, ne dii immortales qui huius male cõ-
 sulta, nobis uerterunt bene, hoc tantũ munus à nobis tan-
 quàm ingratis reposcãt. Si quod ipsis solis debetur hono-
 ris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominẽ contuleri-
 mus. At quẽ hominẽ obsecro? Nempe, qui quum priuatus
 cõtra leges iuuenẽ occiderit, atq; hac temeritate sua resti-
 tute libertatis periculosam occasionem modo præbuerit,
 idq; adeo imprudẽs (uti mox docebimus) non ueretur pul-
 cherrimũ Tyrannicidæ titulũ dijs eripere, sibi arrogare:
 Reip. diẽ dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem in-
 gratitudinis ream agere, nisi sibi totã hãc felicitatẽ ferat
 acceptã. Nullũ quidẽ iudices facinus speciosius Tyrãni-
 cidio, nullũ dijs dignius: uerũ hoc impudẽtior, qui sibi lau-
 dem tam eximã usurpat immeritus. Nullũ præmiũ hone-
 stius

LVCIANICÆ RESPONDENS.

stius illustriusq; quàm quod Tyrannicidæ debetur. Sed hoc imp̄sius, accuratiusq; spectandū, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidē, p̄ multa ad id requiruntur, ut hoc tā egregio titulo, ut hoc tā diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorū nihil in hūc cōpetere, paulopost cuincemus. Proinde quum nō tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tū temeritatis poenas debeat: eum à legibus præmiū omnium maximū petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiā si unum ex huius arbitrio depēderint, tamen multa insuper isti creditori sunt debitura. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirū, qđ obnoxie Reip. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrū risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorū iudicū cōfessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illā suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrānicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quā militari iactātia, quā Stentorea uoce, quā fastuoso uultu, quā arrogātibus supercilijs, quā stupidis oculis, suū ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nonne uobis mimitari uidetur? nonne

p 2 dicere: ni

DECLAMATIO ERASMICA

dicere? ni mihi premiū decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandē istā ferat iactantiā, uel in eo, qui uere Tyrānū occidisset? Hæc quoq; me causa iudices (neq; enim inficiandum est) cōmouit, ut huius obsisterē petitioni, uel magis, ut immoderatā arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, quā indigne tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc bonorem eripi, sese unicum esse restituta libertatis autorē proclamitabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq; sue dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurū deniq; iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiā, uestra autoritas, uestra comprobatio, si premium quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut Tyrāno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentose lingue, gloriæq; quasi Tyrānidem quādam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suā Tragœdiam ingerat, quotidie dextrā istam Herculānam, et gladiū prodigiosum minitetur? Vtrū est hoc iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quā minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia lubuit, idq; apud iudices iuratos, in tam frequenti ciuium

ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare ar-
 gumento. Siquidē quā̄m reliqua gloriose, tam illud impu-
 denter dicebas, mihi nullā̄ fuisse causam, quare tibi cōtra-
 dicendi partes susciperem, nisi quo Tyrāni necē, que me
 discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidē tuo exemplo si
 uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quā̄m atrociam,
 quā̄to probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū̄ istud
 tam inuidiosum (quē̄ admodum tu quidē existimabas) con-
 uiciū, me longe minus etiam territabat, quā̄m (quod uulgo
 dicunt) ex pelui redditū fulgur. Etenim pręter quā̄m quod
 neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neq; emo-
 lumentū, neq; prorsus alia res ulla mihi cū Tyrāno inter-
 cessit: quorū̄ mea referret illū̄ uiuere, sine quibus rebus nul-
 lam in quē̄ quā̄m criminis herere suspicionem, tu quoq; sci-
 res, nisi nū̄quā̄m tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuiū̄ te
 lucelli spes fecisset iureconsultum? Equidē arbitror, meam
 fidē, integritatē, pietatē, totamq; meā̄ uitā sic huic Reip.
 spectatā esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odiū,
 quā̄m mihi suspicionē ullam conciliaris. Vides quā̄m mul-
 tis adductus sim causis, ut tibi obfisterem. Deniq; (si scire
 uis) bona ciuū̄ pars id ā me enixissime flagitauit, ut sui pa-
 trocinium aduersum te capefferem, negantes sibi uideri
 Tyrānide liberos sese, nisi te ā Tyrānicidę premio deij-
 cerem. Non quod pudeat homini debere hanc felicitatem:
 tamen si id quoq; durū, ei debere qui sic imputet. Sed debe-
 re arrogāti, sanē quā̄m molestum est, at debere, cui nō de-
 beas: isthuc uero non grauissimum modo, uerū̄ etiā̄ stultis-
 simum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si
 modo is promeretur, sed obnoxium esse tam importuno
 p 3 imputatori,

imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultū est. Nullus enim insolētius exprobrat beneficiū, quā qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullā esse causam quā tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succēseas. Etenim quū apud iudices tam sanctos agatur: si uere premiū meruisti, non tibi honorē eripio: uerū etiam uehementer illustro, quādo non paulo magnificentiū est tyrannicidæ premium euacuisse, quā tulisse. Sin minus, equus ueniam dabi, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti premiij ream defendo, si stultitiæ crimē, si imprudentiæ infamiā à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si decorū immortalīū causam ago, quibus honorē debitum tu conaris interuvertere, uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudēter sis calumniatus: Contradicis igitur: cōtra Remp. fauet Tyranno. Quāquā ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrānorum causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi prosit in causa hoc mecum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolēs arrogantia: imò nō deprecor inuidētiae suspiciōnē, nō refugio uel atrocissimā illam, quā iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quā ut à quoquā refelli possint, arguētis euincō, nisi demū ex aduersario psuadeo, modo ne tergieret, ut quāmaxime ciuilitate q̄s agat, nullū ei deberi premiū: Sin exactius, seueriusq; poenā etiam ab ipso deberi.

Que

Que quidē dum quā̄m potest breuissimē facio, quēso iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis iudices, ut iste inter dicendū subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unū spectare insserit, quātis malis Tyrānide sinus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauē seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate fruermur. Nimirū id tantū uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neq; enim hoc in quēstionem uenit, quā̄m misera sit Tyrānis, quā̄m optāda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quū̄ libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeat, an id ē̄ quod euentu cū̄ huius facto cōiunctū est, idē cū̄ eius merito cōiunctum uideri oporteat. Relegam autē eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidē refellēdi genus simplicissimū esse puto, sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirū agens, ut quēadmodū ingeniosi cōuiuatores iisdē carnibus alio atq; alio modo coquēdis, cōdiēdisq; efficiūt, ut multa opsoniorum genera uideantur: itidem iste nobis ex unico homicidio multa facit tyrānicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suū sibi uisus est mirifice attollere, ē̄ in quibus identidē restitabat. Quod si me deturbāte, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronūciat licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot prēmia? Primū quod uolui, deinde qd' conatus sum. Tum aut quod filiū occidi plusquā tyrānum. Postremo, quod pater ob mortē huius sibi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quis nō leuius esse uideat, quā̄m ut sit

resellendum? nisi quod iste tãta uoce intonabat, toties in-
 culcabat, qd' Tyrannũ uoluisset occidere, atq; id (ut nihil
 iam accederet) tamẽ premio dignũ assuecrabat. Quid autẽ
 tam ridiculũ, quã nuda uolũtatis premiũ à lege flagitare?
 que adeo nihil ad se pertinere putat, qd uelint, aut in animo
 statuãt hoies, ut neq; poenã irrogẽt, si qd uelis modo per-
 perã, neq; premiũ ostendãt, siquid officiose uelis: uerũ id
 unumqueng; uoluisse interpretatur, quod nulla ui coactus
 effecerit. Ergone, inquires, nõ magna facti pars est uoluis-
 se, quod quidẽ arduis in rebus uel solũ sufficere solet? Re-
 cte sanẽ. Sed apud deos modo: quippe quibus solus perspi-
 cium est quid nolis aut uelis: ab his premiũ expectandum,
 siquid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices
 agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mor-
 tales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam
 abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, que po-
 pulari sunt opinione, famaq; iactata. Postremo ut non nisi
 comperta recipiat, non audiat nisi que sunt certissimis ar-
 gumẽtis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est faci-
 nus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimẽ unquam
 est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus
 seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris
 adfero. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium mina-
 tur, quod in animo statueris, que tandem est impudentia,
 pro merito quod præstare uolueris dũtaxat, perinde quasi
 præstiteris, à lege quasi premium postulare? Que qui-
 dem quũ ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deter-
 reat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes perti-
 neat, nocentibus erogare poenam, quã bene merentibus
 largiri

largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquàm in criminibus nõ accipit insimulationē mere uoluntatis, queso te, in petendis præmijs ostentationē uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quātumlibet ignauus, qui nõ uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Deniq; quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quod premium gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantũ hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somnariis occidisse. Par pari pensari cõuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex beneficium rependit: at qui bene uoluit tantũ, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit

Resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube cõsistere. Rẽ tam eximiã, inquis, animo uersauĩ, statui, decreui: an premium negabitis? Non fraudaberis premio, si isthoc nomine postules: uerũ illud interim præmij feres: uelut homo nimium perfricte frontis, irrisus, explosus, exhibilatus discedes, quẽ non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ aufit à quoquã petere, ut rem pro uolũtate auferat: nemo tam necors qui cõcedat, ut uoluntatẽ nescio quã, hoc est minus quã uerba precio redimat. At nõ uolui tantũ, inq; : uerũ & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidẽ consulte facis, quod de gradu illo desilisti, in quo nimis profecto incommode stabas, quãquã ne in hoc quidẽ multo cõmodius constiteris. Nam etiã si paulo minus absurdum uideatur, haud ita multo minus impudens tamen est, quum lex palàm premium decernat ei, qui factũ præstiterit, te qd' conatus modo sis, premiũ poscere. Ergo ne hoc quidẽ iuris erit apud te legibus, quod per

illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ci-
 uium tecū iniisset cōtractū, ita ut ille pecuniā stipulatus, tu
 cōditionem pactus esses, mirū ni suo uterq; periculo, atq;
 is nondum prestita cōditione, nūmos his uerbis abs te pe-
 tat: Cedo mercedem, conatus sum, tentauī, adnifus sum:
 an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo cō-
 ditionem? Nam de tuo conatu quid mearefert? quando-
 quidem effectum abs te pactus sum, nō conatū. Puta toti-
 dem uerbis tibi nunc respondere legem: Agnosco contra-
 ctum, nō mutō pacta: debeo prēmium, sed si tu conditionē
 prestitisti, si Tyrānum occidisti. Verbis aut obligantur,
 aut absolūtur homines. Si conato pollicita sum prēmīū,
 nō grauaor dare, sin ei qui facinus peregisset, quod tan-
 dem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod
 sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam
 improbus inuenitur, ut lucrum cōditione promissum po-
 stulet, non prestita conditione, nemo tam stultus ut det, si
 quis postulet, et tu à Rep. maximum omnīū prēmīū po-
 stulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas ad-
 fers, donec illud unum audiam, quod te prestare oportea-
 bat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui sca-
 tellites, quantum iam est illud quod superest? Quid ad-
 huc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud,
 cui soli debebatur prēmium. An non intellexisti in istius-
 modi contractibus duplex esse periculum: quorum alterū
 ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: ui-
 delicet persoluendæ mercedis, et præstandæ conditionis.
 Ego meo periculo prēmij dependēdi onus recipio, neque
 tua referre putes, neq; refert quā angusta mihi res, unde

corradendum quod debeam precium. Tu itidem cōditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicquā interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi praestāda. Totā istā curā, totū hoc negocium tibi relinquo. Quod si ego iam praestita abs te cōditione, cōmemorē tibi in agris meis male prouenisse segetes: merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, nō sine graui dispendio conflare posse pecuniā, quam tibi debeā, dic obsecro, nōne nugae agere me dices, neq; a horū quicquā ad te pertinere? Hoc uno modo posse futiffieri tibi, si pecunia numeretur. Neque quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragicœdiā adferas, quantū adieris periculi, quantū sudorum, quantū uigiliarū exhausseris, dū studes praestare cōditionem? Res est (mihi crede) calūniosior, scrupulosiorq; quā ut legibus tā occupatis cōueniat, alienā expēdere uoluntatem, alienos pensficulari conatus: quorū suos quisq; nimio solet aestimare, nō suos difficile est adamusim perpēdere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hunc reliqua omnia consuevit metiri. Tametsi non piget interdū equi boniq; rationem habere. Verum in his litibus, quae de uetere illa formula pendēt, inter bonos bene agier oportet, at in cōtractibus, quae neq; ui, neque dolo coierunt, quid est quod à praescripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circūspice, et si potes usquā inuenire exemplum, nō nego praemii. Sepenunero in pugilū Olympicis, sepe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo, num quādo uidisti quemquā tam impudentem, qui palmā sibi hoc nomine uendicaret,

caret, quod strenue certasset. Non arbitror, atque id in re
 penè ludicra, certe ad uoluptatē cōparata. Et tu in tam se-
 rio, omniumque splendidissimo negotio, id tibi postulas,
 quod in scenicis illis pudeat uel impudentissimum tentare?
 Age quoties et illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime,
 doctissimeque gessisset in cursu, is à præmio longissime ab-
 esset, et ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanè,
 quod causetur, excidisse habenas, cōsternatū equum, fra-
 ctam rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellen-
 tiorem, quanto Thersita præstitit Achilles, nisi metam
 prior attigerit, profecto postulādi præmij ius nullum ha-
 bebbit, fortunā suā inuolare licebit. Caterum Agonotheta
 non indignabitur: propterea quod hoc aīo in certamē descē-
 derit, ut eius uteretur cōditione, id est, ita demū præmium
 ferret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioq; si conatui,
 nō tantū effectui præmiū deberetur, tot palmis esset opus,
 quot in Olympicū certamē uenissent. Quanquā in huius-
 modi ludis, qui solēnitatis, uoluptatisque gratia proponun-
 tur, sit interdum, ut uictis quoque præmia statuuntur, non
 honoris, sed solatiij gratia: uerum serijs in rebus atque adeo
 periculosis, quenam obsecro lex unquam mercedem sta-
 tuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut omnes
 numeros impletit? A quo tu quantum absis, mox audies:
 nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicā pro-
 mittit coronam ei, qui ciuem in bello seruauerit. Quis unquā
 ad hunc honorē uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod
 non sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue
 seruato, nemo ciuicā petit. Quis unquā his uerbis muralē
 petijt. Acriter cōtendi iudices, ut moenia superare. Omnia
 feci,

feci, sed depulsus sum. Quantūlibet emsus sit, nisi cōscenso muro, nemo tā inuerecūdus, ut muralē coronā sibi debere dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tēpestate desertū, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earū rerum, quæ nauī uehebātur. Quorsum attinet hic tuā iactare peritā, sudores, pericula, conatus? Nihil nō feceris, quo nauem in tutū reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicquā ex his quæ sunt in nauī, tibi uendicare? Aut si ausis, futurū speras, ut quisquā te uel pilum sinat attingere? Nō opinor. Si quis unquā ouationē, supplicationem, triumphū obtinuit, quod ad uictoriā omnibus neruis esset emsus, quod grauitē se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi præscriptū à lege namerū hostiū fuderit, aude ex tu tibi præmiū promittere, quod tyranniciū sis aggressus. Quod si nenāni hominū memoria contigit, desine tibi noua spe blādiri, desine inaudito exēplo postulare, quod sperare sit improbiū, dare postulātī stultissimum. Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo murū arcis cōscenderis, qua uirtute satellitiū Tyrānicūm perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorū maximā partem tibi liberum est fingere. Ad obtinendū tyranniciæ præmiū, duobus duntaxat uerbis est opus. Tyrannū occidi. Quantumuis conatum exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyranniciæ debetur præmiū. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo tu arcem cōscendisti, permulti pariter aggressi, sua quisq; uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum interemisset: utrū omnes tyrānicæ præmio po-

nio potentur ex aequo, nempe quia conati? Age quid si multis strenue rem aggressis, uni cupiã, qui sit omnium ignauissimus (ut nõ semper uirtuti respondet fortuna) cum cõtingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorem auferret? *Quamobrẽ tandõ?* Non quia plus adierit periculi, sed quoniã id cõfecit, cui lex honorem decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam operã, negabis æquum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed que tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo cõpellitur accipere, nisi cui cordi sit? *Quantũlibet iniqua conditio proponitur: eam nimirũ facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit.* In aleæ ludo (si fas est hoc exemplũ conferre) quid iniquius, quã uel summũ artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmode cadat? Atque id adeo nemo tanquã iniquum causatur: propterea quod cui lus huius lex nõ probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palãm atq; in medio proponit. *Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ.* Illa nihil mauult, quã ut res quã optime cadat: quod si postea quã nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: que ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstati. Neq; uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hãc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmium nõ esse statuendũ putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inui-

tarent,

erent, uerum etiam quod intelligerent tyrānicidij conatū
 non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futu-
 rum prospiciebāt, ut si conatui premium statuissent, te-
 meritate conantium Resp. subuerteretur potius quā re-
 stitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quā graue ca-
 pitaleq; ciuitatis hucus? huic si quis medcatur, ei merces
 digna proposita est, quā ita demū ferat, si remedium prae-
 sentaneum attulerit. Verum huic malo neminem oportet
 admoliri manum, nisi certum artificem, qui sua diligentia
 peritiāq; fretus, non sinat hoc licere fortunae, ut dum ipse
 salutem dare conatur, illa iatā penitus eripiat. Quid? utrū
 tu igitur in eiusmodi discrimine conatum premio iudicas
 inuitandum esse: an potius poena deterrendum, nisi quod
 conatus est quispiam, idē praestiterit? Nec illud te suble-
 uat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere, quam lex
 in maleficijs poenā irroget simplici sceleris molitioni, par
 esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationē:
 nam oportere legem multo propensiolem uideri ad com-
 pensandam uirtutem, quā ad retaliandā culpā. Atq; uide
 quā hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc
 tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, pro-
 pterea quod aliorum molitio cum priuato molietis peri-
 culo modo cōiuncta est: huius cum publico Reip. discrimi-
 ne copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit
 quā temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex
 nec in quouis crimine, nec qualēcumq; conatum in qua-
 sitionem uenire sinit, uerum in paucis duntaxat, quae uel
 propter insignem atrocitatem hoc odij merētur, uel eius-
 modi sunt, ut prius exitium adferant, quā conatus dent
 significationem:

significationem: quod genus parricidii, ueneficium, pro-
 ditio. Postremo non uides nihil esse simile, totaq; natura
 rationeq; discrepare, poena legitimam irrogationem, &
 honoris largitionem. Nam alterum quidem proprie legum
 munus, alterum quasi quaedam de iure concessio, legisq; can-
 dor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demum in-
 telliges, si reputes quam multa sint que lex iubeat, addita
 poena ni pareas: quam multa item uetet nisi obtemperaris,
 supplicium minitans: contra, uix unum atq; alterum esse, ad
 que premio sollicitet. Quaedam enim eiusmodi sunt, ut du-
 rum ac seruire uideatur ad ea metu mali adigi: quo de ge-
 nere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex ni-
 mirum urbanus ac uerecundius tecum agit, patris, non ma-
 gistratus sumit habitum, precio ad id inuitat, quod alioqui
 gratuito te prestare decebat. Rursus alia tametsi id genus
 sunt, ut a quouis non improbo ciue prestari uelle oporteat,
 tamen et fortiora uidentur, quam ut a multis prestari
 queant: et periculosiora, quam ut multi uelint suscipere:
 nam inhumanum uidetur cuiquam uite sue contemptum impe-
 rare: ad haec igitur premio animat, quasiq; calcas addit
 uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiam lon-
 gius trahere, quam ad que semet ipsa astringit. Nec mi-
 randum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in pro-
 prio naturaliq; munere suo, quam in eo in quo pro tempo-
 ris ratione in alienas partes descendit. Huic astipulatur
 illud, quod nouis etiam criminibus exemplum, aut nouum no-
 tum lege solet institui, aut a simili lege mutuo sumi. Neque
 tamen idem fieri consuevit, si quis quid noui facinoris cum laude
 patrauit, ut premium a consimili constitutione decernatur,
 nisi lex

nisi lex extet, quae nominatim honorem statuat eius facti: quod roget, uix habebit: quod postulet, haudquaquam. Quis enim legi necesse sit passim ciuū suorū officii mercede redimere? quādoquidē ne sit impunita improbitas, id publicitus omnium refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autē est quod nō uel gratus patriae debeat ciuis? cui si uel animā impenderis, quid mirandum, si quod acciperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas, nō premiū illico tibi debeat, si persoluas. Itidem, si quid in leges cōmittas, nō potes effugere supplicii: at nō statim ille tibi premiū debita sint, si quid cū officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cōtinerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quae nō ad bonos mores comparatae, sed malis ē moribus natae sunt, id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungantur. Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodum de aereo Satorni seculo fabulantur poëtae, suo quēq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, qd̄ nulla lex premiū decernat? Vt lex nō minatur nisi improbis, ita non pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quum uirtus absoluta abunde seipsa contenta sit? Proinde petere quod illa non sit pollicita, profecto plus quā impudentissimū est: improbe flagitare quod ea candidē ciuilitatēq; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectate. Tu quid merueris, paulo post exspectetur: interim finge sanē praecipuam quandam utilitatem attulisse, cui tamen ex lege premiū non debeat. Vt iam protinus clamitabis infrugiferum fuisse officii, ciuitatem in ius uocabis, plebem ingratham uociferabere, minitabere iudicibus,

cibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutē abunde magnam sui premiū iudicabis? Oblectabis te cōsciētia recti. Hūc esse maximū fructū officij duces, quod de alijs citra tuū emolumentū uenemercendo ad deorum benignitatem uidearis accedere? Nimirum hęc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si nō contentus istis, aliud adhuc nescio quod premiū desideres, certe maximo proximū est gloria: hoc tu iam propemodum tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliū, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omnium in te coniectos circūferre? Ista, inquam, uel maxima premij pars, nā pecunia sanē quā exiguum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At quū interim his rebus frueris, dum non occiso tyrāno, tamen uelut tyrānicida celebraris, queso te, quātula pars abest à tuo premio qd' laturus eras, etiā si tyrānū occidisses? Postremo isthuc ipsum premiū, penē dixerim, inuidendum mihi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reip. tyrannicidū imputare, quod in celebri iudicio tibi cōtigit honestissimum premiū flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragediam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortunę, tu deorū munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatē acceptam ferant. An hęc tanta premia contēnis? quę uel uero tyrānicidę sufficere debuerant, nisi lex maluisset premio conatum ab effectu distinguere. Quāquā nullū me hercle premiū magis cōgruit ei, q̄ tyrānum conatus sit occidere, nec occiderit,

occiderit, quàm ut illi cōtingat tyrānicidæ præmiū sperare, nec ferre tamē. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecum cōmorari iubebas? Quāquàm hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmiū, quod aliorū proposito fortuna modo defuit, tibi uolūtas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iā dudum alium gradum (ut uideo) circūspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnē præmiij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliūde aliō fugitantem persequemur, nec usquā sinemus consistere. Atqui nō tantum aggressus sum, inquis, uerū etiā occidi, nempe filium, atq; id facinus in duo secas tyrānicidia, & quod filium sustuleris plusquàm tyrānum, tum tyrānidis successorem: & quod parēti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox, nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentē ais abs te, iugulato filio, eadē occisum operari: negas enim referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imō splēdidius istuc uideri uis, qd̄ tuo quidē ense, uerū ipsius dextera sit interēptus. Hæc tā honesta iudices oratio possit parū attentū fallere, præsertim hoc rē fucis illis suis & phaleris uenditante, dū nobis ob oculos ponit ualidū illū florētēq; iuuenē, sic patri adamatū, crebris uulneribus cōfossū: parentē senē miserū, illi circūfusum, eodē exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidē dictū splēdida, sed quid ad tuam causam attinent? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multo omnīū iucundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimē exanimi, & in altero gauderet sese

leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc
 quæ p se maxima, quæ Reipu. sint gratissima, quid attinet
 uerbis exaggerare? Illud unū in hoc iudicio uertitur, utrū
 tibi acceptum ferri oporteat, quod pater sine cōtrouersia
 tyrannus occisus est, an fortunæ superiūq; dexteritati.
 Quod enim tuo gladio peremptus est, id uero quàm est fu-
 tile nihilq;. Quid si tuo gladio ab eo qui eū utendū abs te
 rogasset, tyrānus esset necatus, num tu protinus tyrāni-
 cidæ præmiū petitem uenires? Lex occisori pollicetur ho-
 norē, tu eum iugulasti, de quo certe cōtrouersum esse po-
 terat, tyrāni nomine censendus esset necne, eum de quo
 nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudēs exci-
 disti à præmio: sin metu, multo minus etiā causæ est postu-
 landi muneris. Verum illud tute uehementer iorgebas, uti
 prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandē erat
 istud tuū consiliū, quū tibi sic in manu esset, nō toto metu
 liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, et uerum cer-
 tumq; tyrānum relinquere? intelligebas (ut ais) omne ne-
 gocium cōfectum extincto iuvene, propterea quod modis
 omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem
 gladio necem conscisceret. Videte iudices in manifestissi-
 mo mēdacio, qua rima conatur elabi, nisi diuinādi scientiā
 cōmentus fuisset, nō poterat hinc explicare sese. Siquidē
 hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nō-
 nullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri.
 Nunc quid impudētius? quid uanius? quid ueri dissimilius?
 quàm assuerare, id certū præscisse te, quod tale sit ut qui-
 uis alius exitus potius fuerit expectādus? An cōiecturis es
 assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici
 coniecturis

coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareret? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates presensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat, quam ut filio uellet esse superstes. Nonne sentis hæc adeo non esse nature rerum cõsentanea, ut iam omnibus uideantur esse cõsultata, uel priusquam refellantur? Vtrum seni mentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atque ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quare erat quod usque adeo diffiderat? Quasi uero tyrannus uiribus duntaxat unius hominis, ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateque contineatur, quæ omnia si magis in senem quam in adolescentem competunt, quare tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusque in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicum administratur. In militiæ duce quantum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto multo minus. Cur magis illi terret ademptus filius, quam extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesque, qui non solum tyranni partes adiuuabant, uerumetiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis

non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimium scire negligatur. Vsq; adeo ne senem crudam uiridique (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus e uita sibi migrandum duxerit? praesertim quum ille patris dominatum nihilo reddiderit tuiorē, sed multo inuidiosiore, idque ob libidinem, atque etatis insolentiam temeritatemque, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabiliendam tyrannidem filium e medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrānis, hoc minus est inuidiae obnoxia, magisque tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maxime tyrānos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erāt collocata. Sed tenerius adamabat filium, quam ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyrāno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usque adeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere commode quauerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus. Tyrannus neque quid natura, neque quid pietas, neque omnino quid sit officium nouit. Exiit haec omnia, simulatque tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, et tollere nondum expedit, aut quorum opera ministerioque ad fulciendum imperium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios,

pios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandam charitatem efficacius morū similitudine. Atqui ne improbi quidē illi chari sunt, nisi quatenus adiuuāt, adeo ut præposterum, uel peruersum potius quendā Stoicū tyrannus exprimat. Neq; enim quisquā tam Stoicus fuit, ut æque uacaret omnibus affectibus atq; tyrānus: hoc modo illos discernit, quod philosophus honesto metitur sua consilia, hic cōmodo. An ille ullum pietatis igniculū in quēquā mortaliū sentire potuit, qui in patriā uitæ parentem altricemq; quā in cœlites omnū bonorū autores tā sit impius, ut illā crudeliſſima opprimat seruitute, horum phænā despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nōnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrannicum peccatus, hoc est, ignem in flumē transferre, an tandem persuas debis illud, usq; adeo indulgenter illum adamasse filium, usq; adeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel contulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorū necē sibi fatū accersuerit? Naturalis hic dolor, & quē nemo serē non modeste ferat. Priuatis parentibus uel indulgentiſſimis, muliercularū intemperatiſſimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortē satiffacturam esse tu Lynceu præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrānus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgētia materculas omnes, qui tibi cōpertū esse potuit,

utrò se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationē? Quo diligebat impotētius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maxime uellet esse superstes: uel ob id deniq; quo ueter ē illā irā, nūc filij nece acerrime exasperatam, irritatamq; Reipu, supplicijs saturaret. Quod si aliās uite pertesum fuisset, hæc nimirum una causa poterat illū in uita retinere. Quid autē senili animo uindictæ cupidius? An nescis quā impotētes ætas illa cōcipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incēdio, si quādo atroci insigniq; cōtumelia laceffatur? Que uero potuit esse atrocior, quā filij cædes sic amati, ut tu quidē ais? Hæc nimirū quicquid in illo fuerit unquā crudelitatis, quicquid scuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorū fames, deniq; si quid tyrānicum, id omne semel de integro poterat excitare quasiq; renouare. Mitiora etiā aīalia, data orbitatis iniuria, in rabiem solet agere, & tu tyrāno (quo nullū animal immitius) nihil tale metuendū esse certissimus augur existinasti, quod in Tigribus uidemus euentire? Quod si tibi uni compertū erat tyrāno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut scruissima illa Tigris, raptō catulo, in rabiē uersa, in miserā hāc ciuitatem dilaniandā discerpendamq; insiliret? Id si nō euenit, magna dijs gratia, tibi magnū debetur malū: qui quantū ad te pertinet, tam diram beluā in nostrā capita fortunatq; immiseris. Elige nūc utrum malis, an uerū fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus cōmune, an cōfingere sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delicias. Certe neutro modo tua constabit diuinatio: que nisi constiterit,

non est

non est quod ad eius rei laudē aspīres, quae fortunae cōmoditate te imprudente euenērit. Postremo donemus & hoc tibi, ut praesciueris, & certum praesciueris, deo uidelicet quopīa te certiorē faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si nō praesciueris, quū praescientiae tuae fidem legi facere non possis. Profer quibus praedixeris id euenturū quod euenit: doce quis deorum quādo isthuc tibi praeuēciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquā rem feliciter euenisse uideres, tum demū post factum uates esse coepisti, quē admodū uulgo tum fieri, tum dici cōsueuit, post euentū stultos etiā sapere: & quo fortunae beneficium uerbis in te trāsmoueres, trāgēdiā istā nobis cōmīnisci coepisti, causas reperisti, quibus praescisse uideare. Sed dii boni, quā nō bonū poētam te praestitisti, qui tam incōsistentia, tam cū natura pugnantia finxeris, seuissimū tyrānū ob pietatē erga filium ultro uitā fugisse: ob unius capitis necē tutum sibi nō putasse in uita cōmorari, quum omnia superessent, quibus tyrānis & paratur & obtinetur sublato eo, in quo omne tyrannidis praesidiū collocarat, repente rebus suis diffisum, ad inferos abiisse. Age, mitte nunc argumenta, haec omnia uera, nō ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidē ullum habent ueri. Si mihi ex omni hominum memoria uel unū tyrānum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut nō spadones ac pellas longe pretulerit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet obseruaretq;: q sic illis sit filius, ut nō in barbaris quibusdā latronibus, ac seruis stigmaticis plus quā in illis fiduciae posuerit. Ego tibi p multos referre possum, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo

q 5 metuerint,

metuerint, ut ne cibū quidē unā capere uellent: adeo diffi-
 derēt, ut tū demū se tutos esse putarēt, si quis illos è medio
 submouisset. Nullus inutilior tyrāni satelles quā filius.
 Ex extrema barbarie cōductitios mauult ille sicarios, fugi-
 tiuos, homicidas, sacrilegos: his uitā suā mauult cōmitte-
 re, q̄ sua patria frui nō possint, & alienam euertere gau-
 deāt, qui barbaricis serinusq; uiribus antecellāt, & gigā-
 tes illos impios referāt, q̄ propter animi cupiditatē nō dif-
 ficile ad quiduis periculi suscipiendū perducūtur, & pro-
 pter ingenij feritatē à nullo facinore abhorret. Hi sunt ido-
 nei tyrānorū ministri, hi fiducia, munimentū, presidūq;
 tyrānidis multo tutissimū: hos si qs ademerit, causam uo-
 deatur de disse, quor̄ rebus tyrānus diffidat. Nā filius qua-
 tandē ratione dominatū sustinebat: Aetate? at utilior etas
 grādior. Robore? unus erat. Prudentia? magis sapit sene-
 cta. Custodijs quas obtinebat? at si aduersum patrē obtine-
 bat, mors illius seni etiā optāda. Si patris nomine, qd̄ nisi
 unus satelles adēptus erat? Nā custodie quò deficerēt, nisi
 ad cum cui alebātur? Tutior igitur erat futurus tyrannus
 amoto filio. Res enim tyrāno suspecta, filius uiolētus &
 insolēs, propterea qd̄ reliqui illi Barbari solo lucro cōtenti
 sunt. Filius illud premiū spectat, tyrānidis successionem.
 Nec ullus pietati locus, ubi mentē possidet dira regnādi li-
 bido. Ibi cōtemptis naturae legibus, & filiū horret pater,
 & patris interitū optat filius. Sed dicturis iam dudum, ne-
 scio qd̄, mane, praesensi, nihil inexpugnatū omittā, urges.
 Nisi praeter modum adamauit filium, nisi diffusus est, quor̄
 sibi mortē cōsciuit? Isthuc uero merito demirādū, quippe
 quod praeter omniū, ac tuā etiā spem euenit. Verum ego
 nihil

nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationē reddā, quid illi dii in mentē immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis cōiecturis hūc exitū certo praescire potuisse, quantūlibet amarit filiū: tamet si causa non admodū obscura. Iam deorū si qui fuerūt huic infensi. Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra cōmouerant: aderat illud fatale tempus, quū impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorū poenas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erytnes, aderant Furiae, facibus ex hydriis oībus armate, hae illi mentē ademerūt, hae uanā formidinem incusserunt, hae attonitū ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitratur quàm fugisse, qui filiū peremerat, quàm una cæde cōtentū fore, qua quidē una in re iure potes gloriari, quod tyrannū uehemēter se felleris. Virū esse putabat, qui hoc facinus percogisset. Credebat esse talē, quales audierat esse solere tyrānos, qui magno sua uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui nō adorirētur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terribulis exagitabat. Arbitratur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatē illam fatalē, quā nemini nocētū uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorū bonitati debetur, quorū tu id phaleratis dictis in te trāsferre conaris? Vbi discrimen erat subeundū, ibi fugitabas: nūc ubi res praeter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunae laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse cōsequutum, pone tyrānum ira percitū, passim ciues ad exquissita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere,

agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non fines, opinor, eorū malorū causam in te tanquā in autorē referri, et fortunæ argumēto culpā deprecaberis. Negabis tibi imputandū esse, si qd fortuito præter propositū euenerit. At nunc nonne iniuriū est, ut quod boni, fortunæ cōmoditate præter spem euenit, id totiū in te uelut autorē uelle trahere? Etenim te nihil expectasse minus, quā id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo cōscendisses arcem, ut filiū, nō patrem occidisses, credi poterat te talem quandā spem animo cōcepisse, nūc casu nescio an metu potius in iuuenē incidisti, et tū deniq; diuina ista mēs et futurorū præsaga, sed quæ nō nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quū esset fugiendū, ibi demū iudices in re tam tumultuosa, secū uelut ociosus cōsultare cœpit, utrū senē sua dextra dignū existimaret, ibi demū præuidere cœpit fore, ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo cōmentū tam impudēs iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea pinde descripsit, nimirum (ut iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentē uenerit tyrāno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præscisse se, quod esset euentu cōsequenturū, et quod non uideris, id ita narrare quasi uideris. Quāto melius tuo cōmento, id est, fabulæ suæ fides cōstitisset, si ita finxisses, te quū perempto iuuenē, stricto gladio ad senē ire destinasset, repente à tergo adfuisse Palladē illā Homericā, et iā euntē capillis reuocasse te: uetuisse ne tam luculentū facinus senili cæde obscurares, sese citra tuā operā curaturā, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil

nihil tenebrarū offunderet, sed multū etiā adderet lucis: dehinc abditū te per rimā cōtemplatū, uel (quod est te dignius) repēte deā sepsisse te nebula, ut tyrānicæ necis tuus & ociosus spectator assisteres, nec prius illinc discessisse, quā negotiū omne cōfectū uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malū poētā te præstitisses. Sed ocium, opinor, nō suppetebat ad oēs fabule partēis cōmode tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium postulandū rapiente. Nūc uel ipsa te prodit incōstantia, figmentiq; coarguit. In arcē ascēdisti, quo tyrāman occideres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negotio subito nescio quis deus oculos tibi restituit, ut uideres futurū id quod accidit. Porro si ueris fidē facere uoluisses, narrare debueras quēadmodum noturnus explorator furtim arcē cōscenderis, in ædes clanculū irrepseris, forte fortuna obuio nemine, nō dicā ut tolles aliquid, sed ut experireris, si quod tuto facinus posses designare: hæc moliēti cōmodū fauisse fortunā: itaq; quoniam adolescentē solum atq; incustoditum offendisses (ut est ea nimirū ætas securior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrānis iam magnam metus partē exuerat) tum haud scio (ut mores illius erant) multo uino sepultum, atq; immodica libidine defessum, fortiter iugulasse scilicet, & somnum illi cum morte, id est, germanū (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul stridere cœpissent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugisse, ut non uacaret gladium è uulnere tollere, quem nec parricide, nec sicarij solent relinquere ne deprehendantur: Interea domi latitasse

tasse te, iam dudū de fuga cogitantem, & longinquas ali-
 quas, semotasq; mūdi latebras animo circūspectantem, in
 quibus abditus posses irritati patris seuitiā fallere: iamq;
 te ad spontaneū exilium accincto, repēte in uulgus exiisse
 famam, liberam esse ciuitatem, tyrānum unā cum filio iu-
 gulum, reliquos metu fugisse, autorem ignorari facino-
 ris: Ibi repente ad nouā tuę fabule catastrophē, immu-
 tasse te animum, & qui prius de salute fueras sollicitus,
 protinus ad præmij spem arrectū fuisse, lucriq; auiditate,
 priusquam tibi satis esset excogitata ratio, qua totā huius
 inopinati cuētus laudem in te traduceres, profilisse in me-
 dium: id quod uidimus, clamitasse tuum illum esse censem,
 tuū facinus, non unum præmium tuę uirtuti fore satis. Hęc
 nemo non credidisset, sunt enim rerum naturę cōsentanea,
 usu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedu-
 lo quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis præscien-
 tiam niteris persuadere, quā multa cōminisceris, non dis-
 cam tota facie à uero distantia, uerūctiam cum sensu com-
 muni, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum
 tyrānum tam materno filium adamasse, ut sine eo uiuere
 noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse cōsternatū, ut in
 uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse
 nullas circū se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse,
 ut tam chari pignoris trucidata cede nō potuerit ad ultio-
 nem inflāmari: tā inualidū, ut tua dextra fuerit indignus:
 tam inermē, ut ni tu illi gladiū reliquisses tuū, defuturum
 fuisse, quo se iugularet. Non uides quā nō competat tam
 insignis in tyrannū pietas, tam secūra in eā etatē fiducia,
 tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus
 præsidijs

praesidijs munitū, tanta cōsternatio in hominē tot pericu-
 lis exercitatisimū, tāta imbecillitas in iratū? Quid igitur
 erat, quare tu senē illū tantopere cōtempseris, ut indignum
 habueris, quare tua ista magnifica dextera iugularetur? Tūne
 indignū iudicabas quē occideres, quū eū Resp. nō putarit
 indignū quē formidaret, quē maximo suo cū dolore ferret?
 Nō talē illū iudices, nō talē sensimus, ut cuiquā cōtēnen-
 dus uideri debuerit. Neq; tu eū unquā contempstisti, nisi
 forte contēnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis
 refertā, sciebas superesse satellites, quorū uel unus (si seni
 uires deerāt) sufficiebat iugulādo tibi. Non ignorabas (id
 quod nemo nostrū nescit) quantū uiriū illi partim exerci-
 tatio, partim ingenij feritas etiā in illa senectā reliquerat.
 Tum nō te fugiebat, frigidū illud senium sic interdū acri
 dolore inflāmari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sepe num-
 mero fuerit intolerandū, si quando solitū illud robur quod
 aetatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu
 recanduit. Quis autē tam inualidus est, ut non illi pudor,
 ira, dolor ingēs uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quare
 tu filiū quā patre malueris occidere, quod illum inopi-
 nantē, inermem, dormientē fortuna obiecit. Cum hoc pu-
 gnandum erat, armato, uallato, irato denique. Hoc erat
 quare gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidē mora-
 ri tutum dum reciperes, metuēs uidelicet ne tantillū sarcina-
 ne te redderet in fuga tardiolem. Reliquisti inātus, quo
 tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quā deprehē-
 di. Neq; ego nunc formidinē tuā accuso, imō miror magis
 quod pedibus consistere, quod fugere potueris, quū audire-
 res moueri tyrannicā familiam, stridere arma: intelligeres
 tibi non

tibi non cū puer o, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis: demiq; cū rabioso patre dimicandum esse, nō quod illum usque adeo filij mors cōmoueret, sed quod arbitraretur, & haud scio an uere se petitū fuisse, dexteram tuā errasse tantum in filio. I nunc & spera, nō dicam hos iudices uiros omniū perspicientissimos, sed uel è media plebe quēquā esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui nō planè odoretur, persentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëta solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationē arte quadā induxisti, quo præsentionem tuā iudicibus probares, sine qua uidebas præmiū obtineri nō posse. Sed occasionē, inquit, ministraui paterna mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium, uerumetiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma decorū consecratur, dominus pro deo presenti colatur. O hominem suauē, si has spes uere cōcepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Itāne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in sylvam ligna portanda putasti? Nisi forte tuū illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primū, gladium reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, nō in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interrim decimor, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus

matus reliquisti, quem postea receptū optabas : reliquisti
 rem ancipitem. Quid si tyrānus illum eundē ense in ci-
 uium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex
 huius urbis iuuentute adolescētes filio suo inferias mactas-
 set? Si tyrānū occidisti, quia tuo occisus est gladio, & ho-
 rum omnium indigna cades ad te pertinebit: quippe cuius
 ense peracta est. Id si nō euenit, nihil ad te pertinet, nam
 anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est:
 si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit impru-
 dens: sin male, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uac-
 cat, qui periculosam ministrat occasione: quæ si feliciter,
 mirentur omnes: sin infeliciter, merito accidisse dicant. At
 quāto probabilius erat futurum, ut tyrānus tuo ense alios
 in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus resillere
 uerbis, quā necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum
 id mihi propositum est, nullum illius argumentum nō ex-
 cussum, nō exagitatū, nō reuictū prætermittere. Quare
 queso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patiēter atq; attē-
 te cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deiicio. Hic
 sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Neq;
 gabat uitari posse, quin præmium deberetur quod patri
 necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc
 opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe neca-
 to filio. Nam ita in legibus dissertū aiebat, nihil interesse
 utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat.
 Addebat, equum esse, ut quum in maleficijs causam dan-
 tam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem
 obseruarent in benefactis ad præmium. Hæc aiebat memi-
 nisse sese in legibus esse disputata, illud addens Thraso-

nicum, nisi sibi diuturna seruitus legum memoriã obliterasset. Non tu legũ oblitus propter diutinã desuetudinem, sed nunquã quid sibi uelint leges inquisisse uideris. Bis enim hic erras, qui neq; causæ datæ rationem, neq; dantis animũ discernas, id qd' legibus traditũ est, nec animaduertis longe diuersam esse rationẽ maleficij & beneficij impunitãdi. Quid ais noue iuris interpret: itã ne satis esse iudicas uel ad poenã, uel ad premiũ, qualẽcũq; quomodocũq; causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladiũ illum dederit, quo se postea confodit? Atqui hanc laudẽ nõquã ille sibi uindicasset: tamet si probabile uideri poterat, in eum usum hosti ab hoste datum fuisse ferrũ. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad poenã uocamus, uel ad premiũ, quoties armis in eorũ officina perfectis, aut iugulãtur ciues, aut seruãtur? Postremo quare hoc quod tu petis premium, nõ ensis istius tui opifex petit potius? Tyrãnus gladiũ erat habiturus, te nõ porrigente: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi ministrasset. Age si telo inter uenãdum temere misso, forte tyrãnum uicinum interfecisses, clamares tibi tyrãnicidæ deberi premium, an potius nihil tibi deberetur laudis, qd' imprudens & inscius iaculum torfisses? Imò in ius potius uocãdus esses, qui nisi teli temeritate ciuẽ (qd' in te fuit) occideris: nã qd' in tyrannũ incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinũ lenæ ac suauæ, quale Poliphemo dedit Vlysses, tyrãno uẽdidisses, atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset, eaq; re concepta febri decessisset, aures ne caupo, uini titulo tyrannicidæ premium flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulẽtum, uinoq; madidum

madidum exploderet? Ceterum quanto frigidior titulo nunc idem postulas? Vt cūq; coniecturis præcipi poterat: ut etas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam consequeretur morbus, præsertim in sene: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim antehac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum esse: probe callere palatum domini, medicos interdiceret cibum, quo tamē ille oppido quàm lubens uescatur: interminari morbum capitalem, ni temperet, id te non fugere, eum cibum tu arte tua, cupedijsq; & condimentis magis ac magis illecebrosum reddis? Consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum profiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide præmium postulabis? Mortarium, tonsillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidē expugnaueris? Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamē ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quo pater ultro uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneã. Accipe exemplum tuo similius, quàm ouum sit ouo (quod aiūt) simile. Quid si tyranni amicum, quã ille misere ac perditate deperisset, occidisses: eaq; cognita re tyrannus sibi uitam abruperet, auderes ad præmiū aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt,

quàm filios, nemo tamē tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuū factū periculosum & anceps dicerēt : oēs fortune gratias haberent, cuius cōmoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abūde magnū præmium existimaret, si cōmissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputādi maleficij, & asscribēdi beneficij rationē cōueniet distinguere, deinde cause equalitatē, postremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendū præmium, quàm ad infligendā poenam, id in priuilegijs, quæ in exemplū nō uocātur, fortasse locum habet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidē (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex nō minatur poenā: paucis benefactis præmiū ostendit. Tum in maleficijs etiam conatū simplicē supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atq; instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nō tantum casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfactis legi, nisi bis accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat tibi nihil ad scelus defuisse, præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam & animū expendit. Si animum uitiosum comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat animū & euentum ad poenam cōmerendam sufficere.

sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non cōsequitur euentus: lex quasi cōmuet ad id, & nō putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est cōsequutus, etiā si de animi uitio doceri nō potest, tamen temeritatis & negligentie nomine poenā irrogat: partim propter suspectā dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudēs feci, discātq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentē noxæ causam dederit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidē id supereditauit, sine quo bellum geri nō poterat. Aut si quis inimicū suum per dolum nauigio solutili imponendū curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenū ponat, futurum sperās ut eo hausto pereat. Tametsi non bibit ægrotus: tamē ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitiosam animi uolūtatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cū lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: non effugiet temeritatis crimē, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu te met exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui dānum dederis. Ceterū quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum est, cum lege tibi res est. Neque tibi tua patrociniabitur

imprudentia: quippe que culpa temeritatis non uacet. Si
 quidem in te fuerat praeuere, quod probabiliter poterat
 praetimeri. Vides quanto discrimine distita sint, inter que
 tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad
 praemium, quod ad poenam, idque non a malignitate legum la-
 toris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim a
 legum officio. Deinde discernitur animus, causa data iudici
 catur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam,
 qua tuum facinus aestimari uis, expendamus. Finge te cer-
 tam, inuitabilem mortis causam tyrano dedisse, sed impru-
 dentem, nulla tibi sit praemij petitio. Quis enim insciens be-
 nemereri dicitur? Fortibus uiris praemia dantur, non fortu-
 natis tantum. Nam euicimus iam dudum opinor, ne posthac
 affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necem con-
 scisceret: quod euentum ne uates quidem quisquam praescire
 poterat, tu nec suspicari. Imo postea quam rem plenam di-
 scriminis, fortunae arbitrio commisisti, quia bene successit:
 hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, te-
 meritatis poenas eras debiturus. Neque enim tibi succurre-
 ret inculpata ignorantia. Quid enim aequae formidandum erat,
 quam ne tyrannus, simulatque occiso filio se peti insidijs
 persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iam
 ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non ido-
 neam, uerum etiam periculosissimam reip. Vin hoc tibi argumē-
 to euidentissimo demonstrari. Finge te quempiam e ciuibus
 uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo
 fecit tyrannus. Vtrum tu duplici caedis crimine teneberis,
 an simplici: Simplici opinor. At uxor ex mariti mortem im-
 putabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atque
 his ferme

his sermè tuis argumentis utetur. Indulgētissime filiū ad-
mabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se
oblectabat, atq; hæc de priuato sene cū fide dicet, quæ tu
de tyrāno nimis dure (ne dicā ridicule) dicebas. Addet ea
te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus.
filiō, in quo uno omnia uitæ oblectamēta collocarat. Non
tibi de fuisse iugulādi senis uoluntatē, sed hoc tantū egisse,
ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuū ple-
nius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasses,
in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto
sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negotio: Et ta-
men negabis paternam necem ad te pertinere: atq; animi
suspicionē, causæ qualitate purgabis. Negabis causam ido-
neam fuisse, quæ ille sibimet manus adferret. Te nec præ-
scire, nec timere potuisse id, quod sit cōsequutū: quod ra-
rum extet exemplū patris, ob filij necem sponte fugiētis è
uita. Alioqui futurū fuisse, ut et mater sibi fatum accerser-
et: quippe quā impotentius amare sit consentaneū, ac mi-
nus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non du-
bitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum,
et prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ua-
let, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualet,
ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis sus-
spicione, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis
multo minus idoneis propter personā tyranni, uideri uis
non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerūctiam certū
præscisse. Ibi temeritatis postulari nō poteras, propter
ea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea
non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur,

et legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus: quod ciuitati citra causam idoneã, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiã si mater quoq; et filie, et sorores, et tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum reip. periculum et uerteretur, et pratimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartũ illud presidiũ iudices, quod iste tutissimũ, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nõ solum sit nõ habiturus, quo tyrannicidij et huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiã latebrã inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnã effugiat, quo nimirũ intelligat, quã nõ inimice, non curiose (ut aiebat) secum agã: ut quum possim in crimen ac pœnã uocare, sat habeã ab honore nõ promerito secludere. Ait sibi deberi prœmium, uel ob hoc uno nomine, quod inuenẽ occiderit, iam plusquã tyrãnum, tum tyrannidis paratum heredem, etiamsi hunc euentũ dij nõ dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratã impudẽtiam. Tu tibi prœmiũ peteres, si tyrãnum sue furie non essent ulte? Dij quid uis potius dederint, quã istuc quod tu fingis. Sed tamẽ fingamus interim oratione, quandoquidẽ id tuto licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Tũ ne, inquã, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannicide prœmium peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset resp. que dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Arcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimũ carnificem pateremur: et tuum caput ubicunq; terrarum latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia,

tantia, uel precipiti magis lucri cupiditate in tantam ma-
 lorum tempestatem cōiecisses. Sed re filius erat tyrannus
 (inquis) patri præter inane nomē nihil erat reliquū. Quid
 ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam
 de patre nemo unquàm dubitauit, quin tyrāni uocabulum
 mereretur. Quādo autē antehac unquàm fundo auditum
 est, duos una in ciuitate sedisse tyrānos? id quod magis etiam
 natura repudiat, quàm eodē in corpore gemina capita. In
 ijsdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armē-
 tis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris nō cōue-
 nit duobus inter se leonibus: et tyrānus (quo nullū animal
 effertius) parem in eadē urbe patitur? Non uides neces-
 sario fieri, ut è duobus, aut alter alterū oppugnet, aut al-
 ter alteri cedat? Vtrū tu fuisse maus in patre, an in filio?
 Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à
 Repub. premium postulas? Tyrāni partes adiuuisti, non
 recip. Sin patri cessit: quid tandē illū uocare potes, nisi ty-
 ranni uel præfectum, aut satellitē? Quādoquidem seniori
 tyrānicam appellationem ne tu quidem audes detrudere.
 Verum ut quoquo modo tyrānidē omnem in adolescentē
 oratione deriuares: quàm multa tu quidē nō ex re, sed pro
 cause tue cōmoditate cōminiscebatur? Ceterum quàm in
 his confingendis decori, quod in personis situm est, nullā
 habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabu-
 lam senem iam etate mitem, et qui omnē tyrannidis acer-
 bitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, que na-
 tura acerba, tempore mitescunt, et in alium abeunt succū.
 Porrò iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyranni-
 dem, iamq; patri uiuo succedētem, Priuatus paterfamilias
 r 5 non fert

non fert filium se uiuo successorem: & tu uis istuc credi in
 tyrāno? Ille nō sinit ullū ē liberis rem domesticā ex animi
 sui libidine moderari: & tyrānus sese ueluti abdicās impe
 rio, negociū omne in adolescentē reiecerat? Non dubito,
 quin & ipse uideris, quā dura sint ista, & quā à cōmu
 ni sensu abhorrētia. Verū quid faceres, nisi tales personas
 inducisses, exitū inuenire tragœdia tua nō poterat? Que
 so te, an unquā auditū est tyrānū etate mitescere? Quā
 do tu desines ea que sunt priuatorū, que bonorū princi
 pum, tyrānis tribuere? Ut eodē igni cera mollescit, limus
 durefcit: ita etate pleriq; reddūtur mitiores ac tēperatio
 res, tyrānus magis ac magis exasperatur. Ut tempus non
 nullis pomis amaritudinē adimit, ut uinis nōnullis acorem
 cōciliat: itidē tyrānis nō adimit seuitiā etas, sed exagge
 rat. Vis ipsissimā tyrānici ingenij tibi demonstrē imagi
 nem? Spinam cogita, que quo magis senescit, eo pungit
 acrius. Echinos cogita, qui quo plus habēt etatis, hoc te
 sta sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla
 uitia senecta uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura
 irritat, nōnulla parit. At tyrānorū mentibus ad scelus, ad
 crudelitātē nātis, scelere & immanitate imbutis atq; edu
 catis, præter uitiorū omnium incrementū adferre senecta qd
 potest? Nisi forte libidinē adimit? Quāquā ista tyrāni
 dis quantula tandē est portio? Sed esto fuerit sanē propter
 etatem ad uoluptates segnior, uerū erat fastidiosior: unde
 fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum auidior. For
 tasse pauciores huic execabantur ephebi, sed insigniores.
 Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores.
 Quor non autem & plures? uidelicet quo simile fastidium
 optione,

optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi
 testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna
 praestantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosis fi-
 ni senis cupiditate metuebāt. An tu putas unā cum uiribus
 senescere libidinē? Multo secus habet. Imò quantum etas
 improborū hominū facultati detrahit, tantū adijcit cupi-
 ditati. Quāquā tyrānicū animū his in rebus nō tam uo-
 luptatis usus capit, quā nostra delectat cōtumelia. Ut fri-
 geat in senē tyrāno Venus, certe seruet uigetq; malitia,
 seuitia, nocēdi libido. Postremo totū illud uitiorū agmē,
 quae propria tyrānorū sunt, cupiditas, rapacitas, impro-
 bitas, impudētia, impietas, iracūdia, uiolētia, impotentia,
 suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, imma-
 nitas periuriū. (Quid aut oportet omnia cōmemorare no-
 bis omnibus heu nimū nota?) horū inquā nullum nō etate
 fit acerbius, propterea quod iuuetā nō unquā natura bo-
 nitate uincitur: praeterea quaedā mala nondū didicit: at se-
 nectā, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris
 ingenij à natura insitū est, id omne multo ac diuturno fla-
 gitiorum usu penitus exiit, & prorsum in inhumanissimam
 quandā feram abiit. Id ita euenisse, iudices, in execratissi-
 mo illo senē, quid ego coner arguentis docere, quum sua
 etiāq; memoria abunde satis exemplū suppeditet? Quod si
 iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutēs im-
 perio: num tu hūc continuo tyrāni nomine donabis? Ergo
 ex eadem tyrannide sexcentos tyrannos facile reddideris.
 Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum
 mancipium, qui non ipse penē tyranno sit ferocior, uiolē-
 tior, sceleratior? Filius, inquit, emoluentis imperij po-
 tiebatur:

tiebatur: patri præter nomen nihil cefsit. Quasi uero non
 fit istuc omni tyrānidi cōmune. Longe minima fructuum
 pars: qui solēt ex tyrānide capi, ad ipsum redeūt tyrānū.
 Quēadmodū in latrociniō fieri cōsuevit: præde cōmuni-
 ter in omnes distribuūtur, uel in eos potius quorum opera
 capiūtur. Alioquin nō cohereret cohors illa scelerata: nisi
 dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quā
 sibi ipsi. Solū nomen sibi proprie uendicat. Et in nullos est
 tyrānus indulgētior, quā in scelerum ministros: quippe
 quorum opera sentiat suam imperiū cōtineri. Proinde sub
 unius umbra satellites omnis: omnis minister, familiaris, le-
 no, Tyrānidem quandā in ciues exercet. Ridicule fecerō:
 si hoc quoq; coner argumētatione probare, iudices. Vidi-
 mus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutine calami-
 tatis memoriā, tam pauculi dies oblitterauerūt. Neq; enim
 esset res usq; adeo misera tyrānis, si unius modo foret to-
 leranda uiolentia, Quot ferendi latrones, quot sacrilegi,
 quot ex extrema barbarie aduene, feris quā hominibus
 similiores? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannum
 sceleribus suis gratiā promeritos esse, quo nimirū hoc no-
 mine metuātur à ciuibus. Horum igitur unumquēlibet ty-
 rannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicide
 premiū petes? Non in tantū omnem exues pudorē opinor.
 Sed pater etate fessus, omnem dominatū in filium transtu-
 lerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis
 uolentia committebatur. Sed istuc quantum absit ab ima-
 gine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? Quis tam obli-
 uiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi com-
 plures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad
 hæc, uen-

haec, uerissimum est nullius insolentiam minus appro-
basse senem quam filij, uel quod odit omnē tyrānidis affe-
ctatorē omnis tyrānus, uel quod intelligit ex illius facinor-
ribus longe plus inuidiae, odijq; sibi conflare (Callidissimi
autem tyranni est, eatenus legitimū imitari regnum, qua-
tenus obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessim-
us, tamen liberorū nomibilibus offenditur uitijs, & ad crua-
delitatis ministeria alienis quam suis uti mauult. Quod si
clam patre rapinas, raptus, atque id genus facinora desi-
gnabat filius, profecto nō tyrānum agebat, sed insolentem
satellitē. Sin approbante patre, quasiq; per illum exer-
cente tyrannidē, utri tandem par erat imputari commissā,
huic per quē gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq;
hiebat? Non arbitror obscurum, quā huic cui in manu
erat, nutu ne fierent, uetare. Quid autem non agunt per
alios tyranni? Nam ipsi quidē neq; pueros emasculāt, neq;
uirgines abripiunt, neq; proscribūt, neq; bona diripiunt,
neq; phana dissipant, neq; hereditatibus manū iniiciunt,
neque compilant ararium, neq; tormentis excruciat, neq;
quenquam iugulant, neq; armis uicos expugnant, neq; in-
ciendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per mini-
stros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia
competit, in unum occidendum lex premium instituit, in
unum stringendi ferri ius facit, illos suae cognitioni reser-
uat. Quorū ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud
atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uoca-
bulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti cly-
peo, tota illa perniciosissimorū hominum colluuiēs latitat.
Arbitror uobis, iudices, sepe manero auditū esse, id quod
eleganter

eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis nō longas modo, uerum etiā plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrānus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, cētenis capitibus, centenis linguis, cētenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi cōstat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quā quiddam omnibus ex membris aggregatū, ita in tyrānide unum quippiā est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullū aliud membrū, contineat autem uniuersa: at ita cōtineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrānus uocatur. Proinde exaggera quātūlibet iuuenis insolentiā, uolentiāq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nōmines licebit, aut si manus dextram: aut si ne id quidē satis, præcipuū tyrāni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquā potes. Vnum enim illud portentū tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unum forti cui permittit occidere. Non uult te in oculū aliquē inuolare: non sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam cœsnet, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ: ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedant: pro una rescissa dextera, multe robustiores subpullulent: unius uitæ te dōminum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanctur.

At quid

At quid ego tecum iam accuratis argumētationibus ago? Possū illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo telam quo capere. Iuuenē paulo ante magnū patris satellitē nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnē tyrānidē occupasse filiū: solius appellationis honorē cessisse. Qui cōuenit eundem & satellitem, & tyrānum appellari? Tum si cessit, nō igitur usurpauit tyrāni nomen. Contractus autē uerbis aut rati sunt, aut rescindūtur. Lex hac tecum formula cōtraxit: si quis tyrannum occiderit, prēmīū ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cōmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcumq; illud esset animal, quod tyrānus diceretur. Magnū (ut ipse fateris) satellitē occidisti, nō tyrānū: quid tibi cū lege rei est? At rē, inq; legis sequutus sum, non syllabas: cum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus heres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustuli, hoc lex sensit, huius rei autori prēmīum praestituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantū, quā graue, quā ferocē, quā sceleratum: satellitem tamē occidisti tyrannidis, nō caput: aut si caput, unum ē pluribus. Sed haec omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanē res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulū quoddā inane tyrāni: quē admodū in fabulis habetur, Echo nympham, nil aliud quā memram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? praesertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commentitiam interpretationem domi tuae natam in iudicium adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicam exemplum perniciosius induci posse iudico, quā si consuescant homines
calumniosi

calumniosi à præscripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisq; suum maxime idoneum cōminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quæri solere: nisi quum in scripto quiddā apparet ambigüe, obscurèue dictum: aut quum ex uerbis & euētū absurditas quæpiā extitit, eaq; manifesta? In priore nō ciusuis cōmentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sentētia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa cōpellit aliquātisper à legis uocibus deflectere: & equitatē iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaque periculum uidetis iudices: alterum ne superstitiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit, abducamur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omnes & iudiciorū religionem subuertamus. Quorum illud quidem multo leuius est: propterea quod uix unquam accidat, ut legislator obscure qd uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam exoriat. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimūq;. Etenim que tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Neque quisquam elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usque adeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiuinculam queat inuenire. Atq; ut cuique commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro Tyrāno satellitem, pro homicidio Tyrannicidium: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq;

fasq; litigatorum cōiecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maximopere cauendū est, ne sine grauißima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac nō periculosum modo, uerum etiā absurdissimū: quū legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mētem inducitur, nihil pestilētius. An credimus legis huius autorē usque adeo infantem, & uerborum inopem fuisse, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrānidem sustulerit, huic præmium esto, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totā Tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrānicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyrāno imputarētur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cæde totam Tyrannidem tolli uelit, nō multorum cæde reddi duriozem. Tuum erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quasi plumbeā quandā regulam ad tuum facinus accomodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hoc spectandum, iudices, quàm inuisus reipū. sit, qui occisus est, quàm maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpēdere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum,

s semel

semel uestris sententijs approbatum, deniq; premio compensatum, quo tandē licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyrāni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum cum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus nō placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionē, Sophistam quempiam aut sycophantam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouā legis interpretationē uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorē, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sepius & doceamus, & improbemus. Credite mihi, nō mediocre discrimen, neq; cōuenienter accipiendū, ut titulo reperto, priuatus hominē indēnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circūspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat tēporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrūq; pariter interimat, si argumētis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellēda. At ita si demonstrēs te mortem effugere nequissē, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vterq; tamē facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare

expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicā) ultro se-
 met reū facere cogitur. Quod si oīa cōstabunt argumēta:
 ita demum à lege dimittitur, ut uenia, nō laude dignus esse
 uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi
 suscepti magnitudinem lex præmiū quoq; proponit: at ita
 si eum quē tibi lex isto uelut insigni tyrānici noīs denota-
 uit, fortiter occideris: nō si scelestū alio scelere sustuleris:
 neque patietur te ius occidēdi permissum, latius quā ad
 unicū tyrāni caput trahere, nisi si quis obstitat, ut p illius
 necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iamq; hoc factū tuū
 secunda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse
 proxima uideatur: hostē in bello feriēdi facultas: quā tuā
 tamē libidini lex nō permisit. Nisi palām hostis sit decla-
 ratus, nisi in imperatoris uerba iurāris, nisi ille aciē edu-
 xerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurū est, hostē
 interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nā plus quā
 hostilia faciebat, nomen hostis tantū aberat, re hostē age-
 bat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem de-
 clarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerū ne serpat exē-
 plum, poenas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum
 est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uo-
 cabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi
 in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo
 cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles
 magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, ty-
 rannum appellare. Neq; uero sine grauissimis causis lex
 tot uinculis astrinxit hanc in uitam alterius licētiā. Per-
 pendit nihil maius eripi cuiquā posse, quā uitā: uidit in
 extinctū facile uarias causas confingi etiam impune posse,

quandoquidē ille nō sit refutaturus, qui iacet. Vidit quā multo titulus suum quisq; dolorē posset prætexere, si post occisum hominē ulla causa recipiatur, præter eas que legibus sint expresse. Quid quod grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitā eripiat: quā cōperta, quā multa requirit argumēta, quā multa concedit reo, quā maligne agit cum actore, quem nō nisi suo periculo uult accusare: quātū spaciū largitur ei qui desertur: quā liberam iudicium reiectionem. Quātum igitur à mente legis abesse putas, ut cui libet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusquā uitā grassari? Neq; ad rem pertinet, quātum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorē, ueneficum interfeci. Tyrānum lex iubet occidi: atq; hic unus multis tyrānis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad ista tā multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Nihil moror quā fuerit scelerosus, qui perijt: in unum tyrānū tibi ius fecerā occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, dānatus à me palām poenas dedisset, omniq; recipub. salubri exemplo fuisses. Nūc tu priuata libidine interficiēs, pro saluberrimo exēplo, perniciosissimū in ciuitatem induxisti, et legum instauratiōnē, à legis uiolatione auspicias: hoc est, malis malo mederi studes. An me clam esse putas, quā multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meae cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quare tu mihi præire conaris? quare nullo mandante

mandante magistratū occupas? et dum tyrānicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi quod mihi parere recusat, et praere conatur? Ei demū ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenē occidisses, quod nō alia patuisset ad tyrannū uia, darem ueniā necessitati: nunc occidisti, nō obfistentē, nō auxiliū ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cāde cōtentus discessisti, tyrānū nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: maluerā illū exquisitiōribus excruciatū supplicijs, exemplū omnibus adere. Neque haec dico iudices, quasi parum gaudeā pariter cum patre sublatū filiū: utinā eadem opera simul oēs sint oppressi, quibuscunq; tyrannus placeat. Sed quis prohibet, simul et gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplū trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolate maiestate. Non enim par est, ut cuiquā persona praeter ius extincti odiū in scelere suffragetur. Neque tam spectandū in quē cōmissum sit facinus, quā in quo exēplo cōmissum. Alioqui quur non eadem opera, fas sit in tyrāni nepotes, pellacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem uxor se penumero suggerit. Ad summā immanitatē nonnunquam libertus aliquis, aut uernula instigat: quur non et hos iugulas, si tibi ius est aestimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haud quaquam tibi ius sit occi-

denidi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos,
 curiam conatus sit incendere, imò qui iam cōpluribus lo-
 cis ignem subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri re-
 stinctum, autorem nō obscurū, uerum abditū latitare. Eum
 forte fortuna repertū, manu tua trucidas. Num lex tuum
 factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quā-
 to erat nocencior? Tanto nimirū, quanto est atrocius ci-
 uitatem semel funditus euertere, quā expilare: ciues uni-
 uersos uno igni finire, quā in pauca quedā scire capi-
 ta. Et tamē in unum tyrānum stringēdi ferri potestas pri-
 uatim permittitur. Illū deferendi modo ius habes? Hic in
 re tam aperta legis mētem calūniari, & nouo interpreta-
 mento tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, quā
 legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdā
 agere, quod tyrannus palām ac ui facere cōsueuit? In reci-
 pienda lege fas est populo causam, aequitatemq; legis ex-
 cutere. Ceterum receptæ, & longo iam usu cōprobate,
 simpliciter oportet obtēperare. Neq; enim existimandum
 est maiores illos nostros uiros, sine cōtrouersia sapiētissi-
 mos, ita sine grauisimis rationibus instituisse, ut priuatim
 interficiendi tyrāni facultas unico capite finiretur. Primū
 ad iugulandi licentiā, fenestram aperiendā ciuibus nō pu-
 tauerunt: deinde perspiciebant Tyrānidem fatale quoddā
 esse Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, quā
 male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi Tyranni
 ipsius cede. Quo submoto, uidelicet qui legibus impera-
 bat, non parebat: iam nihil opus esse priuata audacia, ni-
 mirum illis in Reip. administrationē uindicatis. Quod si
 Tyrānus in ius uocari potuisset, ne hūc quidē tue dextre
 arbitrio

arbitrio permisissent. Videbāt & illud: Tyrānidē nōnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum in-
 teresse, quod in monarchia populus regi pareat, rex legi-
 bus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex
 publicā spectat utilitatem, Tyrānus priuatim suam: unde
 publicitus expedit, ut Tyrāno ueluti principi legitimo ci-
 uitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui
 legum autoritatē in pristinū statum restituat, atq; id unius
 (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in
 fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus cor-
 ripiunt, legum prudētia consuevit uti: ut exemplo magis,
 quàm admissi talione morbo medeat: ne dum ciuitatē sa-
 nare studet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc est
 quod in seditionibus publicis nō nisi in ipsos autores con-
 suevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa cōmoue-
 rat, dari uenia: aut uix etiā dari uenia, q̄ in publico Reip.
 tumultu quietem egissent. Quæ potest aut pestis esse fata-
 lior, quàm Tyrānis? Quæ sese latius in ciuitatis membra
 diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio sincera
 potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorū, ære alic-
 no obstrictorū, scelere contaminatorum, barbarorū (nam
 hæc tota sentina hominum Tyrannide gaudet, ut in qua
 nullis maiora, quàm sceleratis sint præmia) bonos etiā ci-
 ues hoc malum inuoluit, dum uel timēt fortunis suis, uel re-
 ctum iudicant seruire temporis. In hoc itaq; rerum statu le-
 ges non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circum-
 spicienter agunt, intelligunt hoc hucus citra summā ciui-
 tatis perniciē exasperari non posse, unius capitis disspēdio
 cōmode sanari posse. Quare docto cuiquam medico præ-

mium ostendunt, digito demonstrant, quod membrū secari uelint, quibus abstineri. Caput indicarunt ille, tu dextrā secuisti. Ille Tyrānum, tu Tyranni satellitem occidisti. Quo premio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominē in extremum uitae discrimen adducat, quo qui hominē legibus uetantibus occidat. Neque ego nunc te cedis reum ago, aget alius fortassis, cuiuscumque lubitum erit: uerū illud modo cōsiliū fuit, ostendere tibi quā insignitae sit impudentiae in ea causa, tam eximiā tibi uendicare laudē, tam egregia poscere premia, in qua nequeas obtinere, si modo tecū exactius, ac seuerius agatur, ut grauis poenas effugas. I nunc et curiosum me uoca: qui tā cādidē, tamque ciuilitate tecū agā: ut quū te possim in graue discrimē uocare, sat habeā legis et Reipu. causam defendere, ne circūuēta premiū dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiā ipsi cupio persuadere: et facturū me cōfido, si modo tātisper animū possis attendere. Vin igitur, ut quemadmodū tu faciebas, itidem et nos summatim totam causam ob oculos reuocemus? dispiciamusque quā multa tuo in facto desiderētur ad id, ut legi satisfeceris: et quantum tu sis hallucinatus, quū multa diceres etiā superesse? Tria quedā requirit lex, et ita requirit: ut si quodlibet horum desit, aut poenā te, aut certe nihil gratiae debere se credat. Quorum ego nō unū aliquod, sed unumquodque deesse docebo. Quod si facio: utrum equo animo cedes premio, an impudenter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria haec tibi cōstiterint, nō est quod Tyrannicide premiū petas. Animus, uia, et effectus.

effectus. Animus duo quedā complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrānū per imprudentiam occidisses: si præter propositum, nō magis profecto præmium tibi debeatur, quàm si quis Tyranno amicissimus idē fecisset, nam idē potuāt accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris, ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrānum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiā quū tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrānicidij propositum in arcem nō attuleris, an allatū repēte mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quāquā isthuc leges nō ita ualde curiose pensiculātur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrānum interfecisses, quo Tyrānidē ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, Tyrānum occidisses, atq; id esset palām, num præmium auderes postulare? Quid, si latrones Tyrānum forte fortuna obuium obruncassent, num ad hūc honorē aspirarēt? Quid si quis Tyrāno priuatim insensu, magna te pecunia cōduxisset, quo ei Tyrāno uenenum dares, dedissesq; num, queso, tyrānicidæ præmiū postulares? Ego hic tecū nō ago cōiecturis: nihil dico in uitā tuā, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioquā tā gloriosus quicquā de ea ausus fueris dicere: illud unū affirmare nō dubitem, qui Tyrānū quū tuto licuerit, nō occidit, planè noluīt occidere. Qui eū occiderit, cuius mors extremū exitiū Reip. uideretur allatura, potius quàm ullā cōmoditatē: is aut priuatim dolorē ulcisci uoluīt, nō libertatem publicam uindicare.

care, aut emolumentum suū sequutus est Reipu. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo nō potest nisi gloriæ iciumio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest nō uideri lucrū sequutus, qui tā improbe premiū flagitat. An nō uides igitur quātopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, cum tu non solum uolens præteristi, uerum etiā periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eū tu maximo nostro periculo tui compēdij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucrū perinde ut uitæ contemptorē, magni tamen refert, qua ratione Tyrānidē tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, que tamē nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerū hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanē Tyrānidē, idq; noua quadā & inusitata ratione. Vides quā multa tibi dono. Tamē obsistam tibi, nec sinā ferre premiū, propterea quod ea uia sustuleris, que legi nō probatur, que nō expediat moribus ciuitatis, que nō sit forti uiro digna. Age quid si Tyrāni filiū infantem in cunis iugulasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quē certū præscire posses fore, ut necato puero, pater sibi mortē accerseret, atq; id euenisset, utrū te tanquā Tyrānicidā suspicret Respu. an potius tanquā immanē & ferū hominē excraretur, qui in eam se ueris etatē, cui etiā. ab

hoste

hoste armato parcitur, quæ leonibus etiã miserãda uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Resp. ceterũ exemplum haudquaquam probabit. Quid si Tyrãni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim cõstuprasses, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrãnidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Conferam tuo factio propiora. Quid si Tyrãni medicus quum esses, ueneno egrotanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrãnum sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te Tyrãnus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Deniq; si per magicas imagines, ac maleficas quasdã deuotiones Tyranno uitam ademisses: utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui Tyrannidem utcumque sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut consuescant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ; ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat: non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Quir ita? Quia pestilens exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla causa quantũuis honesta, sinit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nusquam non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti superatur in his, in quibus nullũ

petitur

petitur præmiū, quāto magis id fiet in his, in quibus sum-
 mū petitur. Lex triūphū statuit ei, qui certū hostiū nume-
 rum fuderit. Fuderit aliquis nō acie, sed aquis ex pabulo
 ueneno tinctis. Vtrū ciues hunc aquis oculis spectare po-
 terūt triūphantē, an potius sicuti ueneficū oderint, auer-
 sabūtur, execrabūtur? Quid quod priuatis etiā in rebus
 uia, modusq; perpēditur: quo magis idē oportebit, tum in
 publico, tum in splendissimo facinore, ut à quo conueniat
 omnē sceleris suspicionē abesse? Age illud tecum reputa, si
 medico mercedē pactus esses, quo te morbo leuaret, atque
 ille nō pharacis, sed maleficijs ex incātamentis morbum
 exemisset, utrū præmiū dabis, an magis hominē in ius tra-
 hes? iniuriæ malis artibus data reum ages? Clamabit ille,
 morbo te leuauī, qua uia quid isthuc tua refert? Hoc tantū
 spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est promissa.
 Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem,
 qui præmiū negare posses. Tu protinus respondebis, opi-
 nor, medico te præmiū esse pollicitum, non mago, neq;
 debere quicquam, nisi rem malā ei, qui beneficiū male de-
 derit. Quāquā ne dedisse quidē uidetur, qui malū malo
 tollit. Id enim mutare est incōmodum, nō amouere. Dices
 enim animo nocitū, dū corpori subuenitur. Atq; istā litent
 uinces, etiā iniquo iudice. Atqui eadē, aut melior etiā, ex
 uincibilior est tecū causa legi, quā quæ tibi futura fuerat
 cū medico. Nā ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic
 de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta,
 p̄ quā cautū oportuit, ne quisquā ciuū circūueniatur. Ibi
 salus data, certa quidē ex efficaci, sed suspecta ex impro-
 bata uia: hic nefario scelere (quor enim non sic appellatur
 homici-

homicidium, quo in ciuem cōtra legem admissum sit) nō libertas restituta, sed in extremū discrimen adducta Resp. quandoquidem tuum factum perinde habet, ac si medicus quispiā ad curam mercede cōductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamē egrotanti (ita ut nō raro consueuit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reuoluit, suis fatis acceptū feret quod uiuat, tibi mortē, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiosē pro pharmaco uenenū porrexeris, propterea quod tui fuerat officij, aut nō suscipere negociū: aut fidem simul, et artem, et industriā, ac diligentiam: et quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut planē ista uia Tyrannum occideris, citra ullum Reipu. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantum à crimine, uerum etiam ab omni criminis specie procul absuerit, ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium omne secludat: incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cupiam, aut certe Dijs simillimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quæq; permittit uia sustuleris: ne per rimam istam periculosum exemplum in Remp. irrepat. Postremo nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uite tue manifesto contemptu Tyrannum trucidaris. Neque enim huc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fore

esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispēdio, patriæ cōmodis cōsulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiā in posterum ab affectatione Tyrānidis deterreātur: cum uideāt in ea ciuitate nullū esse Tyrānis satis tutum præsidium: quādoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit cōtemptor, eum esse alienæ uitæ dominū. Nam quod omnino satellitium, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatē sua uita bene credat emi? Postremo autē: ut maxime tibi constet animus, ut constet uia, id quod est totius negocij caput, non effecisti. Tantum enim abes ut Tyrannū occideris: ut quātum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modum auxeris, interfecto Tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimen adduxeris? Nā illo quod uulgo dicunt nihil uerius. Intemperatam beneuolentiam nihil à simultate differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem poteris id euenturū, ut ipse semet occideret. Sed iuuenē occidisti patre insolentiorē: quid tū postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnū proinde Tyranni satellitem, nō Tyrannū occidisti. Sed paratū Tyrannidis heredem occidisti: in Tyrannidē succedit, qui prior, qui potior est in occupādo. Verū esto sanē, certum heredem sustuleris: igitur qui Tyrānus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurū est, id nondū est. Porrò lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli debet: non quæ aliquādo futurum diuines. An qui statutam ex pacto debeat, & rudē truncū præstiterit, fidē persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nūc igitur sunt illatā multa, quæ tibi ad præmiū postulandū supererant?

Vides

Vides quàm ne unum quidē omnium tibi cōstet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propositum est cōmutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is q̄ sudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq; uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neque ex usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladē Atticis fuisse ferūt: de qua prouerbiū extat, quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uertere cōsueuit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: nō libertatē restituiisti, sed numen aliquod huic urbi propitiū, quod euentum tuæ temeritati debitum, sua cōmoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratiū erga te populū cōstituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quū semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur: nunc rursus in discrimen trahere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum insinuas? Quid tibi in eo negotio laudē uniuersam uēdicas: ex quo præter poenā temeritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes animū tuū tyrānicida dignum, qui nullum periculū uitæ Reip. causa recusarit: si facinus nō scelere, nō pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus bene expetitū dedit

dedit euentum: aude tyrānicā te uocare: aude pulcher-
 rimum, ac penē diuinum munus à Reip. poscere: aude no-
 bis seruatās leges, restitutā ciuitatē: aude templa, aras, fo-
 cos, fortunās omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines,
 impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege &
 apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod
 obstiterim: aude ciuitatem ingratiitudinis insimulare, nisi
 laudem promeritā persoluerit: aude iudices, uel iniquos,
 uel corruptos clamitare, nisi suis sentētis premiū tibi de-
 creuerint. Contra: si suspectum quid uolueris, si periculo-
 sum, si cōtra leges, si cum scelere cōiunctū quod feceris: sit
 pudor, ac desine tandē improbe premium flagitare, quod
 nullaratione promerueris: poenā, si sapias, incipe deprecari.
 Isthuc fortassis ab equitate iudicū, à ciuitate deorū mu-
 nere leta, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à
 premio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter &
 leges, & Rempu. & Deos tibi aduersari. Puta leges his
 tecū uerbis agere: Si nos uere restitutas uideri uis, sine no-
 strā autoritatē primū in hac tua causa ualere. Longe plus
 laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si paru-
 eris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum
 exemplū in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstra-
 ris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro
 præscripto cuiq; uiuēdū esse. Atq; altera ex parte Remp.
 hac tecū oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi prestare
 studes, noli hāc stultitiæ notam mihi inurere: ut in poste-
 rūrē re cognita, dicar ebrietate quadā gaudiorū ei premiū
 decreuisse, cui poena magis deberetur: noli mihi Deos,
 quos uix deniq; tam diutius uotis, tot sacris, tot precibus,
 tot meis

tot meis malis placuui, cōmoui, propitios reddidi, denuo per ingratitude[m] iratos atque insensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltē illorum beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp. cōmouet: certe Deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostrae laudis possessionē ingeris? Quid honori nostro inuides? Quis non finis nos in hanc ciuitatē perpetuò benignos esse? Quis tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas haec semel mihi restitutam libertatē debet, tu bis debes, cōmoditati nostrae: & quod Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quod commoditate nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius in maximā felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitiq; adfuissemus, quid aliud tu quā[m] perieras, & per te Resp. Quod si planē contēdis, ut prēmium aliquod feras, abunde magnū prēmium à nobis persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostrae prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudē feres, si ea patiat, ut in restituta libertatis historia tuū quoq; nomen admisceatur. Hac laudis parte cōtētus desine nobis debitum uelle praeripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillatā iam aqua. Quod superest nunc, uestrae partes sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundum hunc gloriosum ostentatorem pronunciare uelit. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sepius exprobrandam, & breui for-

t tassis

tas à superis iratis (id quod abominor) auferendā: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandam. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuente dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & iudicum sapientiam aduersus unius, inquam, postulationem ualuisse.

Declamationis Erasmi, quæ Lucianice respondet, Finis.

ERASMVVS ROTERODAMVVS M.
Ioani Paludano rhetori Louaniensis
Academie, S. P. D.

VT intelligas humanissime Paludane, Erasmus illum tuum tametsi per omnes terras, mariaq; uolitantē: tamen tui memoriam perpetuò secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogū: cui titulus, πρὸς τὸν ἐπὶ μιοδῶ σωόντων. Quem in Italiam profecturus, in ipso penè procinctu Latinū feci. In eo nō sine uoluptate tanquā in speculo, uidebis aulicæ uitæ incōmoda: quæ tu mihi sepe numero cōmemorare solebas, nimirū expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix isti liberæ, literariæq; uitæ reddi tus. Idq; feci eo studiosius: ut meo exēplo te prouocarem, quo iā diu Græcanicis in literis uersatus, incipias & ipse aliquñ audere aliquid. Quis enim nō dicā audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quā si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, meq; tui amantissimum mutuum ama.

Luciani

291
LVCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON-

ducti, in Diuitum familijs uiuunt, Des.

Erasmo Roterodamo interprete.

EQVID tibi primum amice, aut quid
postremum, quemadmodum uulgo dici
consueuit, recenseam, ex his quæ tum fa-
cere, tū pati coguntur, qui mercedis gra-
tia sese in alienas domos, cōiūctumq; tra-
dunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicitia accē-
sentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem cōuenit ami-
citiā appellare? Noui enim permulta, atq; adeo plera-
que omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem
quod ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi
unquàm experiundi incidit necessitas, ac ne quando inci-
dat Dij prohibeant) sed quod complures qui in hoc uite
genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: par-
tim qui in ipsis etiam dum malis constituti, quæ et quan-
ta ferrent deplorabant: partim qui tanquàm è carcere
quodam profugi, non absque uoluptate recordabantur
commemorabantq; ea quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat
reuocare ob oculos, quas erumnas effugissent. Atque hi
quidem digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur:
ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; my-
steria perdidicissent, cunctaq; ab initio ad finē usque per-
spexissent. Hos igitur haud quaquàm indiligenter, nec
oscitāter audire soleo, ueluti naufragium quoddā, ac præ-

t 2 ter spem

ter spem obiectam salutem enarrâtes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis deraso capite, cōplures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublato in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem gemminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri cōsuevit, exortum: summisq; antēnis insidentem, aut iuxta clauum ad sistētem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret iad quod appellens futurū esset, ut & ipsa paulatim ac lente solueretur: & ipsi tutò in solū descenderēt, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad præsentem cōmoditatem exaggerantes, cōmemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiāt: si non calamitosi modo, ucrumetiā Dijs chari esse uideātur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiā decumanos fluctus, si fas est dicere: & quēadmodū primū à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpeffi: dum situunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Deniq; quēadmodum infelici nauigio in cautē quempiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri egre enatrint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectās deprehēdi quicqd erūnarū cū eiusmodi cōuictibus coniunctū est. Que quidē oīa haud grauabor optime

Timocles

Timocles tibi percensere. Iam pridē enim mihi uideor animaduertisse, te de capeffenda hac uita ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui presentes erant, quispiam mercenariū hoc uita genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari: tum peregrinari omnigenam cum commoditate, uoluptateq; , alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiā mercedē capere: id uero nō mediocre uideri. Istis enim haud dubie citra sementē, ac culturam, quod aiunt cuncta prouenire. Hæc igitur atq; id genus alia quum audires, animaduerti quēadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auide ad escam os apertū porrexeris, proinde ne quid mihi certe in posterū possis imputare, neq; ex postulare queas: quod quū te conspicremus tantū unā cū esca deglutientē hamū, nō reuocauerimus, neque priusquā in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus. Verum posteaquā cessassemus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi iam, ac ui duci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra adesse nos atque illachrymari. Hæc inquā, nequādo possis dicere: quæ si dicantur, merito profecto dicantur, neque à nobis refelli possent, quo munus peccasse uideremur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidē ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullū habeat exitum: nō intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tuto atque per ocium ante contēplator, unci eris

t 3 acideum,

aculeum, reflexam hami aciē, ac tridentis cuspides manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehemēter acuta, nisi sic illigātia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter trahētia, et inexplicabiliter retinētia: nos quidē inter formidolosos, atque ob id etiā paupes, famelicosq; adscribito, ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uidetur, aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atq; in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quāquam non solū de uobis philosophis, aut his quicūq; uitae institutū sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerū etiam de grāmaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinae professione uersari, questumq; facere proposuerunt. Ceterum quū omnia sint inter istos cōmunia, eadēq; prorsus accidāt omnibus, palām est philosophorū cōditionē non esse à reliquis eximiā. Imō hoc illis turpius ista contingere, quū sint cū alijs cōmunia, si ij qui cōducūt, non alijs prēmij eos quāam reliquos dignos iudicēt, nihiloq; magis quāam ceteros in honore habeant. Sed quicqd erit, quod narrationis series aperiet, eius culpa potissimū in ipsos cōferre par est, qui eiusmodi faciūt: deinde in eos, qui talia sustinēt. Ego uero culpa pari non debeo, nisi forte ueritas et libertas in cōmemorando reprehensionē increatur. Ac reliquū quidē hominū uulgus, puta palestricos quospiā, aut adultores imperitos, sordidoq; animo, ac suo pte ingenio humiles et abiectos homines, ne opere precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquā obtemperaturos: neque rursus equum sit illis uitio uertere, quod non relinquitur eos conductores,

ductores, etiã plurimis ab illis cõtumelijs affecti. Sunt enim ad eam uite rationẽ accõmodati, factiq; neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeãt quidẽ aliud quippiã, ad quod sese cõuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut siquis eã uitam illis adimat, ignaui illico, cõsiliq; inopes, desidiosũ atq; inutiles reddãtur. Quãobrem nec ipsi rem aliquã indignã patiãtur, nec illi cõtumeliose facere uideãtur: si (quã aiunt) in matellã immixerint. Etenim ad eas ipsas cõtumelias iam inde initio preparati, cõserũt sese in familiã, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus instituerã loqui, merito indignandũ, enitendumq; ut quã maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uite genus conserunt, eas causas excussero: parumq; idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Si quidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur pleriq; paupertatem & rerum necessariarum inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est inuita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore,

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quiq; poëta de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi

conuictu paupertatis effugiū aliquod uere cōtingere, non admodū anxie cum eis de uehemēter amplectēda libertate disceptarē. At posteaquā eiusmodi quēdā accipiunt: cuiusmodi sunt egrotātū alimēta (quē admodū egregius ille dixit orator) qui queāt effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur, nimirū semper illis manēte eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil superest quod reseruetur. Verū quicquid datū fuerit, ut detur, ut uniuersum etiā capiatur, prorsus omne infumitur, ita tamē, ut ne id quidē in usus sufficiat. Rectius autē futurū fuerat, si nequaquā causas eiusmodi cōminiscentur que paupertatē seruāt, aluntq; atq; eatenus dūtaxat opitulantur, uerū que illā tandē aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quū diceres eam in altū mare ac præruptis de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quum semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur ausuisse paupertatem: non uideo quā fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem possint suo labore, suaq; industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atque commodam confugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent, et num ea que dātur ex facili illis suppetāt, non multo neq; adeo maiore labore consentent, quā uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetēdum, uti citra laborem, citra sudorē, nullo negotio paratum

paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidè satis potest: tantum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuiuibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quum quotidie sexcenta nō desint negocia, quæ corpus conficiant, atq; extremā usq; defectionē delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiā reliquas illorum incōmoditates cōmemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutē addicere sese, ne istos quidem uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spēbus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquisq; eius uite delicias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituent. Non rerum necessariorum usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas, atque ingentium illarum & ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseris istos, atque infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amasij receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambient ipsos atque inscriant. Cæterum ex amoris fructu, ne summo quidem osculo impertiant. Intelligunt enim copia facta dissolucendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem: metuētes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem: amātemq;

ab se alienet. Proinde semper arrident, pollicēturq; , semper facturi sunt: semperq; gratificaturi: semperq; ingentium sumptuū rationem habituri: donec imprudētes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit etas: huic ad amandum, illi ad dandū. Atq; ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem merā. At qui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidē forsitan non usq; adeo uitio uertendū: quin magis uenia dāda, si qs uoluptate capiatur, et hanc uideat quaq; cōfectetur, quo possit ea potiri: quanquā turpe forsitan ac seruire, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo suauior est, quàm ea quā ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendū illis sit, si modo cōsequantur. Verum enim uero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem et deridiculum arbitror, et stultum: maxime quom uideant labores certos esse, manifestos, et inuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tandem est quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquādo, si quis modo rem rectā reputet uia. At Ulyssis quidem socij, dulci quadam gustata loto reliqua negligebant, ac presenti uoluptate deliniti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cupiam loto sese ingurgitanti, neq; quicquā inde impertienti, assistat, idq; solam ob spem, quod credat fore: ut et ipsi aliquādo degustandam lotum porrigat: assistat, inquam, ad hūc modū, recti atq; honesti oblitus, dij boni
quām

quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibusdam Homericis dignum. Ergo quæ istos ad diuitũ cõuictum adducunt, & quibus impulsifese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos cõmemorandos esse iudicat, quos hæc unares ad id cõmouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere cõsuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificũ supraq; plebem esse existimēt. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege cõuinere dũtaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipiende sic illis habeat, age iam cõsideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquàm admittantur, priusquàm obtineãt. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita cõstituti patientur. Postremo quæ tandem catastrophæ, quis fabule exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neque ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus absidue proforibus obuerseris, ut perdures, quum protruderis, quum excluderis, quũ improbus interdũ atq; importunus uidearis, cum ianitori male Syristanti, ac nomẽclatori Libycosubijceris, quumq; nominis tui memoriã mercede redimere cogaris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatẽ, p dignitate eius cuius cõuictũ ambis, deligendus color, quo ille potissimũ gaudeat, uti ne discrepes, nene oculos illius offendas. Postremo uti grauiter asscendere

flere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrus-
 sus, ac ueluti pompam quandã expleas. At ille interim cõ-
 plures iam dies ne afficit quidem te. Quod si quando res
 tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersuerit, di-
 xeritq; quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam ue-
 nerit, tum deniq; tum plurimus sudor, tum multa oculorũ
 caligo, tum intempestiua trepidatio, tum Sanna eorũ qui
 ad sunt, hesitantiã tuã ac perplexitatẽ ridentiũ. Qua
 quidem non raro accidit: ut quum oportuerit respondere:
 quis fuerit rex Archiuorum: mille naues illis fuisse respon-
 deas. Atq; id si qui sunt modesti pudorem uocant: immo-
 desti timiditatẽ nominant: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu
 primã hanc diuitis comitatẽ, tibi periculosissimã exper-
 tus, ita discedas: ut tantã animi tui imbecillitatẽ ipse con-
 demnes. Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris:
 ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helene
 gratia per Iouem: neq; ob Priameia Pergana: uerum spe
 quinq; obolorum: contigerit autẽ ex deus quispian tragi-
 cus qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excu-
 tiarĩsq; num literas noris. Atq; ea quidẽ disceptatio non
 iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac
 felix esse predicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa,
 deq; omni fortuna tum certamẽ esse paratũ: propterea qd
 tibi uenit in mentẽ, idq; merito futurum, ut alius nemo sit
 admissurus, si prius ab hoc reiectus, ac repudiatus uidea-
 re. Interim in uarias curas distraharis oportet: partim dũ
 inãdes ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge
 enim ex alios esse, qui eiusdẽ fortune tibi sint cõpetitores:
 te uero tibi uideri cuncta parũ absolute respondiisse, me-
 tuentem

tuentem interim simul et sperantem, ac misere de illius
 uultu pendent: qui si quid parū probet eorum que dixe-
 ris, peristi. Sin aridens auscultat, hilarescis et spe bona
 fultus cōsistis. Porro consentaneum est, esse nō paucos, qui
 tibi aduersentur, atq; alios in tuum locum uelint inducere.
 Horum unusquisq; clāculū uelut ex insidijs in te iaculatur.
 Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba,
 cana coma, examinari, nūquid bonæ rei didicerit, et alijs
 quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior interim uita,
 et omnis anteaq̄ta etas tua curiosius disquiritur. Quod si
 quis aut ciuis inuidiā, aut uicinus leui quapiam de causa
 prouocatus te deferat, et adulterum dicat uel pederā-
 sten: Is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis
tabulis testis. Porro si pariter omnes bene de te prædicēt,
 suspecti, leues, ac largitione redempti uidebūtur. Nā ad-
 modum omnia tibi constent oportet. Nihil prorsus sit,
 quod tibi queat obsistere. Alioquā nunquā obtinueris.
 Age sanē. Hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna
 cuncta tibi feliciter cesserunt, et probauit ipse doctrinam
 tuā, et amicorū præcipui, quibusq; ille huiusmodi in re-
 bus plurimam habet fidem, nō dehortantur. Ad hæc uult
 etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neque item
 dispensator. Nemo tuā insimulauit uitā, dextrā omnia et
 omni ex parte bene promittūt sacra. Vicisti igitur o fortu-
 nate, et coronatus es Olympiā. Quin Babylonem magis
cepisti, aut Sardorū arcē occupasti. Habebis copia cornu
 et gallinacū lac emulgebis, iam sanē par est, ut aliquādo
 præmia capias, maxima uidelicet, et que laboribus tantis
 respno deant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut
 merces

merces haudquaquam contēnenda praestituatur, eaq; cō-
 mode ad usum citraq; negociū persoluatur, utq; reliquis
 item honos tibi praeter ministrorum uulgus suppeditetur.
 Ceterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigi-
 lijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare
 mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias
 praeter ea sola, quorū gratia primū receptus es & in quae
 cōductus. Ita enim cōsentaneum fuerat Timocles, neq; in-
 gens malum erat futurum, si quis subdita ceruice ferat iu-
 gum, leue nimirū & portatu facile, quodq; est omnīū ma-
 ximum, auro illitū. Atqui longe secus res habet, imò nihil
 horum reperietur. Siquidē in medijs ipsis id genus conui-
 tibus, sexcente res accidunt, uiro ingenuo neutiquam to-
 lerāde. Que quum audieris, ipse tecum ordine reputato,
 num quisquam ea perpeti queat, cui quidē cum eruditione
 uel minimum cōmercij fuerit. Exor diar autem si uidetur à
 primo cōuiuio, unde cōsentaneum est te consuetudinē illā
 auspiciaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te
 iubeat ad conuiuū accedere: famulus non incomis qui tibi
 prius placandus datus in manum, ne uidearis inciuilis, ut
 minimum quinq; drachmis. At ille Accissans, seq; quum
 maxime cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit, Egone
 quaequam abs te? Addit & illa, absit, dij prohibeāt. Tan-
 dem flectitur atq; obtemperat, ac discedit, te late diducto
 rictu subsannans. Tu porrò nitida sumpta ueste, mundisti-
 meq; cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs
 aduenias. Nam id inurbanum, quēadmodum postremum
 uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata op-
 portunitate ingrederis, teq; sanē quam honorifice exci-
 piunt.

piunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inhias, propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obseruant. Neque uero ea res curæ nõ est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiam ad ea quæ sunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculũ, coniectantes te nunquam antea apud alium quẽpiam cœnasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudés oportet, ac neq; cũ sitias, audeas potũ poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs apposis opsonijs, & in ordinẽ quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eũ qui proximus accũbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, cõuiuij rationẽ & ordinem discas. Alioqui anceps sedes, & uariã, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atque interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatẽ, qui quum nullius sis rei, tamẽ uiuere te credas. Nõ nunquam & illud in mentẽ uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitã, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semp bacchanalia festa celebra-

turum.

torum. Quin et adolescentuli formosi præministrantes,
ac silentio arridentes, suavius in posterum hoc uite ge-
nus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in
ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armatiq; simul. Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant:

Ob tantam uidelicet felicitatem.

Accedunt ad hæc inuitatiuncule ad bibendum. Ac postu-
lato perquam ingenti scypho quispiã, præbabit tibi, præ-
ceptorem, aut aliud quiddam denique te appellans. At tu
recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, pro-
pter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rustica-
nus, et inlegans esse uideris. Ceterum ea propinatio
multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è
quibus nonnullos iam dudum tuus accubitus clanculum ure-
bat, quod modo quam adueneris, ijs anteponare, qui mul-
torum annorum seruitutem exhausserint. Protinus itaque
talia quedam de te inter illos dicta feruntur. Illud scilicet
malis nostris decrat, ut etiam ijs qui nuper in familiam cõ-
migrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs
Romana. Et quid habent, quamobrè nobis debeant ante-
poni? Num mirificam quandam utilitatem adferre uiden-
tur, quum uerbula quedam misera dicunt? Rursum alius,
hæc: An non uidisti, quatum biberit, quemadmodum cibos
appositos auide corripens deuorarit? Homo inlegans,
ac fame enectus, qui ne per somnum quidem unquam fue-
rit albo pane saturatus, multo minus aut Numidica, aut
Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro ter-
tius,

tius, fatui, inquit, priusquàm quinq; abeant dies, uidebitis
 hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nũc quidẽ, non se-
 cus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur cha-
 rus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deforma-
 tus, tũ misere sub lecticã abijcietur cinicibus, quẽadmodũ
 nos, oppletus: Atq; inter illos talia p̄ multa de te iactãtur.
 Ex quibus aliquot iam tum etiã ad calũniandum insimu-
 landumq; te incitantur. Omne igitur illud cõuiuiũ tui ple-
 num, ac pleriq; de te sermones. Tu uero propter insolentiam
 atq; insuetudinẽ plus quàm sat est hauris uini tenuis
 & acris, eoq; iamdudum aluo tibi cita discruciaris: uerũ
 neque decorum tibi ante alios ẽ conuiuio discedere, neque
 rursum manere tutum. At producta interim in longum po-
 tatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula
 alia post alia proferũtur in cõuiuium (nam uniuersum for-
 tunc sue strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter
discruciaris, cui nõ liceat, neque uidere quæ gerũtur, neq;
 auscultare, si quis uoce, citharãue canat egregie dilectus
 adolescentulus. At laudas tamẽ inuitus: ceterũ animo illud
 optas, ut aut terræ motus repens ortus ea cuncta discutiat,
 aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuium
 tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud
 scilicet & suauissimũ cõuiuium, quod mihi quidem haud-
 quaquàm suauius sit cepis, cãdidoq; sale, libere quũ uelim
ex his & quantũ uelum edenti. Verum ut ne tibi cõmemo-
 rem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos
 uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigẽdum,
 quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo
 presentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, &

u considerare

confidere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuius-
 modi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fa-
 ctus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia oïa,
 sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autē animum inducas
 uelim, ut existimes omnia nobis fore cōmunia. Nā ridicu-
 lum profecto, si quum charissimam possessionum mearum
 partē, puta meam ipsius uitā, aut per louem, liberorū etiā
 (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credā, nō aliarum
 item rerum te mecum ex æquo dominū ac possessore exi-
 stimem. Ceterum quādo certi quippiā est præfinitum,
 equidem uideo uitæ tue frugalitatem, ~~et animum paucis~~
 contentum. Neque non intelligo haud mercedis adductū
 spe te in nostrā uenisse familiā: uerū aliarum gratia rerū:
 puta nostræ in te beniuolētia causa, tum honoris, qui tibi
 præter omnes continget. Attamen præfinitum est ali-
 quid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ra-
 tione, uir amicissime, munerum etiam illorum que quo-
 tannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim
 uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiā si nunc hæc pa-
 etione non complectamur. Scis autem complures per annū
 eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur ha-
 bita ratione, moderatius nimirum præmium nobis præscri-
 bas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecu-
 niam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe læ-
 bes factans, mitē sibi ac tractabilem reddidit. Tu porro
 qui dudum talenta, ac multa nummūm milia somnias, so-
 lidos agros, ~~et familias~~, sentis quidem tacitus apud te ho-
 minis sordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi
 pollicitatio tamen: atq; illud, cōmunia futura sunt oïa, ratū

et uerum

Et uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imo è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum ille factus uis sese negat. Cæterum ex amicis præsentibus quæpiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis equalis, unà cum illo à pueris, adulando educatus. Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis cæsuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Mide diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupiissent, etiam si quid ultra dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, et familiares apud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quam intra retia tencaris. Frenū igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod

non admodum te torqueat, neque stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te cōspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introëntem, prorsusq; præclaris illis opibus delitijsq; domesticum quendā ac familiarem esse factū. At ipse nōdum uidere potes, quāobrē illi te felicem existimēt, nisi quod gaudes tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum cōtra atq; speraris euenit, et quē admodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morē negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum difficiēs intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quām ampullas quasdā inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quānam isti sint, fors itā me rogabis. Neq; enim uideo inquires, quid in hac cōsuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ cōmemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, nō molestiam modo negocij perpendens, uerū fœditatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel præcipue interim considerans. Principio memineras ex eo tempore, te iam neq; liberū, neq; ingenuū posse uideri. Nō ueris enim te hæc omnia genus, libertatem, progenitores, ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem te metipsum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignā, tam humilē te cōferenti. Seruus itaq; (tametsi noīc ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es, neque unius seruus uerum complurium, operamq; seruilē præstare cogis,

geris, obstipo capite, à diluculo in uesperā usq; idq; mercedē uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodum, neq; domino satisfacies, neque ab illo magnifices, ut qui non à puero fueris ad seruitium institutus, sed sero didiceris, atque etate multū aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resiliere conere, relucterisq; atq; ob idipsam fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatē sufficere putas, quod nō fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut qd' nō sicuti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quū instante nouilunio, Pyrrhijs et Zopyrionibus immixtus, manum itidē, ut alij seruuli protēdis, capisq; quodcūq; illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini q̄ ipse sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ò sceleste (cur enim nō dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandū captū, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquā indignā fortune iniuriā patientē. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserēs, leges inclamarēs, omnia facerēs, acerbe ferres, et ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nūc uero, quū ipse te, ob paucos obolos, id etatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductū uendideris, nihil illa reueritus, que per multa ab egregio Platone, Chrysippe, Aristotele differūtur, quū libertatē laudant, seruitutem

damnant. An non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex equo cum illis aestimaris, quum in tanta Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanā linguā perperā ac barbare sonas: præterea, quum agitas cōiuiua tumultuosa, magna hominū turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidā sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odiose, bibisq; præter modū: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unā sursum ac deorsum circumcursas, hesternō luto etiam dum tibijs adherente? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerū agræstium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerūt fontes frigida manātes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palam est, te, non frigide aque, neque lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorū, uiniq; odorati cupiditate captum eō uenisse. Que dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantie, guleq; autoramenta. Ac perinde atq; sinia à trunco reuinctus collo, reliquis quidē omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Ceterum libertas, ingenuitas, unā cum ipsis gētilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquā hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine dūtaxat esset cōsumpta, quod è libero seruū uideri facit, non labores etiam accederēt, cum illa seruorum collumie cōmunes. Sed uide, num que tibi imperantur, leuiora sint his, que Dromoni aut Tibio mandātur. Nam doctrine quidem, cuius rei cupiditate

piditate simularat te in familiam suam accersisse sese, per-
 quam exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmer-
 cij a sino cum lyra? An nō uides uidelicet, quam misere ma-
 cerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapiētiae, uel
Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice
sublimitatis? Quorū me hercle ex animis si quis aurū, ar-
 gentum, atq; harū rerū curas tollat, nihil fuerit reliquū,
 præter fastū, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatē, impe-
 ritiam. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verū quoniam
 tibi barba ingens propēdet à mento, quoniamq; uultu ipso
 graue quiddam et uenerādum præ te fers, non quia pala-
 lio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes
 te grāmaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pul-
 chrum ille sibi putat, ut et eiusmodi quispia, anteambu-
 lonū suorū pompæ permixtus esse uideatur. Futurū enim
 hac re ut Græcanicarū disciplinarum studiosus, reliqueq;
 omnis doctrine neque negligens, neq; rudis esse putetur.
 Vnde fit ut in periculū uir egregie uenias, ne nō tā ob ad-
 mirandas illas artes, quin magis ob barbā palliumq; con-
 ductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illū cōspici-
 ciaris oportet, neq; absis unquam, uerū ut diluculo relictis
 stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendū, neq; lo-
 cū in acie deseras. Porrò ille iniecta nōnūquam tibi manu,
 quicquid forte in mentē inciderit, de hoc tecum nugatur,
 obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidē ingrediens, in-
 curius sit literarum, quin ut illud ipsum etiā otium, quod
 inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collo-
 cet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim,
 nunc scansim plerunq; nunc descensim (Nā scis huiusmodi
 u 4 esse

esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiã, ad quem accessit, cõfabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi ieiunũ te sitientemq; nox occuparit, incommode lotus, intempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duxat ac spectator eorum que apponuntur, canum ritu ossa circumodens, si fors ad te perueniat, uel aridum malue folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam et aliud contumeliæ genus. Quid quod ne ouũ quidem soli tibi apponitur. Neq; enim cõuenit, ut tu semper eadem requiras, que hospitibus atq; ignotis ministrãtur, quandoquidem hæc tua sit inscitia atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs. Verũ diuiti illi pinguis et succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repete te inspectate submouens ea, que tibi erant apposita alijs apponit: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim disseccetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nã qd' ei qui supra te accumbit patina finitur ad stare,

ad stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tantū in sit bibis, quātum uel ceruis ad est? Atq; illud equidē nondum dixi, quod reliquis suauissimū ac uetustissimum uinum bibentibus, tu solus malum quoddā et pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, argenteoue bibas, ne colore prodente, palam fiat, te usq; adeo cōtemptum, neglectumq; esse cōuiuam, quanquam bene tecū ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nūc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim et alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbū, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quippiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu equeris ijs, qui uoluptates et amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne paucillum quidem lepōris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas contiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis effretur, plurimuq; fiat. Quin et illud ferre queas, ut magi quoq; aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoque uides non medio-

critter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unum-
 quodlibet horum fieri percipias, uti ne prorsus reijcibus,
 atque inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es
 infelix: proinde submittas te oportet, musitatesq; ac tacitus
 feras, clam apud te ploras, ac neglectui habitus. Etenim si
 te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non lau-
 daris puerum heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scili-
 cet ex re non leue discrimen impedit. Quapropter terre-
 stris in morem rane, sities uocifereris necesse est, id operam
 dans, ut in laudatium numero insignis ac precipuus appa-
 reas. Quin sepicule, silentibus reliquis, tibi ficta quedam
 laus proferenda: queq; multam sapiat assentationem. Iam
 uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;
 unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id
 temporis non dissimilis uidere sepulchrali columna, uetusti
 cuiuspiam cadaueris, que gestare solet ea, que manibus in-
 feruntur. Nam huic infuso unguento, impostaq; corona,
 ipsi et bibunt, et edunt apparatus epulas. Porro si etiam
 zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel
 uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris
 alienus, profecto non satis tuta res, neq; periculum negligē-
 dum: propterea quod regis plures sunt oculi: qui quidem non
 uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cum-
 mulum, ne coniuere uideantur. Quas ob res, uultu demis-
 so tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis con-
 iuijs fieri mos est, uerito, ne quis eumuchus sentiat te in cō-
 cubinam aliquam conijcientem oculos: moxq; alter eum-
 chus, cui iam dudum arcus in manu tensus est, quia uideris
 que uidere nephas, inter bibendum, malum iaculo transfi-
 gat. Iam

gat. Iam peracto conuiuio, ubi paululū dormieris: ad gale
 li cantum experge factus: O me miserum inquis, ò infortu-
 natum, cuiusmodi quondā conuictus: quos amicos reliqui:
 tum uitam trāquillam & ocij plenam, somnum quem mea-
 pte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberat, atque
 ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et
 deum immortalem, cuius tandem rei gratia? Aut quod nam
 istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit,
 ut mihi unquam aliās plures commoditates suppeterent
 quantum suppetebant. Tum autem accedebat libertas,
 atque omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc
 porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chor-
dula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq̃
 omnium est miserrimum, maximeq̃ deplorandum, neque
 efficere possim ut placeam, neque gratiam emereri queo:
 propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis,
 maxime compositus collatusq̃ cum his qui hæc uelut ar-
 tem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam
 aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem concitare
 norim. Quin etiam sentio me non raro molestum esse &
 importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso fe-
 stiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa
 nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si
 meam ipsius autoritatē ac seueritatē tueri pergo, iniucun-
 dus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Cō-
 tra si risero, uultumq̃ quam possim maxime ad hilarita-
 tē cōposuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus
 tale quiddā mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tra-
 gica comediam agere tentet. Postremo quā tandem aliam
 uitam

uitam mihi uiuam demens, posteaquàm hanc presentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standū, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq; , si modo uelis par esse certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde cõuiuium idem & eadem apparatus hõra. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq; cõtraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exuberationem, uel intestini tormina, uel egregiã illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quã ualeitudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidẽ licet, eo quod a simulari morbus quò munia officiaq; iusta defugas existimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, semperq; iamiam morituro uidere similis. Et hæctenus quidẽ de his que domi ferenda sunt. Quod si quãdo fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incõmoda) sepe fit, ut pluuio cœlo, ubi postremus ueneris (Nam is locus tibi sorte cõtiguit) uehiculũ opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerferis, proxime coquũ aut heræ cõptorẽ te reclinant, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, qd' mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rẽ profecto nimisquàm ridiculam, que tamẽ eadẽ possit & aliȳ cuius accidere. Conuiuiebat enim cũ opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eã, quã aliquãdo peregre proficisceretur (hã id primũ aiebat sibi maximopere deridiculũ accidisse) in curru sibi uiro nimirũ philospho adiunxisse cinædũ quẽpiam picatis cruribus, derafa barba. Quem illa honoris

(ut con-

(ut conijcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoque cinedi cōmemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primū illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerū tetricumq; tum senem canoq; mento (Scis aut quā profundam ac uenerabilem barbā habuerit Thesmopolis) asidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonē per Iouē, id est hirundinē, sed uulturem magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum fuisset deprecatus, ne faceret, futurum fuisse, ut flammæ etiam in capite gestās asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrienteq;, demum (nisi idem hominem coërcuisset) in rheda etiā saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mandatum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita tibi dij bene faciant: magnum quoddā officium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes ut quicquā te sim rogatura studiosius. Atque hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo quādoquidē uideo te uirum probum, diligentem & amantem, caniculā quam nosti Myrrhinam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At isti scelesti & immorigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficium facturum, si charissimam mihi iucundissimamq; caniculā seruaris. Recepit Thesmopolis quum illa tātoperè rogaret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra
modum

modum ridiculum. Canicula è pallio prominens prospex-
 Etansq; paulo infra barbam ac subinde immiciens (T amet si
 hec quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans
 (huiusmodi enim catelle iam in delitijs sunt) neq; nō phi-
 losophi mentum oblingens, maxime si quid pridiani iuris
 inhereret. Porrò Cine dus assessor ille, quū nō insulse su-
 per cōuiuium dieteria quēdā iecisset in eos qui aderant,
 ac deniq; et ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset:
 de Thesmopoli de, inquit, unum hoc possum dicere, eum è
 Stoico Cynicum iam nobis esse factum. Equidem audiui
 caniculam etiā peperisse in Thesmopolidis pallio. Huius-
 modi delitijs illudunt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi con-
 tumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, pau-
 latim eos cicures ac mansuetos ad serēdas cōtumelias red-
 dentes. Præterea autem et Carcharorum Orator è noui,
 qui iussus super coenam declamabat, neutiquam inerudite
 per Iouem, imò grauitè et absolutissime, ac laudabatur
 interim ab illis bibentibus, quum nō ad aque modum, sed
 ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducen-
 tas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem for-
 tassis utcumq; toleranda. Porrò si diues ipse, aut poëticus
 fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio re-
 citare gaudeat: tum uero maxime futurū est, ut discrucieris
 ac dirumparis. Nempe quam admirari, quam assentari,
 quam novos quosdam laudandi modos comminisci necesse
 habes. Sunt autem qui et forme nomine studeant admirā-
 di uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles
 necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet
 specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dionys-

fiacas

siacas asportaberis, tanquàm qui illi tum inuideas, tum in-
fidieris, maleq; uelis. Ad hæc et sapiètes et rhetores sint
neccesse est. Quod si etiã rustice quippiã dixerint, tũ uero
iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti ple-
nam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps
ita loquãtur homines. Quãquã que uiri faciũt, fer-
ri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiã
illud studio est, ut doctos aliquot in suo cõuictu cõductitios
habeant, quiq; sese mercede affectentur:.) Quandoquidẽ
hoc quoq; ad reliquum cultũ, elegantiamq; pertinere pu-
tant, si dicãtur erudite, si philosophi, si carmina cõpone-
re Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq;
cõductitios Rhetores, Grãmaticos, Philosophos circũfer-
unt. Hos autẽ audire solent (id quod ipsum est ridiculũ)
tum temporis, quũ uel comuntur, aut capillos in orbẽ res-
ligant, uel in conuiuio. Nam aliãs nõ suppetit illis ocium.
Porrò sepenuero fit, ut interim dum Philosophus quip-
piã disserit, interueniẽs ancilla, literulas ab adultero por-
rigat. Ac præclari illi de pudicitia sermones intermittun-
tur, opperietes donec illa rescripserit adultero, atque ita
redeat ad auditionẽ. Porrò siquãdo post multiũ temporis
instãtib; saturnalibus, aut panatheneis, misera quepiam
iumbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tũ
deniq; plurima misitẽtur oportet. Atq; aliquis qui statim
subauscultarit, herũ id facere destinantẽ, præcurrit, ac pri-
mus rei index, abiensq; nõ exiguum precũ aufert qui re-
nunciarit. At mane plus tredecim te adẽt idẽ apportãtes
nuncij: quorum quisque commemorat quã multa dixe-
rit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhor-
tans

*tans commodiora subiecerit. Omnes itaque donati premio
 discedunt, at nō sine murmure tamen, qui nō plura dede-
 ris. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu
 postules, grauis atque importunus haberis. Proinde quo
 illud aliquādo auferas: primū ipsi hero adulcris, supplexq;
 fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor.
 Nam hoc quoq; quoddā est seruitutis genus. Neque uero
 negligendus is, quem in cōsiliū adhibet, neque item ami-
 cus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel ue-
 stuario, uel medico, uel cerdoni cuiquam. Vnde fit ut sera
 atque intempestiua, eoq; inutilia premia tibi accedant.
 Cæterum inuidia ingens, iamq; etiā calūniæ quædā pau-
 latim struuntur in te, apud hominem qui iam nō inuitis au-
 ribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe qui
 perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, & ad obe-
 unda munia famulatus claudicantem, atq; obaudientē, ac
 podagra subinde grauari. Proinde posteaquā id quod
 erat in te florentissimum decerpsit, cuiq; partem maxime
 frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit,
 iamq; te lacerum panniculū reddiderit, tum modis omni-
 bus circumspicit in quod sterquilinum te portatum abij-
 ciat, atque alium per ferendis laboribus idoneum, in tuum
 substituat locum. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius
 tentaris: uel quod homo senex uxor̄is ancillam uirginem
 uitiaris: uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus
 ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omni-
 bus, atque omnium inops rerum optimam podagram unā
 eum senecta comitem ducens. Quum interim quæ quon-
 dam sciueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tum uen-
 trem*

trem cideo reddideris amplio^rem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueat, flagitat. Que cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaseris equis senio affectis, quorum ne pellis quidẽ perinde ut aliorum animantiũ est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calũnia quàm potest proxime ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippe tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidẽ huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo, uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineãt opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedunt, propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationem ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes, atq; id quum faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquàm contēnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, uideãt tales. Maxime uero, posteaquàm animaduuerterint, quàm sint in cõuiujs, reliquoq; cõuictu aduantes, quàm ad lucrũ humiles ac seruales: deinde eiectos eosdem iam oderunt, neque id iniuria, ac modis omnibus admittuntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verẽtur enim, ne cuncta illa uite sue mysteria in uulgus effèrant, quippe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim similes sunt pul-

x cherrinis

*cherrimis istis libris: quorum aurei quidē umbilici, purpu-
 rea foris pellis: ceterū intus aut Thyestes est liberos in cō-
 niuio comedēs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus
 cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt
 & illi, splendidi, cōspiciūq;. Porro intus sub purpura ua-
 rias occidūt Tragœdias. Quorum unumquēq; si euolue-
 ris, explicuerisq;, fabulam non mediocriter longam repe-
 rires, Euripidis cuiuspiā, aut Sophoclis. Contra foris nihil
 nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harum itaq; re-
 rum sibi cōscij oderunt illos, atque insidias parant, si quis
 penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depin-
 gat, qualesq; sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis il-
 lius exemplo & imaginem quandā huius uite tibi depin-
 gere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit
 eam adire. Equidē magnopere cupiā uel Apellem quēpiā,
 uel Parrhasium, uel Aëtionem, uel Euphranorem ad hanc
 depingendā tabulā adhibere. Verū quoniā fieri potis non
 est, ut aliquē artificē tam egregiū atq; absolutū nancisca-
 mur, in præsentia tenuem quandā pro mea uirili imaginē
 adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime atq; inau-
 ratum, neq; id humi situm in solo, uerum procul à terra in
 edito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abru-
 ptum, lubricoq; aditu, ita ut plerūq; qui se iam ad summū
 usq; uerticem penetrasse sperant, lapsō pede præcipitati
 ceruicem frangāt. Intus autē Opulētia sedeat, tota (sicuti
 uidetur) aurea, maiorem in modū formosa, atq; amabilis.
 Porro amator ubi uix tandē cōscendit, iamq; ad fores ac-
 cesserit, obstupescat, oculis in aurū defixis, deinde Spes,
 que & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta,
 manu*

manu prehensa introducat, nunc iam ipso ingressu attoni-
 nitum. Atque ab eo quidem tempore Spes usque illum an-
 tecedat, ducatq; tum alie mulieres illum excipientes, pu-
 ta Fallacia, Seruitusq; tradant Labori. At is miserum pe-
 nitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum,
 coloreq; cōmutato. Postremo Contumelia, arreptū illum
 ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidē tempore Spes
 auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium
 per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddā, et
 occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, palli-
 dus, senex, leua quidem pudorem occultans, dextra uero
 seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo
 frustra lachrymans, et miserum bis etiam cōficiens. Atq;
 hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles opti-
 me, ipse diligenter consideratis singulis expēde, num

ere tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas
 fores ingressus, per illas lōge dissimiles tam
 turpiter excutiaris. Quicquid autem
 feceris, memineris sapiētis illius,
 qui dixit: Deum in culpa
 non esse, uerū qui sua
 sponte dele-
 gerit,

Luciani de ijs qui Mercede Conducti, in diuitum
 Familijs uiuunt, Des. Erasmo Rotero-
 damo interprete.

FINIS.

x 2 Hieronymo

HIERONYMO BUSLIDIANO

PRAEPOSITO ARIENSI

si Consiliario Regio Erasmus Roterodamus S. P. D.

RV M O R iam pridem hic perseverat, acerbior quàm ut uerū esse libeat credere, sed constantior tamen, quàm ut uanus credi possit, PHILIPPVM principem nostrū, è uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane, qd uociferer, quē incusem, hominum uē, Deum uē? *Que* comploratio tam Tragica, *que* huic tam atroci uulnere sufficiat? Nimio, heu nimio constituistis Hispania, *que* quidem primum Franciscum Buslidianū Archiepiscopum Bizontinum nobis ademisistis, neque tanti uiri iactura contentæ, principem etiam eum absorbuistis, quo (si uiuere modo licuisset) nihil unquam habuit hic orbis, neque maius neque melius. Quinquam quid, queso, supererat etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ò dirum fortune ludum, ò nouam fatorum inuidentiam, ò mors quàm iniqua, tam etiam inuida, ut semper prestantissima quæq; quàm ocysime tollis è medio, uixq; oculis ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissimum deplem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam imperijs anteponebat? An liberorum magis, quibus etate tam immatura, tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius, cui de charissimo principe, tam seruum gaudium, tam preperus contigerit luctus? An orbis decimum uniuersi, cui tam
singulare

singulare lumen sit ademptum? idq; tam ante diem. Hoc nimirum hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cursu in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fatis illum palam ab Hispania reijcientibus. Equidem Panegyrico qualicumq; laudau iuuenem. Tum autem bone deus, quot mihi panegyricos, quàm copiosos pollicebar? Et en repēte commutatis rebus, epitaphium paro miser. Eamus nunc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus, quum eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos quàm diutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed quid ego mi Hieronymo, dum meo indulgeo dolori, tuum exulcero? Quod reliquum est, precor ut superi propitij liberis paternam quidem felicitatem: sed cum diui FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur. Tibi item in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fraterna diuturniorem. Literis his: ne ad tantum, tamq; doctum amicum nullo literario munusculo comitate uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil agerem. Nam in presentia quidem in Italia mire frigent studia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planeq;

Iulium agit. Vale, & amplissimo patri Nico-

lao Ruterio episcopo Atrebatensi etiam

atque etiam Erasmus commen-

dato. Bononię. XV. Ca

lendas Decem-

bres.

M. D. VI.

C NEMONIS AC DAM

MIPPI DIALOGVS, DES. ERAS

Isidorus Singslus mo Roterodamo interprete.

C NEMON.

HOC illud est quod vulgo dici consuevit, Hinulus leonem. DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidem heredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebam habere præteritis. DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbis esset, imminente morte captabam, asidens atq; inseruiens. Neque ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultumq; ut testamentum proferrem, ac publicarem, quo illi rerum mearum in solidum heredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAMIP. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; in sperato è uita decepsi, tecti ruina oppressus, Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cum esca pariter auulso. DAMIP. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoque piscatorem simul abstulit. Itaque technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. C NEMON. Sic apparet, idq; adeo deploro.

Zenophante

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDES
de Dialogus, Des. Erasmo Roter. interprete.

ZENOPHANTES.

AT TV Callidemides, quo pacto interisti? Nā ipse quē admodū Diuie parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. C AL. Aderā Zenophātes. Porro mihi nouū quiddā, atq; inopinatū accidit. Nā tibi quoque notus est Ptoeodorus ille senex. ZENOP. Orbūm illū dicis, ac diuitē, apud quē te assidue uersari conspicebā? C AL. Illū ipsum semp captabā, colebamq; id mihi pollicēs fore, ut meo bono quamprimū moreretur. Verum quū ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuētē, cōpendiariā quandā excogitauit uia, qua ad hereditatē peruenirē. Siquidē empto ueneno, pocillatori persuasērā, ut simulatq; Ptoeodorus potū posceret, bibebat aut proluxius, præsentius i calicē inijceret, haberetq; i promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurādo cōfirmabā, me illū manumissurū. ZEN. Quid igitur accidit? nā inopinatū quiddā narraturus mihi uidearis. C AL. Vbi iā loti uenissēmus, puer duobus patris poculis, altero Ptoeodoro cui uenenū erat additū, altero mihi, nescio quo modo errās, mihi uenenū, Ptoeodoro porrexit innoxū. Mox ille qdē bibit, at ego ptinus humi porrectim stratus sum, supposititiū uidelicet illius loco finus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZENOP. Rideo profecto, nam elegāter ac

x A lepide

lepide tibi hæc res euenit. Porrò senex ille, quid interim?
 CAL. Primum ad casum subitum atq; inexpectatū sanè
 conturbatus est. Deinde simulatq; intellexit, id quod acci-
 derat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. Z E-
 N O P. Rectè sanè. Tametsi nō oportuit ad compendium
 illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq;
 uia, tutius certiusq;, etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS,

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

QUID eiulas ò Tantalè, aut quid tuā de-
 ploras fortunā, stagno imminēs? T A N.
 Quoniā siti enecor Menippe. MENIP.
 Vsq; adeo piger es atq; iners, uti non uel
 pronus incumbens bibere noris, uel caua
 uola hauriens? T A N T. Nihil profecero si procūbam:
 refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit,
 quod si quādo hausero, oriq; coner applicare, prius
 effluxit quàm summarigē labia. Atq; inter digitos effluēs
 aqua, haud scio quomodo rursus manū meā aridam relin-
 quat. MEN. Prodigiousum quiddā de te narras Tātale:
 uerū dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quū
 corpore careas: nā illud qd̄ esurire poterat, aut sitire, in
 Lydia sepultū est. Ceterū tu quū sis animus, quā posthac
 aut sitire queas, aut bibere? T A N T. Atq; hoc ipsum sup-
 plicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita si-
 tiat. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quādo-
 quidē affirmas te siti puniri. At qd̄ hinc acerbi tibi poterit
 accidere?

accidere? Num metuis ne potus inopia moriari? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neque locū aliū in quē morte demigret quispiā. TANT. Recte tu quidē dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quū nihil sit opus. MENIP. Desipis Tantale, & uti uerū tibi fatear, nō alio potu uideris egere quā ueratro mero: nam diuersum quiddā pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui nō aquam, quē admodū illi, sed sitim horreas. TANT. Ne ueratrum quidē recusarim bibere Menippe, si liceat modo. MENIP. Bono es animo Tantale, certum habēs nunquā fore, ut uel tu, uel reliquorum Manium quispiā bibat: Neque enim fieri potest: quāquā nō omnibus quē admodum tibi, poena adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

Tubinā formosi illi sunt, ac formosae Mercuri: ducito me docetoque, utpote recēs huc profectum hospite. MERC. Haud mihi licet per oculū Menippe, quin tu isthuc ipso è loco dextrorsum oculos defleste. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterum formarum. MENIP. Equidē præter ossa nihil uideo, caluariasque carnibus renudatas, inter quæ oīa nihil sit oīno discriminis. MERC. Atqui hæc sunt quæ poëtae cuncti mirantur:

ac celebrant, ossa scilicet que tu uideris contēnere. M E N I P. At Helenam saltē mihi cōmonstra: nā ipse quidem haud queam dignoscere, M E R C. Hęc uidelicet caluaria, Helena est. M E N I P. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu, sunt impletæ, tantiq; tum Græcorū, tum Barbarorum multitudo cōfluxit, tot urbes sunt euerse? M E R C. Ceterū Menippe nō uidisti mulierem hanc uiuam, quod si fecisses, forsan diceres tu quoq;, uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; contempletur, posteaquā coloris decus abiecerint, deformes nimirū uideantur. At ijdē donec florent coloremq; obtinent, sunt speciosissimi. M E N I P. Proinde illud iam demiror Mercuri, si Græci nō intellexerūt sese pro re usq; adeo momentanea, queq; tam facile emarcesseret elaborare. M E R C. Haud mihi uacat tecū philosophari, quare delecta loco ubicūq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam alie sunt traducende umbre.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONIJ Disceptatio, Des. Erasmo Roter. interprete.

MENIPPVS.

MOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonā modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrātur. TROPH. Quid? an nobis igitur imputandū, si per inscitā illi de mortuis huiusmodi opinantur?

opinantur? MENIP. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quū uiueretis, eiusmodi quedam portenta ostentassetis, tanquā futurorū fuissetis prescij, quasiq; predicere potuissetis, si qui percontarentur. TROPH. Memnippe, nouerit Amphiloachus hic, ipsi pro sese respondendū esse. Ceterū ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descēderit: at tu uidere nūquā oīno Lebadiā adijisse, neq; enim alioq; ista nō crederes. MENIP. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissetem profectus, ac linteis amictus, offanridicule manu gestās, per angustū aditū in specum irrepissem, nequaquā fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solaq; prestigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinādi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. TROPH. Est quiddā partim ex hoīe, partim ex deo cōpositū. MEN. Nempe qd' neq; sit homo, quēadmodū audio, neq; deus, uerū pariter utrūq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quō nūc recessit? TROPH. Reddit oracula Memippe in Bœotia. MEN. Haud intelligo qd' dicas Trophoni, nisi quod illud planè uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALO

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

CHARON.

REDDE nauū sceleste. MENIP. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MENIP. Haudquamquam auferre queas ab eo qui nō habeat. CHAR. An est quisquam

*Quid illud qui
uultum ad in
superioribus
aut dicitur
sunt*

quisquam qui ne obolum quidē habeat? MENIP. Sit ne alius quāspīa præterea, equidē ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditē impurissime, ni reddas. MENIP. At ego illiso baculo tibi cōminuam caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis trāsuxero? MENIP. Mercurius meo noīe tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MERC. Belle mecum agatur per Iouē, siquidē futurū est, ut etiā defunctorū noīe persoluam. CHAR. Haud omittā te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge ut facis, nauim trahere: quanquā quod nō habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandū? MEN. Sciebā quidē, uerum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manēdū? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectū? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinā exhausti, & remum arripui, & uektorū omniū unus nō eiulauī. CHAR. Ista nihil ad nauilū, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursū in uitā reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Acaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostēde quid habeas in pera. MEN. Lupinū si uelus, & Hecatē cornā. CHAR. Vnde nobis hūc canē adduxisti Mercuri? tum qualia garricbat inter nauigandū? uektōres oēs irridēs, ac disterijs incessens, unusq; cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quē uirum trāsuxeris: planē liberum, cuiq; nihil omnino curæ sit, Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquā posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidē iterū recipere.

Cratetis

DIALOGI VARIJ.

CRATETIS AC DIOGENIS DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

CRATES.

MOERICHV M diuitem, nouerás ne Diogenes: illum, inquã, supra modũ diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erãt naues onusta mercibus, cuius conso-
brinus Aristas: quum ipse quoque diues esset, Homericum illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabãt inuicem Crates?

CRAT. Hæreditatis causa, quum essent æquales, uterq; alterum captabãt. Iamq; testamẽta publicauerãt ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristẽã omnium rerum suarũ dominũ relinquebat, Mœrichum uicissim Aristas, si quidẽ ipse prior e uita decederet. Hæc igitur quũ essent in tabulis scripta illi inter sese captabãt, & alter alterũ adulationibus obsequijsq; superãre cõtendebat. Porro diuini, haud scio utrũ ex astris id qd' futurũ sit cõiectãtes, an somnijs, quẽ admodum Chaldei faciũt: quin & Py-

thius ipse, nũc Aristeam uictorem fore pronũclabat, nunc Mœrichũ, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illũ propẽdebat. **DIOG.** Quid igitur tandẽ euenit? nam audire est operæ precium Crates. **CRAT.** Eodẽ die mortui sunt ambo: ceterũ hereditates ad Eunomiũ ac Thrasycle deuenerũt, quorũ uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurũ, ut tale quippiã accideret. Etenim quam Sicyone Cirrbam uersus nauigarent,

medio

medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eò sunt depulsi.
DIOG. Recte factum: at nos quum nos essemus in uita,
 nibil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neque enim
 ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum
 baculus illius ad me rediret heredem (habebat autem egregie
 ualidum) quem ipse sibi parauerat oleaginum, neque tu Crates,
 opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum
 successionem uenires, puta dolij ac pere, in qua quidem lupini
 Choenices inerant due. **CRAAT.** Neque enim mihi quicquam
 istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes:
 siquidem que ad rem pertinebant, queque tu Antistheni succe-
 dens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multo
 sunt potiora, multoque splendidiora, quam uel Persarum
 imperium. **DIOG.** Quenam sunt ista que dicis? **CRAAT.**
 Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, iuuentudinemque
 libertatem. **DIOG.** Per Iouem memini me in istiusmodi opum
 hereditatem Antistheni successisse, tibi que eas longe etiam ma-
 iores reliquisse. **CRAAT.** Verum reliqui mortales hoc
 possessionum genus aspernabatur, neque quisquam nos ob-
 spem potius de hereditatis obsequijs captabat, sed ad aurum
 omnes intendebant oculos. **DIOG.** Nec iniuria: neque
 enim habebat quo facultates eiusmodi a nobis traditas ac-
 ciperet: quippe rimosi iam, uitiatique delicijs, non aliter quam
 uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infun-
 dat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico,
 perstilletque fundo quod immissum est continere non ualeat.
 Cuiusmodi quiddam ex Danaï filiabus aiunt accidere, dum
 in dolium pertusum haustam aquam important: at iidem aurum
 dentibus ex unguibus, omni que ui seruabant. **CRAAT.**
 Proinde

Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obolum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

NIREI AC THERSITAE DIALO-
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

*Aguid nif
 mity p
 yra p
 abio.*

NIREVS *Lammig*

ECCE denique uel Menippus hic iudex erit, uter nostrū sit formosior. Dic Menippe, an nō tibi uideor forma praestantior? MEN. Imō quinā sitis, prius arbitror indicandū, nā hoc opinor scito est opus. NIR. Nireus ac Ther sites. MEN. Vter Nireus, uter Ther sites? nōdū enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unū hoc uinco, quod tibi sum similis, neq; tantopere me praecellis, quantopere te caecus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimum appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; et impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitro. Iam uero tempus est uti pronūcies Menippe, utrum altero formosiorē existimes. NIR. Mirum ni me Aglaia Charopeq; prognatum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippè qui reliquis quidem osibus alijs appareat a similis: porrò caluaria hoc uno insigni à Ther site caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effeminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percōtare, qua
 specie

specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MEN. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea speculo que uideo, queq; tibi absunt in presentia: ceterum ista norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MENIP. Neque tu, neque quisquam alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. THER. Mibi quidem uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI,

Des. Erasmo Roderodamo

Interprete.

*ignoro Nilaniolum, Cæcilius
et magnificè singuliferi
uoluntate gloriantur,*

DIOGENES.

He tu Car, quare tandem insolēs es tibiq; places, ac dignū te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine o In Siopensis, quippe qui Carie imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autē et insulas nōnulas subegerim: Miletum usq; peruenierim, plerisq; Ionie partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximū, in Halicarnasso monumentū erectum habeo, singulari magnitudine, quantū uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiā pulchritudine cōditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo ad uiaū formā abso-
lutiſſimo artificio expressis, adeo ut uel phanū aliqd' simile
haud

haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferi? D I O G. Num ob imperium ais, ob formam, atq; ob sepulchri molcm? M A V. Per Iouem ob hæc inquam. D I O G. Atqui ò formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si quæ arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrè tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tū nuda: utriq; dentes pariter ostēdimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis, ac sursum hiātibus deformati. Ceterum sepulchrum ac saxa illa preciosa, Halicarnassæis forsitan iactare licebit, et hospitibus glorie causa ostentare, tanquàm qui magnificā quandā apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat iur egregie, nequaquam uideo, nisi forsitan illud cōmodum uocas, quod plus oneris atque nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus ac laborans. M A V. Itā ne nihil illa mihi cōducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? D I O G. Imò haud pares, inquā, iur clarissime: nam Mausolus discruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Diogenes interim eum ridebit. Atque ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia atque sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignā, tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALO-
gus. Des. Erasmo Roterodamo interprete.

SIMYLVS.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quā annos uixeris haud multo pau-
ciores centū, opinor. POLYST. No-
naginta octo Simyle. SIMYL. Sed qui-
nā triginta istos annos egisti, quibus mihi
fueras superstes. Nam ipse perij te ferme septuagenario.
POLYST. Quā suauissime profecto, etiā si hoc mi-
rum tibi uidebitur. SIMYLVS. Mirū uero, siquidem
tibi primū seni, deinde inualido, postremo etiā orbo quic-
quam poterat esse in uita suauē? POLYST. Principio
nihil erat quod nō possem, præterea pueri formosi cōplu-
res aderāt, tū mulieres nitidissime, unguēta, uinū mire fra-
grās, postremo mēse uel Siculis illis lautiores. SIMYL.
Noua narras, nā ego te planē sordidū ac parcissimū esse
sciebā. POLYST. Atqui uir præclare, ex alienis arcis
opes mihi subscatebāt. Tū diluculo protinus quā pluri-
mī mortales ad fores meas uētabāt, simulq; ex omni rerū
genere quæ terrarū ubiuis pulcherrimæ reperiūtur, mune-
ra deportabātur. SIMYL. Num me defuncto regnum
gessisti? POLYST. Minimo, uerū amātes habebā in-
numeros. SIMYL. Nō possum nō ridere: tū ne amātes
tantus natu quā esses, uixq; tibi dētes supessent quatuor?
POL. Habebā p Iouē equidē optimates ciuitatis: quūq;
essem tū senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens
etiā, ac senio cæcutiēs: postremo naribus mucosis, tamen
cupidissime

cupidissime mihi inferuebant, adeo ut is felix uideretur, quęcunq; uel aspexissem modo. S I M Y L. Num tu quoq; quęadmodũ Phaon ille, Venerę aliquã è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad inuentã redire, ac denuo formosum atq; amabilę fieri? P O L Y S T. Haud quaquã, quin magis quũ talis essem, qualę dixi, tamen supra modum adamabar. S I M Y L V S. Aenigmata narras. P O L Y. Atqui notissimus est hic amor, quũ uulgo sit frequens, nępe erga senes orbos ac diuites. S I M Y L V S. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. P O L Y S T. Verumtamen nõ parum multas cõmoditates ab amãtibus tuli Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porro sepius etiã quasi procax illis illudebã, excludēs interdum nõnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, et in ambiendis primis apud me partibus, aliũ alius antecire nitēbatur. S I M Y L V S. Sed age, de facultatibus tuis quid tandē statueras? P O L Y S T. Palãm quidē affirmabam, me unũquęq; illorũ relictũ heredē: idq; illi quũ crederēt futurum, certatim se quisq; obsequentiore atq; adulãtorem prębebat. Ceterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. S I M Y L V S. At postremę illę tabule quę pronunciabãt heredē? num è cognatis quępiã? P O L Y S T. Non per Iouem, imò nouitiũ quendã ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygę. S I M Y L V S. Quot annos natum Polystrate? P O L Y. Viginti ferme. S I M Y L. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. P O L Y S T. Attamen multo illis dignior q scriberetur heres,

etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit heres, iamq; inter patricios numeratur, subrafo mento, Barbaroq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosiorē, Nireo formosiorē, Vlysse prudentiorē esse prædicat. SIMYLVS. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hereditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

luxuriam arcum VENVS,

VID tandem in causa est Cupido, ut quum reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunū, Apollinē, Iunonē, me deniq; matrem, ab una Minerva temperes, utq; aduersus hanc nec ullū habeat incendiū tua fax, et iaculis uacua sit pharetra, tū et ipse arcu careas, neq; iaculari noris? CVPIDO. Equidē hāc metuo mater: est enim formidabilis truculentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, expauescit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut arma mihi è manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an nō erat hac formidabilior? et hunc tamē superatū exarmasti. CVPIDO. Imō ille cupide me recipit, atq; ultro etiam inuitat: uerum Minerva semper adductis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad illam aduolauī, faciem propius admouens: at illa, si quidem ad me accesseris inquit, per parentem Iouem, quouis modo te cōfecero, aut lancea te trāssigam, aut

gam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem,
aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus comminaba-
tur: ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo et in pe-
ctore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillo-
rum uice comatam, hanc nimirum maximopere formido:
territat enim me, fugioq; quoties eã aspicio. V E N V S.
Esto sanè, Mineruam metuis ut ais, atque huius gestamen
gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non
formidaueris: cæterum Musæ quam ob causam abs te non
feriuntur, atque à tuis iaculis tutæ agunt: num et hæc cri-
stas quatunt, aut gorgonas prætendunt? C V P I D O.
Has quidem reuereror mater, sunt enim uultu pudico ac
reuerendo, præterea semper aliquo tenentur studio, sem-
per cantionibus animum intentum gerunt: quin ipse etiam
non raro illis assisteo, carminis suauitate delinitus. V E-
N V S. Esto, nec has adoriris propterea quod sint reue-
rende: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? C V-
P I D O. Ut breuiter dicam, hanc ne deprehendere qui-
dem usquam sum potis, quippe perpetuò per montes fugi-
tantem: ad hæc alterius cuiusdã sui Cupidinis illa tenetur
cupidine. V E N V S. Cuius ò gnate? C V P I D O. Nè-
pe uenatu ceruorum et hinnulorum, quos insectatur
ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota
rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi
fratrem eius, qui nimirum arcu ualeat
et ipse, feritq; eminus. V E N.
Teneo gnate, eũ sepenu-
mero sagitta uul-
nerasti.

MARTIS AC MERCVRII DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

Derisus faculas de
Mars.

MARS.

Vdistin' Mercuri cuiusmodi nobis minan-
tus sit Iupiter? quàm superba, quãq; di-
ctu absurda? Ego, inquit, si uolucro, ca-
thenam ex ethere demittam, unde si uos
suspensi me ui detrabere conemini, luseri-
tis operam: nunquam enim me deorsum trahetis. Contra
ego uos uelim in altum attrahere, nõ uos modo, uerũ etiã
tum terram ipsam, tũ mare pariter subuectũ in sublime su-
stulero. Ad hæc alia permulta, que tu quoque audisti. At
ego, si quidẽ cum uno quolibet singulatim conferatur, ita
prestantiorẽ eũ esse, uiribusq; superiorẽ, haudquaquam
negauerim, uerũ unũ tam multis pariter in tantũ antecelle-
re, ut eum ne pondere quidẽ uincere queamus, etiã si terrã
ac mare nobis adiunxerimus, id ne uiquam crediderim.

MERC. Bona uerba Mars. Neq; enim sat tutũ est ista
loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet.

MARS. An uero credis apud quẽlibet hæc dicturũ me?
imò apud te solũ id audeo, quẽ lingue cõtinentis esse scie-
bam. Sed quod mihi maxime ridiculũ uidebatur, tũ quum
hæc minitantẽ audirẽ, haud queã apud te reticere. Etenim
memineram, quum nõ ita multo ante Neptunus, Iuno, ac
Pallas, mota aduersus eum seditione, machinarẽtur com-
prehensum illum in uincula cõiungere, quãto pere formida-
rit, utq; in omnẽ speciem sese uerterit, idq; cũ tres dunta-
xat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota,

Briareum

Briareum Centimanum illi auxiliatum accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MERCVR, Tace, bona uerba: neque enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIAE DIALOGVS,

Des. Erasmo Roterodamo interprete. *Officia Dijs*MERCVRIVS, *et hominibus*

ST uero mater deus quisquã in cœlo me inferior? MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MERCVR. Quid non dicam? qui quidẽ tantũ negociorũ solus sustineam quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgẽdũ est mihi, statimq; uerrendũ coenaculum, ubi dii composit. Tum ubi curiã in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut oportet cõposuero, Ioui necessum est asistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusquã nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq; est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoque temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonium deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem ex tribunalibus asistere. Neque enim mihi sufficiebant scilicet diurna negocia dum uersor in palestris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq; pro-

deuocas. Quin & solem aliquoties cōpellis lentum apud Clymenem cessare aurigādi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrē etiā cōmittis, audacter ac tanquā tutò facis. Verum tu quidē ò deorum omnium cōfidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adammet, atq; in Phrygium illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis itē Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montē sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Ceterum Corybantū alius suum ipse penē ense desecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insanie plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quādoquidem te produxi, malū ingens: ut si quando resipiscat Rheæ, uel potius si pergat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptum discerpāt, aut leonibus obijciāt. Hic me sollicitat metus, quod uideā tibi periculū imminere. CVPIDO. Ocioso animo esto mater, siquidē leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sepe numero cōscensis eorū tergis, præhensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agitem. At uero illi interim mihi caudis adblādiūtur, ac manum ori insertam receptāt lambuntq; deinde mihi reddūt innocuā. Porrò Rheæ ipsi quā tandē uacauerit, ut me ulciscatur quū in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quū res pulchrās ut sunt, offero ac demonstro? uos ne appetite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimen cōserte. Num uis ipsa tu mater, uti

neque tu posthac Martem ames, neq; ille te? VENVS.
 Ut es peruicax, & nulla in re non superas: attamen horum
 que dixi, aliquando memineras.

DORIDIS ET GALATEAE DIALO-
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

DORIS.

DORMOSVM amatē Galatea, nēpe
 Siculū istū pastorem aiunt amore tui de-
 perire. GAL. Ne ride Doris: etenim
 qualis qualis est, Neptuno patre proгна-
 tus est. DOR. Quid tum postea, si uel
 Ioue ipso sit progenitus, quū usq; adeo agrestis atq; hispi-
 dus appareat, quodq; est omnium deformissimū, unoculus?
 An uero credis genus illi quicquam profuturū ad formā?
 GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est atque
 agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est.
 Porrò oculus media in fronte decet etiā, quo quidē nibilo
 segnus cernit, quā si duo forent. DOR. Videris Ga-
 latea non amantem habere Polyphemū, sed illum potius
 adamare, sic cum praedicat. GAL. Equidem haud ada-
 mo, sed tamen insignem istam uestram insultandi oppro-
 brandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum
 inuidētia quadam isthuc facere uidemini, propterea quod
 ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è
 littorali specula in littore ludentes cerneret in prominen-
 tibus Aetnae pedibus, quā uidelicet inter montem &
 mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit qui-
 dem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoque in
 unam

unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet: nam
 argumentum est, me forma prestantiorem esse ac dignio-
 rem, que amer: uos cōtra fastiditas esse. D O R. An istud
 tibi putas inuidendum uideri, si primū pastori, deinde lu-
 sco formosa uisa sis? quāquā quid aliud ille potuāt in te
 probare, preter candorē? Is illi placet opinor, quod ca-
 seo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id
 protinus pulchrum iudicat. Alioquin ubi libebit scire, qua
 sis facie, de scopulo quopiā in aquā, si quando tranquilla
 steterit despectans, temetipsam contēplare, uidebis aliud
 nihil, nisi perpetuū candorem: uerum is quidem non pro-
 batur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. G A L.
 Atqui ego illa immodice candida, tamen eiusmodi habeo
 amantē, quū interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel
 nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterū Polyphemus (ut
 alia ne dicam) etiam canendi peritus est. D O R. Tace ò
 Galatea, audiuius illum canentem, quū nuper pruriret
 in te: sed ò sancta Venus, a sinum rudere dixisses: nā lyre
 corpus simillimum erat ceruino capiti osibus renudato:
 tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis,
 inductisq; fidibus, quas ne collope quidē circūtorquebat,
 agreste quiddā & absonū cantillabat, quam aliud interim
 ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut tēperare no-
 bis nequiuerimus, quin rideremus amatoriā illā cantionē.
 Nam Echo ne respondere quidē illi uoluit balanti, quū sit
 adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulū illius,
 & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in uhnis
 anasius iste delicias suas, ut si catulum pilis hirtū, ipsi non
 dissimilem. Quis autem non inuideat, tibi amicū istum
 Galateas

Galatea? G A L. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis cōmonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? D O R. Mihi quidē nullus est amator, neq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehemēter amabilis, uerūtamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olēs, tum crudis uisitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

Amatores

principi: **DIOGENIS ET ALEXANDRI** DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

Amatores

Amatores

Amatores

Amatores

Amatores

DIOGENES.

QUID hoc rei Alexander? itā ne defunctus es tu quoq; perinde atq; nos omnes? **A L E X.** Vides nimirum Diogenes: tamen si mirandū non est, si, homo cū fuerim, defunctus sim. **D I O G.** Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quū te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? **A L E X A N.** Haud dubie Philippo: neque enim obiissem, si Hamnone parēte fuissem progenitus. **D I O G.** Atqui de Olympiade etiam cōsimilia quaedam ferebātur, puta draconē quendā cū ea fuisse cōgressum, uisumq; in cubiculo, ex eo grauidā peperisse te: porrò Philippū errare falliq;, qui se tuū patrē esse crederet. **A L E X.** Inandierā quidē & ipse ista quēadmodū tu, at nūc uideo neq; matrē, neq; Hammonios illos uates sani quicquā aut ueri dixisse. **D I O G.** Attamē istud illorū mēdacium Alexāder ad res gerendas haudquaquā tibi fuit inutile, propterea quod

uulgus

vulgus te verebatur metuebatq; , quum deũ esse crederet. Sed dic mihi, cuiã tam ingēs illud imperium moriēs reliquisti? ALEX. Id eadē ignoro Diogenes: celerius enim ē uita submouebat, quam ut esset ociũ de illo quicquã statuendi, præter id unũ, quod moriēs Perdiccæ anulũ tradidit. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an nõ meministi quid Græci fecerint, quũ nuper tibi arrepto imperio adularẽtur, principemq; ac ducẽ aduersus Barbaros deligerent? nõnulli uero in duodecim deorũ numerũ referrent, ac phana constituerent: deniq; sacra fãcerẽt tanquã Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierũt Macedones? ALEX. Etiamdũ in Babylone iaceo tertiuũ iam diẽ: porro Ptolemæus ille satelles meus, si quãdo detur ociũ ab his rerũ tumultibus, qui nũc instant, pollicetur in Aegyptũ deportaturũ me, atq; inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG.: Non possum nõ ridere Alexãder, qui quidẽ te uideã etiam apud inferos desipientẽ, sperãtemq; fore, ut aliquãdo uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ò diuinissime, neq; enim fas est reuerti quẽquã, q̄ semel paludem trãsmiserit, atq; intra specus hiatũ descēderit, propterea quod neq; indiligens est Aeacus, neq; contẽnendus Cerberus. Verũ illud abs te discere peruelim, quo seras animo, quoties in mentem redit, quãta felicitate apud superos relicta huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ni, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, inmanibus illis be-luis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum,

reiuñctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid hæc te discruciat, quoties recursant animo? Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas que à fortuna proficiantur, stabiles ac firmas existimares? ALEX. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quam multa à me pctierit, que mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris prestare, quum mihi palparetur interim, ac predicaret me, nunc ob formam tanquam et ipsa summi boni pars quedam esset, nunc ob res gestas atque opes: nam has quoque in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur quod eas acciperet. Planè prestigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista que tu paulo ante commemorasti.

DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium: Quandoquidem his in locis ueratrum non prouenit, sic ut Lethæi fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sepius bibas: atq; eo pacto desines de bonis illis Aristotelicis discruciarî. Verum enim Cletum etiam illū et Calisthenē uideo, cumq; his alios compluris raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, penasq; sumant ob ea que quondā in illos cōmisisti. Quare sic in alterā hanc ripā te conferas, et crebrius (ut dixi) bibas.

Menippi

MENIPPI ET CHIRONIS DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete. *Immeritata*

MENIPPVS. *tam et sic hanc et
tam sicut nunc dicitur*

QVIDEM inaudiu Chiron, te, deus
quum esses, tamē optasse mortē. CHIR.
Vera nimirū sunt ista quæ audisti Menippe,
planeq; mortuus sum sicuti uides, quū
mibi licuerit immortalē esse. MENIP.

At quenā te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quā uul-
gus hominū horreat? CHIR. Dicā apud te, uirū neuti-
quā stultū atq; imperitū: Iam mihi desierat esse iucun-
dum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundū
erat te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquam Me-
nippe: nā quod iucundū uocāt, id ego neutiquā simplex,
sed uariū quiddā esse arbitror. Verū quū ego semper ui-
uerē, atq; ijsdē perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum
horæ eadē recurrerent, reliqua itē oīa quæcūq; cōtingūt
ī uita, reciproco quodā orbe redirēt, atq; alijs alia p uices
succederēt, satietas uidelicet eorum me cepit. Neq; enim
in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris ijsdē, sed oīno in
permutādo posita est. MENIPPVS. Probe loqueris
Chiron: ceterū hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam
tibi procedit, posteaquā ad hanc tanquam ad potiorem
te contulisti? CHIRON. Haud insuauius Menippe:
siquidem equalitas ipsa quiddam habet admodum popu-
lare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an
in tenebris: præterea neque sitiendum est nobis quemad-
modum apud superos, neque esuriendum, sed cuiusmodi

rerum

rerum omnium egentia uacamus. MENIP. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eodem tibi recidat oratio. CHIR. Quomobrem isthuc ais? MENIP. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat, quam hic itidem similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi querenda erit uite commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciendum Menippe. MENIP. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, et uulgo predicant, presentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neque quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

HEVUS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quedam intercedit, quam et ipse sum canis: dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum hic accederet? Verisimile est autem te, deus quam sis, non latrare modo, uerum etiam humano more loqui, si quando uelis. CERB. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, ac tanquam hoc ipsum uellet iis, qui procul a specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatq; despexit in hiatus, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego clamantem

stantem etiam illum aconito mordens pede correptū de-
traherē, infantū ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos,
nihilq; nō faciebat, in omnē speciē sese cōuertēs. M E N.
Num igitur fucate sapiens erat ille, neq; uere mortē con-
temnebat? C E R B. Haud uere: ceterum ubi uidit id esse
neceſſe, audaciam quandā prae se ferebat, quasi uero uo-
lens id eſſet paſſurus, quod alioqui uolenti, nolenti tamen
omnino fuerat ferendum, uidelicet quo ſpectatoribus eſſet
miraculo. Equidem illud in totum de uiris iſtiusmodi uere
poſſim dicere, ad fauces uſq; ſpecus intrepidi ſunt ac for-
tes: porro intus quū ſunt, nihil mollius neq; fractius. M E-
N I P. Ceterum ego quonā animo tibi uiſus ſum ſubiſſe
ſpecum? C E R B. Vnus mortaliū Menippe ſic mihi ui-
ſus eſt ſubire, ut tuo dignū erat genere, et prior te Dioge-
nes, propterea quod neutiquām adacti ſubieritis, aut in-
truſi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atque omnibus
plorare renunciantes.

Luciani Dialogorum, Des. Erasmo Roterodamo interprete, FINIS.

PRAEFATIO SEU HER-
CVLES GALLICVS LVCIANI,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

HERCVLEM Galli lingua gētis uera
nacula Ogmium uocāt. Porro deū ipſam
noua quadā atq; inuſitata figura depin-
gunt: decrepituſ eſt apud illos, recalua-
ſter, reliquis capillis, ſi qui reliqui ſunt,
z planē

planè canis, cute rugosa, & in aterrimum excussa colorem, cuiusmodi sunt nauæ isti senes. Charontē potius aut Iapetum quæpiam ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quū sit, tamen Hercules ornatum gerit, ut qui tum leonis exuium indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcū tensum leua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam perperam facere Gallos, quum eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem ipsorū incurfasset, prædas agens id temporis, quum Geryonis armenta uestigās, Occidentaliū gentium plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maxime nouū atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenule tenues auro electræue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum uinculis usq; adeo fragilibus ducantur, tamen neque de fugiendo cogitant, quum alioqui cōmode possint, neque prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes: uerum alacres ac leti sequuntur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde quasi grauitè latuari, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quum non inueniret pictor unde catenularum summas ansas necleret, uidelicet ad cetera

dextera iam clauam, leua arcum tenente, summā dei linguam perterebrauit, atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebātur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius assistens essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui propius astat, nostratium literarum non indoctus, id quod declarauit, quam Græcicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorū, quod apud illos esse fertur. Ego tibi hospes, inquit, picture istius ænigma explicabo, nam uidere uehemēter ad eam attonitus ac stupefactus. Orationē nos Galli nequaquam arbitratur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëte,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra senectam posse quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac præclarus.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluuit, & Troianorum concionatores lirioëssan edunt, uidelicet floridam quandam uocem: nam liria si satis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quam ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores lingue cum auribus esse cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam

z z uersiculos

uersiculos è comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atque animum sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hastenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpendere, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicasssem, rursus me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subiit animum meum eius pieturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrum uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

Actas iam perijt tua: Tum illud,

Ac te corripuit cariota senecta, minister

Inualidusq; tibi, et segnes tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neque me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imagini. Itaque robur, celeritas, forma, et si qua sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ò Teie uates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet: neque laborabit Hippoclidès, imò nunc uel maxime tempestiuum fuerit,

fuert, faciãdia repubescere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac sepius arcu ferire: quãdo quidem periculum nõ est, ne quãdo quis præter spem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis etatẽ meã, me anq; senectutem ipse cõsoler animemq; , adeo ut nõ sim ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuelare, suisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autem à uobis ò dij, afflatus secũdi, quãdo nunc uel maxime, presente bono atque amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pammis è uilibus armos.

Luciani Herculis Gallici, Des. Erasmo Rotero-
rodamo interprete, FINIS.

EVNVCHVS SIVE

PAMPHILVS LVCIANI, DES.

Erasmo Roterodamo interprete.

INDE nobis aduenis Luciane, seu quidnam rei rides? Semper tu quidẽ & aliãscõsueuisti nobis hilaris ac festiuus occur-
rere, uerũ isthuc magis aliquid solito uideatur esse, de quo risum nec compescere
queas. LVCIANE foro tibi adsum ò Pamphile: porrò
mox efficiam, ut tu quoque mecum rideas, simulatq; au-
dicris cuiusmodi litis adsuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus, PAMPH. iam isthuc

2 3 ipsum

ipsum profecto ridiculum est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraq; pugnam controuersia cōpositam oportuit. LVCIAN. Quid ais? tranquille cōponant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes miraq; peruacacia contēdentes? P AMPH. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quod erant diuersæ factiōis. LVCIAN. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, et tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebāt, primates erāt huius Reip. natuq; maximi ac sapiētissimi. Breuiter, apud quos pudeat aliquis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedū ad tantā prouectus inuerecūdiam. P AMP. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVCIAN. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquā exiguum ab Imperatore fuisse constitutū: singulis philosophorū generibus: puta Stoicis, Platonicijs, Epicureis: cūq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiū esset æquale. Cæterum demortuo ex his quopiā, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatū calculis probatus. Porrò præmiū illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodū ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. P AMPH. Memini quidē ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obiisse quempiam: alterū (ni fallor) è Peripateticis. LVCIAN. Hæc ipsa Pamphile Helena: propter

propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et haec hactenus quidem nihil etiã ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiteretur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atque pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent: P A M P H. Atqui Peripateticorũ istud est decretum: non admodum esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodã bonorũ ordine esse ponendas. L V C I. Recte dicis. Nam ita quidem aiunt, Proinde bellũ hoc ex maiorum iudicio, sententiãq; illis extitit: uerũ quæ postea cõsequuta sint, iam ausculta. Primum cõplures quidẽ alij in defuncti illius funebribus ludis decertabãt: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quẽ dicã, cõtentiosum illum inquã: præterea Bagoas, qui quidẽ ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiã decretis atq; opinionibus est decertatũ: ex uterq; sui specimẽ ac documẽtũ dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostẽdit. At per Iouẽ in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; Diocles desinens iam eruditionis suæ periculũ ac specimẽ ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitã illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidẽ huius uitã uicissim taxabat. P A M P H. Idq; merito Luciane, Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causa sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus, potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quã uter ad disputandum ac dicendum promptior: atque illi potius

quàm huic uictoriã adiudicassẽm. LVCIA. Recte dicis: Equidẽ isti tuæ sententiæ meũ et ipse calculũ addo. Verum ubi iam cõuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandẽ Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Ba-goam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs cõmercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominũ genus, nõ solũ ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerũ ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis coetibus eijci. Ostendẽs inauspicatũ quoddã et occursum infaustũ spectaculũ fore, si q̄s mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quipiã. Atq; hac de re multis uerbis differebat, affirmãs eunuchũ neq; uirũ esse, neq; mulierẽ, sed quiddã utriq; cõpositũ et cõflatũ, planeq; monstrũ ab hominũ natura specieq; alienũ. PAMPHIL. Nouã accusandi rationẽ nobis narras Luciane. Iamq; et ipse ridere cõpellor, crimẽ audiẽs tã inauditũ. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim et ipse quiddã ausus est ad ista respondere? LVCIA. Initio quidẽ pudore ac metu (nã id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandẽ aut tenuem quandã ac muliebrẽ ædens uocẽ, negabat æquũ facere Dioclẽ, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cũ qua foemina etiam esset cõmercium. Allegabãtur Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabãt. Præterea Academicus quiddã Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostrã etatẽ maximi nominis apud Græcos florissẽt. Porro Diocles etiã illũ ipsum siquidẽ extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturũ sese respõdit, nihil expauescitũ opinione

opinionē, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quam ipse quedā dictēria in illū iaciebat, tū referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum cōcitandū erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicū cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iā illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, q ad philosophiā admitteretur, quiq; iuuenibus præfici postularet, quū alter interim formā etiā ac corporis integritatē, in philosopho requirendā esse diceret. Maxime uero uti barbā altā ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui di scēdi cupidi aduenirēt, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decē illis drachmarum milibus, quæ forēt ab Imperatore capiēda. Caterum Eunuchorū cōditionē etiā quā Spadonū esse uiliorē. Nam illos aliquādo uirile quiddā expertos fuisse, at hūc ab ipso statim ortu fuisse exectū, planeq; animal esse quoddā, uariū atq; anceps, nō aliter quā cornices, quæ neq; inter colūbas, neq; inter coruos numerari queāt. Alter contrare sponderet eo iudicio nō de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mētis qualitatem expēdi oportere, deq; dogmatū cognitione querēdū esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, q quidē Ermcā eunuchū Atarne oriundū tyrānū supra modū sit admiratus, adeo, ut illi pinde atque Dijs sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneū esse eunuchū, cui adolescētes erudiēdi credantur, quod ab hoc nulla in illos calūnia possit herere, neq; Socraticum illud crimē in hunc competat, quod adole scēntulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimū in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidē

x 5 uidebatur,

uidebatur, reiecit. Etenim si è barbae prolixitate, inquit, philosophos aestimare cōuenit, nimirū hircus ante omnes primas tenebit. Hic tertius quidā assistens (nomē hominis filebitur) atqui iudices, inquit, hic malus leuibus, ac foeminea uoce, reliquosq; corporis habitu eunuchus adsimilis, si quis uestes detrabat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiūtur qui ferūt eū aliquādo in adulterio deprehensum, mēbra in mēbris, ut legū tabula loquūtur, habentē: atq; id quidē temporis ad eunuchū cōfugisse, eaq; reperta latebra absolutū fuisse, quum iudicibus crimē persuaderi non posset, ut qui è specie hominē iudicaret eunuchū. At nunc mihi palinodiā canturus uidetur, idq; propter ostentatum premiū. Hæc quum dicerētur, oībus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiā perturbabatur, omnē in specie se se uariās, atq; in immanabiles uersus colores, tum frigidus sudore fluēs, ac neq; decorū sibi existimabat adulterij crimē agnoscere, neq; rursum eā accusationem inutilem ad præsens certamē arbitrabatur. P A M P H I. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgare uobis, uti cōiectandū est, uoluptatē præbuerūt. Verū quo tandē res euasit? Et qd sup his pronunciarūt iudices? LUCIAN. Nō erat eadē omnīū sentētia. Verū alijs quidē uisum est, uti nudato illo, quē admodū in emptitijs seruis fieri cōsueuit, inspicerēt, num in ijs quæ ad penē ptinēt, philosophari posset. Alij uero sentētiā dixere multo magis etiā hac ridiculā, nēpe ut accersitis è lūstro mulieribus aliquot iuberēt illū cum illis cōgredi, ac uiri officio fungi, astāte interrim è iudicibus quopiā, q quidē esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophū præstaret.

Hæc ubi

Hec ubi omnium risu fuissent excepta, neque quisquam omnino adesset, cui non doleret alius risu concussus, visum est ut integra causa in Italia reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiae ostentationem semet exercet, atque instruit, et accusationem quam elaboratissimam meditatur, adulterij crimem aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem et hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Baegas diuersa cura, quemadmodum audio, et assidue uirum agit, negociumque praemanibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriore esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice visum est optimum philosophiae documentum, atque una demonstratio, quae refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum et linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum.

Luciani Eunuchi siue Pamphili finis.

LUCIANVS DE SACRIFICIIS, DES. ERASMO
Roterodamo interprete.

NIMVERO si quis recensere uelit, quae stultissimi mortales faciunt in sacris, in festis diebus, in aduendis salutandisque dijs, tum quas res ab illis petant, quae nota faciunt, cuiusmodi sint, quae de illis sentiunt, statuuntque, equidem haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usque adeo moesto quam risurus sit, ubi perpenderit negocij

negocij, tum absurditatē, tū amentia. At multo ante quā
ridere incipiat, opinor secū illud expendet: utrū pios istos
appellari cōueniat, an cōtra dijs inimicos, atq; infelices,
ac Genios malos, qui quidē numē ipsum rem usq; adeo hu-
milē atq; abiectā existimant esse, ut humanis egeat obse-
quijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursus ut sto-
machetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aeto-
lica illa mala, simulq; Calydoniorū calamitates, totq; ho-
minū cedes, ad hęc ex Meleagri interitum, hęc omnia à
Diana autore profecta esse prædicāt, quę uidelicet graui-
ter ferret, quod ab Oenco nō esset ad sacrificiū adhibita.
Vsq; adeo nimirū alte dolor hic aīo illius infederat, quod
sacris epulis esset frustrata. Quin illā iam mihi uidere ui-
deor, ut erat id tēporis, in caelo solitariā, reliquis dijs ad
Oenci cōuiuū profectis foras, miseris modis gerentē sese,
ac miserabiliter eiulantē, quod ab eiusmodi festo esset ab-
futura. Cōtra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis
felices qs dixerit, si modo Iupiter illis gratiā referret pro
humanitate, quā in initio poëmatici Homericī in ipsum ex-
hibuerāt, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq;
quū reliquis etiā dijs comitatus ad cōuiuū uentret. Vsq;
adeo nihil ut apparet, quicquid faciūt illi, gratis faciunt:
uerū sua bona uendūt mortalibus, atq; emere quidē ab illis
licet omnia, puta bonā ualetudinem bucula, diuitias bobus
quatuor, tum regnū bobus centum. Præterea sospitem ab
Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad
Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alijs
quidā, ne id tēporis urbs caperetur, à Minerua mercatus
est bobus duodecim, ac p̄plo. Verisimile est autem, esse
præterea

*præterea quedã, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure
 ab illis redimi queat. Hæc igitur quum nõ ignoraret, opi-
 nor, Chryses ille, ut pote, tũ sacerdos, tũ senex, diuinarũq;
 rerum egregie peritus, posteaquã re infecta redisset ab
 Agamẽnone, tanquã qui pridẽ Apollini mutuum dedisset
 beneficiũ, ita nũc imputat ac reposcit uicẽ, quin conuicia-
 tur etiã propemodũ, nempe quũ sic ait: Equidem Apollo
 egregie, templũ tuũ, quũ id tẽporis adhuc esset incorona-
 tum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi
 in aris adoleui coxas taurorũ, pariter atq; caprarũ. At tu
 cõtra, me negligis, quũ huiusmodi patiar iniurias, proq;
 nihilo ducis hominẽ bene de te meritũ. Qua quidem ora-
 tione intantũ ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu,
 ac supra nauium stationẽ sese collocãs, pestem in Grecorũ
 copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis.
 Sed quoniã de Apolline incidit mentio, referam de eodem
 & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem,
 quoties quã infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem,
 neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damna-
 tus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium
 exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur,
 humana iam sorte usus, nostrisq; malis factus obnoxius.
 Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariã
 operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phry-
 gia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem baud
 solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egesta-
 tem lateres componerent, inq; construendis mœnibus ope-
 ram præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phry-
 ge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de summa, ut
 ferunt*

ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An nō hæc in deorū honorē fabulatur poëta? atque his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheâ, deniq; de uniuersa fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adsint canētibus in exordio poëmatum, Musis, à quibus tandē uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædā cantant. Quemadmodū Saturnus ut primū Cœlum patrē suū execuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiuum illū Thyestem. Deinde quemadmodū Iupiter fur-tim occultatus à Rheâ, saxū pueri loco subijciente, in Cre-tam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, ita-dem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quædam modū expulso patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Dixerat autem iuxta cōplures quidē alias: sed postremo loco Iunonem germanā, idq; iuxta Persarū & Asyriorū institutū. Tum autem quod esset in amores propensus, atq; in Venerē effusus, facile cœlum liberis ex-pleuerit. Quorum alios ex sue sortis deabus crearit: alios contra nothos, ex mortali, terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in tau-rum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quàm uel Protheus ipse. Porrò Minerciam è suo ipsius capite progenuit, hanc pla-nè sub ipso cerebro cōplexus. Nam Bacchū imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiannū cōflagrante surreptū, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, ex-ecuit. Nec his dissimilia de Iunone etiā canunt. Nempe hæc
citra

citra uirilem congressum, subuentaneo conceptu grauidã
 puerum edidisse Vulcanum: atq; eum quidẽ non admodũ
 fortunatum, uerum excusorem ac fabrum ararium: quiq;
 perpetuo tum in igni, tum in fumo uersetur, ac scintillis
 oppletũ: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum
 autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim ẽ rui-
 na, quum à Ioue præceptus datus esset ẽ cœlo. Quod ni
 Lemnij pro sua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aère,
 suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quàm
 Astyanax ẽ turri deiectus. Quanquàm quæ de Vulcano
 narrant, toleranda uideantur. Cæterũ de Prometheo, cui
 non cognitũ est, quàm atrocia sit passus, propterea quod
 supra modum humane gentis amans fuerit? Siquidẽ hunc
 Iupiter in Scythiam deportatum, super Caucasum mon-
 tem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aspi-
 due circumroderet. Hic itaq; pœnas pedit. Porrò Rhea
 (nam sunt hæc quoque simul referenda) an non indecore,
 atque indigne facit? Iam anus quum sit, et etate exacta,
 ijsq; rebus intẽpestiua: deinde tam multorũ mater deorũ,
 dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia prosequitur:
 dumq; Atten ipsum leonibus secũ circũuectat, præsertim
 quum iam utilis esse non queat? Itaq; quinã posthac uitio
 uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Diane
 quod ad Endymionem frequenter medio ẽ cursu diuertens
 descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atq; ipsam
 cœlum conscendamus, poëtico illo more subuolantes: ea
 nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus
 cõmonstrat, contemplaturi, quem in modum singula apud
 illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinsecus sit
 ferrum:

ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostrā etatem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulū capite fissum aspexeris, ac planē in ipsum quasi dorsum perueneris: ibi simul et lumē apparet candidius, et serenior sol, et astra fulgentiora, nihilq; usquā oculis occurrat nisi clarus dies, ac solū undiq; aureū. Ceterū introgredienti, primo loco māsitāt Horæ: quippe portas seruat. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis et internunciū. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigena referta artificio. Postea deorū ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem oīa Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dij iuxta Iouem asidētes (cōuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terrā despiciūt: et quoquo uersum intēto capite, circūspectāt, sicū de subuolantē ignē uideant, aut nidorē in aëra surgentē, circūq; fumū rotantē sese. Quod si q̄s forte sacrū faciat, epulantur omneis fumo inhiātes, ac muscarū in morē sanguinē exurgentes circū aras effusum. Alioqui si domi cibū capiant, neclare atq; ambrosia uictitāt. Nam olim homines etiam ab illis in cōuiuium sunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniā uim et raptū pararent, essentq; futiles et garruli: ob id in hunc quoq; diem pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlū iam inaccessum est, atque occultum. Et in hunc quidē modum uiuatur à dijs. Proinde uidelicet et iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quedam atque istis consentanea moliantur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum et montes dicarunt, præterea aues consecrarunt: deinde suam cuique arborem assignarunt. His factis per regiones illos

illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suam receperunt. Nempe Apollinem Delphi Delijq;: Mineruā Athenienses: que quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo scet reip. familiarem esse testatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autē Cretenses Iouem affirmant, nō modo iuixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendūt. At nos scilicet interim tā multis iam seculis fallimur: qui quidem opinemur Iouē tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuāt, cum iam olim fuisse defunctum, et apud Cretenses sepultum. Deinde uero phanis in honorem illorū erectis, ne testis uidelicet aut penatibus careant, formas illorū exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, eorū effigiem representant. Ac Iouem quidē barbatiū fingunt. Apollinē uero semper puerū. Mercurium iam pubescentē, primamq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capillitio: cæsis oculis Mineruā. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrantur sese uideri, uel ebur ab Indis aduectū, uel è Thracū uenis effossum aurum: uerū ipsum Saturni Rheeq; filium à Phidia in terram hospitem adductum, iussumq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatore assistere: idq; hoc contentum premio, boniq; cōsulentem, si intra quinq; perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, iūctimas offerūt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulā offerat. At si quis pauper;

A is ita

is ita Deo litat, ut dexteram duntaxat suam ipsius exosculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum fertis coronant pecudem, multoq; ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneq; sicuti licet conijcere, ominatum: denique uoce iam leniore ad sacri tibiæ respondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum ista spectant? Quin & in frontispicio posita scriptura denuciat, ne quis intra pura uasa consistat, qui manibus sit impius. Atqui sacrificus ipse sanguine foedatus, neque aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem are circumfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, capram ipsa pariter cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille saccr atque diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usque coelum subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omisis: ut quas uiles atque humiles existiment, ipsos homines mactant Artemidi, atque eo ritu deam placant. Verum hæc fortassis modesta uideantur: cumq; his ea que faciunt Assyrij, que Phryges, que Lydi. Verum, si in Aegyptum profiscaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religiosa, planeq; cælo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium abim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod si his quoque de rebus.

Quo planè pernossè queas didicisse libebit
 Complures sôphistas audies: tum scribas, ac prophetas,
 mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet. For-
 res occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quon-
 dam ea seditione territi, quam mouerant hostes atque gi-
 gantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in posterum tuti
 ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircum in-
 ducrit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius feram,
 alius auem. Atque hinc esse, ut dii nunc etiam eas obtineât
 formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligen-
 ter mandata literis, idq; ante annos plus decies nulle in
 adytis illorum reposita seruantur. Porrò sacrorum per-
 agendorum idem sermè apud illos ritus, nisi quod hostiam
 luctu prosequuntur: iamq; maclata circumfusi membra læ-
 niant. Sunt qui sepeliant duntaxat, postea quàm occide-
 rint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos est, maxi-
 mus, si quãdo moriatur, quis usq; adeo magni faciat cesæ-
 riem suam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum
 præ se ferat: etiam si uel purpuream, nisi comã habuerit?
 Est autem hic Apis deus ex armento iam antea suffragijs
 designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reli-
 quis illis priuatis, et gregarijs bubus. Hæc igitur quum
 sic habeant, et tamen à uulgo uera, seriaq; credãtur: mihi
 quidem postulare uidentur: non qui reprehendat, sed uel
 Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum
 hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

LVCIANI DE SACRIFICIIS.

FINIS.

A 2 Erasmus

ERASMVS ROTERO

DAMVS IOANNI EVTY-

chio suo S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus
 Eutychi doctissime, plurimū habeat artis,
 ob decorū mire seruatiū in personis tā mul-
 tis, tamq; diuersis: tamē aliquot repperi, qui
 dicerēt esse premēdū, quod liberius, ac uelut $\epsilon\epsilon$ ἀμάρτης
 philosophorū omne genus laceret. At mihi uidetur iustius
 esse stomachandū in huius seculi mores, quo uidemus phi-
 losophorū ac theologorū scholas multo puerilius etiā in-
 ter se disidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter
 religionis professores nihilominus cruentā esse pugnam,
 quā in eo cōiuiuo fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit.
 Hunc igitur libellum, quoniā forte ἀδ' ἔκαστο μ repperi,
 et tamen patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui.
 Bene uale, καὶ εὐτυχί, ut planē sis quod diceris. An-
 tuerpie. An. M. D. XVII.

LUCIANI CONVL

VIVM SEV LAPITHAE DES.

Erasmio Roter. interprete. Philon. Luc.

PHILON.

NOVAM quandā et uariā disputationem
 Luciane uobis fuisse narrant, super Cocnam
 apud Aristenetū: tū philosophicos quosdam
 sermones dictos, ac super his summā contē-
 tionem

tionem exortā fuisse. Quod ni mētitus est Charinus, etiā ad uulnera usq; rem processisse: deniq; sanguine cōsuctum fuisse diremptū. L V C. Atqui undēnā Philon ista resciauit Charinus? neq; enim is nobiscū aderat in cōuiuio. PHILON. E Dionico medico aiebat audisse sese. Porrò Dionicus etiā ipse è cōiuuarū numero fuit opinor. L V C. Fuit maxime. Verū ne is quidē ab initio rebus oībus fuit præsens: sed serius aduenerat, media fermè pugna, pauloq; ante uulnera. Proinde demiror, si qd comperti, certius referre potuit, q nō ordine spectarit illa, unde inter illos natalis, postea ad sanguinē usq; deducta est. PHIL. Proinde Luciane Charinus, etiā ipse si rē cōpertius uellē cognoscere, ex quo singula modo sint gesta doceri, te adire iussit. Nā Dionicū etiā ipsum fassum fuisse: ne se quidē toti negotio præsenti adfuisse. Te uero quicqd esset actū, id omne cōperto, certoq; scire: tum etiā quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe q eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed p ocium atq; attēte auscultari sis solitus. Proinde nunquā effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidē haud scio, an ullum possit accidere iucundius: præsertim quod sobrij per ocium tutò ac citra sanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Siue scnes aliquid, Super coenam sunt debacchati,

Siue etiam iuuenes

à mero cōpulsi sunt: quæ neutiquā fas erat, tū dicere, tum facere. L V C. Iuuenilius tu quidē Philon, atq; incōsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter potula ab ebrijs sunt acta: quū hæc magis oporteat obliuioni

tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut auctori imputare: quidē haud scio, an quēquā suis nō afflatum Orgijs, & Bacchanaliū expertē praterierit. Proinde uide ne boni-
 nis sit parū bene morati, eiusmodi adanufsim exquirere: quae rectius erat in comuuiο reliquisse, atq; ita discedere. Siquidē odi (sicut inquit uersus poēticus) memorē cōpoto-
 rem. Ne à Dionico quidē recte factū, q̄ haec apud Carinū effutiuerit, immodicāq; & pridianā dissiparit temulentia hominū philosophorum. Ceterū ego, absit ut istiusmodi quippiā sim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quom ista dicis. Quin haudquaquam oportebat ad istū modum apud me praesertim agere: ut qui certō scia, te multo cupidiorem esse narraēdi, quā ego sim audiēdi. Adeo ut mihi uideris, si desint qui te audiāt, uel ad colūnā aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quod si nūc coner discedere, non sines, ni te prius audiero, abire. Verū ultro aderis, cōsectabere, rogabis. At tū ego te uicissim luscro. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiā haec eadē audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidē dicā, quādoquidē usq; adeo cupidus es audiendi: uerū heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidē ad id nihil futurū sit opus. Sed illud mihi primo responde loco: Aristenetus, num filio Zenoni dabat uxorē, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVC. Non: imō filiā suam elocauit Cleantidem, Idq; Eucriti nūmularij filio, qui philosophiae dat operam. PHIL. Formoso admodū per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxorie rei non

rei non admodum maturo. LVCIA. Verū: at non inueniebat, opinor, alterū generū magis idoneū. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tum ad philosophiæ studium propensus: præterea autē unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filie sue maritū. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinā erant cōiūue? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verū è philosophorū numero, ac literatorū, quos potissimū opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cū hoc Diaphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem quod esset Zenoni Aristeneti filio præceptor. Deinde Peripatetica factionis Cleodemus: nosti hominē, nempe dicacē illū & argutū, atq; ad refellendū instructū. Discipuli gladiū ac bipēnem nominant. Quin & Hermostaderat Epicureus. Verū hunc quū ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palāmq; pinde quasi parricidam quēpiā atq; impiū ac funestū detestabatur. Et hi quidem tanquā Aristeneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad coenā uocati, quos comitabatur & Isticus grāmaticus, & Dionysodorus rhetor. Iā uero propter sponsum Chereā unā cū illo ad cōiuiū accesserāt, Ion ille Platonicus: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerādus aspectu, ac maiestatis quiddā præ se frēs, multumq; dignitatis ipso ostendens ore: Vnde nōnulli propter animi cōstantiam ac rectitudinē regulā illū appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primarium hominē comiter atq; officiose exceperunt: adeo ut planē numen aliquod aduenire uideretur, quum

adesset Ion admirandus ille. Tandē uero, quū iam omnes fermē cōiuię presentes essent, tēpus erat ut discūberetur. Itaq; ad dextrā ingressus totā illā spondā mulieres (erāt autem complures) occupabant. Inter quas erat et sponsa summo studio culta; hinc atq; hinc stipata foeminis. Porro ex aduerso ostij, altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porro ē regione mulierū primo loco accūbebat Eucritus, secūdo Aristenetus: sub hęc ambigi ceptū: utrū altero priorem oporteret accūbere, Zenothemim ne Stoicū, quippe senem: an Hermonē Epicureū. Nā hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum autē nobilissimę inter ciues familie. Verū cā hesitationē sustulit Zenothemis: si me inquires Aristenete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, discedo, totumq; cōuiuium uobis relinquo. Et puerū protinus aduocat, discedere parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quāquām etiā si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos sim, ut planē contēnas Epicurū. Rideo, inquit Zenothemis, sacerdotē Epicureū. Simulq; cū dicto accūbebat. Post hūc tamē Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hunc sponsus, post eū ego, iuxta me Dephilus; huic asidebat Zenon discipulus: Postremo rhetor Dionysodorus cum Istieo grammatico.

PHIL. Papę Luciane Musarū cōuentū quēdā mihi narras fuisse istud cōuiuiū: quippe plurimis sapiētibus ac doctis uiris refertū. Ego uero laudo Aristenetum, qui quum optatissimā illā, ac splēdidissimā solēnitātē celebrāret, prę ceteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis

delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, nõ hos
 aduocās, illos præteriēs: uerum promiscue uocās omnes.
 LVCI. Is uero nequaquã est è uulgariũ istorũ diuitum
 numero, uerũ & literarum est studiosus, ac maximã uite
 partẽ in his rebus uersatur. Coenabamus igitur initio qui-
 dem taciti & quieti, uariuq; erat apparatus & omniju-
 gus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recen-
 seam etiã illa cõdinẽta, cupedias, aromata, atq; id genus
 illectamẽta. Cuncta siquidẽ affatim suppetebãt. Inter hæc
 Cleodemus admoto ad Ionis aurẽ ore: nõ uides, inquit, se-
 nem illũ Zenothemim dicebat (subauscultabã enim) ut sese
 opsonijs ingurgitat, utq; iure uestẽ oppleuit: tũ quã multa
 puero à tergo stãti porrigit, putãs interim se aliorũ ocu-
 los fallere: neq; meminit post sese accubentiũ? Hæc igitur
 fac & Luciano commonstres, quo testis esse possit. Mibi
 uero nihil Ione monstratore opus erat: quippe q hæc multa
 ante limis iã oculis præuiderã. Hæc simulatq; dixisset
 Cleodemus: irruit in cõuiuũ & Alcidas Cynicus: atq;
 is quidẽ inuocatus, uulgatũ illud festiuitatis gratia præfa-
 tus de Menelao, qui ultro ad fratris cõuiuium accessisset.
 Itaq; plerisq; turpiter atque impudenter uisus est fecisse:
 & quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, in eum tor-
 quebant, alius illud: Insanis Menelaë. Alius rursus:

Verum Agamẽnoniæ menti non ista placebant.

Ad hæc alia que pro tempore false, lepideq; dici poterãt,
 in eum obmurmurabãt. Nam palãm nullus audebat quic-
 quãm dicere, propterea quod metuerent Alcidas mentem,
 utpote cõuiciatorẽ egregiũ, unumq; è Cynicis oĩbus cla-
 mosissimũ. Quã quidẽ re adeo uisus est reliqs antecellere,

A 5 ut nulli

ut nulli non esset formidandus. At Aristenetus collaudatū illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Isthieū ac Dionysodorū accūberet. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddā ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeam quēadmodum facitis uos, mollibus in stratis penē sepi pini recumbētes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans coenauero in ipso interim cōuiuio etiā obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Hercule pingunt. Ita fiat, inquit Aristenetus, siquidē isthuc mauis. Sub hac Alcidas in orbem conuiuū lustrās, coenabat, Scytharum ritu: ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cū his qui inferebāt edulia, circūiens atq; obambulans. Atque interim tamen dum cibum caperet, haudquaquam negotio uacabat, de uirtute obiter, de uitio disserens, tū in aurum atq; argentū disterta iaculans: iamq; Aristenetum percōtabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna potacula, quum non minus usui possent esse fictilia? Verū Aristenetus iam obturbantem, molestumq; esse pergentē, in præsens quidē compescuit: ministra innuens, ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quiddem uisus est optime excogitasse: nondū etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futurus. Hūc igitur ut accepisset Alcidas, aliquantisper silentiū agebat. Ac solo sternens sese cubabat seminudus, quēadmodum satyrorum sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo imitēs, simulq; dextra scyphum sustinens: qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero et inter alios calix assidue circūagebatur, tum imitatiuncule ad bibendū, et

confabula

confabulationes orae, demum & lucernae illatae. Interim ego quum puerum, qui iuxta Cleodemum adstabat (erat autem is pocillator egregie formosus) subridente uidiſſem (nam arbitror, quicquid obiter inter coenandam obtigit, commemorari oportere: maxime, ſi quid ſit elegatius ac ſcite ſuſtutum) iam admodum attentus obſeruare coepi, quidnam rei rideret. Ac paulo poſt, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille ſimul & digitum illius ſubſtringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porro puer, ad ſubſtrictum digitum riuſus arriſſedat. Ceterum, de pecunia, quum non ſenſiſſet opinor, eoq; non reciperet, in terram delapſis drachmis ſtrepitus eſt concitatus, moxq; ambo pariter rubore ſuffundebatur, idq; ita palam, ut nemo non animaduerneret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proxime ſedebat, cuiusnam eſſent illi numi, quum & puer negaret à ſe proiectos, & Cleodemus item: iuxta quem ſtrepitus acciderat, ſibi excidiſſe diſſimularet. Verum ea res tunc neglecta eſt: ac coniueter omiſſa, propterea quod id quod acciderat, non ita multi uidiſſent, praeter unum (ut mihi quidem iuſum eſt) Ariſtinetum. Nam is paulo poſt puerum loco mouit, claculum ablegas, & alij cuidam inuit, uti Cleodemo pocillator aſiſteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equiſoni cuiquam. Ad hunc modum ea res utcuq; abiit, ſummum alioqui allatura pudorem Cleodemo: ſiquidem, ad omnes permanaſſet, ac non protinus occupans Ariſtinetus eam ſopiſſet, ciuilitate dextreque admodum inducitur temerentia. Ceterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam eſſet nomen puellae nubenti: tum clara uoce indicto ſilentio ſimul, & ad foeminas conuerſo uultu:

praebibo,

præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Arcegetæ omne. Sub hæc quæ risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quod sponse, Herculi Dei mei nomine propinauerim? Imò illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto, simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat: etiã usq; ad illa que sunt maxime pudenda. Ad ea quom iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atque efferatis obtuës oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neque quietem acturum amplius. Forsitan et baculum illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse coepit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero pleriq; temulenti esse coeperat, et clamoribus undiq; perstrepebat cõuiuã. Nam et Dionysodorus rhetorẽ illic agens, orationes quasdã pronũciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istieus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuũ centones quosdã recitabat, Pindari, Hesiodi, et Anacreontis carmina simul contexens atq; consarcinans: ita ut ex omnibus unicã redderet cantilenã: oppidò quã ridiculã. In primis aut illa, perinde quasi uaticinãs, de his que postea acciderunt.

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque.

Tum uero clamorq; uirũ luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum
quum

quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquātisper, ita ut solent, cessarent morarenturq;: Aristenetus sedulo curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitū intro Morionem: iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiā exhilararentur cōiuiue. Moxq; ingressus deformis quidā, depresso capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morē erectos, hic saltabat, atq; inter saltādū, quo maiorem cōcitaret risum, rotatu sese circūagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo cōcusso, sonabat interim quiddam, linguā imitans Aegyptiorū. Postremo dicteria quedā iaculabatur in eos qui aderāt. Ac reliqui scommate tacti ridebāt. Verū ubi ē in Alcidamantē simile quiddā torfisset: catulum illum Melytæum appellans, indignatus ille (Iamduū aut̄ pre se ferebat, quod inuideret illi: dū probaretur, ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut secū luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hūc, inquit, baculum tibi impingā. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomē) cōgressus cū eo, Pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucūdisimum, quippe quum uiderent hominem philosophū cū Morione compositum, quum ferire, tū uicissim feriri. Proinde qui aderāt partim pudore tangebantur, partim ridebāt: donec iam ictus Alcidas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnīu plausu cōprobato certamine superatus. Hæc igitur, quæ essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus ē Diosnicus medicus haud multo post peractam concertationē. Aiebat autem in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia iuferet. Ac
planè

planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in aedes illius uenisse sese ignarum etiã hominem iam eo morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribusq; oclusis, ac nudato gladio, tibiã ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id nõ posset, illũ percussisse, scutũ sublata manu gestantẽ. Sese porrò in tanto periculo tale quiddã fuisse cõmentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominẽ: idq; ea lege ut uictus prescriptũ certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorẽ cecidisse, prae atq; imperite: deinde traditis illi tibijs scutum ab illo recepisse: gladium aut extemplo per fenestras in aream abiicisse. Dein quĩ minore iam discrimine cũ illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse beluã, atq; ita illorũ opera seruatũ sese. Ostendebat autẽ ex plagarũ uestigia quaedã: nõnullaq; in facie tubera liuẽtia. Ergo cũ Dionicus ob huiusmodi fabulã nõ minus placuisset, quã Morio ipse: proxime Isticũ rectinãs sese, de reliquis coenabat. Atq; hic quidẽ haud absq; numine quodã nobis aduenerat: imò prorsum usũ futurus ad ea quae postea contigerunt. Nam prodiens in mediũ conuiuium puer quidam, qui se ab Etoemocle Stoico uenire diceret, epistolũ quoddam adferẽs, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palãm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristeneto, admotus ad lucernã legebat. PHILON. Num orationẽ Luciane in sponse laudem compositam, aut carnẽ nuptiale: quod genus permulta faciunt? LVCIA. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidẽ ad id, ut aiumt. Ceterum in literis ita scriptum erat:

Etoemocles

Et ceteros philosophos Aristenecto. Quā nō mouear cō-
 iuiuis, omnis ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem
 quū quotidie mihi cōplures ea causa molesti sint, te mul-
 to ditiores, tamē haud unquā illis morē gessi: perpendēs
 nimirū, quātum sit in eiusmodi cōpotationibus tumultus,
 quantū licentię petulantięq; uerum aduersus unū te mihi
 uideor meo iure stomachatus, qui quū tantū temporis à me
 officiosissime cultus et obseruatus, tamē indignū habue-
 ris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed so-
 lum ex omnibus praterieris, idq; quū uicinus essem. Pro-
 inde tua causa magis discrucior, qui quidē te tam ingratū
 praeberis. Nā ipse felicitatē nequaquā in hoc statuo, si
 quis mihi impartiat, uel suem syluestre, uel leporē: uel pla-
 centā: quae mihi affatim cōtingunt apud alios, qui officia
 norunt. Quādoquidem etiā hodie quum apud discipulum
 Pāmenem coenare mihi licuerit, oppiparā (ut uocant) coe-
 nam, nō annui tamen uehemēter obsecrāti, tibi scilicet de-
 mens ego, memetipsum reseruans. At tu nobis prateritis,
 alios accipis conuiuio. Idq; merito facis, neque enim ullo
 modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehēsiuā
 illam phantasiā habes. Ceterum haud sum nescius, unde
 mihi ista sint profecta: nempe ab egregijs istis philosophis
 tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (aba-
 sit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os pro-
 tinus obturare posse. Alio qui respondeat istorum aliquis
 quid sit philosophia, aut hęc quae inter elementa tradun-
 tur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim
 de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllo-
 gismus cornutus: quid acrualis, quid metens. Verum tu
 quidem

quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis di-
 cam quid sit honestum, facile tulero contumeliam. At qui
 ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut di-
 cas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerum strepi-
 tu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquitus,
 primū mane domi tue: deinde rursus in Castoris ac Pol-
 lucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de re-
 bus hæc responderim. Quod si tibi iudeor coenæ gratia
 succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimi-
 rum ipsam etiam Dianam indignantem, quod ille se solam
 non adhibuerit ad sacrificiū, quam reliquos deos omnes
 acciperet conuiuio. Nam hæc de re sic alicubi meminit
 Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi:
 Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Chalydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
 Qua parte seuam spectat aduersa fretum
 Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei.

Immisit agros gnata Latonæ dea

Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è phœnimis pauca citauit: ut intelligeres, cuiusmodi
 præterito uiro Diphilū ad coenā adhibeas, cui ex ipsi filiū
 cōmiseris tuū. Idq; recte. Est enim iucūdis adolescētī, ex
 ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq; adco mi-
 mihi turpe dictu fuerat, addidissim ex aliud quiddam.
 Quod quidē tu si libebit, è Zopyro eius pedagogo uerū
 esse con-

esse cognosces. Verum non cōuenit obturbare in nuptijs: neque accusare quēquā: præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quē facerem, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mādauī, uti si quā partē dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placēta, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares: ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quū legerētur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq; iam illud quod uulgo dici solitū est, optabā, ut terra mihi dehisceret: quū uiderē eos qui præsentēs aderāt ad singulas epistolæ partes inter se ridētes, potissimū autē hos, qui nouerant Etœmoclem uirū canū, tantumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabātur igitur, quod eiusmodi uir esset: hæcenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristenetū mihi quidē haud uidebatur hominem cōtemptu negligētiaue præterisse, uerū quod desperasset, si fuisset inuitatus, unquā adduci posse, ut annueret: utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet. Eoq; ne tentandū quidē esse putasse. Ergo posteaquā puer iam legere desisset, uniuersum cōmīuium in Diphilū ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederēt, ac pallidi, ipsaq; uultus incōstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etœmocle intentum. Porrò Aristenetus quanquā esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curæ fore. Paulo

B autem

autem post surgēs & Zeno clanculū sese abduxit è conui-
 uio, sub monitus à pedagogo, ut discederet innuente, idq;
 tanquàm patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam dudum
 occasionē queritabat. (Nam gestiebat oīno cū Stoicis cō-
 flicari, uerū dirumpebatur, quod nō reperiret causam ad
 id satis idoneā) tum igitur, ansam prębente epistola hu-
 iusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon
 ille mirabilis, neq; nō Cleāthes, uerbula misera, neq; quic-
 quā pręter rogatiunculas, & umbras dūtaxat philoso-
 phorum. Caterum Etæmocles sunt pleriq; omnes. Vide-
 tis quā & ipsę epistolę graues sint ac seniles. Postremo
 Aristenetus hic Oeneus est: Etæmocles Diana, Dij boni,
 quā bene auspicata oīa, quāmq; cōgrua celebrāda festi-
 uitati. Ita per Iouē inquit Hermon, supra hūc accumbens,
 inaudierat aut, ut opinor, aprū quēdā Aristeneto paratū,
 ut in cōuiuio proponeretur, eoq; putabat nō intempestiue
 factā mētionē apri illius Calydonij, per lares Aristenete,
 fac quā primū sacri partē mittas, ne senex interim ille fame
 pereat, tanquā Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat
 acerbū accidere, quādoquidem Chrysippus hęc indiffe-
 rentia censet esse. Itāne uos Chrysippū nominatis inquit
 Zenothemis? erigens sese, maximaq; uoce intonans, an ex
 uno homine, qui nō legitime philosophiā exerceat, nempe
 prestigiatore isto Etæmocle, Cleantē ac Zenonem meti-
 mini, uiros sapiētes? At qui tandē estis ipsi uos, qui hęc di-
 citis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis casarię, quā
 habebāt aureā circumtondisti? Cuius quidem facti pœnā
 dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nonne So-
 strati discipuli tui uxorem supraisti? Nonne in adulterio
 eo depre-

eo deprehensus nefandissima passus es? An nō igitur filebitis, quū huiusmodi dedecorū uobis sitis cōscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quē admodum tu, neq; discipuli diuersantis apud me uaticū sustuli, quod is deposuerat, eoq; factō rapuisse me per Palladem deierās abnegauī, neq; quaternis drachmis scœnero, neque discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verum illud inquit Zenothemis, haud quaquā possis inficias ire, te Critoni uenenū quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid aut̄ erat in calice reliquū (erat aut̄ fermē semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò cōspersus est pariter et̄ Ion, idq; præmij tulit, quod illis uicinus accūberet, alioq; eo malo nō indignus. Hermon igitur demisso uertice merū è capite abstergebat, eos interim qui præsentēs erāt attestans, quod id genus cōtumelijs esset affectus. Cleodemus aut̄ quū nō haberet calicē, inuadēs primū cōspuebat Zenothemidi, deinde leua cōprehensum à barba, plagā in tempus erat illisurus, ac senē fortasse necasset, ni Aristanetus dextrā sublatā retinisset. Is mox trāscenso Zenothemide inter utrūq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirēpti, pacem inter ipsos agerēt. Hæc igitur dū gerebātur Philon, equidē uaria meo cū animo uoluebam. Primū illud statim occurrebat, nullū esse operæ preciiū, si q̄s disciplinas perdiscat, ni simul et̄ uitæ rationes, ad id quod est optimum, accōmodet atq; cōponat: quū uiderē illos qui uerbis alios antecellerent, quām factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde et̄ illud ueniebat in mentē, ne forte uerū esset, qd̄ uulgo pleriq; discitarent, uidelicet eruditionem à recta

ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarēt, quiq; sollicitudine curaq; quā illi adferrēt, perpetuò tenerentur. Quandoquidē quū ibi tā multi praesentes essent philosophi, ne casu quidem ullum erat cernere à peccādo immunem. Verū alij faciebāt turpia, alij dicebāt turpiora. Neq; enim iam poterā eorum quae fiebāt culpā, uino auctori imputare: mecū reputās, cuiusmodi essent, quae Etoemocles, neq; cibo, neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Itaq; rerum uices praeposterae atque inuerse uidebantur, siquidē uidisses idiotas illos summa cum modestia cōuiuū agitātes, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebāt dūtaxat: et iā dānabāt eos opinor, quos dudū suspexerāt, ex habitu iudicātes eos alicuius esse precij. Contra sapiētes illi, et in libidinē ferebātur, et cōuicijs certabāt, et supra modū sese potu cibisq; explebāt: postremo uociferabātur et ad manus usq; cōserendas rapiēbātur. Ceterū admirādus ille Alcidas, etiā meiebat sub oculis omnīū, nihil reueritus foeminas. Ac mihi quidē, si quis haec quae in eo cōuiuio gerebātur rectissime uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs: quae de Eride dea poētae fabulantur: nempe hanc, quod nō esset ad Peleius aduocata, malum in mediū cōuiuū abiēcisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortū. Itidem Etoemocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, nō minus malorū, quā Ilias habebat, excitaſse. Neq; enim finem cōtentionis faciebāt Zenothemis ac Cleodemus: quāquam mediū inter utrūq; intercesserat Aristenetus. Age inquit Cleodemus, in praesentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed

craftino

crastino die uos ulciscar, quibus cōueniet modis. Respon-
 de mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphi-
 lus: qua tandē gratia pecunie possessionem inter indifferē-
 tia ponendam esse censeritis: cū ex omnibus nil aliud spe-
 ctetis, quā ut ipsi quā plurimū pecunie possideatis? Atq;
 ob id causā, semper apud diuites hæretis: fœneratis atque
 usuris incumbitis, neq; nō mercede docetis. Rursum quum
 uoluptatem detestemini, atq; hac de causā Epicureos in ius
 uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum faci-
 tis, tum patimini: indigne ferentes si quis uos non uocarit
 ad cœnam, rursum si uocemini, nō sat est tantum uorare ut
 cibo turgeatis, nisi & famulus tantum donetis. Atq; hæc
 quum diceret: pariter & linteum reuellere conatus est,
 quod Zenothemidis puer tenebat, omni carniū genere
 refertum, planeq; futurū erat, ut apertum illud ac solutum
 medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è
 manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Her-
 mon: Euge Cleodeme, respondeāt qua gratia damnēt uo-
 luptatem: quum ipsi supra cæteros omneis studeant uolu-
 ptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme re-
 spondeto, quā obrem diuitias inter indifferentia numeres.
 Imò tu potius. Atq; hunc ad modum diutius est altercatū:
 donec Ion capite tandem in apertum prolato, desistite in-
 quit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in me-
 dium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra conten-
 tionem uicissim, & dicite & auscultate: quē admodum &
 apud Platonem nostrū, alternis dicendi uicibus res, ut plu-
 rimum agitur. Id dictum probabant, quum omnes qui
 aderant, tum in primis Aristenetus atque Euclitus, nimis

rum in spem crecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis cōtentionibus discedi posset. Et Aristanetus priorem in locum sese recepit, iam partā esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea cōiuij pars, absolutam coenam uocat, singule singulis aues, carnes aprugne, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentæ, breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluū condere: seu domum assortare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristancto atq; Eucrito, eadē in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos cōmunis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. P H I. Meminero sanè. L V C I A. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper inter siluisset: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant, ij, qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ cōgruunt. Atq; illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à foeminarum cōmercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent: ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducende sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet

uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, nō tu desines, inquit, barbarica ista nobis occidere? Nam ubi zelotypiam istam reperias, aut apud quæ? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinum? Ad Hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grammaticus Isticæ uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Eleagiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristeneti in adibus unica summo
 Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
 Virginibus cunctis reliquis præstantior una
 Vel potior Phœbo, uel potior Venere.
 Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum:
 Nereo prior, ac fortior Aeacida.
 At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
 Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est cōsecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerētur. Iamq; tollebat Aristenetus, atque Eucritus ex his quæ sibi fuerāt proposita suā uterq; partē. Tū ego quæ mihi, & Chercas itē quæ sibi erāt proposita. Eūdē ad modū Ion & Cleodemus. Porro Diphilus etiā Zenonis digressi partē tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cum ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utring; in auem iniectis: nō aliter quàm Patrocli cadauer hinc atque hinc attrahere conātes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimū interim risum præbēs cōiuiis: maxime quum eam

ob rem postea grauius stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atque Hermon, qui pariter ut dictum est, accūbebāt: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidē, quoniā equalia fuerāt apposita, citra pugnam sustulerant. Ceterum auis, quae iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulo pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublatus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quāmaxime fac animū aduertat, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam: omīssa ea quae sese spectabat, eā quae ante Hermonem iacebat tollere est aggressus: quae quidem (uti iam diximus) erat pinguiscula. At ille cōtra nitēs retinebat, haud finēs, ut ea in re potiores ferret. Inter haec clamore coorto utriq; in alterum irruentes ipsis auibus facies mutuō cedebant: ac barbīs inuicem praeensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemum, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Dipbylum. At ceteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius: praeter unum Ionem, qui sese neutrum atque ancipitem seruabat. Ceterum illi inuicem conferti pugnabant. Ac Zenothemis quidem scyphum ē mensa sublatum, cum qui coram Aristenecto stabat, abiecit in Hermonem.

Atque hunc haud tetigit, aliō sed flexus aberrat.

Verum sponsi caput dissecut, alto grauisimoq; uulnere. Itaq; mulierū coorta uociferatio, quae medium in praelium insiliebat: cum primis autē adulescentuli mater, quam iam sanguinē eius aspexisset: praeterea ex spōsa metu territa, profiliit. Inter haec Alcidamas, strēnuum uirum praestitit,
 quum

quum Zenothemidi ferret opē, & illiso suo baculo, Cleodemus quidē caluariā, Hermonis uero maxillā cōminuit: ad hæc è famulus aliquot opitulari parātes uulnerauit. Quāquā illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tū ad motus narcm mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istieus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet indentes illius illiso: idq; à Cleodemo, quum hunc Diphilum esse credidisset, nō Istieum. Iacebat igitur miser ille: iuxta suum ipsius Homerum: Sanguinē ab ore uomēs. Præterea tumultus atq; lachrymarū plena undiq; erāt omnia: dum & mulieres eiularent Chereæ sponso circumfusa, dumq; alij has student compescere. Porrò maxima malorū omnium pars erat Alcidamas, postea quā semel ad suum redisset ingenium feriēs, quicūq; forte in ipsum incidisset. Neque uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculum is fragisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negotio admiscebā, nimirum Istieum iam doctus exēplo: quā esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Cetaurosq; uidisses, euerti mensas, effundi sanguinē, projici scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna magnas induxit tenebras. Iamq; res ut est coniectu facile, atrocior etiam multo esse coepit, præsertim quum haud esset procliue, luminis copiā alicunde recuperare, sed multa interim ac seua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidē repertus est tibiae

uestem sustollēs, uiq; cū illa cōgredi pugnās. Dionysodorus autē in alio quodā ridiculo facinore deprehēsus est. Nā ut surrexerat, scyphus ē sinu illius elapsus in solū decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodū sollicitate quasi patronum agens asseuerabat. His rebus dimissum est cōuiuium, à lachrymis denuo in ridiculū exitū cōuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erāt saucij, sublatis sarcine ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitās: adeo ut Hermon, quāquā ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerāt excusi, palām attestaretur. Memineris inquit o Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidē impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbas celebrat. Deinde et alijs item Dionicus pro sua uirili remediū adhibuerat. Postremo postquā iam dormierāt, affortati sunt, pleriq; medijs in uijs uomētes. Ceterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, posteaquā semel sese in spondam abiecerat, atque ibi transuersus accubisset. Hic erat o bone Philon eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragediarum nonnunquā accingitur.

Sunt fortune uarij casus.

Plurima que haud speraueris unquā

Ea conficiunt numina diuū.

Rursus

Rursum que certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siquidē & hæc planè præter expectationē atq; inopinatò exierūt. Præterea & illud iam didici nō esse tutū, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

Luciani Conuiuij siue Lapithæ. Des. Erasmo
Roterodamo interprete, Finis.

LUCIANVS DE ASTRO LOGIA, DES. ERASMO RO- terodamo interprete.

DE cælo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neque ipso de cælo, uerū de diuinatione ac ueritate, que ab illis in hominum uitā profiscitur. Neque rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationem hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerccant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrine genus uetustum est, neque nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscoregum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum inscitia socordiaq; uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes.

arbitrantes. Sed artē magis falsam atq; inanē, haud recte, sicuti mihi quidē uidetur, sentiētes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est crudita: quin illi potius artū sunt ignari. Ceterum ars unaqueq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationē mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gētis eius sapiētia. Nam ceteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos hoīes antecellūt sapiētia. Partim regionis quā incolūt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit coeli serenitas, trāquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, sed eadē temperie uiuant. Itaq; cum primū uiderēt lunam nō semper eodē uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliā atque aliam uerti formā, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cū inquisissent, reppererunt hāc esse earum rerum causam, quod luna nō esset lumen propriū, sed à sole mutuatū. Inuenerūt autē & reliquarū stellarum motus, harū quas nos errones appellamus, nā stellarū hē sole mouētur, naturamq; earū ac potestātē, & effectus, quos unaqueq; praestet nominibus quoq; inditis, non illis quidē utcūq; uisum est, cōfictis: sed quae notae rerū essent. Hāc igitur in caelo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectā tradiderūt. Porrò Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensurā etiam, ad quā unaqueq; stella moueretur, indicarint. Ad hāc annum, mensium, horarumq; numerum instituerūt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atque eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam

etiam maiora ostenderūt. Nā ex uniuerso coelo reliquisq; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum ceteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quae mouentur, & unamquāq; suis animantibus representarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorū uarie sunt. Neq; enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabāt. Sed alij alijs utebātur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabāt: piscibus nō uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum maētant, qui Capricornum uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quae quisq; inuenerat. Quin taurum etiā ob honorē caelestis Tauri colunt. Nā Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eā incolunt partem, oraculū quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quā à caeleste tauro petunt. Ac nō multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad caelum, & huius scientiā refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingunt. Calluerūt autem haec omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Graeci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquā audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Callipeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neque rem clare docuit, sed prestigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est. Nam concinnata lyra, Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum septem haberet chordas concentum mobilium

bilium stellarum representabat. Hæc conquirēs atq; hæc
 agitās Orpheus, omnia delineabat, omniaq; uincebat. Ne-
 que enim illam hominis lyram spectabāt, neq; illi alterius
 musices studium erat, uerū hæc magna illa Orphei lyra.
 Hisce rebus cum Græci honorē habere uellent, locū illi in
 ipso cœlo designarunt, et cōpluscule stelle uocātur Or-
 phei lyra. Quod si quādo Orpheum uideris uel saxo ex-
 pressum, uel coloribus effictū, sedet in medio, canenti simi-
 lis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantiū innu-
 mera multitudo, inter quæ et homo et taurus et leo.
 Cumq; horum singula uideris, fac horū mihi memineras,
 cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi tau-
 rus et cuiusmodi leo Orpheū audiant. Quod si eorū que
 dico, causas intelligas, tum et in cœlo harū unumquodq;
 contēplator. Fertur autē et Tiresia genere Bœotius, di-
 uinādi gloria multum cœlebris fuisse. Hūc Tiresiā ex Græ-
 cis aiunt dixisse, stellarū erraticarum alias esse fœminas,
 alias mares, nō tamen eadē efficere. Vnde eundē ancipiti
 quoq; sexu fuisse fabulantur, aliquādo fœminā, aliquando
 marem. Porrō Atreo et Thyeste de regno paterno de-
 certantibus, iam tum maximam Astrologiæ, cœlestisq; do-
 ctrinæ curā fuisse Græcis, palām est. Ac publico consensu
 statuerunt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is imperio
 potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstra-
 uit, atque hinc aureum arietem Thyeste fuisse proditum
 est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locu-
 tus est, ostendēs nō eodem modo ferri solem et mundum,
 sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidetur occa-
 sus, cum sit occasus mundi, solis exortū esse. Hæc locutū.

Argiui

Argiui regem crearūt, magnamq; doctrine laudē est affectus. Equidem et de Bellero-phonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, nō admodum credo. Verū arbitrator illum hanc disciplinam sectantem, sublimaq; cogitantem, et inter astra uersantem, in coelū nō equo ascēdisse, sed animo. Eadē de Phryxo Athamātis filio dixerim, quē auro ariete per aërem uectum fabulatur. Quin et ipsum sanē Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamen haud existimo cum ab Astrologia fuisse alienum. Sed cum ipse ea n. axime est usus, tum filium suum eandem perdocuit. Ast Icarus cum iuuentutis calore et inscitia, nō ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usq; polium animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, et in mare præceps decidit rerum immēse profunditatis. De quo Græci secus fabulatur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarū frustra uocāt. Fieri potest, ut Pasiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellas apparēte, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem incidit, ob id existimāt factū, ut Dædalus illā tauro copularit. Sunt autē qui scientiā in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunā, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solē pertinent cōgerentes, neq; non cursum, ac motum et uim illorū. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehendit, non ille quidem uere, sed moriens imperfectam artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaquam uerā narrāt, adijisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis cursum moderari, illum id cōcessisse, monuisseq; qua ratione foret

foret aurigandum, Phaëtonem uero cōscenso curru, partim ob etatem, partim ob imperitiā ita egisse, ut aliquādo esset uicinus terræ, aliquādo longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis cōficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingēti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circūstantes magno luctu prosequerentur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt Populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaquam hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidē, neque Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrāt Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego nō admodum credo. Nam qui cōsentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filiū, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolycū Mercurij? Verum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt, eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patressamiliās sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similia producunt oia, & colorē, & formā, & facta, & animū. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter cōiecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cetera machinatus est, quæ putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Ceterum ingens æris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poëtæ Hesiodiq; carminibus liceat intelligere

telligere priscorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse coniicio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcumq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusque diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porrò de belli negocijs,

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atque Mineræ.
Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eâ ociosam esse putabāt, adeo ut nec urbes conderent, neq; mœnia circūducerent, neq; quæquam occiderent, neq; ducerent uxores, priusquàm de singulis à uate responsum acceperint. Deniq; nec ipsa deorū oracula, ab arte astrologica erāt aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cœlestē illā Virginē representat: ac Draco sub tripode uocem ædit, quoniā & inter stellas Draco conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatum. Vsq; adeo uero diuinationo uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cū errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locum inamœnū, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atque in locum peruenerat, quæ Circe monstrarat, foueam fodit,

ones mactauit, cumq; complures essent umbrae, atq; inter has, matris quoque sanguinem bibere cupientes, nō prius ille permisit ulli, ne matri quidē, quā Tiresia gustasset, coactusq; esset sibi uaticiniū edere, potuitq; interim matris umbram uidere sitientem: ad hęc Lycurgus Lacedaemonijs omnem reip. administrationem è coelo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna et euanescente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hęc non receperūt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed iidem ob imperitiam et stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usq; adeo fuerint Astrologiae studiosi, huius aetatis homines partim aiunt fieri nō posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiae, propterea quod neque certa sit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem nostra causa moueri in coelo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquā esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur: partim dicunt Astrologiam nō esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quaecunq; satis decreta instant. At ego sanē utrisq; respondere possum, stellas in coelo suo quidem motu uolui, ceterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. Annis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasq; moueri uentis cursu concitatis, syderum uero uertigine nihil praeterea effici, tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra tamē causa quicquā erit ignis, neque illi curae est aestus noster,

ab astris

ab astris autem nihil ad nos defluit. At sanè fieri nō potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicquàm earū rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatē ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint: mala uero facile cū imprudentibus uenerint, accipiuntur. Neque enim in illos irruunt, sed quia meditata expectatāq; sunt, leuia mitiāq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

Luciani de Astrologia, Des. Eras. Roterodamo interprete, Finis,

ORNATISSIMO DOCTISSIMOQUE VIRO THOMÆ Ruthaloregio apud Anglos Secretario, Thomas Morus S. P. D.

SI quisquam fuit unquàm uir doctissime, qui Horatianum præceptum impluerit, uoluptatemq; cum utilitate coniunxerit, hoc ego certe Lucianum in primis puto præstitisse.

Qui & superciliosis abstinens Philosophorum præceptis, & solutioribus Poëtarū lusibus, honestissimis simul & facetissimis salibus, uitia ubiq; notat atque insectatur mortalium. Idq; facit, tāq; scite, tantāq; cū fruge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamen sit, qui non æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nunquàm non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari quodam modo

uidetur in tribus his Dialogis, quos ob id ipsum è tanto festiuissimorum numero potissimum delegi, quos uerterem, alijs tamen alios fortasse longe praelaturis. Nam ut è uirginibus non eandem omnes, sed alius aliam, pro suo cuiusque animo praefert, deamatque, non quam praecipua tuto possit asserere, sed quae sibi uideatur: ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium praepotat, mihi certe isti praecipue placuerunt, neque temere tamen (uti spero) neque soli. Nam ut à breuissimo incipiam, qui Cynicus inscribitur, quique posse uideatur ipsa breuitate contineri, nisi nos Horatius admoneret, saepe etiam in exiguo corpore uires esse praestantiores: ipsique minimas etiam gemmas esse uideremus in precio. In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicij, doctorum ferme omnium Christianissimus, et Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem in Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium commentatus est, inseruit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, uereque Christiano debuit, quam is dialogus, in quo dum aspera, paruoque contenta Cynicorum uita defenditur, mollis, atque enervata delicatorum hominum luxuria reprehenditur? Nec non eadem opera, Christianae uita simplicitas, temperantia, frugalitas, denique arcta illa atque angusta uita, quae ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspiciato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quam false taxat, uel Magorum praestigias, uel inania Poetarum figmenta, uel incertas quauis de re philosophorum inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui non sine

non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridēda, coarguēdaq; mentiendi libidine: dialogus nescio certe lepidiorne, an utilior. In quo nō ualde me mouet, qđ eius animi fuisse uidetur, ut non satis immortalitati suę cōsideret, atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidem alij. Quid enim mea refert quid sentiat his de rebus ethnicus, quę in precipuis habentur fidei Christianę mysterijs? Hunc certe fructū nobis afferet iste dialogus, ut neq; Magicis habeamus prestigijs fidem, & superstitione careamus, quę passim sub specie religionis obrepit: tum uitam ut agamus minus anxiam, minus uidelicet expauescentes tristitia quepiam ac superstitiosa mendacia, quę plerunq; tanta cū fide atq; autoritate narrantur, ut beatissimo etiā patri Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū acerrimo, nescio quisnam ueterator persuaserit, ut fabulā illā de duobus Spurinīs, altero in uitam redeunte, altero decedente, tanquā rem suo ipsius tēpore gestam pro uera narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis tantū nominibus, tot annis antequā Augustinus nasceretur, irrisit. Quo minus mireris, si pinguioris uulgi mētes suis figmētis afficiāt ij, qui se tū demū rē magnā cōfecisse putāt, Christiūq; sibi deuinxisse perpetuō, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabulā, aut de inferis tragœdiā, ad quā uetula quepiam aut delira lachrymetur, aut pauida inhorrescat. Itaq; nullā serē martyris, nullā uirginis uitā prætermiserunt, in quā nō aliquid huiusmodi mēdaciorū inseruerint, pie scilicet, alioqui enim periculū erat, ne ueritas nō posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt

eam religionem contaminare figmentis, quam ipsa ueritas
 instituit, et in nuda uoluit ueritate consistere, nec uiderit
 usque adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil per-
 niciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augusti-
 nus testatur) ubi admixtum subolet mendacium, ueritatis ilico
 minuitur ac labe factatur autoritas. Vnde sepe mihi suspi-
 cio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, a uar-
 fris ac pessimis quibusdam nebulonibus, hereticisque cōficiam,
 quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius,
 quam prudentium credulitate, uoluptatem capere: partim
 fabularum fictarum cōmercio, fidem ueris Christianorum
 historijs adimere: quippe qui frequenter quedam, his que in
 sacra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut fa-
 cile se declarent, adludendo lusisse. Quamobrem quas scri-
 ptura nobis historias diuinitus inspirata cōmendat, eis in-
 dubitata fides habenda est. Ceteras uero ad Christi doctri-
 nam, tanquam ad Critolai regulam, applicantes caute et cum
 iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uolumus,
 et inani fiducia, et supersticiosa formidine. Sed quod pro-
 gredior? epistola serè iam librum superat: nec interim ta-
 men uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse
 totus incubuisset: quarumque citra ullam adulandi suspicio-
 nem uberrimam mihi materiam praeuissent (ut ceteras
 uirtutes tuas omittam) uel egregia doctrina tua, summaque in
 rebus agendis prudentia: quam tot in diuersis nationibus,
 in tam arduis negocijs, tam feliciter acta legationes decla-
 rant: uel singularis fides, grauitasque: quam nisi satis perspe-
 ctam, exploratamque habuisset, nunquam te prudentissimus
 princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed ceterarum uir-
 tutum

tutum tuarum prædicationi unica modestia tua reluctas
 tu. ~~quod~~ cit, ut quum laudanda tam libenter facias: fecisse
 te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc
 unum duntaxat abs te precatus: ut has in Græcis literis stu-
 dij mei primitias equo animo suscipias, sinasq; ut quales-
 cunq; apud te sint amoris, officijq; in te mei monumētum,
 quas tibi sim ausus eo maiori fiducia cōmittere, quod ~~est~~
 tam acre tibi iudicium sit, ut quicquid erratū fuerit, nemo
 penetrantius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut ne-
 mo libentius conuiueat. Vale.

LVCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERPRETE

te. Personæ, Lucianus & Cynicus.

LVCIANVS.

VID tu tandem? barbā quidē habes, &
 comā, tunicā nō habes, nudusq; conspice-
 ris, ac sine calceis, delecta nimirū uaga,
 inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio
 corpore cōtra quàm faciunt ceteri, sem-
 per usus incōmode, nūc huc, nūc illuc circuis, ī arido præ-
 terea solo cubās, adeo ut plurimū etiā sordū, tritū isthoc
 palliū referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle,
 uel florulentum. CYN I. Neque enim indigeo: siquid est
 huiusmodi, ut comparetur facillime, dominoq; minimum
 exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per Deos
 dic mihi, putasne esse in luxu uitium? LVCIA, Immo
 admodum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LV-
 CIANVS. Admodū, CYN. Cur igitur tandem quum

C 4 me uideat

me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? **CVS.** Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, immò uitam omnino egenam atque inopè. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. **CYNICVS.** Vis ergo uideamus (quàdoquidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq; rursus copia? **LVCIA.** Si tibi quidè ita uidetur. **CYNI.** Numquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem? **LVC.** Quisquam dicit? **LVC.** Esto istud. **CYNICVS.** Ingentia uero quicquid cuiusquàm usui deest, nec eò quò sit necesse peruenit? **LVCIA.** Scilicet. **CYNI.** Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem nò expleat meã. **LVC.** Quo pacto illud ais? **CYNI.** Scies si cõsideres in quem usum eorũ quodq; paratũ est, quorum egemus, ut domus, an nò tegumèti gratia? **LVC.** Maxime. **CYNI.** Quid uestis, cuius gratia? nonne tegumèti etiã ipsa? **LVCIA.** Sanè. **CYNI.** At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se habeat id quod tegitur? **LVCIA.** Mibi quidè sic uidetur. **CYNI.** Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidètur pedes? **LVC.** Nescio. **CYNI.** Atqui hoc pacto didiceris: quodnã pedũ officium est? **LVCIA.** Ingredi. **CYNI.** An deterius ergo ingredi pedes tibi uidètur mei, quàm aliorũ? **LVC.** Istud uero fortasse nò. **CYNI.** At non possent, seu sese melius seu deterius haberèt, officium suũ prestare? **LVC.** Fortasse. **CYNI.** Pedibus ergo nihilo peius affectis uideor, quàm dijs? **LVC.** Non uideris. **CYNICVS.** Quid corpus uero

uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si
 deterius se haberet, esset idē imbecillius: corporis quippe
 uirtus robur est. An meū ergo debilius? L V C I A. Non
 uidetur. C Y N I. Neque pedes ergo tegumēto uidentur
 egere, neq; reliquū corpus. Quippe si egerent, male ha-
 berent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se
 facit, ea quibuscumq; adsuerit. At ne ali quidem deterius
 corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibus alitur. L V
 C I A. Manifestum est id quidē. C Y N I. Nam nec uege-
 tum esset, robustumq; si aleretur male. Mala siquidē ali-
 menta corpus tabefaciūt. L V C I A. Ista quidē ita se ha-
 bent. C Y N I. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se ha-
 bentibus, me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram
 prædicas? L V C. Ideo per Iouem, quod quū natura (quā
 tu colis) ac superi terram in cōmuni statuerint, ex ea multa
 nimirū ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abū-
 de, non in necessitatem modo: uerū in uoluptatem quoq; tu
 tamen horum omnium aut maxime saltem partis expers
 es, nec eorum quoquā frueris nihilo certe magis, quàm
 fera. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt fera: Co-
 medis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes,
 tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem
 gramen tibi sufficit, quemadmodum et illis: pallium præ-
 terea circūfers nihilo mendico decentius. Quāquā si tu
 his contētus recte sapias, tum Deus profecto neutiquā re-
 cte fecit, primum quod oues effecit pingues, deinde uites
 dulcis uini feraces, ac reliquū deinde apparatus uarietate
 mirabilem, et oleū et mel et reliqua, oīa ut nos haberemus,
 et dulcia quidē omnigena haberemus, potū dulcē ha-
 beremus,

beremus, pecunias haberemus, mollem lectū haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modum præparata. Nam et ipsa quoque artium effecta deorum dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserū, etiā si ab aliquo quopiā priueris: Quemadmodū hi qui seruatur in uinculis, Longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demū manifesta insania est. CYN I. Et recte quidem fortasse dicis. Verū istuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atque humane, quā prolixè quoque exhibete conuiuium, tum hospites excipiente, et multos simul, et omnigenos, alios quidē imbecillos, alios autē robustos, deinde apponete multa, atque omnigena, si quis, inquā, oīa corripit, omniaque deglutiat, nō ea tantum que uicina sunt, sed ea quoque que procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamē ualēs, quū unū dūtaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamē quā alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probusne? LVCIA. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LVCIA. Ne id quidē. CYN. Quid uero si quis eiusdē mense particeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his que proxime apponūtur, electo, quū satis in suā habeat necessitatē, id decenter edat, eoque solo utatur: cetera illa ne respiciat quidē, an nō hunc temperatiorem et meliorem uirum illo putabis? LVC. Ego certe. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LVCIA. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidē pulchre cōuiuium instruēti similis est, ut qui apponuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent que cuique conueniant,

conueniāt, alia quippe ualētibus, alia rursus egrotātibus, atq; alia quidē robustis, alia uero inualidis, nō ut omnibus utamur oēs, sed ut his utātur singuli, quae suae cuiusq; naturae cōueniūt, et ex his ipsis, quacūq; re maxime quēq; indigere contigerit. At uos illū qui per insatiabilitatē atq; incōtinētiā omnia corripit refertis, ut qui rebus uti uelitis omnibus, et undecunq; partis, non solis cōtenti praesentibus, existimantes propriam quidem neq; terram, ne mare sufficere, sed importātes ab ipsis usq; terrae finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina praeserētes, sumptuosaq; frugalibus, atq; ea quae difficile comparantur his quae sunt cōparatu facilia. In summa, deniq; molestias, malaq; potius eligētes, quā absq; molestijs uiuere. At isti quidē plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnanq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus cōsidera sumptuosas, uestes operosas cōsidera: atq; eius generis omnia, quāto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac caede, quantoq; hominum interitu: non ideo solum quod dū nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum querunt, parātq;, grauiā perferunt: sed ob id quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidiantur inuicē et amicis amici, et parentibus liberi, et maritis cōiuges. Sic opinor Eriphylen quoq; auri gratia prodidisse maritum. Atq; haec quidem omnia sunt, quum tamen uestes illae uarie nihilo magis quicquā queant calefacere, aurataq; illa aedificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquā magis cōducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei itē

lectuli,

lectuli, somnum suauiore[m] præbeāt, imò uidebis frequēter in eburneo lecto, sumptuosisq; stromatibus, beatis illis somnum cōtingere nō posse. Præterea omnigenæ ille circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales efficiunt, et patiūtur? quāquā[m] facile est isti cupiditati mēderi, nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidē insania, corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam rerum etiā usum peruertunt, singulis rebus ad id utentes, ad quod minime parate sunt, quē admodum lecto si quis uti carpēti loco uelit, ac tanquā ciuru. LVCIA. Quis nā is est? CYN. Vos, inquā, qui hominibus tāquā iuāētis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticas tanquā ciurus in ceruicibus ferāt. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquā asinos aurigamini, imperantes ut hac, nō illac eant, et qui hæc facitis maxime, ijdē maxime beati uidemini. Tū hi qui pisciū carnibus nō tantū ut alimentis utūtur, uerum tincturas etiā quasdā ex his machinantur, eos dico, qui purpurā tingunt, nōne et hi præternaturā his utuntur, quæ à deo præparata sunt? LVCIA. Non per Iouem, siquidē tingere etiā potest nō comedi tantū purpuræ caro, CYN. At nō in id tamē nata est. Nā et craterē quispiā, si præternaturam detorqueat, olle loco posset uti, nec in id tamē paratus erat. Sed quo pacto posset quispiā uniuersam illorū infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoque quod nolo eius esse particeps, incusus. Viuo ego tamē quē admodū modestus ille, his uidelicet dūtaxat, quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis

lissimis utens. Varijs uero illis atq; omnigenis minime in-
 bians. Ac deinde quū paucis egeā, ac minime multis atar,
 ferinā tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua Dij
 profecto in periculū ueniūt, ne & ipsi sint feris etiā dete-
 riores, quippe qui rei nullius indigēt. Verū ut exactius in-
 telligas, cuiusmodi horum utrūq; sit, uel paucis uidelicet
 egere, uel multis, cōsidera quod pluribus egent, primum
 pueri quā adulti, deinde mulieres quā uiri, tum egroti
 quā ualentes, atq; omnino in summa, inferiora quelibet
 prestātoribus pluriū indigent: proinde Dij oīno nullius
 egent rei, qui uero ad Deos accedūt proxime quā mini-
 mis egent. An Hercule putas omnīū hominū prestantissi-
 mum, quippe diuinū uirum, deumq; recte creditum, mise-
 rum tunc fuisse, quum circuiret nudus, pelle duntaxat in-
 dutus, harum rerum nostrarum nihil desiderans? At ille
 miser profecto non erat, quippe qui miseriam ab alijs pro-
 pulsabat: neque rursus pauper, qui terra, mariq; domina-
 batur. Nempe quocunq; intendisset impetum, omnes qua-
 quauer sum superabat, nec in quenquā sui temporis inci-
 dit, qui se uel equarit unquā, uel uicerit, quoad ex huma-
 nis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse?
 atque ob id mundum obambulasse tantum uirum? Dicen-
 dum profecto non est. Sed continens erat ac fortis, & mo-
 derate uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid The-
 seus eius discipulus? An non rex erat Atheniēsum omnīū,
 ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempestate
 fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse,
 ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei,
 nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit,
 uenpe

nempe meliores erant quàm uos, atque adeo ne sustinisset
 quidem eorum quisquàm aliquid huiusmodi, nihilo profecto
 magis quàm leo quispiã sese tonderi. Siquidem carnis
 molliciem ac leuorem decere mulieres existimabant, ipsi
 uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant, ac barbã
 quidem cultum uiri ducebãt, quemadmodum in equis iu-
 bam, in leonibus barbã, quibus deus splendoris quãdam
 atque ornamenti uenustatem dedit, sic et uiris barbã ada-
 iuucit. Illos igitur ego amulor, ueteres, inquam, illos imi-
 tari uolo, huius uero tempestatis homines nõ amulor mi-
 rabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis et uestibus
 habent, dum poliunt ac leuigant singulas corporis partes,
 ac ne secretiorum quidem ullã, ita ut instituit natura, di-
 mittentes. At mihi certe pedes opto, ut nihil equinis disse-
 rant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis
 non egeam more leonũ, nec cibo egeam magis exquisito,
 quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra queuis
 mihi per se pro cubili sufficiat. Domum uero ut mundum
 hunc existimẽ. Alimẽta demũ ut ea deligam, que facillimẽ
 comparari possint. Aurum uero, argentumq; ne desiderẽ
 unquàm, neq; ego, neque meorum amicorum quisquàm.
 Omnia namq; mala inter homines ex horũ cupiditate na-
 scuntur, et seditiones, et bella, et insidie, et cedes. Hæc
 omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à
 nobis abscedat procul, ne unquàm plus satis appetam, mi-
 nus uero quum habeam, ferre equo animo ualeam. Nos-
 tra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sen-
 tentijs ista dissentiunt. Neque quicquàm ergo mirandum
 est, si ab his differimus habitu, à quibus tantum differimus
 instituto.

instituto. Sed te demiror, quoniam pacto quum suam quam-
 dam ciubarcedo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibi-
 cini suum, & tragædo suum, bono uiro cultum, uestemq;
 propriam nullã existimas, sed eandem ei cum uulgo habenda
 censeres, idq; quum uulgus malum sit. Quod si bonorũ
 cultus proprius debet esse ullus, quinam deceat magis quã
 hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit, quemq; illi
 maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est,
 squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, com-
 mam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero Ci-
 nædorum ornatum simillimus est, nec dignoscere uos quis-
 quã ab illis possit, neque colore uestium, neq; mollicie,
 neque camisiarum numero, neque lacernis, neque calceis,
 neq; capillorum cura, neque odore. Nam & redoletis ut
 illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidem quid
 facias, quum uir eundem cū Cinædis odorẽ oleat? Etenim
 in ferẽdis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero
 nihilominus quã illi superamini, eadem comeditis, eodẽ
 modo dormitis, atque inceditis, imò uero incedere nõ uul-
 tis, sed gestari potius, tanquã sarcinæ, alij ab hominibus,
 alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant quocunq; sit
 opus. Egoq; & frigus tolerare sufficio, & calorẽ pati,
 eaq; quæ dii obtulerint, minime moleste ferre, ideo uideli-
 cet, quia miser sum. Vos uero propter hãc felicitatẽ nulla
 estis fortuna contẽti, sed omnium poenitet, ac præsentia ferre
 nõ potestis, absentia desideratis, hyeme quidem optantes
 estatẽ, estate rursus hyemẽ, atq; in calore frigus, in frigo
 re uicissim calorẽ: quẽadmodum ægrotantes, morosi sem-
 per & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis
uero

uero morēs. Atque hæc ita quum sint, iam nos in uitam ue-
 stram traducere equum censetis; nostramq; corrumpere,
 quum sepe male cōsulta sint, quæ facitis, ipsiq; sitis in ue-
 stris ipsorum negocijs minime circumspēcti, nihilq; eorū
 iudicio ac ratione, sed consuetudine cupiditatis faciatis.
 Quamobrem nihil profecto differtis uos, ab his qui tor-
 rente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, cō-
 rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At similiter
 quidem uobiscum agitur, ut cum quodā qui equum insanū
 ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstulit. Hic
 uero amplius iam desilire equo corrente nō poterat. Qui-
 dam uero quum occurrisset ei, rogauit quonam tenderet?
 Hic respondit, quocunq; huic uidetur, equū demonstrās.
 Quod si uos quisquam roget, quò seramini, si uerū uultis
 dicere, dicetis in uniuersum quidem: quocunque uideatur
 affectibus, sigillatim uero, interdum quocunq; uoluptati,
 interdum quocunque ambitioni, interdū rursus quò lucri
 studio. Quin interdū ira, interdum metus, interdum aliud
 quippiā huiusmodi uos auferre uidetur. Neque enim unum
 duntaxat equum uos, sed multos insilientes, nunc hunc,
 nunc illum, furiosos quidem omnes auehimini. Auferunt
 ergo uos in barathrum, ac prærupta. Vos tamen prius-
 quam cadatis casuros uos esse nescitis, at hoc detritū pal-
 lium quod uos ridetis comaq; habitusq; meus tantam hæ-
 bet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quic-
 quid uolo, uerferq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis,
 atque ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob
 hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum
 procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atque
 modestissimi,

modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congregantur mecum, horum ego consuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atq; eam deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi similiores, neq; Græcorum solū sed barbarorum etiam templa circūspicias, utrū ipsi dii, ut ego, comati, barbatiq; sunt, an quæadmodum uos, rasi finguntur atque pinguntur. Quin plurimos etiā sine tunicis conspicias, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Luciani Cynici, Thoma Moro interpretate, Finis.

MENIPPVS SIVE NE

CROMANTIA LVCIANI THO-

ma Moro interpretate. Menippus, *Duricius*

Philonides. *Sum et idcirco*

MENIPPVS. *ante Menippum*

ALVE atrium, domusq; uestibulum meæ:
 Ut te lubens aspicio luci redditus. PHI-
 LO. Nū nā hic Menippus est canis ille?
 Non hercle alius, nisi ego forte ad Me-
 nippos omneis hallucinor. At qd sibi uult
 habitus huius insolentia? claua, lyra, leonis exuuiæ? Ad-

D cundus

eundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? dia est quod in urbe non uidimus. MENIP.

*Adsum reuersus mortuorum è latibulis,
Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.*

PHILO. O Hercules clam nobis Menippus uita fun-
ctus est, reuixitq; denuo? **MENIP.**

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHILO. Quenam causa tibi fuit nouæ huius atque in-
credibilis uia? **MENIP.**

Iuuenta me incitauit, atque audacia:

Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHILO. Siste ò beate Tragica, & ab iambis descen-
dens sic potius simpliciter eloquere, quenam hæc uestis,
que causa tibi itineris inferni fuit, quū alioqui neque iucū-
da neque delectabilis sit uia? **MENIP.**

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiæi.

PHILO. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres
apud amicos consarcinatis uersibus. **MENIP.** Ne mi-

reris amice, nuper enim cum Euripide atque Homero uera-
satus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut nunc
ri mihi in os sua ssponte confluant. Verum dic mihi quo

pactores humane hic se habent in terris? & quid nam in
urbe agitur? **PHILO.** Nihil noui. Sed quemadmodum
prius astitabant, rapiunt, peierant, foenerantur, usuras
colligunt. **MENIP.** O miseri atque infelices. Nec
sciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos
decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos cal-
culi,

culi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere.
 PHILO. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MENIP. Per Iouem, et quidem multa, uerum prodere non licet, neque arcana que sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHILO. Nequaquam Menippe per Iouem, ne amico sermonem huc inuidas. Nam apud hominem tacendi gnarum, et initiatum preterea sacris edisseres. MENIPPVS. Diua profecto iubes, et neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaen seruantes abstrusum. PHILO. Ne prius o beate que sunt decreta dixeris, quam ea percipias omnia que abs te audire libentissime uelim: Que uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, et que illic uideris, et que audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum que uisu aut auditu digna uidebantur nihil omnino preternisisse. MENIP. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sane tibi expediam, que res animum meum ad hunc descensum impulerint. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsionones, et fratrum et sororum nuptias. Hec me hercle omnia bona pulchraque putabam, et studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilē iam etatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poetis apprime

contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitandus constiti, incertus omnino quo me pacto gererẽ. Neque enim deos unquam putauit mœchaturus, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neque rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id cõducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareque uti me utcumque liberet uterentur, uiteque uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam cõijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta, adeo, ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uite cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijsque obnoxium asidue, Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute carmina, et sudorum uidelicet, et accliuẽ in uerticẽ montis ascensum. Alius cõtènere iubet pecunias, earumque possessionẽ indifferetẽ putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas incorporeas, substantias, atomos, et inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, et quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de cõtrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles

persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquā hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifeste cognoscerem fieri nūquā posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerē. Præterea quod multo erat istis absurdus, uitam eorum diligenter obseruans, cōperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, audivissime conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigātes, pro mercede docentes. Omnia denique nummorum gratia tolerant. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabātur, omnē uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palām incessebant. Clanculum uero ad eā solam libenter confluēbant. Ergo hac quoq; spe frustratus magis adhuc ægre molesteq; tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quod unā cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atq; uere adhuc ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atq; hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit illuc tutō deducere, ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturum putauī, si cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Bœotium consulcerem, ab eoq; perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quanq; sapientissimus

quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens
quàm poteram celerrime Babylonem uersus rectà conten-
di. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldeorum quen-
dam hominem certe sapientem, atque arte mirabilem, co-
ma quidem canum, admodumq; promissa barba uenera-
bilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes. Orans igitur
obsecransq; uix exorauit, ut quauis mercede uellet, in
illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens,
primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul in-
cipiens abluat ad Euphratem, mane solem orientem uer-
sus perducens, ac sermonem quempiam longum musitās,
quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certami-
ne præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertum
proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare demo-
nes. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum
spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quen-
quam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, po-
tus autem lac atque mulsum & Choassi lymphæ: lectus
uero in herba sub dio fuit. At postquam iam preparati sa-
tis hac diæta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me
fluuium ducens, purgauit simul atque absterfit, facq; lu-
strauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magicum
simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam
incantans, ac ne à spectris lederer circumiens, reducit do-
mum, ita ut eram reciprocantem, ac reliqua noctis parte
nauigationi nos preparauimus. Ipse igitur magicam quã-
dam uestem induit. Medorum uesti ut plurimum similem,
ac me quidem his, quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac
leonis exuijs, atque insuper lya. Iussit præterea ut nomē
si quis

si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlysssem, aut Orpheum. PHILO. Quid ita o Menippe? neque enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MENIPPVS. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his asimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atque nullo prohibente transire, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incubimus, Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsæ, & in id mysterium denique quibuscumque opus erat. Hec postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoque

Ingredimur tristes lachrymisque implemur obortis. Atque aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoque transmissio, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atque opacam, in quam descendentes (praebat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summissio murmure, sed uoce quam poterat maxima clamitans, demones simul omnes conuocat, Poenas, Erinnes, Hecaten nocturnam, excelsamque Proserpinam, simulque polysyllaba quaedam nomina barbara, atque ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine solum ducere, ac porro Cerberi latratus audiri, & iam res plane tristis ac moesta fuit.

Umbrarum at timuit rex inis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorū patebant pleraq; , lacus pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illū descendētes hiatum, Rhadamanthū propemodum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū quidē latrabat cōmouitq; sese. At quum ego lyram celeberrime correptā pulsassem, cantu statim sopitus obdormit: deinde posteaquā ad lacum uenimus, tranare serè nō licuit. Iam enim onustū erat nauigium, & eiulatu certe plenū. Vulnerati quippe in ea nauigabāt omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiā membro luxatus, usque adeo, ut mihi certe ex bello quopiā adesse uiderentur. At optimus Charon quum leonis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit, transq; uexit libens, tum excūtibus quoq; nobis monstrauit semitā. Sed quoniam iam eramus in tenebris, praecedit quidē Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhaereo, quoad in pratū quoddam uenimus maximū, asphodelo consitum, ubi circumfusa undiq; mortuorum stridula nos sequuntur umbrae. Tum paulo procedentes longius ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Poenae, Tortores, mali Genij, Furiae. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt ex ordine longa sine uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidae, adulators, sycophantae, ac talis hominum turba quiduis in uita patrātium. Scorsum autem diuites ac sceneratores prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrīci, quorum quāscue trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quae sunt omnia conspiciamus,

cinus, & que dicuntur auscultamus. Accusant autē noui
 quidam atq; admirabiles rhetores. PHILLO. Quinam
 ergo hi per Iouē sunt, ac ne isthuc quidē te pigeat dicere.
 MENIPPVS. Vmbrāsne inquam istas nosti, quas
 opposita soli reddūt corpora? PHILLO. Quid ni? ME-
 NIPPVS. Hæ nos igitur quum primū sancti uita sumus
 accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita pec-
 cauimus, & sanē quedā ex his dignæ admodū fide uiden-
 tur, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisq; nusquam
 digressæ corporibus. Minos igitur curiose quēlibet exa-
 minans, impiorum relegabat in coetum, pœnas ibi sceleri-
 bus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incendi-
 tur, quos opes dū uiuerēt, ac dignitates inflauerant, quicq;
 adorari se ferē expectabāt, nimirū breui periturū a corū su-
 perbiā fastūq; detestatus: quippe qui nō meminissent mor-
 tales ipsi quū sint, se se bona quoq; mortalia cōsequitos. At
 nunc splēdida illa exuti oīa diuitias, inquā, genus, munia,
 nudi ac uultu demisso steterūt tanquā somniū quoddā hu-
 manā hęc felicitatē recogitātes, adeo ut hæc dū conscipa-
 rer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum forte
 agnouerā accessi, atq; in aurē silenter admonui, qualis in
 uita fuerat, quātoperēq; fuerat inflatus: tū quum plurimi
 mane fores eius obsidētes pulsī interim exclusiq; à famulis
 illius expectabāt egressum. At ipse uix tandē illis exoriēs
 puniceus, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se facturū
 salutātes putabat, si pectus dextramue porrigēs, pmitte-
 ret osculādā. Illi uero audiētes ista moleste ferebāt. At Mi-
 nos quiddā etiā iudicauit in gratiā. Quippe Dionysiu Si-
 cilie tyrānū multis & atrocibus criminibus & à Dione

D 5 accusatum,

accusatum, & graui Stoicorum testimonio conuictum, Cyreneus Aristippus interueniens: Nam illū ualde suspiciunt inferi, eiusq; plurimū ibi ualet autoritas, fermē iam Chimerae alligatū absoluit à pœna, asserēs illū cruditorū nōnullos olim uauisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locū peruenimus. Vbi ò amice & multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuit. Nā simul & flagrorū sonus auditur, & euulatus hominum in igne flagrantū, tum rote & tormenta, catene, Cerberus lace- rat, Chimera dilaniat, crucianturq; pariter oēs, captiui, reges, præfecti, pauperes, mēdici, diuites, & iam scelerū oēs pœnitebat: Et quosdā quidē eorū, dū intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserāt. At hi se pudētes tum occulebāt, nostroq; subtrahebant aspectui, aut si nos aliquādo respiciebāt, id seruiliter admodum abiecteq; faciebāt, atq; hi quidē quān olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperibus malorū dimidiū remittebatur, & quū interquiciuissent, denuo repetebātur ad pœnā. Sed illa quoq; que fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiumq; grauiter affectum Tantalū, genitumq; terra Tityū, Dij boni, quantū? Integrū stratus agrum occupabat. Hos tandē prætereūtes, in campum uenimus Acherusium, ubi semudeos, heroidasq; reperimus, atq; aliā simul mortuorū turbā in gentes, tribusq; dispositā, alios quidē uetulos, quosdā ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euandidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimū ob illā condiēdi efficacīā Aegyptios. Verū dignoscere quēlibet haud procliuē fuit, adeo nudatis osibus oēs erāt inuicē simillimi, nisi qđ uix tandē eos diu intendētes agnouimus.

Quippe

Quippe cōferti cōsidebāt obscuri atq; ignobiles, nullūq; seruātes amplius pristinae formae uestigiū. Cū igitur multi simul ossei cōsisterent, inuicē omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbis transpicerent, dentesq; nudos ostenderēt, haesitabā certe mecū, quoniam signo Therfitem à Nireo illo formoso discernere, aut medicum Irum à Phaeacū rege, aut Pyrrhiā coquū ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerūt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unquam dinoscēda. Hæc igitur spectanti mihi, per similes hominum iata pompe cuipiā longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accōmodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, et tiaram imponens, et satellites addens, et caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hūc deformē atq; deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerūq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem simit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed ornatu cōmutato Croesum quidem coëgit serui, captiuiq; uestes induere. Meandriū autē olim inter seruos incedentē, Polycratis uicissim ornat tyrānide. Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quisq; restituens, et cū corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inscitiam quum suos fortuna cultus exigit, egre ferūt atque indignantur, tanquam proprijs quibusdam bonis priuati, ac

nati, ac nō potius alienis, quibus paulisper utebātur, exuti:
 Quin in scena quoque uidisse te plerunq; puto histriones
 istos tragicos, qui (ut fabule ratio poscit) modo Creontes,
 modo Priami sunt, aut Agamēnones. Idemq; (si fors tude-
 rit) paulo ante tam grauius Cecropis aut Erechthei for-
 mam imitatus, paulo post seruus, poēta iubēte, progredi-
 tur. At quum fabule iam finis affuerit, quisq; auratas illas
 uestes exutus, personā deponens, & ab altis illis crepidis
 descendēs, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius
 Agamēnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menoecēi fi-
 lius, sed Polus filius Chariclei Suniēsis, aut Satyrus filius
 Theogitonis Marathonius. Sic se mortalium res habent,
 quemadmodum mihi tum spectāti uidebatur. PHILLO.
 Dic mihi Menippe, isti qui magnificos altosq; tumulos
 habēt super terrā, & colūnas, imagines, titulos, nihilōne
 sunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratio-
 res? MENIPPVS. Nugaris tu quidē, nam si uidisses
 Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrē, sat scio,
 nūquam ridere desisses, ita in antrum quoddā abstrusum
 despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delite-
 scens. Hoc tantum cōmodi mihi uidetur ex monumēto re-
 ferre, quod imposito tanto pondere, laborat magis & pre-
 mitur. Nam quum Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur,
 dat autem cui plurimum haud amplius pedem, necesse est
 eo iacere contentum, seseq; ad loci modum contrahere.
 At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce no-
 stros, satrapasq; uidisses apud eos mendicātes, & aut sal-
 samenta uendentes, aut primas ipsas literas urgente inopia
 profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis affi-
 ciantur,

ciantur, atque in faciem cadantur perinde atque ualissima
 mancipia. Itaq; Philippum Macedonem confpicatus, cō-
 tinere me certe nō potui: ostensus est mihi in angulo quo-
 dam detritos calceos mercede refarciens. Quin alios pre-
 terea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes
 uidelicet, Darios, ac Polycrates. P H I L. Admirāda nar-
 ras ista de regibus, peneq; incredibilia. Socrates aut quid
 facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? M E-
 N I P. Socrates profecto etiam ibi obuersatur, omnesq;
 redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Vlysses,
 & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus.
 Instantur autem illi etiamnum, atq; intianescunt, exhausto
 ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus
 Assyrio Midaq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex isto-
 rum sumptuosorum numero manet, quos quā eiulantes au-
 dit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet
 & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspe-
 ra nimis atque iniucunda uoce illorum eiulatus obscurans,
 adeo ut id egresferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de
 mutanda sede deliberent. P H I L. De his iam satis qui-
 dem: ceterum quodnam illud decretum est, quod initio
 dixerat aduersus diuites esse sancitum? M E N I P P V S.
 Bene admones: nescio enim quo pacto quam hac de re dis-
 cere proposuissem, ab instituto sermone procul aberrauī.
 Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduoca-
 uerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conduce-
 rent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoq; cum
 illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in con-
 cione aderant, efficior. Agitata sunt igitur & alia multa:
 postremo

postremo uero de diuitibus negocium, in quos postea
 quam plurima fuissent obiecta, uolentia, superbia, fastus,
 iniurie, assurgens tandem ex populo primas quidam, hu-
 iusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites
 perpetrant in uita rapientes, ac uim inferentes, inopesq;
 omni modo despectui habentes, Curie Populoq; uisum
 est, ut quum functi uita fuerint, corpora quidem eorum
 poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant: anime
 uero sursum remisse in uitam, in asinos demigrent, donec
 in tali rerum statu quinque ac uicies decem annorum mi-
 lia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera fe-
 rentes, atque à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è
 uita excedere: Hanc sententiam dixit Caluarius, patre
 Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur
 lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, ad-
 fremuit Proserpina, allatruuit Cerberus: sic enim rata
 que inferi statuunt, autenticq; sunt. Que igitur in con-
 cione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius
 gratia ueneram, Tiresiam adeo, atque illi re, uti erat,
 ordine narrata supplicauit, ut mihi diceret, quodnam opti-
 mum uite genus putaret. Hic uero subridens (est autem
 senicidus quissiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ò fili, in-
 quit, causam tue perplexitatis scio à sapientibus istis pro-
 fectam, haudquaquam idem inuicem iisdem de rebus sen-
 tientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem
 quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, ò
 patercule, sed dic amabo, neque me contemnas, qui in uita
 te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab
 alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit,
 idiotarum

idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quam-
 obrem ab hac uanissima sublimium consideratione desi-
 stens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros
 hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugae
 estimans, hoc solum in tota uita persequere, ut presenti-
 bus bene compositis minime curiosus, nulla re sollicitus,
 quam plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas.
 Hæc quum dixisset, rursus Asphodelorum in pratum sese
 corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, in-
 quam, o Mithrobarzane quid cunctamur? ac non hinc
 rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, o Me-
 nippe, breuem quippe facilemque tibi monstrabo semitam:
 & me protinus abducens in regionem quandam magis
 priore tenebricosam, manu procul ostendens subobscu-
 rum tenuemq;, ac uelut per rimam influens lumen: Illud,
 inquit, Trophonij templum est, atque illac ad infe-
 ros è Bœotia descenditur, hac ascendes, atque
 illico fueris in Grecia. Ego igitur hoc ser-
 mone gauisus, salutato Mago diffi-
 cile admodum per angustas antri
 fauces subrepens, nescio quo
 pacto, in Lebadiam
 perueni.

Necromantie seu Menippi Luciani, Tho-
 ma Moro interprete,

FINIS.

Luciani

LVCIANI PHILOPSEV

DES SIVE INCREDVLVS,

Thoma Moro interprete.

Personæ, TYCHIADES ac PHILOCLES.

TYCHIADES.

POTES mihi Philocles dicere, quidnam id tandē sit, quod multos in mentiēdi cupiditatē adducit, ut pariter gaudeāt, quū et ipsi nihil sani loquūtur, et his qui talia narrant, maxime animum intendant?

PHILOC. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mētiri cōpellūt, quia in rē uidēt cōducere. **TYCH.** Nihil ad rem hæc (ut aiunt) neq; enim de his rogabā, qui quum usus postulat mētūtur, uenia nimirū hi, imò laude pleriq; eorū digni sunt, quicumq; uel hostes se fellerunt, uel ad salutē tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut et uitam suam, et sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius cōmodi gratia istud agūt. **PHILOC.** An alicubi tales aliquos iam deprehēdisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? **TYCH.** Et quidē admodum multi sunt huiusmodi. **PHILOC.** Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiantur nisi demētiat siquidem rem pessimam, optimi loco præoptant. **TYCH.** Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim

ostenderit ad cetera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijq; studiosos, adeo ut ego certe moleste feram, quod uiri tales, omnibus ceteris in rebus optimi, gaudent tamen et se, et eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quam mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cnidius, atq; bis superiores: denique Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiam scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum usque ad nos etiã mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuum nomine subiit pudor, si quando cœli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupitris et turum et cygnum uersus sit: et quemadmodum ex muliere quissiam in auiculam ursam uersus sit. Pegasus præterea, Chimærasq; et Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, et que mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquã poetica sint fortasse tolerabilia. At uerbes iam gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Ericthonium editum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emeruisse. Hi tamen multo uerecundiores quam Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinã, Chorebi cuiuspiã,

E aut Margite

aut Margite existimet esse: si quis aut Triptolemū credat in alatis draconibus per aërem uectum esse, aut Panam quendam ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio, uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirū hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraq; non credat, usq; adeo obtinet mendacium. PHILOPS. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationē illam que ex fabula proficiscitur, ut que maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq;, & si qui sunt alij, patrie sue plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliāt: quod si quis fabulas auferat è Grecia, nihil obstitit quo minus earū narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitū, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideātur.

TYCHIADES. Recte dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discepsi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut surrie quedam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHILOPS. Atqui Tychiade, uir grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenariū: & qui preterea sit plurimū in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se presente mentientem, nedū ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice qualia referebat: tum ea quàm cōstanter assererat: preterea quā sancte in plerisq; iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respi-

cerem,

cerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illū insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabā, fugisse me, quod impostor esset, ac tantum temporis sub leonis pelle ridiculam quandā simiam circūtulisset, adeo absurda narrabat. PHIL. Quenam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quānam praeſtigiaturā sub tam longa barba occultauerit. TYCH. Solebā quidem etiam aliās Philocles aliquoties eum interuāsere, si quando uidelicet multo ocio abundarē. Hodie uero quū opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi): edoſtus à paero, eū se ad Eucratem mane cōtulisse, ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborū nomine, nempe ut & Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraucram autē quod egrotaret, ad eū peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo ante ut dicebant exiuerat, alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, noſti uirū: illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationē expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicūq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia atq; omni uirtute praeditos, utpote ipsum ex quaq; secta caput, reuerēdos hercle oēs, atq; aspectu propemodum terribiles. Aderat praeterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac morbus quidā ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descēderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce laeguidule remissa paululum, quum me conspiceret: quanquam interm̄ dū ingre-

deret, uociferantem eum ac uocem intendentem audierã: tamẽ ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgauerã, quod eũ a gro- tare nesciuerim: quod ubi rescissem, curriculo uenerim, ad- sedi prope, & illis quidem sermo iam de morbo erat, & quedam iam ante dixerãt, quedã uero etiã tunc narrabãt: præterea medicamẽta quedã quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollẽs humo mustele dentẽ, sic interfecte, ut ante dixi, in leonis pellem illigauerit, nuper excoriati, ac deinde circũ crura posue- rit, illico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Di- nomachus) ut ego audiui, sed in cerue potius foemelle uirginis adhuc, & nondũ inite, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius ac ma- nus dextra, piliq; qui recti è barba prominent, magnã uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curã minime pollicentur. Et ipse quoq;, inquit, Cleodemus, olim sic putabã ceruina pelle utendum, pro- pterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidã Libya- cus, peritus profecto in rebus huiusmodi cõtra me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones: quippe qui eas, in- quit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquã recte dixisset Libycus ille: Tum ego; Putatis, in- quã, incantamẽtis quibusdã sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quũ intus malũ grassetur? Riserũt hunc ser- monẽ meũ: & palãm in me magnam dãnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sa- piat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe

Antigonus

Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iam dudum autem neglectui habitus fuerat, opinor, quam opem Eucrati ferre ex arte uellet, denunciās uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur, et uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridēs interim: Quid ais, inquit, Tychiade? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiuscemodi pareretur quedam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur inquam, ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea que foris applicantur, nihilque cum his que morbos excitant, intus comunicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac prestigiaturam operari: et quam appenduntur, sanitates immittere, id profecto nunquam fieri possit: nec si quis uel in Nemei leonis pelle sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum e doloribus saepe claudicantem uidi in uniuersa sui ipsius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curae fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quam adhibetur conferunt, ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, que certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulsiones, ac bubonum sanationes, et cetera: quecumque anus etiam iam faciunt: quod si illa sunt omnia, quor tandem non putabis hec etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumque, ut aiunt, clauo extrudis. Neque enim constat ea que commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorque uereatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idque ex inguine sugiat: aniles adhuc fabule sunt quecumque retulisti. Tu mihi

uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidē putas fieri nō posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dii sint, ista tamen sint uana. Ego uero et deos colo, et medelas eorum uideo, et leuamenta que laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atque arte medica restituentes. Itaque Aesculapius ipse eiusque posteri salutaria pharmaca admoventes medebatur egrotis: nō leones, aut mustelas circumligantes. Mitte hunc, inquit, Ion. At ego uobis mirabile quiddā narrabo. Eram adhuc adolescentulus: annos natus ferme quatuordecim: quum quidā ad patrem meum uenit nunciās ei, Midam uitis cultorē seruum, etiam alijs in rebus robustum atque industrium, circa plenum iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmites, ac uallis circūplicaret, adrepētem bestiolum maximum ei pedis momordisse digitū. Tum illā quidem ilico aufugisse, et sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hęc ergo quum nunciarentur, iam Midam ipsum uidebamus in lectica domum à conseruis adportari: inflatum totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id moleste ferret, amicorum quispiam, qui tum forte aderat: Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldeis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominē: et ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadā incantatione, et ad pedem eius appenso uirginis defunctę lapillo, quem

quem è columna exciderat. Atq; istud quidè haftenus fors-
 san mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo
 allatus erat scabello, discessit in agrū: tantū potuit incan-
 tatio, & colūnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia
 præterea diuina plane fecit. Nempe in agrum profectus
 mane, quū pronunciaffet sacra quedā ex uetusto codice,
 septem nomina, sulphure ac face lustrato loco in orbē ter
 obambulans, serpentes omneis inuitos exciuit: quicūq; in-
 tra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquā ad in-
 cantationē tracti, serpentes multi, atq; affides, & uiperæ,
 & cerastræ, & iaculi, phryniq;, ac physali: relinqueba-
 tur autem unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob
 senectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At ma-
 gus: Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendam ex
 serpentibus eum uidelicet qui natu minimus erat, selectum
 legatum mittebat ad draconem: ac paulo post uenit etiam
 ille. At postquā iam collecti cōstitissent, Babylonius in
 eas insibilauit. Atq; illi repēte admodū omnes ab eius fla-
 tu incensi sunt, nobis interim admirātibus. Tum ego, dic
 mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico,
 utrum manu perdidit draconē, qui iam (ut ais) senuerat,
 an ille baculum gestans innitebatur? Ludis tu quidem, in-
 quit Cleodemus. At ego, qui & ipse quoque olim minus
 talia credebam, quā nunc tu, putabam enim nulla ratio-
 ne fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem pri-
 mum conspicerem, peregrinum illum barbarum (erat au-
 tem ut ferebant ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum:
 quum tamen multum diuq; repugnassem, nam quid fa-
 cerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atque id

interdium, ac super aquam ingredientē, atq; per mediū ignē
 incendente[m], idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista
 uidebas, uirum Hyperboreū uolantē, aut super aquas am-
 bulantē: & maxime, inquit ille, carbatinis indutum, quo
 calceanētī genere illi potissimum utuntur. Nam minutula
 ista, quid attinet referre, quæcūq; fecit, quo pacto amores
 immiserit, ac demones exegerit, mortuosq; marcidos in
 uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam cōspectibus
 exhibuerit, lunamq; ē cœlo detraxerit? Quin ego uobis
 referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis fi-
 lio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti substantiā susce-
 pissit, Chrysidem amabat Demeneti filiam, ac me quidē
 præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à stu-
 dio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinam
 perdidicisset: ut qui octo & decem quū esset annorū, iam
 absoluerat analytica: tum physicam auscultationē in finē
 usque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem
 significat. Ego uero quemadmodum par erat, quippe qui
 præceptor eram, Hyperboreū illum magnum ad eam du-
 co: conductū quatuor ilico minis in manum datis, oportebat
 enim preparari quiddā ad sacrificia, tū sedecim præ-
 terea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentē obseruans
 lunā (Nam tunc ut plurimū huiusmodi sacra peraguntur)
 fossam quum effodisset in aperto quodam loco domus, sub
 dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem
 Anaxiclem Glaucie patrem, ante septem menses uita de-
 functū. Succensebat autē ob amorem senex, atq; indigna-
 batur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret. Postea uero
 Hecaten quoq; eduxit, adferentem unā Cerberum: tum
 lunam

lunam detraxit multiforme quoddam spectaculū, & quod
 aliās aliud apparebat. Primū quē muliebrē formā refere-
 bat: deinde in uaccā formosam uertebatur: Postremo uero
 catula uidebatur. Hyperborēus ille tandē, quum sinxisset
 quendam è luto Cupidinē. Abi, inquit, atq; huc perducas
 Chrysidē: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post
 autē affuit illa pulsans ostiū. Tum ingressa Glauciā com-
 plectitur, eum quā insanissime deperiens, & cū eo uer-
 sata est, quoad gallos canentes audiuius. Tum uero luna
 subuolabat in coelum, atq; Hecate subiit terram, ceteraq;
 spectra disparuerūt: & Chrysidem tandem emisimus cir-
 ca ipsum fermē diluculū. Hæc Tychiades si conspexisses,
 haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carmini-
 bus istis commoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem
 equidē, si uidissem ea: nunc uero ignoscendū mihi puto, si
 qualia uos uidetis, acute perspicere nō possum: uerūtamen
 Chrysidem illā quā dicis, noui, mulierem planē meretri-
 cem ac facilem: nec uideo sanē cuius gratia ad illā egueris-
 tis luteo illo legato magoq; ex Hyperborcis usque, atque
 ipsa insuper luna. Quippe quā uiginti drachmis ducere in
 Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese offert ad
 hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā spectris istis
 habet. Nam ea quidem æris ferruē sonum si audierint su-
 giunt (nam id uos predicatis) illa uero si argentum uspiā
 sonuerit, accurrit ad tinnitū. Præterea ipsam etiā magum
 admiror: quod cum ditissimas mulieres in amorem sui pos-
 sit elicere, atque ab eis solida talenta suscipere, is tamen ob
 quatuor minas admodum tantilli lucelli auidus Glauciam
 amoris compotem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui

nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui demoniacos liberat erroribus, adeo manifeste spectra illa carminibus eijciētes? Atq; hæc me dicere nō opus est, uerū omnes nouerūt: Syrus ille ex Palestina, qui harū rerū artifex est, quā multos mortales suscipiat, qui ad lunā cōcidāt, oculosq; distorqueant, spumaq; os oppleāt: quos tamē erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberās. Etenim quū iacentibus instet, rogaueritq;, unde sint i corpus ingressi: egrotus quidē ipse tacet, at demon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbarica, aut undecumq; fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominē. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigūq; demonē. Quin ego quoq; demonē quendā exeuntem uidī nigrū certe & colore sumidū. Non magnū erat, inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipse etiā apparēt. Ideæ, quas nestræ familie parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; euanidā, quantū ad nos homines lusciosos. Itā ne solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in demones: alij noctu, alij etiā interdū? Ego profecto non semel, sed nullies iam talia cōspexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob cōsuetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo anulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit inquam, ut Eucrati non credam Diuonis filio: uiro in primis sapienti ac libere, quæ sibi uidentur, donu in priuato suo cum auctoritate

toritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, que omnibus qui in domo sunt singulis noctibus apparet: tum pueris, tum adoleſcētibus, tum ſenibus: hoc inquā, nō à me dūtaxat audieris, uerum etiā à noſtris omnibus? De qua ſtatua, inquā ego? Nō uidisti (inquit) quū ingredere-
 ris ſtatua quandā in atrio collocatā, ſanē quā pulchram, opus Demetrii: qui ſtatuas humana ſpecie fingere conſue-
 uit? Nonne illā dicis, inquā, que diſcum iacit: que incli-
 nata eſt ad emiſſuri geſtū, reflexa in eam que diſcum fert,
 altero pede modice inflexo, queq; ſe erectura uidetur unā
 cum iactu? Non inquit: nam unum eſt ex Myronis operi-
 bus ille diſci iactator, quem dicis. Sed nec eam que eſt ei
 proxima: cum loquor cui tenijs caput uinctum eſt, formo-
 ſam illam. Nam id Polycleti opus eſt: uerum eas que à
 dextra ſunt egredientibus omitte, inter quas et tyranni-
 cidæ illi ſtant: Critiæ Neſiotæ plasmata: tu uero an non ad
 aquam illam que inſuat, quampiam uidisti uentre promi-
 nulo, caluam, ſeminudatam, uulſis quibusdam barbe pi-
 lis, inſignibus uenis, uero homini ſimillimam? Felichus
 dixit Corinthius eſſe uidetur. Per Iouem, inquā uidi quā-
 dam à dextra Saturni, que tenias coronasq; aridas habe-
 bat, pectoreq; folia que dam inaurata. Ego, inquit Eucra-
 tes, ea inauravi, quum me ſanaſſet triduo, febre pereun-
 tem. Erat ne igitur etiā medicus, inquā ego, optimus iſte
 Pelichus? Eſt, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te
 haud multo poſt inuadet. Noui ego certe quantum ua-
 leat hæc, quam turides ſtatua. An non eiufdem putas eſſe
 immittere febres, in quos uoluerit quandoquidem potis
 eſt eijcere? Propitia, inquā, placataq; ſit hæc ſtatua
 mihi,

mihi, que tantū ualeat. Quidnā ergo aliud facientem eam
 uiderunt omnes qui in domo sunt? Quū primū nox est, in-
 quit, hæc è base descendēs in qua steterat, in orbē totā do-
 mum circuit: omnes occurrūt ei interdū etiā canenti: nec
 quisquā est quē unquā leserit, diuertere tantū oportet.
 Illa uero præterit, nihil intuētes infestans, quum & lauat
 sepe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aque strepitu licet au-
 dire. Vide ergo inquā ego, ne forte non Pelichus hæc sta-
 tua sit, sed Talus potius Cretēsis, qui apud Minoēm fuisse
 dicitur. Nā & ille æreus quidā Crete custos erat: quod
 si nō ex ære, nō autem ex ligno facta esset, nihil eam pro-
 biberet, quin nō opus Demetrii, sed una potius ex Dædali
 machinis esse uideatur. E base nāq; (ut uis) etiā ista fugit.
 Vide, inquit, ò Tychiade, ne te posthac scōmatis huius
 poeniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos
 furripuit, quos ei quoq; nouilunio suspendimus. Prorsus
 atrociam, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacri-
 legus erat: quomodo ergo illū ultus est ò Eucrates? Nam
 audire cupio, etiā si quā maxime Tychiades iste diffusu-
 rus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant,
 aliq; item numismata, quedā argētea ad crus eius affixa
 cera, ac laminae quoq; argenteæ: uota cuiusq; aut merces
 ob sanationē eius, qui ab eo liberatus esset, quū febre de-
 tineretur. At erat nobis seruus quidā Libycus sceleratus,
 equorū curator. Hic noctu aggressus est ea auferre oīa,
 abstulitq; digressam iam quum obseruasset statuā. At quū
 primū reuersus intellexit sacrilegio se cōpilatū Pelichus,
 uide quo pacto sese ultus est, atq; furti prodidit Libycum.
 Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire nō
 ualens,

ualens, tanquàm in Labyrinthū incidisset, quoad ortā die iam deprehensus est, ea tenens quæ furto abstulerat: ac tū quidem cōprehensus, plagas nō paucas recepit, nec temporis multū superstes malus male perijt: uapulās, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerēt in corpore. I nūc ex post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanquàm coætaneum Minoi iam delirare puta. At ò Eucrates, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operisq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui nō deos, sed homines fingere consueuit: Pelichi nunquā statuum uerebor: quippe qui nec ipsum etiā uiuentē, si mihi minaretur, admodum timuissim. Ad hæc medicus Antiochus. Et mihi ò Eucrates, inquit, Hipocrates æreus est magnitudine fermè cubitali: qui tunc dūtaxat quum lucerna extincta sit, totam in orbem domū ambit, perstrepēs ac pyxides euerētēs, pharmacāq; cōmiscēs, atq; ostia circūuertens: maximeq; si quādo sacrificia prætermittimus: quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiā Hipocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsum inperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiā testibus probauero, quod ante annos quinq; uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatiā dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddam atque considerans. At postquam in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego uero Mnasona filium meū, cum equalibus uenientem, ludere uenariq; (quæ admodum solebat)

solebat) conijciebam. At res haudquaquam sic se habebat: uerum paulo post facto terramoto, sonoq; uelut è tonitru, mulierè aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè semistadiali: habebat autè in sinistra facem: in dextra uero gladiū uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidè pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonè referēs uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma quidè draconibus, tanquam caesarie circūcincta: alijs collum amplectētibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrādum exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostēdit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementèter inhiantes auscultabāt cum uiri senes, tanquā naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibilem Colossum: mulierem semistadialē, Gigantēum quoddā Mor-molycium, Ego uero considerabā interim, cuiusmodi erāt hi qui cum iuuenibus sapiētiae nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeātur: quū sola nimirū canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus: Ceterū etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quū uiderē, restiti, inuerso protinus in interiorē digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatū effecit maximū: & qui immani magnitudine penitus equaret tartarū. Deinde paulo post abiit in eum de filiēs. Ego uero presente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprensā arbore

bore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps incidere: deinde cõspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacû, Cerberum, manes: adeo ut quosdã etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebã adhuc his ipsis amicum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cû amicis cognatisq; uersantur: in Affhodelo collocati? Contradicat ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de animarationibus. At tu nonne Socratem etiã ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen cui dẽter, nisi quod inde conieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, et hiatus coijt, et ex famulis meis quidam querentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) et latratum audiui per hiatus: et ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua ista, inquit, neque alijs inuisa uidisti. Nam et ipse haud ita pridem quum egrotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisq; ò qualis? incendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti:

lanti: pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendā ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq; . At cætera uobis quid cōmemorē? Postquā uero ad tribunal perueni (aderat autē & Acacus, & Charon, Parcaq; atq; Erimnes) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) assedit singulorū nomina percensens, qui morituri erāt, quos diē iam uite præscriptū præterijisse cōtigerat. Iuuenis ergo me, adducens illi exhibuit. At Pluto tūc incāduit, & ad eū qui me ducebat, nondū illi cōpletū est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrū Demylum adduc: iam siquidē ultra colū uiuāt. Tum ego letus recurrens, ipse quidē iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus, quod Demylus esset moriturus. Manebat autē nobis in uicinia egrotans, etiā ipse nonnihil ut reminciātū est. Ac paulo post audimus cinlatū eorū qui lugebāt eum. Quid miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendā noui post uigesimalium diem quā sepultus est, resurrexisse. Nam hominē & antequā moreretur, & postquā resurrexit, ipse curauit. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corruptū est, nisi fortassis Epimenidē quempiā tu curasti? Hæc quū diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palastra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excefferat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquā è conspectu filiorum admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniicit, ut apud te Tychiades uera narrabo.

narrabo. Felicis memorie uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim: Nam declaravi his rebus quas in eam feci, nō modo dum uiueret: uerum etiam postquam uita sancta est. Quippe qui mundū eius uniuersum uestemq; qua dū uiueret, oblectabatur, in rogam illius iniecerim. Septima uero post mortē die, ego quidem hic in eundem lectum incumbē: quemadmodum nunc, luctum eum mihi cōmitigans, quem de illa cōceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingre ditur interim Demenete ea ipsa, atq; ad sidet iuxta: quemadmodum nunc Eucrati des hic, minorē designās filiū. Hic uero ilico tremuit admodū pueriliter, ac dudū ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quod quū ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc disferentibus scelestissimus quidem caniculus, qui mihi in delitijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euaniat. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquā ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorū more feriuntur, si qui ista non credant, atq; usq; adeo impudenter uero resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis, Nosti illū doctrine nomine celebrē: qui cogno-

minatur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respic-
 rari: hoc ipsum, quod proverbio dici solet, aduenisse mihi
 ratus: nempe securim quāpiā aduersus mendacia: Ocl-
 det, inquā, eis ora uir sapiens: adeo monstrosa narrātibus:
 atq; prorsus, iuxta uidgatū illud adagiū, repente deū im-
 missum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero post-
 quam adscedit, assurgēte ei ac cedēte Cleodemo, primū de
 morbo percōtatus est, seq; audisse dicebat, Eucratē iam se
 melius habere. At quidnā inquit, inter uos philosophami-
 ni? Nā interim dū ingrediebar subauscultauī, ac mihi certe
 uidentini in re quāpiā pulchra cōuersari. Quid aliud, in-
 quit Eucrates, quā ut huic adamātino persuadeamus (me
 demonstrās) ut demones credat aliquos esse, phantasma-
 taq; ac mortuorū animas super terrā obambulare, & sese
 quibus libitū fuerit ostēdere? Ego igitur erubui, uultumq;
 deieci reueritus Arignotū. At ille, uide (inquit) Eucrates
 num hoc dicat Tychiades. Eorum tantū qui uolenter in-
 terierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capi-
 te truncatus, cruciū suffixus fuerit, aut alio quopiā istius-
 modi modo è uita discesserit: eas uero que fātali morte na-
 turaliq; discesserint, haud quaquam amplius oberrare.
 Nam si hoc dicat, non usq; adeo absurda dixerit. Per Iouē
 inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec prae-
 sentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus? in me tor-
 ue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? praesertim quā
 omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscet, inquam ego, mihi,
 si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si ui-
 dissem, profecto & credidissem quemadmodum & uos.
 Atqui, inquit ille, si quando Corinthum ueneris, roga ubi
 sit Euba

fit Eubatide domus, Atque ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Crancū, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde demonē Pythagoricus Arignotus quam adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilē domū reddiderit. Quidnā hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si qs inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodā horrēdo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, testūq; rumpebatur, neq; quisquā erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodū multī) ueni in domū circa primā uigiliā, dehortante hospite, ac fermē detinēte, postquā didicerat quo iturus essem, in certū, ut putabat exitiū. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atque in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebā. Adest uero demon ille, cū quopiam è uulgo se congressurū ratus, ac me quoq; quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canē, modo in turum, modo in leonē uertebatur. At ego correpto in manum quā maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum in domiciliij tenebrofi angulum quendā compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram cōdidit, tum destiti. Mane autē desperantibus uniuersis, ac me quemadmodū alios mortuum sese reperiuros putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod ueram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere.

Atque illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatae rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentē se demona cōspexerā, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferē ad passum defossum cadauer quoddam marcidū, ossibus tantū humanae speciei coherentibus: Illud igitur effossum sepelivimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hec ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapiētia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multā mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante praesertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comā, neq; illā quam de eo habebant opinionē. Quid hoc inquam Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleo demo, neq; ipsi Eucrati, dic age quēnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat cōtraria? Per Iouem, inquā ego uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritū, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerū natura posse, ut quū se in monumento extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesq; cum quidā illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modū cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumstantes, illum circūsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertinuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribēdum: desistite, inquit ineptire. Adeo firmiter

- firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoc cine ais, inquit Eucrates, dementē quempiā uirum esse Democritū? siquidē sic existimauit. Ego uero uobis etiā aliud referā, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate contactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescēs, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculum illud audire, cum uidelicet sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui nō hoc uulgari modo, quo audiunt alij sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam edidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus, quod nisi esset superuacaneum, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandū uero incidit in nos unā nauigans uir Memphiticus quidā, ex sacris illis scribis, mirabili sapiētia, et qui uniuersam Aegyptiorū doctrinā callebat. Dicebatur autē tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirū sacrum, rasum, lineis indutum, doctū, purēq; lingua Græca loquentem, procerum, simum, labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis esset ignorabam. At postquam uidi eum, si quādo in portum appulisset, cum alia multa miracula facientem, tum crocodilis insidentem agitaſſe, et cum feris uersantem, illas uero reuerentes eum, caudisq; adulātes, agnouī sacrū quempiā uirū esse, paulatimq; comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatē insinuaui,

adeo ut omnia arcana cōmunicaret. Ac tandem mihi persuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus cōsequeretur, neq; enim de futuros nobis ministros. Atq; ex eo tempore sic vitā ducimus. Quum in diuerforiū quodpiam ueniremus, homo accepto pistillo, scobināue, aut pessulo, uestibus implicans, quū in id carnē quoddam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs oībus homo uideretur. Illud ergo abiens, et aquā hauriebat, et coenā parabat, instruebatq; atq; in oībus cōmode subscriuebat ministrabatq; nobis. Deinde postquā iam satis huius ministerij fuit, scobinā rursus scobinā, ac pessulū, pessillum aliud recitans carnē reddebat. Hoc ego uehemēter conatus nō reperiēbā, quo pacto ab illo expiscarer. Nā id mihi inuidebat, quāquā in alijs esset facillimus. At quadam die in angulo quodā tenebricoso clā illo delitescens subascultauī propius incantationē illam. Erat autē trisyllaba. Tum ille quū pistillo mādasset que curāda erāt, abiit in forum. At ego postridie illo apud forū occupato, acceptū pistillum quū ornassē, syllabas illas simili modo pronuciās, aquā iussi ut hauriret. Tum impletā amphorā quū tulisset, desiste inquit, neq; aquā amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtēperare uolebat, sed aquā hauriebat cōtinue, quoad hauriēdo totā domum nobis impletet. At ego quū resistere huic rei nō ualērem, timebā autē ne Pancrates reuersus (id quod etiā euenit) irasceret, correpta secure pistillū in duas partes dissecō. At utraq; pars amphoram sumēs hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cōeperunt. Interea Pancrates supernenit, ac re intellecta illas quidem in ligna

rursus,

rorsus, quemadmodum ante carnē erant, mutauit. At ipse
 me clanculū relicto, nescio quo clanculū se subducēs abiit.
 At possis istud etiā nūc inquit Dinomachus, hominē ex pī
 stillo facere? Per Iouē inquit ille, dimidia ex parte scio,
 nā in priorē formā nūquā à me restitui potest, postquā
 semel aquarius esse cœperit. Sed deferenda nobis domus
 esset aque iam impleta. Non desistitis inquā ego, huius-
 modi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem
 adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabu-
 las aliud in tēpus omittite, ne clanculū terroribus ac pro-
 digiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet,
 ne talia consuescant audire, que eos per totam uitā com-
 mitata perturbabunt, atq; ad omnem strepitum meticulo-
 sos reddent, posteaquā eos omnigena superstitione im-
 pleuerint. Recte admonuisti me, inquit Eucrates, quū su-
 superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus
 huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, &
 quecūq; quidā numine afflati proclamāt, quecū ex adytis
 audiūtur? aut que uirgo nuanceris eloquens futura prædi-
 cit? an uidelicet nec talia credis? At ego quod anulum quē-
 dam sacrū habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente
 sigillo, quodq; hic Apollo mecū loquitur, nō dico, ne tibi
 uidear ad gloriā meā res incredibiles narrare. Ceterum
 que apud Amphilochem audiui in Mallo heroē, mecum
 diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum qua
 ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & que uia
 di in Pergamo, & que audiui in Pataris. Itaque quum ex
 Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uat-
 icinium apertissimum, simul ac uerissimū esse, tamen sic

oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcūq; prophe-
 te quippiã in schedulã inscripta tradiderit, recte me factu-
 rum putari, si dũ præternavigarem, experiret oraculum,
 deumq; de futuris quippiã cõsulerem. Hæc adhuc Eucra-
 te dicente, quum uiderem quã longe res esset processu-
 ra, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiã,
 ratus nõ expedire, uti solus contradicerem omnibus, relin-
 quens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantẽ. Nã
 et intelligebã molestã illis esse præsentiam meam, ut pote
 qui dissentirem reselleremq; eorum mendacia. Atqui ego
 abeo, inquã, que siturus Leonticũ, nam opus habeo cũ eo
 congregari. At uos quandoquidẽ parum sufficere uobis res
 humanas putatis, ipsos etiã deos deniq; in fabularum uobis
 partẽ uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero ala-
 cres iam libertatẽ nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis
 accipiebãt, ac mendacijs ingurgitabant. T alibus ò Philo-
 cles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uen-
 tre, nõ aliter quã hi qui musto poti sunt, opus habẽs uo-
 natu. Tum libenter alicũde magno emerim pharmacũ ali-
 quod, quod mihi obliuionem induceret eorũ, que audiui,
 ne me nomihil earum rerũ ledat inherens memoria: nem-
 pe monstra, demones, atque Hecates mihi uidere uideor.
 PHIL O. Quin mihi quoq; ò Tychiade, tale quiddam
 hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem
 uerti, atq; aquam formidare, quoscũq; rabidi canes mor-
 deant, uerũetiam si quem mordicus homo morsus momor-
 derit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum,
 atque eum etiam eodem modo formidaturũ. Quin tu ergo
 uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs
 morsus,

morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem demonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habeamus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem, quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Luciani Philopseudes seu Increduli, Thoma
Moro interprete, Finis.

LUCIANI DECLAMATIO PRO TYRANNICIDA,

Thoma Moro interprete.

ARGUMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrānum occideret; at ipsum quidē non inuenit, filium autem eius quum peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspicatus mortuum, eodem gladio se transiixit; is qui ascenderat, ac tyranni filium interemerat, tanquam tyrannicida præmium petit.

DECLAMATIO.

QVVM duos tyrannos iudices uno die peremerim, alterū quidē iam etate defectum, alterū uero florentē, eoq; ad scelerum successione idoneū, adsum tamē unicū ob utrūq; præmiū petiturus: idq; quis solus omnium qui unquā fuisse tyrannicide, sceleratos duos uno ictu sustulerim atq; mactauerim: filiū quidem gladio, patrē uero nimio illo quo in filiū ferebatur, affecit. TY-

rannus igitur ob ea quae gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui & uiuens filium spectauit occisum, & tandem (quod maxime praeter omnem spem fuit) ipse sui coactus est tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus est, inseruiuit autē mihi, etiā mortuus, ad aliam mortē: nam qui uiuens iniurias unā cū patre fecit, mortuus patrē ut potuit interfecit. Qui tyrānidē ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, meus est, ordinem tantū immutauī cediū, ac perimēdi sceleratos nouauī modū: illū qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senē uero soli relinquens gladio. Ego igitur ob ista etiā amplius aliquid à uobis expectabā, sperabamq; me premia pro peremptorum numero suscepturū, ut qui uos nō presentibus tantū malis eripuerim, sed futurorū quoq; metu liberauerim, ac certā uobis libertatē prestiterim, nullo herede scelerū relicto. At interim tot rebus à me praecclare editis, in periculū uenio, ne à uobis nullo praemio donatus abeā, solusq; mercede frauder, quā leges à me seruate statuerunt. Hic itaque meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur, sed eorum cede cōmotus, ut in eū qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper, dum tyrānidis mala (quanquā ipsi probe sciatis) expono: nā & hoc pacto melius beneficij mei magnitudinē cognoueritis, & magis item gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim quēadmodum alijs plerisq; iam sepe accidit, ita nos quoq; simplicē tyrannidē & unicam seruitutē sustinuumus: neq; unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnū quos unquā simul preffit infelicitas, duos unius loco tyrānos habuimus, & in duplices miseri

iniurias

iniurias distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, & in ira mitior, & ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote etate iam impetus eius uehementiã combibete, & uoluptatũ appetitiones refrenate. Et ad causas quidẽ facinorũ imitatus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrãnicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filiũ (ut iam ostendit) propẽsus supra modũ fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit quicquid ille iubebat, & puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac deniq; sub illius tyrannide uiuebat, & altroneus filij cupiditatũ satelles erat. At iuuenis uero honore etatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendeat, quoniã & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse frucebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adducte sunt: & si que cedes erant, si qua exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, cõtumelie, hæc omnia iuuenis fiebant audacia: nã senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat, & tantũ filij scelera cõprobabat. Et res quidẽ nobis intolerabilis facta est: nam quũ animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos uerbat maxime, diuturnam, imò eternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, & tradendam per successionem Rempub. populumq; alij post aliũ domino ac scelerato hereditatem cessuram. Alijs profecto non paruam spem hæc res facit, quod perpendere possunt,

possunt, ac secum dicere: at iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratū imperij cernebamus haec eadem, quā obrem nec suscipere negociū audebat fortis quāquam, qui tamē eadē mecum cupiebant: sed desperabatur omnino libertas, et inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerunt, neque perpensa negocij difficultate detractaui, neque periculum expaui. Solus quidē, solus aduersus tā fortem ac multiplicem tyrānidem, imō uero non solus, sed cū gladio auxiliari cōscendi, consorte etiā tyrānicidij, mortem prae oculis habēs, seu propria tamen eadē cōmuni libertate cōpensans. Cum in primā ergo custodiā incidissem, ac satellites haud facile amouissem, obuiū quēque perimens, et quicquid obsisteret conficiēs, in ipsum negocij caput ferebar, in ipsum unicum tyrānidis robur, in ipsam nostrarum calamitatū materiam, et in summa arcis custodia sistens, quum illum cōspexissem sese generose defendentem atque resistentem, uulneribus multis tamen interfeci: ac iam quidem sublata tyrannis erat, facinus confectum erat, atque exinde protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inermis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totum negocium meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia strenue perfecta sunt. Quoniam ergo iste qui superest plectetur modo? Me siquidem ac dextera mea indignus est: praecipue uero facinore tam splendido ac iuuenili et generoso confecto, cuius gloriam addita hac tam

inerte

incerte cede minuerem. Dignum autē querere carnificem
 quempiam oportet, uerum post crumnam tum, ne & hāc
 lucrifaciat uideat, puniatur, appositū tantū ensem habeat:
 huic ergo reliqua cōmitto. Hec ubi statuissem, illinc amo-
 lior. Ille uero sicut ego ante diuinauerā fecit, ac tyrannū
 interfecit, fabuleq; mee supremum actum addidit. Adsum
 ergo popularem uobis gubernationem adferēs, & omni-
 bus securitatem denūcians, ac libertatem feliciter annun-
 ciās. Nunc igitur factis meis fruimini. Sceleratis enim (uti
 uidetis) arx uacat, imperat autem nemo, sed & honores
 tribuere licet, & iudicare, & ex legibus contradicere:
 atque hęc uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta
 sunt: atq; ex illa una cede, post quam pater haud amplius
 uiuere potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à
 uobis mihi prēmium dari, non quod studiosus lucri sim,
 aut qui parua magnipendam: neque quod ob mercedem de
 patria benemereri in animū induxerim, sed quod mea offi-
 cia cūpiam uestro prēmio esse comprobata, ne despectus
 sit, neue inglorius fiat meus conatus, tanquam à uobis mā-
 cus, & prēmio iudicetur indignus. At iste contradicit,
 & me præter æquum ait facere, qui honorari uelim, ac
 prēmium referre: non enim esse me tyrannicidam, neque
 factum à me quicquam secundum legem esse, sed factio meo
 quiddam ad prēmium petendum deesse. Rogo igitur eū,
 quid reliquum à me desideras? non uolui? non ascendi? non
 peremi? non liberaui? num imperat quisquam? num iubet
 quisquam? num dominus minatur quisquam? num me ma-
 leficorum effugit quisquam? non dixeris. Sed omnia pa-
 cis plena, & leges omnes reddite, & manifesta libertas,
 & popularis

et popularis gubernatio firma, et coniugia inuiolata, et
 pueri extra periculū, et uirgines tute, et festas agens fe-
 rias ob cōmunem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horū
 omnium causa? quis illa sustulit, ista præbuit? Etenim si me
 quisquā est hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac
 præmio istoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi,
 audens, periclitans, adoriens, interimēs, puniens, alterū in
 altero ulciscens: quid mea calūniaris officia? quid ingratiū
 erga me populum facis? At ipsum non occidisti tyrannū:
 lex autem tyrannicide præmiū statuit. Interest ergo quāca
 quā, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præ-
 beas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solum legislator
 spectauit, libertatem et popularem statum, ac sceleratorū
 amolitionem, istud honorauit, istud gratia dignū censuit,
 quod factum à me nō esse non queas dicere. Si enim illum
 occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirū ma-
 lētari. Cedes mea manus illius erat. Ne nimium ergo cu-
 riose de mortis modo disputes, neque examines quomodo
 interiit: sed an amplius nō sit, an per me est, quod amplius
 ille non est. Quandoquidem hoc quoq; mihi uideris ex-
 cussurus, et sycophantam in benemerētes acturus, si quis
 non ense, sed lapide lignēue, aut alio quopiam modo per-
 emisset. Quid uero si tyrannum fame obsessum, ad mor-
 tis necessitatem adegissem? etiāne tum requireres me ad
 met manu peractam cædem? alioqui deesse adhuc aliquid
 mihi ad legem implendam diceres? atque id grauiore sup-
 plicio interfecto malefico? Vnum solum examina, istud in-
 terroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosum super-
 est? quis iniurie metus imminet? que uestigia calamita-
 tum? Sin

tum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophante est, modum rerum calumniantem, uelle premio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoque in legibus declaratum memini (nisi forsitan ob longam seruitutem sim, quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse, siue quis ipse occiderit: seu si quis ipse quidem non occiderit, neque manu rem gesserit, coëgit tamen, atque occasionem necis dedit: equaliter hunc etiam lex plectendum censeat, atque admodum quidem iuste: nam præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis questio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam æquum censeas, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignum benemeritis premio duces? Neque enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquissim, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinassim? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neque hoc nomen obtinebat, neque multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbit non reddes præmium? ò curiositatem, quomodo necatus est curas, quum libertate fruaris, aut ab eo qui democratiam restituit, amplius aliquid postulas. At qui lex (ut dicis) ipsum rerum caput examinat, media autem omnia ualere finit, neque ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannum

tyrannum compulisset, nō honorem iam tyrannicide tu-
 lisset? Imō ac ualde quidē iuste, nam & ille libertatē pro
 seruitute praestitit. At quod à me factum est, nō exiliū, nec
 redintegranda rebellionis metus, sed oīno perfecta subla-
 tio est, & generis illius uniuersi internicio, ac totius mali
 radicitus excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio
 in finem usque (si uidetur) excutite, an praetermissam quic-
 quam ad implendā legem fuerit, & an quicquam mihi de-
 fuit, quod adesse tyrannicide debuit. Ante omnia igitur
 animū adesse generosum decet, atq; Reip. studiosum,
 paratūq; pericula pro cōmuni cōmodo subire, ac pro-
 pria morte multorum salutem redimere: ergo ad id mihi
 quicquam defuit? An animo fractus sum? an periculo pro-
 spiciens, per quae mihi uadendum erat detractaui? non id
 dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo qđ
 uolui, atque isto consilio fui, etiam si nihil inde boni pro-
 uenisset, tamen ob mentem ipsam assurgentem praemium
 tanquam benemerentem petere, quum tamen ego non po-
 tuerim, sed alius me sequutus tyrannum occiderit, abso-
 num (dic mihi) aut absurdum esset tribuere, maximeq; si
 dicerem, o uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atque animi
 mei signa dedi: solus honore dignus sum. Quid tum re-
 sponsurus esses? Nunc uero non id dico, sed & ascendi
 & periclitatus sum, atque innumerabilia priusquam ado-
 lescentem peremeram feci. Neque enim rem usque adeo fa-
 cilem esse suspicemini, custodiam superare, ac satellites
 opprimere, unūq; tot uiros auertere. Sed firmē maxi-
 mum in tyrannicidio, atque ipsum rei caput istud est.
 Nam ipse quidem tyrannus, non magnum opus est, neq;

magno

magno negotio conficiendum, neq; expugnatu difficile,
 sed ea potius que muniunt ac tuentur tyrānidem, que qui
 uicerit, is omnia peregerit: nam reliquū quidem parū est.
 Siquidem istud ad tyrannum usq; penetrare, nequaquam
 licuisset mihi, nisi custodum qui eos cingunt, ac satellitum
 omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuicissem: Nihil
 amplius adijcio, sed ijs rursus immoror. Custodias superas
 ui, satellites inquam, tyrannum incustoditum, inermem,
 nudum reddidi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? an
 adhuc à me cædem postulas? Atqui si cædem etiam que-
 ris, nec istud quidem deest. Neq; enim incruentus sum, sed
 perpetravi magnam ac nobilem necē inuenis florentis atq;
 omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs
 erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum
 suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num
 tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satelli-
 tem unum, si ministrum quempiam tyranni peremissem?
 quid si seruum honoratiorem? an non magnum etiam hoc
 tibi uideretur ascēdere, atque in media arce, in medijs ar-
 mis aliquem ex amicis tyranni conficere? Nunc autē etiam
 illum qui peremptus est considera: filius erat tyranni, imò
 tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor
 crudelior, extortor uiolentior. Tum, quòd maximū fuit,
 hæres omnium atque successor: postremo, qui in longum
 poterat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me so-
 lum fecisse, tyrannum autem ipsum adhuc ereptum fuga
 uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? nō dabitis? Non
 illum quoq; suspexistis? non dominus? non grauis? non in-
 tolerādus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intelligite.

Quod enim iste à me flagitat, id quàm optime fieri potuit
 peregi, ac tyrannum alterius nece necaui, nõ uulgariter,
 neq; uno ictu, quod illi post tot scelera maxime fuit optã-
 dum. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostẽ-
 dens misere prostrata, quæ illi fuerant charissima, filium
 quanquam malum, tamen etate florentem, ac patri simile,
 sanguine ac tabo plenum. Hæc sunt patrum uulnera, hi le-
 gitimorum tyrannicidarum gladij. Hæc tyrannis crude-
 libus digna mors, hoc supplicium sceleribus tantis debi-
 tum. Nam illico mori, illico nescire, nullam tale spectacu-
 lum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non
 enim ignorabam (te appello) non inquam ignorabam, imò
 nec alius quãquam quantum ille, erga filium gerebat affe-
 ctum, & quod post illum uiuere ne paululum quidem di-
 gnaretur. Atque omnes fortasse patres sunt in filios eius-
 modi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idq;
 merito, quippe qui illum solum uidebat ducem seruator-
 remq; tyrannidis, solumq; pericula patris præoccupan-
 tem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quã-
 quam non ob amorem, at ob desperationem saltem statim
 illum sciebam moriturum, quum cogitaret inutilem sibi
 uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata.
 Omnibus igitur illum simul circumsepsi, natura, dolore,
 desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum me-
 tu. His in illum cõmilitonibus usus sum, & ad ultimũ illud
 consilium coëgi. Interijt nobis orbis, affluctus, dolens,
 lachrymans, luctum lugens, breuem quidem, sed qui patri
 sufficiat, & quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mor-
 tis genus omnium est miserrimũ, multoq; acerbius quàm
 si inferatur

si inferatur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquã alterius telum est? Quis illũ in arcem duxit? ante tyrannum quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarum successor, post tot discrimina, post tot mortes despicimur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicerem: ò iuri, tyranno mortem cupienti, ac tum inermi forte deprehenso, meus iste subseruiuit gladius, atq; operam suam ad consequendam libertatem cõmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? dominum tam popularis rei non retaliaissetis? non inter benefactores inscripsissetis? non inter sacra gladiũ ipsam reposuissetis? non secundum deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannum ipsam ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerisimile, quum filium perimerem, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ueretur, atq; aspectu primo stupefceret, miserabiliter exclamauit atq; inclamauit patrem, non ut auxiliator esset aut commilito, quippe qui iam senex erat atque inuallidus, sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragædiæ autor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenam, & enses, ac cætera quæ fæbule supererant. At ille quum adesset, ac uideret filiũ quẽ habebat unicum, uix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quõq; illa densa ac multa & letalia gerentem, sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interempti sumus, tyrãni cæsi sumus: ubi iste interfectior est? ad quid mihi parcit? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuum?

nisi me forte utpote senem contēnit, & lente me perimere decreuit: ac mortē mihi producat, ut necē mihi faciat longiorem. Et simul ista dicēs, ensem querebat: ipse autē erat inermis, ut qui omnē in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante preparatus erat, atq; ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellēs, & ex uulnere gladium eximens, iamdudum me occidisti, peremisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti cōsolator ueni, atq; infelicem senis manū adiuua, iugula tyrānum, perime, ac luctu solue. Utinam in te prior incidissem, utinam ordinē cedis incepissem, cecidissem quidē, at ut tyrānus tantum, at ultorem sperans, nūc uero ut orbis, nunc uero ut etiam carnificis egens. Et hec simul dicēs, uultus intulit tremulus, impotēs, cupiens quidē, inualidus tamē ad facinoris munisteriū. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quod tyrannicidia? quot prēmia? Et tandē uidistis omnes iacentē iuuenē, opus neq; paruum, neq; facile, senē uero illi circūfusum, cruorē utriusq; inherentē, atq; illā libertatis & uictorie parentē Libitinā, & nostri ensis operam: ensem uero ipsum inter utrunq; monstratum, declarantem quā non indignus domino sit, testantemq; quod mihi sit fideliter obsequutus. Hoc si ergo fecissem, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa nouitate splēndidius. Qui tyrannidem ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos distributū est, quemadmodum in fabula. Atque egi primas quidem partes ego, secundas uero filius, tertias tyrānus ipse, ensis autem subserviuit omnibus.

FINIS.

Declamatio

DECLAMATIO THO-
MAE MORI LVCIANICAE
RESPONDENS.

NON putaueram iudices, ei, qui (id quod ego nunc facio) publicā causam suscepisset agendam, opus fore, ut quā id facere instituerit, rationē reddat: Neque enim nullum fore periculū, ne id malicia potius aggressus, quā pietate uideatur, quum hoc certissimum præbeat magnæ integritatis argumentum, quod aliorum omnium commodis elegerit suo priuato labore consulere. Quod quāquam omnes istiusmodi causarum patronos merito posse existimem ab omni calumniæ suspitione defendere, me tamen omnium meritissime, qui ut omnibus proximis, non solum hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicitias etiam cum eo uiro contraxi, qui se tyrannos quoque iactat occidisse. Sed quoniam nihil tam recte ceceptum esse uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet iniquitas, & quosdam iam nunc musitantes audio, qui istius oratione persuasi, hoc meum officium in peiorem partem rapiunt: statui iudices uobis huius actionis meæ causas exponere, ne quis industriae meæ malignus interpretes eam dolori, odio, uel inuidiæ conetur ascribere. Ac primum, quid est quā tyranni mortem dolere putet? nam id iste mihi nuper obiecit, probationem uero nullā attulit, dixisse tantum contentus, & credi sibi sine argumento, sine teste postulat: imò, inquit, nisi doleres, nisi tyrāni mortem ulcisci cuperes, mecum non contēderes. Ergo eo solo lugere me

tyranni mortem probas, quod tibi ob eius necem, præmiū
 iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quā
 nihil dicis? Si te tyrannum occidisse probes, ego tecum li-
 tigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nūc uero
 quid aliud contra te dicturus sum, quā quod illū nō occi-
 disti? Si tu interfecisses, nihil quererer, imō laudare, admi-
 rarer, ac præmiū primus decernerē: nunc uero ideo tibi
 cōtradico, ideo tibi honorem denego, ideo aduersor, ideo
 queror, quia tyrānum nō occidisti. Num igitur occisum
 protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit,
 me tyrāno fuisse uel sanguine cōiunctū, uel affinitate pro-
 pinquum, uel beneficijs deuinctū, uel scelerum cōmuniōne
 fœderatū. At istorū quicquā ne fingere quidem potuit:
 ergo si neq; cognatus illi, neque affinis fui, si mea opera
 nunquā in cuiusquā iniuriā usus est, si ab illo benefi-
 cij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cū cete-
 ris simul oppressit, si me illius interitus libertati uobiscum
 unā restituit, quid causæ est ut illius mortem meæ salutis
 ac libertatis auspicium doleam? At odij certe tantundem
 causæ est. Nam quid egit quod odium in illum prouoca-
 ret meum? Primo tyranni filium interfecit: postea uero
 tyranno sibi manus inferente, iste præmiū tanquam ty-
 rannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem
 peremit, quāquam id ipsum parum consulte, parumq; ex
 communi commodo fecerat, nisi dii nobis fuissent propi-
 tij, fecit ille tamen animo (quantum ego certe suspicor) non
 malo. Alterum uero, nempe quod præmiū postulat quum
 non meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror,
 et ignosco certe, modo possit auferre. Neutrum istorum
 odium

odium in illum meum concitat. Extra hæc nihil unquam fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominem uix tandem satis aut de facie, aut fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo læserat, gratis odio persequerer? Restat inuidiæ diluenda suspicio, quæ talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura perniciofa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodq; pectus, cui semel insederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam, suum infortunium ducere, secundis aliorum rebus æstuarè, alienis laudibus iri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaque si à quoquam alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius unquã fortunas impeti? Cuius res bene gestas eleuauit? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam læce resperxi? Certe ab huius uitij suspicione si me mediocris ista fortuna mea non asserit, quæ non tam inops est, ut aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me anteaclia uita non uindicat: quæ non usqueadeo est rerum bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere. At ipsa mehercule causa prorsus absoluit, quæ talis est, ut potius omnium ueniam, quàm cuiusquam mereatur inuidiam. Quæso iudices, quod tandem odij signum, quod inuidiæ documentum præ me fero? Non prouoco, non irascor, non accuso, urbem tantum in ius uocatam ab illo defendo. Sed quæ sedentibus ergo cæteris, ac tacentibus uniuersis, atque in his multis & clarissimis uiris, & autoritate præstantibus, & multo ad dicendum instructioribus, ego potissimũ surgo, & petiti præmia con-

tradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his plerique sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neque tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicae causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tenues aerarij nostri prouentus, & presentem pecuniam nimis exiguam, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumptu mulctaretur. Tyranicidij premium quantum sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim precium satis grande sit, quo agri, foci, fortuna, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipse deorum ara atque templa redimuntur? Quod quo maius atque urbi onerosius est, eo magis a nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis iudices, satis impense ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut aerariam nostram tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Praeterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, qui toties inclamati calamitatum tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendum putauit ut ciuitas honorem gratiamque dijs merentibus ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem hoc negocij fortunae deorumque benignitati deberi, huic nihil gratiae, apertissimis argumentis docebo: quod dum facio, queso iudices diligenter attendite. Tria sunt quorum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem consequendum putat, uel quod tyranni peremit filium, uel

quod

quod tyrannum tentauit occidere, uel quod pater filij nece cōmotus, ense quem iste reliquerat mortem sibi consciuit. Ergo illius adolescentis cædes tyrānicidiū uidetur? Quid ni? nempe & ille (inquit) tyrānus erat. Quis id credat iudices, urbem unam duobus suffecisse tyrānis? duos tyrannos inuicem cōcordes eadem incoluisse moenia? unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uidetur tyrānicam cōsiderare naturam: nam legitimæ quoq; potestates, ac nō solum legibus gubernantes, sed etiā legibus obtemperantes, & tyrānide tanto interuallo mīiores, ambitione tamen ita uincuntur, ut nec uel intimorum amicorum uitæ parcant, potiusquā eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrānum credat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardore hominum leges protriuerit, decorum contempserit, uitam neglexerit, socium quēquam admittere? Quin brutorum quoq; pleraq; fermè quæ (quod tyrannorum proprium est) raptō uiuunt, quibus solius pabuli cura impreßit aliqua tyrannicæ naturæ uestigia, in proprios foetus seuiūt, potiusquā socios illos uenationis accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fastus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sollicitat, suam cū quoquā posse cōmunicare tyrānidem? At iste nō solum duos tyrānos facit, uerum etiam adolescentem plusquā tyrānum uult uideri: nā ciuibus atroces (inquit) iniurias fecit, cæde, rapina, stupro, omnibus denique scelerum formis insignis. Nomine quidem abstinuit, ceterum re ipsa tyrannidis caput erat, ac parente plus potuit, eum ut uolebat rexit. At longe cō-

trà serres habet iudices: nimirum impotens semper ac formidolosares tyrannus est. Neque filius profecto patrē turbisset si posset, neq; filio tantum permisisset pater ut posset. Nemo tyrannus est herede suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrānicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quam laxabat habenas, ne uiribus, nimium inualefcens iuuenis, imperij auarus, atque opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iouem præferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quam se parenti satellitem præbuit? ex quibus quotusquisq; est, qui non grassetur, nuptias uiolet, domos compilet, phana dissipet, obuios cadat, atq; optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atque umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorum uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidæ, fiores, adulteri. Solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius, patrem semper sic imperasse dicebat, neque ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruemisset ætatem) flagitijs ac sceleribus æquaturus, tamen in hac adolescentia præ illius crudelitate ac seuitia quibus iam à puero semper assuetus infenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neque serè magnam quicquam, nisi à patre iussus atque edocuitus agebat. Sed siue non nisi iussus illa faciebat, siue ipse

etiam

etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit, quam neq; tyranni nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed patri se parere significarit, & auctorum suorum causas in illum retulerit, quum alium se potentiorē esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impietas: si rem si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo fieri tyrānicidium potest. Quod si illum omnia solam potuisse, ac re ipsa tyrannum fuisse contēdas, & (quod paulo ante iactabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentē uiuere, sed non fingatum tamen, quod nescio quom ipse finxisti, quippe quem nec ipse fugaueras, neq; quom ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, non uideo quom patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quam si aut filius ei natus non fuisset, aut peste correptus obijisset. Patrem ergo fingamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satellitum tamen caterua cinctum, eadem filij lachrymantē: sed interfectori munantem, atque omnia suppliciorum genera destinantem, in forum uultu tristi quidem, sed tamen truci procurrere, & prolato quem tu reliquisti gladio, ingentia polliceri premia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in caput tuum questione iam haberi coepta, in publicum fortis Tyrānicida procurrere, & in medios globos irruēs Tyrannum te occidisse proclamata, libertatē omnibus denūcia, ac Tyrannicidij premium postula. Quid fugis? Quid latebras queris? Quid Tyrannicida metuis?

Annon

An non libera est respublica? An non Tyrānus occisus est?
 Neq; ergo is quē peremisti Tyrānus erat. Sed quidā po-
 tius Tyranni satellites, neq; eius morte ciuitas libertati re-
 stituta est, quod solum pauloante dicebas huius legis spe-
 ctasse latorem. At heredē (inquit) occidi. Quid mihi he-
 redes nominat? Quid in Tyrannide leges memorat? Le-
 gum ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pyrate
 filium si demortui patris locū impleuerit, heredē quisquā
 dixerit? Intestatus semper Tyrānus moritur, quippe le-
 gibus ab illo captiuis, que sole xatū facere testamentum
 possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni subit, heres
 non est, sed nouus Tyrānus. Non enim succedit, sed inua-
 dit. At illi nunc parauissemus. Istud qui constat? Ego con-
 tra Tyranno mortuo populum ilico liberum esse dico.
 Alioqui frustra lex Tyrannicide prēmium statuit, si alteri-
 rius morte in alterius potestatem recidimus. Sed longe se-
 cus iudices, defuncto enim quolibet casu Tyranno, popu-
 lus iam tum liber dum amici luctu occupantur, dum stupēt
 eius morte satellites, ilico sese in libertatē asseruisset, neq;
 plus filius aduersus populi uires tum ualisset, quā nunc
 potest quisquā, uel ex amicis Tyranni potētissimus, aut
 genere quisquis ei fuit post filiū proximus, ad quē, si suc-
 cessionis nomen, atq; hereditatis audiendum est, tam nunc
 Tyrannis pertinet, quā ad filium pertinisset. Qui sa-
 tellitem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filiū Ty-
 ranni peremerit, frustra tyrannicidium iactauerit. Tyrā-
 nus ipse solus est, cuius necē tanto prēmio respublica mer-
 catur. Sed uolui, (inquit) perterritui, periclitatus sum, quod
 negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futurę ty-
 rannidis

rannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc solum sufficere mihi ad hunc honorem puto. Hic uide obsecro quàm nihil maliuole, quàm simpliciter agam tecum omnia, quàm ex re tua totum hoc negotium minime suspiciosus interpreter. Nam si alius hanc ageret causam, nec tamen ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispiã qui locos omnes excutiūt, et suspicionibus urget, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hunc tractaret locū, ut te nec id tentasse unquam nec destinaſſe cõtenderet. Quod si tu uociferareris mirari te quenquam tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyrãni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri nõ potuerit (inquit) ut nõ patriam liberaturus, quod nõ præstitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenem quem trucidasti perempturus, ascēderis: illa tam tibi priuatim, aliquam ultiorus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius animi tuã ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehemēter obscuris, assueui semper in meliorem partē esse procliuor. Permitto itaq; tibi, ut ista fecisse animo in Remp. prop̄ſo uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrãnidem. Hoccine tibi uidetur isto præmio cõpensandum? Primũ quod uoluisti, quis non uidet quàm sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannicidij præmium peteremus. Quis enim tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrãnum crudelissimũ nõ libēter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti,

quàm

quàm quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit nullū, postea iudicabimus: quod autem istud nō meruit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quæ quum præmium nisi Tyrannicidæ non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscunq; sese periculis exposuerit, frustra Tyrannicidij præmium: nisi caso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exiliū compulerit, præmium quidem: sed neq; tantum, neq; tanquam Tyrannicidæ decernam. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem: quicumq; me sanauerit, ei recuperata utilitudine, tria me talenta daturum, ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artē suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestiæ parte leuatum, sanitatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo: rursus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud æquum est. At si post mille pharmaca, nibilo tamen melius habentem destituat: præmij nihil meretur, qui nihil uiuit: gratiæ uero tantundem ferè, qui quod mederi tentauit, sui gratiā, nō mei fecit. Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus, atque aliquantisper misere uenenis adfectum postea dimittat: quum iam non modo nihil opis tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis obtulerit: utrum amore dignus est, quod me suo labore tam diu nulla præmij spe tam officiose uexarit? an summo potius odio, quod temere sese meo periculo ei negotio,

cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multum mihi uidetur praesens causa dissimilis. Lex enim Tyrannicidam conducere uehementer alicunde studet, eiq; premium certum, Tyranno caeso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, hominē querit artificem: nō manu tantum fortem, sed pectore quoq; multo magis ualentem, consilio potius quā uiribus praestantem: qui insidias tendere, laqueos abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc prouinciam si quis huiusmodi susceperit, qui Tyrannum ipsum arte & insidijs adoriatur, adorsum opprimat, oppressum interimat: nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij premium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est & confine, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit, uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad deponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego premio dignum, neque nullo quidem, neq; tamen Tyrannicide iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidam oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui deniq; Aiaci multo sit, quā Vlysi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insanienti, armenta hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquam, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam

per ignauiam relicta, ac penitus infecta: sola sibi fuga, abiectio etiã gladio, cõsulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicũ prodeat: præmiũ tanquã Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tentavi, periclitatus sum. Vtrum Iudices illi Tyrãnicidij præmium decerneretis, quia Tyrannum tentauit occidere? an malã potius gratiã haberetis, ac dignũ etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate nõ se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in suam discrimẽ unã præcipitauerat: ut pote qui Tyrãnum stulte irritando fecerit, et ciuibus inuestiorem, et aduersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse cõfidebat, usque adeo nihil adiuvat, ut etiam nonnihil officiat. Quamobrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus quã frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaserit, cause nihil est quã uicerit. Cõtraq; si ego hanc partem euicero, atq; sacram hãc, quod aiunt, anchoram illi præcidero, nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq; etiam obsecro: ut quã maxime sitis attentis, dum Tyranni eadem doceo, ex qua tota ista pendet controuersia, nihil ad istum quãquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatum esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod postea fecit, præscisse facturum.

facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturū. Imò sciebas certe, quum sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uidereris. Alioquin frustra te præmiū Tyrannicidij petiturum: si neq; ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitum imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certū uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob idipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter ex istius gladio reliquisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hunc probem nō esse rerum futurarum præsciam? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hanc tam mirabilem diuinationi peritiam nactus sit, utrumne homine quopiam docente didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerum futurarum scientiā? defossum alicubi thesaurum effode, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid atque occultatum erue, quod miremur omnes: nempe eiusdem artis esse puto, et que presentia latent edicere, et que sunt futura prædicere. Aut si tu futuris dūtaxat uales, aliqua nunc edissere aliquot post hoc annis: aut si libet, seculis potius euentura: que quam ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum demum redito, ex futura te præscisse dicito. Interim profecto egre, quā

H tum suspic

tum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciēte fiebat, id praescisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quū filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea fecit, occisurum: quare tu nunc eius cedis prēmium postulas, quā nisi uelis impudenter esse mendax, fateare necesse est, te ignorante, atque adeo ne cogitante quidem, perpetratam esse? Sed ideo se fortasse putat huius etiam necis autorem: quoniam illa cedes quā fecit, istius quoq; tametsi praeter spem, causa tamen aliquo modo fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor esse sententia. Neque enim si Tyrannum casu quisquam aut mēte captus occidisset, ei Tyrannicidij prēmium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterq; atq; imprudēs occidisset, quāquam istius causa est aliquāto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum prēmium peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atq; ideo frustra peteret, peteret tamē qui peremisset: nunc uero et isto nesciente, et non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq; imprudēs feci: sed filium consilio trucidavi, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam praebui: qui, si ego filium occidissetem, adhuc Tyrannus uiueret. Age accedā etiā propius. Si tu Tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiam gladio, fugeres, atq; is equo te persequutus, equo collapso, praecipit in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentem igitur prudentemq; causam ei mortis attulisse? nā nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed nonne uides, ut eadem opera, uel magis

fuga

fuga tua gloriari liceat, & ignaviae tuae premium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiiecisses, nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignavos etiam Tyrannidas esse liceat. Quem admodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: Ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumque, dum patrem queras, occidisti: tamen cum pergere ac perficere quod incoeperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio atque insperante prouenerit, id a te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desit, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est, ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoque quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atque id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Queremus igitur ab eo, quoniam pacto praesenscrit? praesciuerit ne? an coniecero? Si se praesciuisse respondeat, neminem credo ei crediturum: sin coniecero, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quod aliud quam ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, quam perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit

euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certū atq; inopinabile proposuerit. Nouerā inquit, quā miserē deperibat filium. Itāne id tandē adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquā forte secuturam, sed necessario futurā destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inseuit natura, neq; tamē aut tantos, aut cuiquā tam exploratos crediderim: ut promittere sibi ac spondere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrem ultroneum ei comitem futurū. Nam quotusquisq; ex his, quorum filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo percunt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt, usque adeo mœrore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed anori, inquit, etiam desperatio nō minor occasio desiderandæ mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quam filium perimeres, reliquos unā satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragē te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, uiriū satis habebat. Quapropter uno adempto, quū tot adhuc essent incolumes: quorum omniū intererat maxime hunc incolumem esse, quia ei usque adeo desperandum fuit, ut non ab urbe, sed ex orbe festinandum fuit. An usquā gentium uiuere quenquā hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs querimus? quin te potius interrogemus, quē uerissimile est de te coniecturam hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atque insuper imminere uideretur nonnullam & fortunæ simul & uitæ periculum: num potius eligeres te comitem filio dare, quā

quàm mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoq; respondeamus, nō faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alij fecerunt, nec quisquā fecisset, nec tute facturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At planè, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladiū meū reliquisssem. Recte nimirum ignauiae tuæ nos admones. Nam cū hoc dicit Iudices: nōne id uobis uidetur dicere, praesensi certe: alioqui cur inde fugisssem? quid enim aliud est; alioqui cur gladium ibi reliquisssem, quàm alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedisssem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere: Ne deesset ei scilicet, quo periret? Itāne qui omnium gladios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit. O nouum prodigium Iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium ei reliquit, sed abiecit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura prauidit. Sed posteaquàm in arcem temere (nescio quomodo) perrepsisset, atque ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppresisset: ac potuisset fortasse progressus, ulterius eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuerrabantur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnem, omnem sonitum, ac postremo suam ipsius

umbram expansescens: tam nunc repente timidus, quam ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltem tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur: quo nunc perempto recurrit insolens, et tanquam ipse occiderit, Tyrannicidij premium postulat. Age ergo Tyrannum ipsum non quero an peremeris: hoc tantum quero, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasionem non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine ratione, princeps incepisti, quod perficere non ualueristi. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fateris nec potuisse. Sin potueris: magna profecto uel inertiae, uel ignauiae fuit, quod non feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria supersedi. Satis iam fecerã, filium occiderã: patrem dolori suo, et gladio meo reliqui, quo eum sese perempturum preuidi. O inuerecudum, si ista mentiris. O insanum, si non mentiris, si tam incredibilia finxisti, miramur impudẽtiam, si tam absurda cogitasti, miramur amentiam. Tunc adeo eras insanus, ut quum uno iclu potueris, et uitam tuam, et Reipub. salutem in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortune casibus exponere, et tibi futurũ promittere, quod sanus auderet nemo sperare? Quod si Tyrannus id uoluisset, quod tute haud dubie fecisses, et quod illum quoque facturum longe uerisimilius quam quod fecit fuit: conclamasset satellites, coegisset sicarios, armasset carnifices, ac prolato filij cadauere, et natura crudelis, et tam atroci spectaculo irritatus, iram ac ferocem illum effudisset: primum in te, per quem filius occisus, deinde

sus, deinde in urbem uniuersam, propter quam occisus est, quæ si contigissent (ut tua dementia propemodum contigerant) neque tu miser hodie uiueres, qui hoc præmium peteres, neque nos Rempub. ullam à qua peti posset habere-
mus. Sed Dij immortales, Iudices, uota precesq; nostras recordati sunt: Dij seruitutis nostræ mala miserati sunt: Dij nobis in summis atq; extremis periculis auxiliati sunt. Qui quum semper huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tempus elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus grauis incumbabat ciuibus, ne miseram penitus atque exhaustam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter quod ante pepercit, cui dubium esse potest, quin funditus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Respub. istius primum temeritate, deinde ignauia in extremum illud periculum corruisset, superi tempus iam uenisse rati, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memoriam, omnia mala que tam prope ceruicibus nostris immincãt, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt, idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse, quam in periculo fuisse cognouerimus, ne nos interim saltem potuisset discriminis tanti metus uergere. Quis Tyrannum putasset, Iudices, reperto filij sui cadauere, in sese potius quam in hanc urbem gladium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in propriam illum perniciem immisisset ei Furis, agitaissent? Itaque iam nunc uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, contractam frontem, genas pallentes, dentes stridentes, labra timent-

tia. Denique qualem Pentheum describunt Poëta, toto ore, toto uultu, sue prodentem mentis insaniam. Quum primum ingressus filium reperiret occisum, quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur? quid aliud quam ut impiū atque dementem spurcissimo rictu insana in superos exomuisse conuicia? O Deorum iram, o numinū inuidiā. Video cœlites odij uestri signa: uideo liuoris atrī uestigia. Nihil uobis uinit iniquius, nihil ambitiosius, nihil inuidentius. Soli imperare, soli regnare uultis, nec satis propria felicitate contenti, semper aliena tabescitis. Quare non mecum in certamen descenditis? Quare ignauiam insidiatorum filio summi fistis? Ille quisquis erat, cum Tyranno in certamen etiam ingredi non ausus est: hoc certe saltem gaudeo, quod nemo se poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannicidij præmium petere. Nemo enim Tyrannum occidet hodie, nisi Tyrannus. Tyrannus ego hodie uel Dijs inuitis moriar. Huiusmodi ergo deliria quum blaterasset, in gladium tandem amens ac furiosus incubuit. Tyrannus igitur Iudices istius gladio, imò nec istius, quippe quem ante abiecerat, manu quidem suapte, sed sola Deorum opera perfossus iacet. At nunc iste sibi cuius ibi nulle partes erant, primas uendicat. Itaque qui me sycophantem uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio propior est, egone, qui tecum hodie pro Rep. superisq; dimicans, præmium tamen nec uictor postulo: an tu potius, qui desertor ac fugitiuus, contendis tamen alijs, atque his quidem Dijs uincens ipse triumphare? Desine, desine aliena uirtute partem tibi arrogare uictoriā. Desine Deorum in hanc urbem tam clarum obscurare beneficium.

Desine

Desine Deorū laudibus obsistere, & ab hac temeraria pe-
 titione desiste. Quod si iste Iudices molestus esse perre-
 xerit, uos tamen ipsam rem æquis lancibus expēdite: Nam
 iste quid aliud, quàm Tyrannum ut sibi caueret admo-
 nuit? Dij ne cauere sibi posset, ne insidijs amplius opus
 esset, effecerunt. Iste quid aliud quàm gladio suo Tyran-
 num in nos omnes armauit? Dij gladium illum à nobis in
 Tyranni iugulum retorserunt. Iste quid aliud denique,
 quàm uniuersam urbem in summum periculum dementia
 sua coniecit? Dij corrigentes istius insaniam, discrimen
 illud subito in prosperrimam securitatem conuerterunt.
 Vos ergo Iudices per deos immortales obtestor: per deos
 huius clarissime libertatis, huius insperatæ felicitatis auto-
 res, ne quod nobis deorum omnium consilio ac uirtute
 successit, id uos unius hominis amentia referri sinatis ac-
 ceptum: neue hanc urbem unquam in deos liberatores tam
 ingratam esse: neue patiamini ut salutem suam debere se po-
 tius humane temeritati quàm deorum benignitati fatea-
 tur, quos ita demum sperare licet futuros semper huic urbi
 propitios, si nos eorum que contulere memores, eos (uti
 equum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores.
 Alioqui si nos (quod absit) ingrati, que ab illis profecta
 sunt, in alios referamus, gratiamq; superis debitam impen-
 damus hominibus: uicissim hercle metuendum est: ne dij
 quoque suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. no-
 stre curam, ut indigne que ab illis curetur, abijciant.
 Quamobrem ut aliquando finem dicendi faciam: quādo-
 quidem iste peccauit officio: & bono animo male fecit: dij
 uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dij

quidem coegerunt: sed se tamen Tyrannus interfecit: tum premium qui coegere non petunt, petere autem qui peremit non potest: uos sententijs uestris Iudices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: & urbem ab huius premij debito, quo eam liberam esse dii uoluerunt, absoluite. Dixi.

Declamationis Thomae Mori aduersus
Tyrannicidam Finis.

LUCIANI

SAMOSATENSIS SOPHISTAE

Oratio, latine reddita, à Philippo
Melanchthone.

Calumniæ non esse temere credendum.

PERNICIOSA res Ignorantia est, & uarijs modis noxia mortalibus, non solum communi hominum uite tenebras quasdam offundere ac ueri cognitionem obliterare solita, sed priuatas quoq; singulorum rationes nescens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atque qui in tenebris errant, immo haud aliter quam caeci, iam huc, tam illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes est situm, non uidemus. Formido est his capi, à quibus etiã quàm longifs. absumus. Deniq; in rebus humanis nihil tã fauste feliciterq; agitur, quod nõ error aliquis

aliquis interpollet. Hinc sunt innumera ille tragice clades, facta Labdacidarum ac Pelopidum, alie item aliorum calamitates, serè enim quidquid malorum scene ac pulpite clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compositum proficiscitur. Illa uero cum alias potest plurimum, tum noxia est immodice, siquando in Calumnias familiares, et mutua inter se amicorum crimina incidit. Quibus solent, et intestinis disidijs res domestice, et odijs ciuilibus urbes funditus eueri. In natos seuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia Calumnie uasfricia. Itaque, quo pacto caueri facile possit, et qualis nam sit Calumnia, unde originem trahat, quantum serè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porro quam eius imaginem subiiciam, Apelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam: Quis apud Ptolemeum regem coniurationis, que in Tyro autore Theodora, facta est, infimulatus esset, quanquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodoram nouerat, nisi quantum fama accepit, eam Ptolemei prefectum Phoenicem administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiaque Apellee emulus, illum apud regem coniurationis Tyriarum fecit, cum Theodora principe factionis uisum familiariter congregi, conuiuari, secreto item et in auriculam inter conuiuandum colloqui. Paulo post et defecisse Tyrum, et Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemeus preter modum, cum et alias non satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo excanduit, adeo admiratione Calumnie percitus est, ut coniecturis que

cause

causæ fidem, aut facerent, aut uinuerent, neglectis, non animaduertit Calumniatorem Apellæ artis emulum esse, dein fortuna minori Apellem, quam ut Pelusium prodere posset? hunc item beneficijs regijs plus ceteris pietoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plestendus uidebatur. Regiam tumultu insolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolate maiestatis, insidiatorem, coniuratum, clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum poenam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi male conscius. Ptolemeus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contra periculi memor tali est imagine caluniam ultus. Ad dextram confidet quispiam auribus prelongis insignis, quales serè ille Mide seruntur. Manu porrigit procul accedenti Calumnie. Circūstant eum muliercule due, Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliunde prospera Calūnia eximie compta, uultu ipso & gestu corporis esse ram rabiem, & iram estuanti conceptam pectore præ se ferens, sinistra facem tenens flammiuomam, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalium Deorum fidem, rapit. Ante it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minime hebeti, ceterum planè ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerūt. Hunc facile conijcias Liuorem esse.

esse. Quin et muliercule aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere, interpres picture aiebat Insidias ac Fallaciã esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceratq; Pœnitentia subsequatur, que capite in tergum deflexo, cum lacrymis ac pudore procul Venientem ueritatem excipit. Hæc Apelles tabula casus suos lufit. Iam et nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus Calumnie rationes. Principio nobis effigienda est, et explicanda finitione quadam, que uice iconis fuerit. Est enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissio. Que definitio personis, perinde atque conicum arguētum, tribus constat, delatore, delato, et auditore calumnie. Singulorum partibus desingemur hanc acturi fabulam: omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, et quasi presultorem, autorem Calumnie. Is quidem quam minime bonus uir sit, ignorat nemo. Neque enim quisquam uir bonus amico damnium dare causatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommode colliges, iniustum, scelcratum, impium, In summa, incredibili rebus communibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uidetur in uniuersam iusticie pensam equalitas, et quod aiunt, NE QUID NIMI S? Inequalitas item, et quod nimium est, iniusticie. Qui uero clanculum absentem infectatur, equalitatis metas egreditur: quippe, auditorem sibi totum adserit, aures eius anteuertit, obstruit, et iniurias responsio, calumnijs refertas,

refertur, efficit. Ea sanè extrema est iniuria uel optimo-
rum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iu-
reiuando Senatium Athenien. adstringere, ut pari beni-
gnitate gratiaq; tam reum quàm actorem Iudex audiat,
dum alterius causam honestiorem intelligat, Scelerum &
crudelis iudicium esse, si quid statuatur antea quàm cum
accusatione cõparata sit defensio. Ad hæc, sibi male pro-
picios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures
libere indulserint, reo denegant, aut prestigijs capti de-
latorijs, musitantes condemnant. Tantum à iusto, equo,
bono, legibus, & iureiuando, senatus bene constitute
civitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubie fidei legum
conditores uidentur, quorum decreta cõmonent, iusticia,
non studio partium iudicare, is longe optimi poetæ impẽ-
dio scitam sententiã imò uero legem sacrosanctam audiat.

Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neq;
grauioreni neque audaciorẽ iniuriam, quàm indicta cau-
sa quæquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte
Calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis
coram quo res agitur, indefensam reum committat, defen-
surum parteis suas clancularia sektionẽ arceat. A deo enim
hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil
audet palàm, sed perinde atque qui ex insidijs transuersi
hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut nõ
sit qui contra uel mittere telum, uel manu contendere pos-
sit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat.
Quod profecto minime fallax iudicium est, in Calumnia
nihil

nihil inesse ueri, nihil sani profsum. Nam qui accusatoris quempiam, sibi conscius est ueri. Procul dubio, & palam audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre. Ut in bello, qui iusta acie uincere hostem palam potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra, & uaria suspitiones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, seuioribus odijs, emulatione callidior certari. Illic uideas licet, quam acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus si quid usquam in alterius corpore forte fortuna nudum, aut male munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiciat, exturbet, comellat, prociacet. Hic si quis est uir frugi, temere evertitur, illuditur, deniq; ignominiose ex terminatur. Contra qui assentandi paulo peritior est, & habiliore ad mentiedum ingenio, probatur, superat. Sane omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi seuitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut serè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minime securum. Principia inuidie debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. Ceterum Quadruplicatoris ipsum quoq; studium nequam quam

quàm facile est, simplèx ue, quanquàm ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa deniq; & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit Calumnia, nisi in speciem similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerum **DOMINAM VERITATEM** superauerit, nisi auditorem arguendo, & probabili actione, in summa, nulle modis fallat. Porro defertur is plerumq; qui honore quodam alios prestat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequende dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, & ab amicis abalienarint. Tale quiddam in gymnico cursu fieri consuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adijciens, spe uictorie è robore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquàm struat remore. Contra, qui malitiosus, imbellis, encruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atque in uniuersum hoc unicum spectat, qua currentem occupet, impediatur, ac intercludatur, & ni succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnarum amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, & incautus ab emulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniam faciant, nõ quod fortuito casus ostendit, prebent, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu obseruet, ne quid

ne quid absonum, aut alienum, à cause fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in priorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant beneficij. Magnificum ciuem affectate tyrannidis, tyrannū prodicionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti et nugiuendi suas technas comparerent, apte illuditur. Quod si auditorem zelotypum norint, annuit, inquit, ille uxori tue inter epulas et defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam et amatorium, alia item que ad suspicionem adulterij faciunt. Sin poetice studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuū non probatur hialcum, lege solutum censetur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq; Dijs male sentit, sacra detestatur, providentiam uniuersi gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, exandescit, ut prore conijcere licet, amicum ab se impos animi re ipsa nondum contente cognita, missum facit. Talia serè sunt, que ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos, maxime accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uero cognoscendo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat Calumnie facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflitatur. Quondam apud Ptolemeum, cui Dionysio cognomen fuit, quispian Demetriū

Platonictum accusauerat, quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus nõ uestiret, de quo nisi accersitus ad regem mane palam uino libasset, et in stita muliebri amictus, ad maneros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos salisset, planè actum erat quod et regium exemplum non esset imitatus, et aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere et adorare Hephestiona nollet: nam posteaquam is è uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuo ei templa ciuitates pleraq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, serias **NOVO DEO** sanxerant. Iusurandum omnium religiosissimum Hephestionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hec uesania, fuit assentatoribus occasio, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uise Hephestionis umbræ, predicabantur illius responsa. Deniq; aræ et sacra dicata sunt **FAMILIARI** et malorum **VINDICI** deo. Proinde, cum his Alexander initio mire oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quod non modo Dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorù Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samios, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrum duxerat, magis item ab rege honoribus auctus, pa-
rum ab-

rum absuit, quin cum Leonibus committeretur, criminatus, quod illachrymasset prateriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruaui, deos omnes, ipsumq; Hephestiona iuratus, eum sibi in uenatione angusta specie, Deum clare uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quod aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset comunem, sed pristina consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus ad sentationem & calumnie aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quæ probe munitæ sunt alto, precipiti, ac solido moenium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quam minime defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hæc omnibus uiribus, certatim contendunt, quæ citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant. Ita qui criminandis alijs desudant quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt, coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostiles nemo per sentit, nedum non obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur. Quælia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumere imposturæ ac malitiosæ cautiones. Omnium maxime presens, & longe efficacissima assentatio, Calumniæ cognata, immò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cū calumniæ concedat, non idem assentatione uincatur. Hæc

foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit ac subruit. Intus coniuurati cum hostibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus conituntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura humanis ingenijs confita, praesentium item fastidium, sequax eorum animus quorum admiratione capitur. Nescio enim qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdam equidem comperi studio calumniae adeo suauiter titillari auriculas, ut si pennis confrices. Proinde talibus adiuti socijs, calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus euertunt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atque qui captis uerbis pereant, dormientes trucidantur. Et quod est in primis miserabile, nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris conscius amico candide cogreditur, familiariter compellat, facitque pro more, iam ante undique circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber, confidensque, frangit iram, & effundit animum, defensionem recipit, agnoscitque se frustra aduersus amicum exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & male mascula, adit quidem, & summis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poeta: Extruit irae fundamēta. Quo ego homine profecto, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso labro bilem intus alit, odiumque

odiu[m]q[ue] intra se conceptum auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum habet, agitq[ue] leta & comica facie, tragœdiam meram, & nihil non triste patientem. Id ille maxime patitur quum simili delator uecordia apud eum cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, esse citq[ue], ut amicus ei uideretur. Tū enim ne uox quidem delati, nedum non defensio audiri solet. Tantum fidei calumnie facit, concepta de illorum amicitia opinio. Hic quanto satius erat perpendere inter amicissimos non raro clam alijs graueis simultatū causas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insimulat: ut quum anteuertit accusando, suspicione culpæ ac crimine elabatur. Atque ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantum, inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris odiū, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, commoda, salutemq[ue] familiarium amicorū, neglexisse uidemur. Est & genus aliorum, quibus tamen si comperitur falso criminatum apud se amicum, tamen cum crecidisse pudet, neque aspicere illū, neque in gratiam redire audent. Perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quod alienam iniuriam non prospexerint. Proinde, multa sunt humane uitæ mala, ex eo quod promiscue ac sine discrimine calūnijs creditur. Quale est quod apud Poëtam ait Antia, Bellerophontem occide, aut Proëte peribis Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris Fæminei decus. Cum ipsa prior adulescentem ad concubitum sollicitasset, contempta in hoc periculum induxit, ut cum

Chænæra pugna congresso, parum abfuerit, quin uictrice
 bestia occumberet. Tanta pœna luenda fuit castitas, pu-
 dorq; iuuenilis, quem hospiti coniunx adultera suspectum
 fecerat. Simile quiddam Phædra priuignum calumniata,
 effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis ma-
 rinis deuoueret. Quanquam ò superi, nihil prorsum deli-
 quisset. At inquiet quispiam an non dignus est fide non-
 nunquam uir, ceterum bonis moribus & recto ciuiliq; iu-
 dicio præditus, qui alterum accusat? non licet tali auscul-
 temus, modo reliquis sibi malis artibus temporarit? Age
 inquam, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersa-
 tus Themistocli, contra eum populi animos exacuit, inui-
 dia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliàs uir bonus
 Aristides, uerum homo erat, nec felle caruit, solebatq;
 amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Pala-
 mede ferunt. Sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad
 res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias
 parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdē belli socio.
 Adeo nature hominum familiare est, hoc errore labi. Por-
 rò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimula-
 tum apud populum Athenien. scditionis & impietatis?
 Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs,
 suspitione proditiōis notatos? Sunt enim exempla innume-
 ra, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet
 uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus
 in Syrenum fabula docet, perniciosas talium sermonum
 delicias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim ape-
 riat affectui cuipiam obnoxys, sed iamitore sedulo ac fido
 adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes
 reclusis

reclusis foribus excipiat, inutiles nugae obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum adibus ianitorum, officio non defungi, aures mentemque uulgo patere. Postea quam ergo tale quiddam calumniarum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructor uenit delator. Neque item credere conuenit iudicio et existimationi alterius, imò accusantis odio, sed suam ueri examen apud nos accurate seruandum est, suae item calumniatoris inuidientiae partes dandae. Denique quod utrinque argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniae concedere in primo statim congressu, hercle nimis quam puerile est, ac indignum uiro, longeque à iusticia semotum. At uero horum omnium causa, una est ignorantia, tenebraeque illae, quibus suae cuiusque hominis rationes moresque obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitae nostrae lumen afferat, futurum est, ut euanescat calumnia, fugiatque in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, redanda nobis luce omnium uitae studiorum, ueritatis beneficium.

FINIS.

I 4 Anastasius

ANASTA

SIVS Q. BONIS IUVENIBVS,
BENE AGERE.

QUOD in Græcis Latine reddendis operam impendimus, qui nescio quo genio ad literarum studia semper sumus acti, neminē, qui modo non iniqui sit animi reprehensurum arbitror. Sed quod nostram etiam stulticiam vulgo perdocemus, dum ædimus quem primum factum intra nostros parietes peperimus informem & horridum, uehementer periculum esse uideo, ne crimini futurum sit obnoxium. Cur enim non retinui? Cur emisi? At qui ita cogitant, sicut ipsi nos, ijs responsum idem uolunt: Esse miserum opus & nimium humile: nec unquam attolli, quod auctoris tantum iudicio stet, ac non etiam censoribus multo diuersis, subiiciatur. E quibus boni non certe improbabunt factum, cuius conatus pulcher est & laudabilis, sed notabunt quædam, hæc cognita proderunt. Venia dabitur, si quid parum successit: Malos nihil moror. Ego uero non aliam rem existimo magis adulescentum ingenia posse excitare, & alere eruditionem, quam stilum: ille uero uertendis alienis rectis. exercetur, ubi & intra præfinitos terminos consistere, & non pro sua arbitrio fluctuare, sed uelut in auctoris quem propositum habet uestigijs manentem sequi oportet, quibus dum inhaeret, sæpe dubitat multa querit diligenter, dispicit omnia, nonnunquam desperat, mox recepto animo pergit facere quod instituit, que omnia

omnia mirifice mentem acuunt, & artem iuuant, quam nimis sero nunc serè attingimus: ut nisi certa ratione gubernetur, & omnibus uiribus urgeatur, frustra sit laboratum. Porrò hunc sermonem ex omnibus Luciani scriptis delegimus, ut optimum & eruditiss. artificioque non mediocri conscriptum: in quo tametsi unus præsertim locus haud dubie deprauatus, nã & spectatæ antiquitatis exemplar consulimus, animaduersus à nobis est, qui ab incerto possit deterrere, tamen secuti animi nostri coniecturam, maluimus qualitercunq; reddere, quàm hoc offensus penitus desistere. Locum hoc signo adnotatum inuenies * nostrũ studiũ hac in re primũ boni, boni cõsulite. Valet.

LVCIANI SAMOSA

TENSIS ADVERSVS INDO-

rum librorum longa supellestile tu-
mentem, Sermo.

A crede mihi, quod tu putas, haud ex eo Exordium.
consequere quod agis. Persuasum enim cũ
habeas futurum, ut si omni studio opti-
mos undiq; libros coëmeris, ipse quoque
inter doctos ac eruditos ponaris. Correctio. Planè
tibi diuersum accidit, atque hoc demum argumento, tua
inscitia & inertia uulgo proditur. Tametsi profecto opti-
mos codices minime comparas, sed ut quisq; à bibliopola
laudatus est fidem habes, ac prorsus qui hæc de libris mē-
tiuntur prædã te faciunt, istisq; codicum cauponibus pul-
chre partus es thesaurus. Nam quo pacto tu queas dino-

Confirma-
tio dicti.

scere ueteres ac eximios, aut fuitiles & putidos? nisi inde conijcias quod arrosi sint ac mutili, inq; his dijudican-
dis blattis tincistq; utaris aestimatoribus, qui enim crea-
dam liquido ac certo hæc te posse peruidere? Et ut dem

Permissio. tibi hanc cognitionem perspectam, ac tenere quæcunque
Callinus pulcherrime, aut ille laudatus Atticus omni cura
absoluta descripserunt, quid hinc tibi commodi reedit ho-
minum ineptissime? qui neque scriptorum speciem consti-
deras, neque profecto magis uti scis quam cæcus frui pueri
uenustis. facie. Ac tu apertis quidẽ oculis, & me ad tea-
diuam usque libris incumbis, & nonnulla ualde festinata le-
ctioe percurris, ut sæpe lumina os anteuertant, sed hoc
non etiam satis est, nisi noris uirtutem quoq; totius & ui-
tia orationis, sensumq; scriptorum intelligas, & quæ stru-

**A contrario
accommo-
dat simili-
tudinem.**

**LECTIO uti-
lis.**

ctura sit uerborum, & quam ad certam quandam mini-
meq; fallacem amussim cuncta autor exegerit mox cernas,
ambigua syncera parum ac concinna.

Quid mihi respondebis? Num hæc nosse te, cum num-
quam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureũ
ramum à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Heliconæ certe,
ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut
audieris opinor unquam nominari, & memuisse Musæ-
riam tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam
aspero & multo sole deformato non piguit hæc congregari,
at qualis tu es. Quæso uero te per Libanitiden, concede
hoc mihi ut quedam tuoriam facinoriam prætermittam, ta-
lis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius
myrto uel malua cæsum sua sede eijcerent, ne Olmeum aut
Caballi fontem, quibus gregibus sanè horumq; magistris
sitim

**Tractat
collationẽ.**

fitim sedare permissum erat, polluat.

Non credo te esse tam impudentem tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uere probatos codices tibi faceres familiares, uel quod hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturam spes est, si ingentem librorum acervum congesseris. Proinde si hoc es animo, age conquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiã, que osties huius oratoris industria extat descripta: Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut semper his dormias, affixos tibi ubiq; circumferas, nam ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur, Simia est simia, etiamsi aureum cultum gestet. Et librariã quidẽ semper in manu portas, legisq; semper aliquid, quoriam tamen nihil penitus intelligis, sed: A finis micans auribus lyrã auscultas.

Quod si librorum copia doctum redderet eum qui cõparasset, preciosa profecto res erat, & uobis tantũ diuitibus propria, si quidem ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis Bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrinã & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes inuenies haud multo te bonis artibus præstare, nempe sermone rustico utuntur, mente nihil ualent, quales merito sunt, qui inhonesti & turpis contemplatione nunquã sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluant; quid ergo commodi hic expe-

Redit ad argumen- tum.

Ab ab- do.

hic expectas? aut cur non ipse cellule quoque librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta cõplectuntur?

Age uero, si non est molestum paulum quiddam respondere, aut quia infantiore es quam ut possis, saltem annue, uel abnue ea quæ sum rogaturus. Quæso te si quis tibi canendi artis ignarus prorsus, forte sit nactus Timothei tibias, aut quas Ismenias septem talentis emittit Corinthi, an ne arte inflammabit? uel nullus usus huic rei erit qua scite uti nequit? Recte sane abnuisti. Nam neque quibus Marsyas & Olympus cecinerunt, hoc efficiant, ut concinnum quiddam inspiret qui nunquam didicerit. Verum si quis Hercules arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas. Ratem gubernare ignoras, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumque impetus munitissimam sit nauem sortitus: hic uero Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque derisum iri opinor, quod neuter suis bonis uti possit: Annuis? Obsecro uero hoc etiam cõcede, si quis, uelut tu es, indoctus, infinitos sibi libros acquirere labore, censens aliud hoc suo factio quam risus & iocos eruditio facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicquid hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubie inclanant, Quid cani cum balneo?

Narration
culæ seu
δίκη =
ματτα
& pro re

Fuit non ita multo ante in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore ustulis uterque pes deperierat: ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes

pedes truncis accommodabat, ac calceis indutis, ^{nata artif-} ^{ciolis.com} ^{paratio-} ^{nes.} ^{indiq;} seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum comminisceretur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosiss. ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his ad similia facis tu quoq;? qui cum claudamente sis, ac ficulneis sensibus, emis aratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer recte possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poësin sepe numero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præter quàm qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portentoso corpore, qui isthic concionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putas ne propterea fertem iuxta & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alucum turbet trucidatorum Phrygum cruore, Occidat post Lycaona & Astropœum, Hectorem, cum ne Melie quidem pondus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorũ oneri, signando sublato capite è galea prospiceret, suos istos intortos oculos, deinde lorice subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearum dum in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum de honestaturum primum panoplie opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum libram manu tenens progredieris, cuius aluta purpurea, bullule aureæ sunt: At tu barbara uoce legis, deformans & euer-

tens scria

Amplifi-
cacio.

tens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, nõ solum eruditi ridere solent, sed tui etiã assentatores, quorum consuetudine unice oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minime abstinent. Age uero, narrabo tibi quod Pythijs gestum memoratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi que nudi certamina incunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neque robore nec pedum uelocitate esset præditus, facile cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus premia prærepturum esse, persuaserant pestes iste, quas apud se fouebat, laudantes & adplaudentes ad exiliss. quenq; cantus strepitum. Itaq; uenit Delphos uenisse auro insigni, & corona aureis lauri folijs plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æqualibus uariiegata erat. At cythara uisu mirabile, apparatu diues, ex purissimo auro fabricata, anulis & gemmis passim ornata, suisq; locis, Musarum, Apollinus & Orphæi imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thespin Thebanum, qui non male suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, byacinthis totus collucens, ipsa purpura, que auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirifice, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe repleisset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare & adcinere esset necesse, perfonat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum timos

dum inmodice cytharam increpat, rumpit tres fides, can-
 tus autem plane ineptus erat, & solutus, ita ut ab omnibus
 qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti, offensi homi-
 nis temeritate, loris casum è theatro proiecerunt. Hic
 uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euan-
 gelus, cum per mediam scenam traheretur, ab his qui uer-
 bera infligebant, lachrymans, cuncta plagis cruentus, hu-
 mi interim colligens delapsos, dum unà uapulat cythara
 anulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, pro-
 dit Eumelus, quidam Æleus, peruetustam cytharam affe-
 rens, cuius lignei erant clauuli, ipse uestem indutus uix unà
 cum sero decem denariorū precij. At ille & bellum ede-
 bat carnē, & rite sicut ars poscebat, chordas feriens mo-
 dulabatur: itaq; & uictor abibat, præconis uoce procla-
 matus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cy-
 thara ac anulis istis sese ostentasset. Et aiunt sic fuisse
 allocutum: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid
 mi? opibus enim uales: me uero quia pauper sum, Delphica
 oportet esse contentum: ueruntamen hoc commodi tuus
 tibi ornatus peperit, quod cum neminem tui misereat, ode-
 rint omnes istas tam inepte superfluas delitias. Mirū uero
 ni pulchre tibi cum hoc Euangelo conuenit quatenus ne tu
 quidem spectatorum cachinnos quicquam moraris.

Arbitror autem non intempestiuum esse, ut Lesbiam
 quandam fabulam tibi narrem: Cum Orphea Thresse mu-
 lieres dilaniassent, ferunt, caput uatis una cum lyra, cum
 primū Hebrus excepisset, in Nigirum pontum eiecsum,
 atque ita simul natasse, caput ac lyram, illo lugubre quida-
 dam in Orphei necem canente, hac uentis chordas percel-
 lentibus

lentibus aptos materie faciente modos, donec ad Lesbum
 appellerentur, ubi incole fluctibus utrisq; ereptis, caput
 sepulchro cōdiderunt, lyram autem suspenderunt in tem-
 plo Apollinis, in quo cum bene longum tempus fuisset ad-
 seruata. Multis annis post Neanthus Pittaci tyranni fi-
 lius, cum que de lyra narrabantur audisset, quod bestias
 hac demulsiisset Orpheus, plantas & saxa moriasset, quod-
 que ipso iam cæso tamen per undas lata nemine modulante
 resonasset, capitur incredibili amore habendi hanc, quare
 ingenti pecuniarum ui corrupto sacerdoti persuadet, Or-
 phei lyram, alia supposita, sibi det, qua accepta parum tur-
 tum ratus interdum hac in urbe ludere: nocte, sinu occultam
 efferens, solus in suburbæ pergît. Quò ubi uenit, lyram
 pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans stolidus &
 imperitus artium iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen
 percussisse fides redderent, quo cunctos permoueret, & ani-
 ma affectus quò uellet, traheret, ut hoc nomine beatus ha-
 beretur, Orphei Musicæ hæres. Dum hæc agit, uicini can-
 nes strepitu, qui eo loco erant plurimi exciti, cōcunt, ac in-
 felicem istum cytharædum decerpunt, quod ipsum solum
 cum Orpheo comunc habuit, postquàm canes adduxerat.
 Manifestis igitur ostensum hoc exemplo est, non lyram
 esse que homines & feras lenierit, sed artem ac carmen,
 que præ alijs excellentia mater, Orpheo contulerat, lyra
 nihil à quibusuis barbitis differente. Quorsum uero atti-
 net Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum nostra
 ætate uixerit, & ni fallor adhuc superstes est, qui Epicteti
 Stoici bychnum fictilem trecentis denarijs mercatus est,
 sperans futurum scilicet, ut si noctu ad istam lucernam len-
 gisset,

gisset, mox Epicteti sapientiam somniaret, & similis efficeretur admirando seni. Sed nuperrime alius quispiam Prothei Cynici baculum quem cum in flammam insiliat reliquerat, emit talento, custoditq; etiānum inter reconditas ac charissimas opes habet, ostentatq; non secus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani ossa Geryonis, & Memphitæ I fidis capillū. At ille tātū boni possessor, ipsum se quoq; stultitia & turpitate superauit. Videti quā pessimē res tue habeant? & quod Caluarie fuisse opus sit? Ego uero etiam Dionysium quondam scripsisse Tragœdiam accipio, sed qua nihil fuerit unquāminus elegans, aut magis ridiculum, quas cum dedisset legendas Philoxeno, nec ille adulari posset, sed salibus incesseret scriptorem, sepenumero in lapidicinas coniectus est. Cum autem Dionysius contemni sese, & uulgo fabulam esse comperisset, nullæ operæ ac impensæ pepercit, ut Aeschylī pugillaribus, quibus sua poëmata describere fuerat solitus, potiretur: quibus acquisitis, iam se plenum ex Aeschylī ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his ipsis longe absurdiora scribebat, quale est Doricum illud, ἦκερ ἢ δ' ἰοῦνσιου γυνῆ. Et iterum, οἱ μοι γυναικῶν θεοὶ μὲν ἀπώλεσα, nam hoc quoque inde sumptum est. Et hoc αὐτοῖς γὰρ ἐμπάροισι οἱ μωροὶ βροτῶν.

Hic diligenter confidera quātam puritatem sermonis exigit a scriptore Lucianus; qui cur ista reprehendat potissimum, ultimū uersiculū, uix Græce doctis. aliq; opinor, uiderit.

Hoc tamen postremum non parum rectius in te quædret quā Dionysium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obsecro quid consequendi spes est? quod libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet resacas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas ins-

K figis

figis sic agis tanquam fructum inde percepturus: & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu scædum est: hoc certe aiunt, tuã illam obscœnitatem extreme odisse uniuersos: quod si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàmmaxime procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas, dicendi uirtutem, & honeste uiuendi rationes, dum quæ bona sunt imitaris, quæ mala deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud comparasse dicemus te quam ludum muribus & tineis habitaculum, ac seruis, si negligentiores in codicibus curandis forte fuerint uerbera. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat, si quis forte fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget, autor quis sit, orator, historicus, poëta? Ac tu ex inscriptione doctus, apte dicas quæsitum: postea, ita ut sit dum sermo familiaris progreditur sepe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nonne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui perniciem uelut Bellerophontes codicem attuleris?

Quid ex
autoribus
discendū.

Argumen-
tum insci-
cie.

Ætæ
Mista.

Demetrius Cynicus cum Corinthi cõspexisset inereditum quẽdam pulcherr. librum legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatũ & factum Aganes exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius est, inquit, semel à me quàm à te toties dilaniari Penthea.

Interroga-
tio.

Scire autem peruelim, quod ego nulla quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum, cuius rei gratia tanto studio in hoc foro sis uersatus. Nam fructus aut usus
causa

causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nō certe magis quàm si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, scortimue spado, uel nauem qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum, Sed fortassis hac re tuas opes iactas, ἀπὸ φθοᾶ dum palàm facis etiam in res tibi nihil utiles, ex immensis σιῆς diuitijs esse quod insumas. Etenim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingessisses, iam diu uenum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quò fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantem te non modo bellum & amabilem Rhethorem, sed sapientem quoque & historicum, qui secundum non inueniat. Fertur quoque orationes quasdam te in conuiujs ex more recitare, ac illas terrestrium ranarum instar, sitibundas exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper te uni cuiusdam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondam ac Pseudophilippus, & superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirum est hominem insulsum te ac stolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultum, habitum denique totum studere imitari, gaudereq; si quis te huic conferat. Quid hoc mirum inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus dicitur, ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similem arbitretur, quanquam istorum sacrilegorum opus palàm erat

ἀφοσι-
σμός.

omnibus. Nam Pyrrhi quoque imagines iam circumfere-
bantur, tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figu-
ram. Haftenus equidem contumelia affeci Pyrrhum quod
tecum comparavi uerum quod super pulchre inter nos cō-
uenit. Nam Pyrrhus postquam ita esse in animam indu-
xerat, nemo erat omnium qui diuersam uel sentire uel loqui
uellet, donec uetula quedam eius Larissæ hospita, id quod
res erat prolocuta, uesaniam hominis repressit. Ille enim
cum Philippi, Perdicæ, Alexandri, Cassandri, aliorumq;
regum Macedonum imagines protulisset, rogauit, cui nā
ex istis similimus uideretur, omnino pro certo habens fore
ut Alexandro pronuncicaret. At illa diu contata, tandem
Batrachioni inquit, erat enim quidam in urbe cocus Ba-
trachio nomine, Pyrrho perquam similis, tu quoq; quem
ex histrionicis cynædis referas, tacere malo, sed quod uni-
uersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam ima-
ginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaque nihil
est noui, si, tam nullius artis pictor cum sis, uiris eruditiss.
æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc nomine te
laudibus efferunt.

Quorsum uero has nugas? cum causa sit in promptu
istius tui librorum coaceruandorum studij, tametsi, qui
meus est stupor nunc demum animaduerti. Nam quod opi-
nare, prudenter hoc inuenisti, ideoq; in magnā spem ere-
ctus es, regem intelligentem uirum & in primis amantem
doctorum, postquam didicerit quā dēs operam libros
plurimos habere, in nulla planè re tibi defuturum. Verum
heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis
regijs offusum, ut cum hæc audiat, nō etiam habeat com-
pertum,

pertum, qualis tue diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuius-
 modi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas:
 an nescis multos regibus esse & oculos & aures, & quæ
 tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint
 cognita? Atque utinam loquentem possemus audire, ac
 lauanti daretur contueri, quanquam quia aliter putas,
 non attinet te in publico uestibus exutis cerni, nec enim
 serui tui tacebunt, quæ noctu indigna relatu facinora edis.
 Responde igitur mihi hoc quoq; si Bassus ille noster So-
 phista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus
 Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quæ
 admodum omni spurciciei genere furere oporteat, si isto-
 rum inquam unus aliquis, leonina pelle circumdatus, cla-
 uam manu tenens prodambulet. Quid? Herculemne exi-
 stimas quibus obuiam factus sit habituros? non equidē opi-
 nor, ut maxime ollis forte cæcutiant, sexcenta enim sunt
 quæ repugnant, incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix,
 uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, &
 omnino sicut in prouerbio est: Citius septem elephas
 sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leo-
 nina pellis hunc non occulat, tun' speras libello contectus
 posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa ue-
 stri indicia. In summa ignorare te uideo, quod bonam
 & splendidam famam non ab illis librorum institutoribus,
 sed à se ipso & quotidiane uitæ modo petere conueniat.

An uero confidis aduocatos ac testes probitatis, futuros
 tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed seuos
 homines perdituros te, si Dij sinant ac ad extremam pau-
 pertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem

Obiurga-
tio seria.

ac magis cogitantem par erat istorum codicum uni cui-
 piam ex eruditis copiam facere, simulq; ex ista nuper ex-
 tructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia pro-
 stant, reddere partem saltem multorum debitorum. Et-
 enim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros
 possideres raros, & adolescentes ualidos & robustos.
 Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam
 meo quidem iudicio rectiss. fuerit, si missa feceris ea que
 non magnopere ad te pertinent, ac illum alterum morbum
 curaris. Et pro istis ministris (sic tamen ut ne perpetua
 * emptione res domesticæ deficiant) adhibueris ingenuos
 aliquos, quibus ne integrum quidem sit (quando nihil ac-
 cipiant) proferre omnia, quæ uos inter comessandum de-
 signatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœniss. de te mane
 domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris.
 Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quàm indi-
 gne tulerim & uix manus continuerim, iratus tui causa,
 maxime cum unum atq; alterum adduceret confirmatu-
 ros, quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone decla-
 mabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone iâr, ut
 domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps
 ab istis quibus te adsuefasti retrahat? non facile cessat
 canis corium rodere ubi coepit. At illud alterum, ne
 in posterum libros commerceris facile obtinebimus. Do-
 ctus es, sapiens es. Quicquid uspiam antiquitatis extat,
 hoc tibi modo non in summis labris natat, omne orationis
 artificium, uirtutem, uitia, dictionũ Atticarum usum, ac
 planè scitus es, & in omni scientiarum genere primus, ob
 librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi cico-
 niam

ironia.

niam pinsere quando decipi te iuuat.

Ego uero perquam uelim fieri abs te certior, cum tot <sup>Interroga-
tio distri-
buta.</sup> tibi libri sint, quibus potiss. te occupes, Platonis, Antisthe-
nis, Antilochi, Hipponactus? Aut spretis his magis Rheto-
res in manibus habes, Aeschini orationem aduersus Ti-
marchum? An uero iam ante hæc omnia tibi sunt clara,
nec est cur legas? At in Aristophane & Eupolide totus es?
Scin' Baptas? percurristi totam fabulã. Num alicubi teti-
git te poëta, nuncubi puduit te agniti flagitij?

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus ma-
nibus libros uerses? Quando? num interdum, quod nemo
unquam facere te uidit? At noctu? An cum istis alijs es in-
tentus? aut ante uestra exercitia, quæ nisi cum caligine
terra est obducta aggredi non ausis. Missos uero fac li-
bros, ac tuam rem potius cura, quanquam hoc quoq; indi-
gnum est, debuerasq; Euripidis Phædrã saltem uereri,
quæ mulieribus succenset ac inquit:

Nullas tenebras expauescunt conscias,

Néue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quod si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi-
mercare libros, domi conclude, fructu partorum bonorum
gloria hac scilicet cõtentus, caue uero tangas aut lecturus
aliquid aperiã: ne sit in ore tibi ueterum aliqua oratio
aut poëma nihil male de te meritorum.

Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas
esse meras iuxta Adagionem: Aethiopem lauare. Nam tu
non cessabis libros coëmere, cum ab eruditiss. quibusq;
rideberis, quibus non hoc agitur ut libri niteãt, & magni-
fici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborum.

K † An uero

An uero speras ista opinione tuam inscitiam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quod imperitissimi medici idē faciunt, qui ebur neis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciunt argenteis, scapellisq; auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem recte capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo rubigine quidem amebsum, sed bene acutum egrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationem, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculum tantum ac forpicem & mediocre speculum habere. Sed ignari artis etiam si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere omnes quod nihil calleant tonsorie. Acciditq; hoc risu dignis. quod pleriq; apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comunt. Et tu alij quidem cui usus esset, commo-
 dare librum certe posses, ipsi uti non potes, tametsi nulli commodasti unquam, si-
 cisq; hoc tantum quod canis in
 præsepi, qui cum hordeo
 non uescatur, equum
 tamen uolentem
 pasci haud
 finit.

Claudit
 suo more
 celebri &
 scito dicto;
 sicut fere
 omnes ser-
 monū suo-
 rum parti-
 culas solet.

FINIS.

Charon

CHARON

ERASMI ROTERODAMI.

PERSONAE

CHARON, ET GENIUS ALASTOR.

HARON. Quid ita properas
gestiens Alastor? **ALAST.** Opor-
tune tu quidē ò Charon. Ad te pro-
perabam. **CHAR.** Quid noue
rei? **ALAST.** Nuncium fero tibi
Proserpineꝫ; letissimum futurum.
CHAR. Effer igitur quod fers,
teꝫ; exonera. **ALAST.** Furie non minus gnauiater quā
feliciter gesserunt suum negocium: nullam orbis partem
non in fecerunt malis tartareis, disidijs, bellis, latrocinijs,
pestilentijs, adeo ut planè iam caluæ sint, & exhaustæ ue-
nenis. Obambulant quærentes quicquid usquàm uiperarum
& aspidum. Nam tam glabræ sunt quàm ouum, & pilam
non habent in capite, neque quicquam in pectore succi effi-
cacia. Proinde tu fac cymbam ac remos appares. Mox
enim uentura est tanta umbrarum multitudo, ut uerear ne
non sufficias omnibus transmittendis. **CHAR.** Ista nos
non fugerant. **ALAST.** Vnde rescieras? **CHAR.**
Ossa pertulerat ante biduū. **ALAST.** Vt illa dea nihil
est uelocius. Sed quid tu igitur hic cessas relicta cymba?
CHAR. Ita nimirum res ferebat. Huc profectus sum, ut
mibi compar em ualidam aliquā triremē. Nam mea cym-

K 5 ba iam

Alastor
malis
mib.

esse
fama
est
hinc.

ba iam uetustate putris ac sutilis, non suffecerit huic oneri, si uera sunt quae narrauit Ossa. ALAST. Quid narrauit? CHAR. Tres orbis monarchas odijs in mutuum exitium ruere, nec ullam orbis Christiani partem immunem esse à belli furijs. Nam tres illi reliquos omnes pertrahunt in belli consortium: omnes esse talibus animis, ut nemo uelit alteri cedere: nec Danum, nec Scotum: Turcam interim esse in ocio: moliri dira: pestilentiam ubique seuire, apud Hispanos, apud Britannos, apud Italos, apud Gallos. Ad haec nouam esse ex opinionum ueritate natam, quae sic uiciauit omnium animos, ut nulla usquam sit sincera amicitia, sed frater fratri diffidat, nec uxor cum marito conueniat. Spes est hinc quoque nascituram olim magnificam hominum perniciem, si res à linguis & calamis ad manus peruenerit. ALAST. Haec omnia uerissime narrauit Ossa. Nam ipse plura uidi his oculis, assiduus comes & adiutor furiarum, quae nullo tempore magis declarant se suo dignas nomine. CHAR. Atqui periculum est, ne quis demon exoriatur, qui subito adhortetur ad pacem, & sunt mortalium animi mutabiles. Nam audio apud superos esse Erasmmum quendam, qui calamo suo non desinit insectari bellum, & ad pacem cohortari. ALAST. Ille iam pridem surdis canit. Olim scripsit pacis profligante querimoniam, nunc eidem extinctae scribit epitaphium. Sunt alij contra, qui non minus iuuent rem nostram, quam ipse furiae. CHAR. Quinam isti? ALAST. Sunt animalia quaedam pullis & candidis pallijs, cineritjs tunicis, uarijs ornata plumis. Haec nunquam recedunt ab aulis principum: instillant in aures amorem belli: hortantur eodem

proceres

ob. orax h
 quondam
 Eras.

proceres ac plebem in Euangelicis illis concionibus. Clamitant bellum esse iustum, sanctum, ac pium. Quoq; magis mireris hominum fortem animum, clamitant idem apud utranq; partem. Apud Gallos concionantur deum stare pro Gallis, nec uinci posse, qui deum habeat protectorem. Apud Anglos & Hispanos, hoc bellum non à Cesare geri, sed à deo: tantum præbeant se uiros fortes, uictoriã esse certam. Quod si quis interciderit, eum non perire, sed reuicta subuolare in cœlum, sicut erat, armatum. CHAR. Et habetur istis tanta fides? ALAST. Quid nõ potest simulata religio? Accedit huc iuuentus, rerum imperitia, glorie sitis, ira, ad id quò uocatur animus natura propensus. His facile imponitur, nec difficile percellitur: plaustri suapte sponte propendens ad ruinam. CHAR. Ego istis animalibus lubens aliquid boni fecero. ALAST. Appara lautum conuiuium. Nihil potes gratius. CHAR. Ex maluis, lupinis, & porris. Nam apud nos non alia est, ut scis, annona. ALAST. Imò ex perdicibus, capis, & phasianis, si uis esse gratus conuiuator. CHAR. Sed quæ res istos mouet, ut tantopere promoueant bellum? Aut quid hinc metunt commodi? ALAST. Quia plus emolumenti capiunt è morientibus, quàm ex uiuis. Sunt testamenta, parentalia, bullæ, multaq; alia non aspernanda lucra. Deniq; malunt in castris uersari, quàm in suis alueribus. Bellum multos gignit episcopos, qui in pace ne teruncij quidem fiebant. CHAR. Sapiunt. ALAST. Sed quid opus est triremi? CHAR. Nihil, si uelim in media palude naufragium facere. ALAST. Ob multitudinem? CHAR. Scilicet. ALAST. Atqui umbras uehis, non corpora.

non corpora. Quantulum autem ponderis habet umbra?

CHAR. Sint tipule, tamen tipularum tanta uis esse potest, ut onerent cymbam. ALA. At ego memini uidere

me quum esset ingens turba, nec cymba caperet omnes, à nauo tuo tria milia umbrarum pendere nonnunquam, nec

tu pondus ullum sentiebas. CHAR. Fateor tales esse animas que paulatim demigrarunt è corpore phthisi aut

hectica extenuato. Ceterum, que subito reuelluntur è crasso corpore, multum corporee molis secum ferunt. Tales

autem mittit apoplexia, cynanche, pestilentia, sed præcipue bellum. ALAST. Non opinor Gallos aut Hispanos

adferre multum ponderis. CHAR. Multo minus quam ceteri, quanquam et horum animæ non omnino ueniunt plumæ. Ceterum è Britannis, è Sueuis ueniunt aliquoties tales, ut nuper periclitatus sim decem duntaxat ueniens, et nisi iacturam fecissem, perieram unà cum cymba, uectioribus, et nauo. ALAST. Ingens discrimen.

CHAR. Quid interea censes fieri, cum accedunt crassi satrapæ, Thraiones, et Pyrgopolinices? ALAST. Ex his qui percunt in iusto bello, nullos arbitror ad te uenire.

Nam aiunt eos rectà subuolare in cælum. CHAR. Quò subuolent nescio: unum illud scio, quoties bellum est, tot ad me ueniunt saucij lacertiq; ut demirer ullum superesse apud superos. Nec solum ueniunt onuste crapula et abdomine, uerum etiam bullis, et sacerdotijs, alijsq; rebus plurimis. ALAST. Atqui ista non deferunt secum, sed nude ueniunt ad te. CHAR. Verum, sed que recentes ueniunt, somnia talium rerum secum adferunt. ALAST. Itane grauant somnia? CHAR. Grauant cymbam meam.

Proinde

Proinde certum est mihi prospicere de naui que sufficiat oneri. ALAST. O te felicem. CHAR. Quid ita? ALAST. Quia propediē ditescēs. CHAR. Ob multitudinem umbrarum? ALAST. Nē. CHAR. Siquidem suas opes secum adferrent. Nunc quā in cymba deplorant se apud superos reliquisse, regna, praesulatus, abbatias, auri talenta innumera, ad me nihil adferunt praeter obolum ercum. Itaque quod iam annis ter mille mihi corasum est, id totū est effundendum in unam triremem. ALAST. Sumptum faciat oportet, qui querit lucrum. CHAR. Atqui mortales, ut audio felicius negotiantur, qui fauente Mercurio, ditescunt intra triennium. ALAST. Sed ijdem decoquunt nonnunquam. Tuum lucrum minus, sed certius. CHAR. Nescio quā certum, si quis deus nunc exoriat, qui res principum componat, fors haec tota mihi perierit. ALAST. Ista quidem de re iubeo, ut me sponse in utraq; aurem dormias. Intra decennium totum nihil est, quod pacem metuas. Vnus Romanus pontifex sedulo quidem hortatur ad concordiam, sed laterem lauat. Murrnant ex ciuitates tēdio malorum: conferunt susurros populi nescio qui distitantes iniquam ut ob priuatas iras aut ambitionem duorum aut trium res humanae sursum ac deorsum misceantur, sed uincēt, mihi crede, quāmlibet recta consilia, Furiae. Sed quid opus erat hac gratia petere superos? An apud nos nō sunt fabri? CHA. Sunt, sed deficit nos materia. ALAST. Quid audio? Nihil illic sylvarum? CHAR. Etiam nemora quae fuerant in campis Elysijs absumpta sunt. ALAST. In quem tandem usum? CHAR. Exurendis haereticorum umbris, adeo

M. Oxen
sonb luc

F. d. l. or.
Canat,
mand
opora
finit

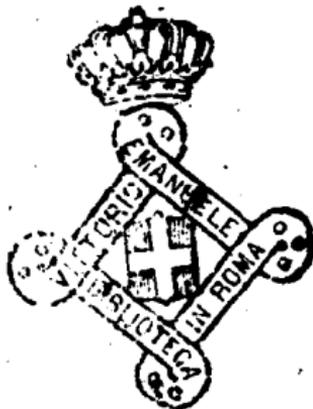
adeo ut nuper coacti simus è terra uisceribus carbones effo-
dere. ALAST. Quid, an iste umbrae non possunt mi-
nore sumptu puniri? CHAR. Sic uisum est Rhadamanta-
tho. ALAST. Vbi triremem mercatus eris, unde remi-
ges parabuntur? CHAR. Mee partes sunt tenere clauū,
remigent umbrae, si uelint traicere. ALAST. At sunt
que non didicerunt remum agere. CHAR. Apud me
nullus est eximius, remigant & monarchae: remigant
& Cardinales suam quisq; uicem, non minus quàm plebeij
tenuēs, siue didicerint, siue non didicerint. ALAST. Tu
fac dextro Mercurio feliciter mercare triremem. Ego nō
te remorabor amplius, sed Orco letum adferam nunciam.
Sed heus heus Charon. CHAR. Quid est? ALAST.

Fac matures reditum, ne te mox obruat turba.

CHAR. Imò iam plus quàm ducenta
milia offendes in ripa. Properabo
tamen quantum licebit.

Dic illis me mox
ad futurum.

FINIS.

*Quod pulcherrimum. Insuper
a nobis dicitur, dicitur dicitur
habetur. et multa nobilitate. Et sic
habetur. multa. Et sic
habetur. Et sic. Et sic.
habetur. Et sic.*

Primo et secundo.
per seipsum
habetur
Et sic
habetur

SEBASTIANVS GRY
PHIVS GERMA
NVS EXCV
DEBAT
LV
GDVNI,
ANNO M. D. XXVIII.

¶ VIRTUTE DVCE,

Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te

Nos facinus Fortuna deam, caeloq; locamus.

COMITE FORTVNA.